

**Πάντειο Πανεπιστήμιο
Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών**

Επιβλέπων

Καθηγητής: **Κώστας Ράνος**

Διπλωματική Εργασία

ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Μαρία Τσερπέ
(Α.Μ. 0803Μ003)

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Κ. Ράνος

Α. Καραγάνης

Α. Τασόπουλος

.....

.....

.....

Αθήνα, Μάρτιος 2007

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος αποτελεί αναμφισβήτητα μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις της εποχής μας. Σχεδόν όλες οι ανεπτυγμένες χώρες αντιμετωπίζουν πρόβλημα γήρανσης του πληθυσμού και καλούνται να επανακαθορίσουν το ύψος των συντάξεων έτσι ώστε να παρέχει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης αλλά και να εξασφαλίζει την οικονομική βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Παρόλα αυτά, επειδή μια τέτοια μεταρρύθμιση συνεπάγεται πολιτικό κόστος για την κυβέρνηση που θα την υιοθετήσει διαρκώς αναβάλλεται με την ελπίδα να βρεθούν κάποιες λιγότερο οδυνηρές λύσεις. Όμως, ο ρυθμός αύξησης του μεγέθους των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει τα συστήματα παροχών είναι τέτοιος που δεν αφήνει περιθώρια για περεταίρω αναβολές.

Η μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί δύσκολο έργο που απαιτεί τη χάραξη ειδικού μακροχρόνιου οικονομικού και χρηματοδοτικού σχεδιασμού που στόχο θα έχει την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της κοινωνικής ανταποδοτικότητας του συστήματος. Για να καταστεί αποτελεσματικός ένας τέτοιος σχεδιασμός θα πρέπει προηγουμένως να γίνει καταγραφή και ανάλυση των δεδομένων που συνιστούν την υπάρχουσα κατάσταση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης. Στα πλαίσια αυτά κινείται και η παρούσα διπλωματική εργασία η οποία πρωταρχικό στόχο έχει την εκτενή περιγραφή της σημερινής εικόνας που παρουσιάζει το συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου το οποίο αποτελεί μέρος του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης της χώρας.

Ιδιαίτερα καθοριστική για την εκπόνηση της εργασίας αυτής υπήρξε η συνεργασία με τον επιβλέποντα καθηγητή κο Κώστα Ράνο. Σ' αυτόν οφείλεται καταρχήν η πρόταση μελέτης ενός τέτοιου θέματος που κεντρίζει το ερευνητικό ενδιαφέρον αποτελώντας μέρος του γενικότερου προβληματισμού που έχει ανακύψει γύρω από το ασφαλιστικό ζήτημα της χώρας. Επιπλέον, υπήρξε αυτός ο οποίος με τις υποδείξεις και τη γενικότερη καθοδήγησή του συνέβαλε στη μεθοδολογική ανάλυση των πρωτογενών δεδομένων που οδήγησε στη διεξαγωγή κρίσιμων συμπερασμάτων.

Θα ήταν παράλειψη, όμως, εάν στην προσπάθεια αυτή ανάλυσης των βασικών προσδιοριστικών παραγόντων του συστήματος του Δημοσίου δεν γινόταν ιδιαίτερη αναφορά στη συνεισφορά των συναδέλφων της Υπηρεσίας Συντάξεων του Γ.Α.Κ., της Διεύθυνσης Προϋπολογισμού και της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων. Πρώτα απ' όλα χωρίς την έμπρακτη υποστήριξη τους θα ήταν αδύνατη η συλλογή των δεδομένων που απαιτήθηκαν για την ολοκληρωμένη διαπίστωση της ισχύουσας κατάστασης, αλλά κυρίως δε θα ήταν εφικτή η ερμηνεία των ετησίων μεταβολών που επήλθαν στα μεγέθη του πλήθους και της δαπάνης και οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση.

Μαρία Τσερπέ
Αθήνα, Μάρτιος 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	Σελ. 1
1. Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου	Σελ. 4
1.1 Βασικές Λειτουργικές Ενότητες της Διαδικασίας Συνταξιοδότησης	Σελ. 5
1.2 Συντάξεις Πολιτικών Υπαλλήλων	Σελ. 7
1.2.1 Προϋποθέσεις Θεμελίωσης και Όρια Ηλικίας Καταβολής	Σελ. 7
1.2.2 Προϋποθέσεις Θεμελίωσης Μελών Οικογένειας	Σελ. 14
1.2.3 Υπολογισμός της Σύνταξης	Σελ. 19
1.2.4 Υπολογισμός Σύνταξης Παθόντων	Σελ. 22
1.2.5 Υπολογισμός Σύνταξης Μελών Οικογένειας	Σελ. 25
1.3 Συντάξεις Στρατιωτικών	Σελ. 27
1.3.1 Προϋποθέσεις Συνταξιοδότησης	Σελ. 27
1.3.2 Υπολογισμός Σύνταξης	Σελ. 31
1.4 Συντάξεις Αιρετών (Βουλευτών, Νομαρχών, Δημάρχων, Προέδρων Κοινοτήτων)	Σελ. 32
1.5 Συντάξεις Λογοτεχνών – Καλλιτεχνών	Σελ. 34
1.6 Συντάξεις Θυμάτων Πολέμων	Σελ. 36
1.6.1 Δικαιούχοι Πολεμικής Σύνταξης	Σελ. 36
1.6.2 Υπολογισμός Σύνταξης	Σελ. 41
1.7 Συντάξεις Αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης	Σελ. 42
1.8 Συντάξεις Κληρικών	Σελ. 43
1.9 Μεταφορά Συνταξιοδοτικών Δικαιωμάτων από το Ελληνικό Συνταξιοδοτικό Σύστημα προς το Συνταξιοδοτικό Σύστημα των Υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	Σελ. 44
2. Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων	Σελ. 46
2.1 Πορεία Εξέλιξης του Συνολικού Πλήθους των Συνταξιούχων	Σελ. 47
2.2 Τάση Μεγέθυνσης του Πλήθους των Συνταξιούχων	Σελ. 51
2.3 Πορεία Εξέλιξης των Συνταξιούχων ανά κατηγορία	Σελ. 53
2.4 Πορεία Εξέλιξης του Πλήθους των Ενεργών Κατηγοριών	Σελ. 58
2.5 Πορεία Εξέλιξης των μη Ενεργών Κατηγοριών	Σελ. 63

2.6	Ανάλυση Συνταξιούχων ανά πηγή δικαιώματος	Σελ. 66
2.7	Ανάλυση Συνταξιούχων ως προς το φύλο και την ηλικία	Σελ. 69
2.8	Σύγκριση Δημογραφικών Στοιχείων στις Ενεργές Κατηγορίες	Σελ. 74
2.9	Συμπεράσματα Κεφαλαίου	Σελ. 78
3.	Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για Συντάξεις	Σελ. 79
3.1	Συνολική Δαπάνη	Σελ. 80
3.2	Ελαστικότητα Δαπάνης	Σελ. 86
3.3	Μέση Ετήσια Σύνταξη	Σελ. 88
3.4	Δαπάνη ανά κατηγορία Συνταξιούχων	Σελ. 92
3.5	Μέση Ετήσια Σύνταξη ανά κατηγορία Συνταξιούχων	Σελ. 99
3.6	Συμπεράσματα Κεφαλαίου	Σελ. 104
4.	Χρηματοδότηση των Συντάξεων	Σελ. 106
4.1	Εισφορές - Έσοδα για τις Συντάξεις του Δημοσίου	Σελ. 107
4.2	Έλλειμμα Εσόδων- Δαπανών	Σελ. 109
4.3	Ποιος φέρει το βάρος της Χρηματοδότησης	Σελ. 115
4.4	Δείκτης Εξάρτησης Συνταξιούχων	Σελ. 117
4.5	Συμπεράσματα Κεφαλαίου	Σελ. 121
	Συμπεράσματα	Σελ. 122
	Βιβλιογραφία	Σελ. 126

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

1.1	Προϋποθέσεις και Όρια Ηλικίας Συνταξιοδότησης Πολιτικών Υπαλλήλων του Δημοσίου (με αιτία εξόδου την παραίτηση)	Σελ. 9
1.2	Προϋποθέσεις Συνταξιοδότησης ανάλογα με την αιτία εξόδου	Σελ. 13
1.3	Ποσό Επιδόματος Νόσου Εξαιτίας της Υπηρεσίας	Σελ. 23
1.4	Σύνταξη Παθόντων Εξαιτίας της Υπηρεσίας	Σελ. 24
1.5	Σύνταξη Θανόντων	Σελ. 26
1.6	Προϋποθέσεις Συνταξιοδότησης Στρατιωτικών (με αιτία εξόδου από την υπηρεσία την παραίτηση)	Σελ. 30
1.7	Προσαύξηση Σύνταξης Στρατιωτικών	Σελ. 32
2.1	Διαχρονική Μεταβολή του συνολικού Πληθυσμού των Συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα κατά τα έτη 1980 - 2005	Σελ. 47
2.2	Κατηγορίες Συνταξιούχων του Δημοσίου	Σελ. 53
2.3	Πλήθος Συνταξιούχων ανά κατηγορία για τα έτη 1980 - 2005	Σελ. 56
2.4	Σταθερός Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής Πλήθους ανά κατηγορία Συνταξιούχων	Σελ. 57
2.5	Πλήθος Συνταξιούχων ανά πηγή δικαιώματος για τα έτη 2001 - 2005	Σελ. 66
2.6	Δείκτης Αναλογίας Φύλων ανά πηγή δικαιώματος για το έτος 2005	Σελ. 70
2.7	Δείκτης Αναλογίας Φύλων στους συνταξιούχους εξ ιδίου δικαιώματος ανά ομάδα για το έτος 2005	Σελ. 75
3.1	Δαπάνη για Συντάξεις σε τρέχουσες και σταθερές τιμές έτους 2005 και η σχετική τους μεταβολή για τα έτη 1980 - 2005	Σελ. 80
3.2	Ελαστικότητα Δαπάνης ως προς το πλήθος των συνταξιούχων για τα έτη 1981 - 2005	Σελ. 86
3.3	Μέση Ετήσια Σύνταξη σε σταθ. τιμές 2005 και η Σχετική Μεταβολή για τα έτη 1980 - 2005	Σελ. 88
3.4	Σταθερός Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής (Μ.Ε.Ρ.Μ.) Δαπάνης σε σταθ. τιμές 2005, Πλήθους και Μέσης Ετήσιας Σύνταξης	Σελ. 89
3.5	Δαπάνη για Συντάξεις ανά κατηγορία συνταξιούχων σε σταθ. τιμές έτους 2005 για τα έτη 1980 - 2005 σε χιλιάδες ευρώ	Σελ. 92
4.1	Δαπάνες και Έσοδα για Συντάξεις Δημοσίου σε σταθ. τιμές 2005 για τα έτη 1985 - 2004 (σε εκατ. ευρώ)	Σελ. 110

4.2	Μερίδια Συμμετοχής Εργαζομένων Ιδιωτικού Τομέα και Δημοσίου στη δαπάνη συνταξιοδότησης για τα έτη 1993 - 2004	Σελ. 117
4.3	Δείκτης Εξάρτησης Πολιτικών Συνταξιούχων του Δημοσίου και Συνταξιούχων κλάδου κύριας σύνταξης Ιδιωτικού Τομέα για τα έτη 1998 - 2005	Σελ. 119
4.4	Ποσοστό Αναπλήρωσης του Μισθού των ενεργών κατηγοριών συνταξιούχων του Δημοσίου για τα έτη 1996 - 2004	Σελ. 120

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

2.1	Πλήθος Συνταξιούχων του Δημοσίου κατά τα έτη 1980 – 2005	Σελ. 48
2.2	Ποσοστιαία μεταβολή πλήθους συνταξιούχων κατά τα έτη 1980 – 2005 ...	Σελ. 49
2.3	Μερίδια συμμετοχής των κατηγοριών των συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα για το έτος 2005	Σελ. 55
2.4	Πληθυσμιακή εξέλιξη των κοινοτικών υπαλλήλων (61), των προέδρων κοινοτήτων (62), των υπαλλήλων δήμων (63) και των δημάρχων (64) για τα έτη 1991 – 2005	Σελ. 58
2.5	Ποσοστιαία μεταβολή πλήθους Προέδρων (62) και Δημάρχων για τα έτη 1991 – 2005	Σελ. 59
2.6	Ποσοστιαία Μεταβολή Πλήθους Στρατιωτικών (1), Πολιτικών (2) και Δημοτικών Υπαλλήλων (63) για τα έτη 1980 – 2005	Σελ. 60
2.7	Ποσοστιαία Μεταβολή Πλήθους Θυμάτων Πολέμου για τα έτη 1980 – 2005	Σελ. 64
2.8	Ποσοστιαία Μεταβολή Πλήθους Κατηγορία Συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) για τα έτη 1980 – 2005	Σελ. 65
2.9	Μερίδια Συμμετοχής Συνταξιούχων ανά πηγή δικαιώματος στις οκτώ κατηγορίες για το έτος 2005	Σελ. 67
2.10	Ηλικιακή Πυραμίδα Συνταξιούχων από δικό τους δικαίωμα για το έτος 2005	Σελ. 71
2.11	Ηλικιακή Πυραμίδα Συνταξιούχων Χήρων – Συζύγων για το έτος 2005 ..	Σελ. 72
2.12	Ηλικιακή Πυραμίδα Συνταξιούχων Τέκνων για το έτος 2005	Σελ. 73
2.13	Ηλικιακή Πυραμίδα Συνταξιούχων Μελών Πατρικής Οικογένειας για το έτος 2005	Σελ. 74
2.14	Ηλικιακή Πυραμίδα Ανδρών Στρατιωτικών (1) και Πολιτικών Υπαλλήλων (25) εξ ιδίου δικαιώματος για το έτος 2005	Σελ. 77
2.15	Ηλικιακή Πυραμίδα Γυναικών Στρατιωτικών (1) και Πολιτικών Υπαλλήλων (25) εξ ιδίου δικαιώματος για το έτος 2005	Σελ. 77
3.1	Δαπάνη για Συντάξεις σε τρέχουσες και σταθερές τιμές 2005 για τα έτη 1980 – 2005	Σελ. 81
3.2	Σχετική μεταβολή δαπάνης σε τρέχουσες και σταθερές τιμές 2005 για τα έτη 1980 – 2005	Σελ. 82

3.3	Μέση Ετήσια Σύνταξη σε σταθ. τιμές 2005 για τα έτη 1980 – 2005	Σελ. 89
3.4	Σχετική Μεταβολή Δαπάνης των κατηγοριών με ενεργούς ασφαλισμένους σε σταθ. τιμές 2005 για τα έτη 1980 – 2005	Σελ. 93
3.5	Σχετική Μεταβολή Δαπάνης των κατηγοριών με μη ενεργούς ασφαλισμένους σε σταθ. τιμές 2005 για τα έτη 1980 – 2005	Σελ. 94
3.6	Μερίδια Συμμετοχής Πλήθους και Δαπάνης ανά κατηγορία συνταξιούχων για το έτος 2005	Σελ. 99
3.7	Μέση Ετήσια Σύνταξη σε σταθ. τιμές 2005 ανά κατηγορία συνταξιούχων για τα έτη 1980 – 2005	Σελ. 100
3.8	Μέση Ετήσια Σύνταξη Πολιτικών Συνταξιούχων (2), Υπαλλήλων Βουλής (23), Δικαστικών (24) και Βουλευτών (29) σε σταθ. τιμές 2005 για τα έτη 2000 – 2005	Σελ. 103
4.1	Έλλειμμα Δαπανών – Εσόδων Συντάξεων σε σταθ. τιμές 2005 για τα έτη 1985 – 2004 σε εκατ. ευρώ	Σελ. 113
4.2	Σχετική Μεταβολή Ελλείμματος Δαπανών – Εσόδων, Δαπάνης για Συντάξεις και Γενικού Συνόλου Εσόδων σε σταθ. τιμές 2005 για τα έτη 1985 – 2004	Σελ. 114
4.3	Συμμετοχή Εργαζομένων και Δημοσίου στη Δαπάνη Συνταξιοδότησης για τα έτη 1985 – 2004	Σελ. 116

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κρίση του ασφαλιστικού συστήματος αποτελεί σήμερα ένα από τα βασικότερα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει η ελληνική οικονομία. Η επιτακτική ανάγκη αντιμετώπισης της καταρχήν ανακόπτει από τις έντονες πιέσεις που ασκεί στα δημοσιονομικά μεγέθη. Η υπέρμετρη διόγκωση των δαπανών συνταξιοδότησης έχει οδηγήσει την πλειονότητα των ασφαλιστικών οργανισμών σε ταμειακή δυσλειτουργία δημιουργώντας έμμεσο χρέος στον κρατικό προϋπολογισμό. Η ανεπάρκεια των εισφορών να χρηματοδοτήσουν πλήρως τις συνταξιοδοτικές παροχές οδηγεί σε αύξηση των δημοσίων δαπανών καθώς το κράτος στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής αναλαμβάνει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις προς τους ασφαλισμένους. Κατ' ακολουθία η πρόσθετη αυτή επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού έχει ως αποτέλεσμα τον περεταίρω δημόσιο δανεισμό και την αύξηση του δημοσίου χρέους. Επιπλέον, η χρηματοδοτική αυτή ανισορροπία του συνταξιοδοτικού συστήματος δημιουργεί πιέσεις για αύξηση των εσόδων και ιδιαίτερα των εισφορών με αποτέλεσμα να προκαλείται συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος και κατά συνέπεια των αποταμιευτικών πόρων. Επομένως, το ασφαλιστικό σύστημα ασκεί σημαντικές πιέσεις στα δημοσιονομικά μεγέθη της χώρας και οδηγεί στην αναστροφή των προοπτικών ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Η υπέρμετρη αυτή διόγκωση των δαπανών για τις συντάξεις αποδεικνύεται από την αύξησή τους ως ποσοστό του ΑΕΠ, καθώς από το 2000 και μετά έχουν διαμορφωθεί κατά μέσο όρο στο 12,5% ¹ αυτού, μερίδιο διπλάσιο απ' αυτό που κατείχαν το 1980. Το ένα πέμπτο περίπου των δαπανών αυτών καταλαμβάνουν οι συντάξεις του Δημοσίου οι οποίες αποτελούν άμεσα δαπάνες του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού και χρηματοδοτούνται απευθείας από τα γενικά έσοδα. Ωστόσο, στα γενικά αυτά έσοδα του κράτους περιλαμβάνονται και οι εισφορές των εργαζομένων του Δημοσίου Τομέα οι οποίες αν και βάσει των αρχών κατάρτισης του προϋπολογισμού δεν εισπράττονται με άμεσο σκοπό τη χρηματοδότηση των παροχών εντούτοις αποτελούν στοιχείο του ενεργητικού του συστήματος.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση της ύπαρξης ισορροπίας του συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου όσον αφορά τις χρηματικές του ροές. Η

¹ Επεξεργασία στοιχείων Κοινωνικού Προϋπολογισμού 2006.

Εισαγωγή

ισορροπία αυτή επιτυγχάνεται κατά τις αρχές των αναδιανεμητικών συστημάτων συνταξιοδότησης όταν οι παροχές εξισώνονται με τις εισφορές. Θα πρέπει, βέβαια, να επισημανθεί ότι η προσιάθεια αυτή ελέγχου της λειτουργίας του συστήματος θα γίνει υποθέτοντας ότι το Δημόσιο λειτουργεί σαν ένας ειδικός φορέας κύριας συνταξιοδότησης, για τον οποίο ισχύει όπως σε όλους τους άλλους οργανισμούς η τριμερής χρηματοδότηση των παροχών. Δηλαδή, οι συντάξεις χρηματοδοτούνται από τις εισφορές των εργαζομένων, των εργοδοτών και του κράτους, που στην προκειμένη περίπτωση αποτελεί και τον εργοδότη.

Προηγουμένως όμως, κρίνεται αναγκαία η καταγραφή των βασικών πτυχών του θεσμικού πλαισίου που καλύπτει τη συνταξιοδότηση από το Δημόσιο. Οι ιπυχές αυτές, καταρχήν, αναφέρονται στην ισχύουσα διαδικασία συνταξιοδότησης ορίζοντας τα βασικά λειτουργικά της στάδια τα οποία οριοθετούν και τον κύκλο ζωής του συνταξιούχου. Πρωτίστως όμως, αναφέρονται στους όρους και στις προϋποθέσεις χορήγησης των παροχών δηλαδή στον ελάχιστο χρόνος εργασίας που απαιτείται για την κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, στο όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης και στον υπολογισμό αυτής. Λόγω της πολυνομίας και της ύπαρξης πολλαπλών ειδικών περιπτώσεων η καταγραφή των όρων και των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης, στηριζόμενη κατά κύριο λόγο στους τρεις κώδικες συνταξιοδότησης (πολιτικών – στρατιωτικών, πολεμικών και σιδηροδρομικών), αφορά τις κύριες κατηγορίες ασφαλισμένων του Δημοσίου, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που έχουν λάβει σύνταξη λόγω της συνεισφοράς τους στο κοινωνικό σύνολο μέσω της ενεργού τους δράσης στους απελευθερωτικούς αγώνες της χώρας.

Στη συνέχεια, η στατιστική μελέτη του πληθους των συνταξιούχων αποσκοπεί στην ανάλυση του ενός εκ των δύο βασικών συνιστωσών των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει το σύστημα. Ο πληθυσμός των συνταξιούχων πέρα από το αριθμητικό του μέγεθος ενδιαφέρει και ως προς τη ηλικιακή του σύνθεση και την κατανομή του ανάμεσα στα δύο φύλα. Η εικόνα που παρουσιάζει το πλήθος ως προς την ηλικία και το φύλο δείχνει την ύπαρξη ή μη ελαστικών όρων χορήγησης των παροχών και συνεισφέρει σε τυχόν μελέτη της μελλοντικής του πορείας. Η χρονική καταγραφή της εξέλιξής του, μέσω των μεταβολών που υπέστη το μέγεθός του, είναι αυτή που ουσιαστικά θα προσδιορίσει τους παράγοντες που το επηρεάζουν και θα δώσει την τάση μεταβολής του. Η ανάλυση αυτή παρουσιάζει ενδιαφέρον τόσο ως προς το σύνολο όσο και για κάθε κατηγορία συνταξιούχων χωριστά καθώς μέσω

Εισαγωγή

αυτής θα προκύψουν συγκριτικά στοιχεία ως προς τη σύνθεση των επιμέρους κατηγοριών τα οποία θα καταδείξουν τυχόν υπάρχουσες διαφορές.

Κατόπιν, η στατιστική μελέτη της συνολικής συνταξιοδοτικής δαπάνης που έχει να αντιμετωπίσει το σύστημα συμβάλει στη μέτρηση της επίδρασης που δέχεται από τους δύο προσδιοριστικούς της παράγοντες, το πλήθος και τη μέση παροχή. Η παρακολούθηση των ετήσιων μεταβολών που υπέστη το μέγεθός της και δεδομένου της προηγούμενης ανάλυσης του πλήθους των συνταξιούχων οδηγεί στη διεξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με το ποιος από τους δύο παράγοντες είναι πιο ισχυρός στη διαμόρφωση του όγκου της. Η επιμέρους ανάλυση της δαπάνης που προκαλεί κάθε μία κατηγορία συνταξιούχων χωριστά εξυπηρετεί τον ίδιο σκοπό εφόσον συγκεκριμενοποιεί τις πηγές προέλευσης των μεταβολών του συνολικού ποσού της δαπάνης. Παράλληλα, όμως βοηθά και στον εντοπισμό τυχόν άνισης αντιμετώπισης εκ μέρους του συστήματος μεταξύ των διαφόρων ομάδων εργαζομένων που βρίσκονται στην ασφαλιστική προστασία του Δημοσίου.

Έτσι, έχοντας πλέον μελετήσει την πλευρά του παθητικού του συστήματος εκκρεμεί η ανάλυση των στοιχείων που συνιστούν το ενεργητικό αυτού. Οι απαιτήσεις του συστήματος προέρχονται από τις εισφορές των εργαζομένων και του κράτους και η καταγραφή της εξέλιξής τους αποσκοπεί στο να ελεγχθεί η επάρκειά τους. Το αποτέλεσμα της διαφοράς εσόδων - εξόδων είναι αυτό που αποδεικνύει την αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος και προσδιορίζει τις προοπτικές βιωσιμότητάς του. Ωστόσο, ακόμα και αν το αποτέλεσμα της διαφοράς είναι θετικό δε σημαίνει απαραίτητως ότι μελλοντικά το εξεταζόμενο σύστημα θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει έναντι των σημερινών εργαζομένων των οποίων τις εισφορές χρησιμοποιεί για τη χορήγηση των παροχών με τη δέσμευση ότι μελλοντικά θα κάνει το ίδιο και μ’ αυτούς όταν συνταξιοδοτηθούν. Στην περίπτωση, βέβαια, του Δημοσίου ο προσδιορισμός του ως άνω αποτελέσματος δεν αποσκοπεί στον έλεγχο βιωσιμότητας του συστήματος εφόσον δεν υφίσταται ειδικό ταμείο ασφάλισης. Η τυχόν όμως ύπαρξη ελλείμματος θα αποτελούσε ένα επιπλέον στοιχείο του παθητικού του τακτικού κρατικού προϋπολογισμού με αποτέλεσμα να δυσχεραίνει την όποια προσπάθεια επίτευξης δημοσιονομικής ισορροπίας.

1. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το σύστημα συνταξιοδότησης του Δημοσίου αποτελεί μέρος του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης της χώρας μας, ο οποίος εμφανίζεται σχεδόν παράλληλα με τη σύσταση του ελληνικού κράτους. Το νεοσύσταθέν ελληνικό κράτος αναλαμβάνει αρχικά να ασφαλίσει τα λεγόμενα επικίνδυνα επαγγέλματα όπως των ναυτικών και των μεταλλωρύχων και τις ισχυρές οικονομικές ομάδες των μισθωτών όπως των δημοσίων υπαλλήλων, των υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας κ.τ.λ.. Σκοπός της κοινωνικής ασφάλισης είναι η προστασία των εργαζομένων από κοινωνικούς κινδύνους όπως το γήρας, ο θάνατος, η αναπηρία που αναμφισβήτητα συνιστούν μια δυσμενή οικονομική κατάσταση σ' όσους τους υφίστανται. Αυτό το οποίο ξεχωρίζει το σύστημα του Δημοσίου από τους υπόλοιπους φορείς κοινωνικής ασφάλισης είναι ότι δεν υπάρχει ειδικός ασφαλιστικός οργανισμός στον οποίο ασφαλίζονται οι δημόσιοι υπάλληλοι - λειτουργοί και η πληρωμή των συντάξεων γίνεται απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό αποτελώντας μέρος των δημοσίων εξόδων. Η δε λειτουργία του συστήματος γίνεται από τις αρμόδιες διευθύνσεις της Γενική Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

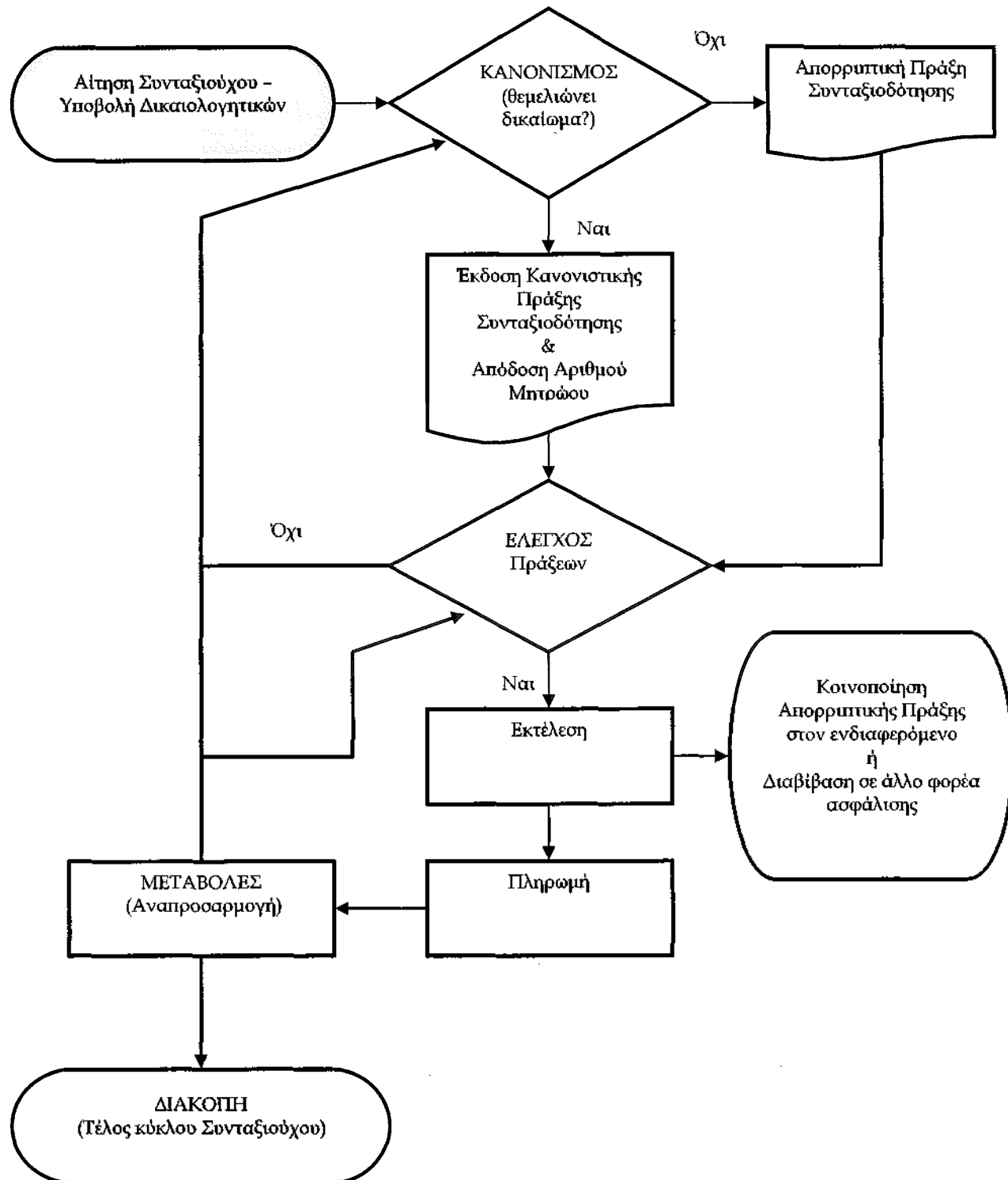
Σήμερα, το σύστημα ασφάλισης του Δημοσίου καλύπτει σε γενικές γραμμές τις εξής ομάδες ασφαλισμένων:

1. τους τακτικούς (μόνιμους) υπαλλήλους των υπουργείων και της Βουλής, τους δικαστικούς λειτουργούς, τους συμβασιούχους του Ν.Δ. 874/71, τους υπαλλήλους των περιφερειών, των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, των δήμων και κοινοτήτων, των κρατικών νοσοκομείων, των ΑΕΙ και των ΤΕΙ, ορισμένων Ν.Π.Δ.Δ., τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, καθώς και τους εκπαιδευτικούς αναγνωρισμένων σχολείων της αλλοδαπής.
2. τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας.
3. τους βουλευτές, τους νομάρχες, τους δημάρχους και τους προέδρους των κοινοτήτων.
4. τους κληρικούς.
5. τα θύματα πολέμων και τους αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης.
6. όσους έχουν δικαιωθεί τιμητική ή προσωπική σύνταξη.
7. τα μέλη των οικογενειών (σύζυγοι, τέκνα) των ανωτέρω, σε περίπτωση θανάτου και προκειμένου για διορισθέντες ή καταταγέντες μέχρι 31.12.1992 τα μέλη της πατρικής οικογένειας (πατέρας, μητέρα, άγαμες αδελφές, ανίκανοι αδελφοί).

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

1.1 Βασικές Λειτουργικές Ενότητες της Διαδικασίας Συνταξιοδότησης

Η διαδικασία συνταξιοδότησης απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα ροής (σχήμα 1.1).

Σχήμα 1.1 Διάγραμμα ροής συνταξιοδοτικής διαδικασίας

Κεφάλαιο 1 : "Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου"

Τα στάδια ή οι βασικές ενότητες που περιλαμβάνει η διαδικασία συνταξιοδότησης από το Δημόσιο συνιστούν και τον οργανισμό λειτουργίας της Υπηρεσίας Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Ο κύκλος ζωής των συντάξεων ξεκινά με την είσοδο στις διευθύνσεις Κανονισμού της αίτησης του εν δυνάμει συνταξιούχου η οποία υποβάλλεται μαζί με τα υπόλοιπα δικαιολογητικά μέσω των διευθύνσεων προσωπικού των φορέων στους οποίους εργαζόταν. Η αίτηση συνταξιοδότησης κρίνεται από τον *Κανονισμό* που αποτελεί το πρώτο στάδιο ή λειτουργική ενότητα της διαδικασίας συνταξιοδότησης. Στο στάδιο αυτό γίνεται κρίση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος υπό το πρίσμα του κατά πόσο πληρούνται οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης που προβλέπονται από την εκάστοτε ισχύουσα συνταξιοδοτική νομοθεσία. Σε περίπτωση θεμελίωσης εκδίδεται πράξη κανονισμού σύνταξης και αποδίδεται ένας μοναδικός αριθμός μητρώου στο συνταξιούχο ενώ σε περίπτωση απόρριψης εκδίδεται απορριπτική πράξη.

Το επόμενο κομβικό σημείο της διαδικασίας συνταξιοδότησης είναι ο Έλεγχος των πράξεων που εκδίδονται από τον Κανονισμό. Τόσο οι πράξεις κανονισμού όσο και οι απορριπτικές για να εκτελεστούν πρέπει προηγουμένως να εξεταστούν ως προς την ορθότητά τους. Εάν σε κάποια από τις εκδιδόμενες πράξεις υπάρχει λάθος επιστρέφεται στον Κανονισμό προκειμένου να γίνει διόρθωση, διαφορετικά περνάει στο επόμενο στάδιο που είναι η *εκτέλεση*. Η εκτέλεση για τις πράξεις κανονισμού σημαίνει ότι δίνεται η εντολή πληρωμής της σύνταξης ενώ για τις απορριπτικές σημαίνει ότι κοινοποιούνται στον ενδιαφερόμενο και στο φορέα απασχόλησής τους προκειμένου να επαναπροσληφθούν για να συμπληρώσουν τον απαιτούμενο χρόνο υπηρεσίας ή διαβιβάζονται σε προηγούμενο φορέα κύριας ασφάλισης για να κριθεί το δικαίωμά τους απ' αυτούς.

Μετά το στάδιο της πληρωμής και μέχρι τη διακοπή της σύνταξης μεσολαβεί η λειτουργική ενότητα των *Μεταβολών*. Οι Μεταβολές αφορούν τόσο πληροφοριακά στοιχεία όπως η αλλαγή διεύθυνσης, όσο και στοιχεία που επηρεάζουν τα συνταξιοδοτικά δεδομένα, όπως ο θάνατος του συνταξιούχου και η μεταβίβαση της σύνταξης στα δικαιούχα μέλη της οικογένειάς του. Οι μεταβολές είτε περνούν από τον Έλεγχο είτε από τον Κανονισμό σε περίπτωση που απαιτείται η έκδοση πράξης (π.χ. πράξη μεταβίβασης). Στα πλαίσια των Μεταβολών θα μπορούσε να ενταχθεί και η *Αναπροσαρμογή* των συντάξεων η οποία οφείλεται στην εφαρμογή της ετήσιας εισοδηματικής πολιτικής και στις τυχόν νέες νομοθετικές ρυθμίσεις.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

1.2 Συντάξεις Πολιτικών Υπαλλήλων

1.2.1 Προϋποθέσεις θεμελίωσης και όρια ηλικίας καταβολής

Οι τακτικοί, μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα εφόσον έχουν συμπληρώσει τον ελάχιστο απαιτούμενο χρόνο υπηρεσίας. Κάθε υπηρεσία που έχει παρασχεθεί στο Δημόσιο, στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και στα άλλα Ν.Π.Δ.Δ. με οποιαδήποτε σχέση εργασίας θεωρείται θεμελιωτική συντάξιμη υπηρεσία. Συγκεκριμένα, κάθε υπηρεσία τακτικού (μονίμου), εκτάκτου με μηνιαίο μισθό, με ημερομίσθιο ή ωρομίσθιο καθώς και αναπληρωτή ή με σύμβαση μίσθωσης έργου υπό προϋποθέσεις που έχει παρασχεθεί μετά τη συμπλήρωση του 15^{ου} έτους της ηλικίας υπολογίζεται για τη θεμελίωση δικαιώματος. Οι υπηρεσίες όμως αυτές λαμβάνονται υπόψη εφόσον αποδεικνύονται από επίσημα στοιχεία (πράξεις πρόσληψης - απόλυσης ή ασφαλιστική κάλυψη) διαφορετικά σε περίπτωση που υιάρχει αδυναμία για την έγγραφη απόδειξη από επίσημα στοιχεία οιοιασδήποτε συντάξιμης, σύμφωνα με το νόμο, υπηρεσίας το τμήμα που δεν μπορεί να αποδειχθεί προσδιορίζεται με πράξη της Επιτροπής του Α.Ν. 599/68 η οποία είναι και δεσμευτική.

Η έναρξη της υπηρεσίας γίνεται με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της πράξης του διορισμού του υπαλλήλου εφόσον αυτός ανέλαβε υπηρεσία μέσα σε ένα μήνα από την ημερομηνία δημοσίευσης ή από την ανάληψη καθηκόντων εφόσον μεσολαβεί διάστημα ενός μηνός. Ο τερματισμός της γίνεται επίσης με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της απόλυσης ή της αποδοχής της παραίτησης ή με το θάνατο του υπαλλήλου. Εάν όμως παρασχέθηκε υπηρεσία μετά την ημερομηνία δημοσίευσης, η υπηρεσία υπολογίζεται μέχρι την ημερομηνία κοινοποίησης των παραπάνω πράξεων και σε κάθε περίπτωση όχι πέρα από την εικοστή μέρα από τη δημοσίευση αυτή. Σε περίπτωση απόλυσης για νόσο που δεν επιδέχεται θεραπεία, η υπηρεσία του υπαλλήλου εφόσον δεν εμπίπτει στις πιο πάνω ρυθμίσεις τερματίζεται με την πάροδο διμήνου από τη λήξη της αναρρωτικής άδειας ή της διαθεσιμότητας ανεξάρτητα από το χρόνο κοινοποίησης της απόλυσης ή την τυχόν προσφορά υπηρεσίας και την καταβολή μισθού πέρα από το δίμηνο.

Πέρα από την υπηρεσία που πραγματικά έχει παρασχεθεί, για τους άνδρες προσμετράται για τη θεμελίωση δικαιώματος και ο χρόνος της στρατιωτικής τους θητείας. Ο υπολογισμός

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

ως συντάξιμου του χρόνου αυτού ενδέχεται να απαιτεί την καταβολή εισφοράς εκ μέρους του υπαλλήλου, η οποία συνίσταται σε ποσοστό 6,67% στο συντάξιμο μισθό του επί τους μήνες της θητείας. Αναλόγως, υπολογίζεται συντάξιμος και προσμετράται στη λουπή συντάξιμη υπηρεσία και ο χρόνος απασχόλησής του στον ιδιωτικό τομέα με ενδεχόμενη την προϋπόθεση καταβολής συμπληρωματικής εισφοράς, η οποία συνίσταται σε ποσοστό 7% του συντάξιμου μισθού επί τους μήνες της αναγνώρισης. Ανεξαρτήτως της απαιτούμενης καταβολής πρόσθετης εισφοράς, ο χρόνος του ιδιωτικού τομέα δεν προσμετράται στη θεμελίωση δικαιώματος παρά μόνο στις περιπτώσεις των υπαλλήλων που έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο με οποιαδήποτε σχέση εργασίας μετά την 01.01.1983. Εξαιρέση γι’ αυτούς που έχουν προσληφθεί πριν την ημερομηνία αυτή αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία ο υπάλληλος έχει συμπληρώσει το 56^ο έτος της ηλικίας του και εικοσαετή πραγματική συντάξιμη υπηρεσία στην οποία δεν περιλαμβάνεται ο χρόνος αυτός.

Ο ελάχιστος χρόνος υπηρεσίας που απαιτείται για τη θεμελίωση δικαιώματος εξαρτάται από την αιτία εξόδου του υπαλλήλου από την υπηρεσία και από το φύλο, την οικογενειακή του κατάσταση (για τις γυναίκες), την έναρξη της ασφάλισής του και την ημερομηνία πρόσληψής του στο Δημόσιο. Αναλόγως εξαρτάται και το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης εφόσον η θεμελίωση δικαιώματος δεν συνεπάγεται απαραίτητως και την άμεση καταβολή (πληρωμή) της σύνταξης. Στην έξοδο με οικιοθελή αποχώρηση, που αποτελεί και την πλειονότητα των περιπτώσεων συνταξιοδότησης, υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης γι’ αυτούς που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά σε οποιοδήποτε οργανισμό κύριας ασφάλισης μέχρι 31.12.1992 και ανήκουν στην κατηγορία των λεγόμενων παλαιών ασφαλισμένων (I) και σ’ αυτούς που πρωτοασφαλίστηκαν μετά την 01.01.1993 και ανήκουν στην κατηγορία των νέων ασφαλισμένων (II) (πίνακας 1.1).

Επιπλέον, τα όρια διαφέρουν και μεταξύ των παλαιών ασφαλισμένων (I) ανάλογα με την ημερομηνία πρόσληψης στο Δημόσιο, δηλαδή ανάμεσα σ’ αυτούς που εργάστηκαν με οποιαδήποτε σχέση εργασίας στο Δημόσιο μέχρι 31.12.1982 (I.1) και σ’ αυτούς που εργάστηκαν μετά την 01.01.1983 (I.2). Τέλος, μεταξύ των διορισθέντων μέχρι 31.12.1982 (I.1) ισχύουν διαφορετικά όρια γι’ αυτούς που θεμελιώνουν δικαίωμα μέχρι 31.12.1997 (I.1.1) και γι’ αυτούς που θεμελιώνουν δικαίωμα μετά την 01.01.1998 (I.1.2).

Πίνακας 1.1																				
Προϋποθέσεις και Όρια Ηλικίας Συνταξιοδότησης Πολιτικών Υπαλλήλων του Δημοσίου (με αιτία εξόδου από την υπηρεσία την παραίτηση)																				
Α/Α Κατηγορίες	I. ΠΑΛΑΙΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ													II. ΝΕΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ						
	I.1. Διορισθέντες μέχρι 31.12.1982								I.2. Διορισθέντες από 01.01.1983 έως 31.12.1992											
	I.1.1.Θεμελιούντες δικαίωμα ως 31.12.1997				I.1.2. Θεμελιούντες δικαίωμα μετά 01.01.1998															
	Έτος	Υπηρεσία	Ηλικία	Χ.Ο.Η.	Έτος	Υπηρεσία	Ηλικία	Χ.Ο.Η.	Έτος	Υπηρεσία	Ηλικία	Χ.Ο.Η.	Υπηρεσία	Ηλικία	Χ.Ο.Η.					
1. ΑΝΔΡΕΣ		25 ή 15	55 65	32	1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 ή 15	25 25 25 25 25 25 25 25 25 25	60,5 61 61,5 62 62,5 63 63,5 64 64,5 65 65	32,5 33 33,5 34 34,5 35 35 35 35 35	1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 ή 35 ή 15	25 25 25 25 25 25 25 25 25 25 25	60 60,5 61 61,5 62 62,5 63 63,5 64 64,5 65 58 65				15 65 37					
	2. ΓΥΝΑΙΚΕΣ Ανύπαντρες - Χήρες - Διαζευγμένες χωρίς παιδιά		25 ή 15	53 60	32	1998 1999 2000 2001 2002 2003 ή 15	25 25 25 25 25 25	58,5 59 59,5 60 60 60 60	32,5 33 33,5 34 34,5 35	1997 1998 1999 2000 2001 ή 35 ή 15	25 25 25 25 25 25	58 58,5 59 59,5 60 58 60				15 65 37				
		3. ΓΥΝΑΙΚΕΣ Παντρεμένες χωρίς παιδιά ή με ενήλικα παιδιά & χήρες - διαζευγμένες - άγαμες μητέρες με άγαμα παιδιά.	1992 1993 1994 1995 1996 1997 ή 15	15 15,5 16 16,5 17 17,5	53 53 53 53 53 53 60	22 22,5 23 23,5 24 24,5	1998 1999 2000 2001 ή 15	17,5 17,5 17,5 17,5	58,5 59 59,5 60 60	24,5 24,5 24,5	1997 1998 1999 2000 2001 ή 35 ή 15	25 25 25 25 25	58 58,5 59 59,5 60 58 60				15 65 37			
			4. ΓΥΝΑΙΚΕΣ με ανήλικα ή ανήλικα παιδιά κατά ποσοστό από 50% και άνω ή με ανήλικο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω.	1992 1993 1994 1995 1996 1997	15 15,5 16 16,5 17 17,5	42 42,5 43 43,5 44 44,5	22 22,5 23 23,5 24 24,5		17,5	50	24,5		25 ή 15	50 60				37 20 55 37		
				5. ΓΥΝΑΙΚΕΣ ή ΑΝΔΡΕΣ με 3 παιδιά				20				20				20				
				6. ΓΥΝΑΙΚΕΣ Με 3 παιδιά Με 4 παιδιά Με >5 παιδιά													20 20 20			
																	56 53			
													50 37							

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Α.Κ.

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Δ.Κ.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

Στην κατηγορία των παλαιών ασφαλισμένων που έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο μέχρι την 31.12.1982 και έχουν θεμελιώσει δικαίωμα μέχρι την 31.12.1997 (1.1.1) τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες που είναι ανύπαντρες ή χήρες ή διαζευγμένες χωρίς παιδιά χρειάζονται 25 έτη πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας για να κατοχυρώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα. Για τους άνδρες στην 25ετία συμπεριλαμβάνεται και ο χρόνος της στρατιωτικής τους θητείας, χωρίς μάλιστα εξαγορά και το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης τους είναι το 55^ο ενώ για τις γυναίκες της κατηγορίας αυτής το 53^ο, όμως και στους δύο η σύνταξη είναι άμεσα καταβλητέα με τη συμπλήρωση 32 ετών συνολικής συντάξιμης υπηρεσίας, συνοπολογίζοντας στην περίπτωση αυτή και το χρόνο απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα που έχει αναγνωριστεί με εξαγορά στο Δημόσιο. Οι προϋποθέσεις διαφοροποιούνται για τις έγγαμες γυναίκες που δεν έχουν παιδιά ή έχουν ενήλικα παιδιά καθώς και για τις χήρες ή διαζευγμένες με άγαμα παιδιά οι οποίες χρειάζονται μόνο 15ετία δημόσιας υπηρεσίας για τη θεμελίωση και έχουν ως όριο ηλικίας καταβολής το 53^ο. Τα έτη άνευ ορίου ηλικίας για τις γυναίκες αυτές κυμαίνονται ανάλογα με το έτος που συμπληρώνουν τη 15ετία από 22 που ισχύει για το έτος 1992 έως 24 ½ που ισχύει για το έτος 1997.

Οι γυναίκες που είναι μητέρες και έχουν ανήλικα ή σωματικώς ή πνευματικώς ανίκανα παιδιά κατά ποσοστό από 50% και άνω ή έχουν σύζυγο με ποσοστό ανικανότητας άνω του 67% θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τη συμπλήρωση της 15ετίας και το όριο ηλικίας ξεκινά από το 42^ο έως 44 ½ ανάλογα με το έτος μέσα στο οποίο συμπληρώνεται η 15ετία. Η ανηλικότητα ή η ανικανότητα των παιδιών ή η ανικανότητα του συζύγου πρέπει να συντρέχει κατά το χρόνο συμπλήρωσης της 15ετούς πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας καθώς η υπάλληλος ακολουθεί το όριο ηλικίας κατά το χρόνο συμπλήρωσης της 15ετίας ανεξάρτητα του ότι μπορεί να μην έχει τον απαιτούμενο χρόνο.² Για παράδειγμα μία γυναίκα της κατηγορίας αυτής που έχει προσληφθεί στις 10.10.1978 συμπληρώνει στις 31.12.1993 έτη 15 - 02 - 21 παρόλο όμως που συμπληρώνει την απαιτούμενη υπηρεσία (έτη 15 - 06 - 01) το έτος 1994, το όριο ηλικίας που ακολουθεί δεν είναι το 43^ο αλλά το 42 ½. Τέλος, τόσο οι γυναίκες υπάλληλοι οι οποίες έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά όσο και οι άνδρες που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και οι οποίοι με δικαστική απόφαση έχουν την επιμέλεια τριών τουλάχιστον ανήλικων ή ανίκανων παιδιών θεμελιώνουν δικαίωμα με 20 έτη δημόσιας υπηρεσίας και πληρώνονται άμεσα τη σύνταξή τους.

² Δεύτερο εδάφιο α' περίπτωσης της παρ. 3 του άρθρου 19 του Ν. 2084/1992.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

Τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης γι’ αυτούς που ανήκουν μεν στην κατηγορία των παλαιών ασφαλισμένων που έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο μέχρι την 31.12.1982 αλλά έχουν θεμελιώσει δικαίωμα μετά την 01.01.1998 (I.1.2) αυξάνονται σημαντικά. Έτσι, το όριο ηλικίας των ανδρών ξεκινά από το 60 ½ για όσους έχουν 25ετία το 1998 και αυξάνεται κατά ένα εξάμηνο, χρόνο με το χρόνο, εωσότου φτάσει το 65^ο από το 2007 και μετά. Αντιστοίχως, αυξάνονται και τα έτη άνευ ορίου ηλικίας από 32,5 που ισχύει για το 1998 έως τα 35 από το 2003 και μετά. Οι δε γυναίκες που είναι άγαμες ή χήρες ή διαζευγμένες χωρίς παιδιά πληρώνονται τη σύνταξή τους στα 58 ½ εάν συμπληρώνουν εικοσιπενταετία το 1998 και σταδιακά φτάνουν στα 60 από το 2001 και μετά. Τα ίδια όρια ηλικίας ακολουθούν και οι γυναίκες που είναι παντρεμένες αλλά δεν έχουν παιδιά ή αυτά είναι ενήλικα, καθώς και οι χήρες και οι διαζευγμένες με άγαμα παιδιά, σημειώνοντας βέβαια ότι γι’ αυτές απαιτούνται 17,5 έτη για τη θεμελίωση δικαιώματος. Για τις δε γυναίκες με ανήλικα ή ανάπηρα παιδιά η σύνταξη είναι πληρωτέα ήδη από την ηλικία των 50 ετών. Ολοκληρώνοντας την κατηγορία αυτή τα 20 έτη άνευ ορίου ηλικίας εξακολουθεί να ισχύει για τις γυναίκες αλλά και τους άνδρες που έχουν την επιμέλεια τριών παιδιών και άνω.

Περνώντας στη δεύτερη μεγάλη κατηγορία των παλαιών ασφαλισμένων, σ’ αυτούς που προσλήφθηκαν στο Δημόσιο μετά την 01.01.1983 (I.2) οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης διαφοροποιούνται ιδιαίτερα ως προς τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος. Για τη συμπλήρωση της 25ετίας συνυπολογίζεται πλέον ο χρόνος ασφάλισης που έχει διανυθεί σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, σύμφωνα με τις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης, χωρίς μάλιστα να απαιτείται εξαγορά αυτού και φυσικά ο χρόνος που έχει διανυθεί στις τάξεις του στρατού για τους άνδρες. Τα 35 έτη συνολικής συντάξιμης υπηρεσίας δεν καθιστούν πλέον τη σύνταξη άμεσα καταβλητέα αφού απαιτείται προηγουμένως η συμπλήρωση του 58^{ου} έτους της ηλικίας. Τα έτη ανεξαρτήτου ορίου ηλικίας από 35 γίνονται 37 ενώ τα όρια ηλικίας καταβολής εξακολουθούν να είναι ίδια μ’ αυτά της κατηγορίας των διορισθέντων έως 31.12.1982 που έχουν θεμελιώσει δικαίωμα μετά την 01.01.1998 (I.1.2.).

Στην τελευταία κατηγορία ασφαλισμένων του Δημοσίου, στους νέους ασφαλισμένους (II) ο ελάχιστος χρόνος υπηρεσίας είναι τα 15 έτη με έτος καταβολής το 65^ο ή 37 έτη χωρίς όριο ηλικίας. Οι μόνες που τυχάνουν ευνοϊκότερων προϋποθέσεων είναι οι γυναίκες με ανήλικα παιδιά ή ενήλικα αλλά ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία οι οποίες δικαιούνται συντάξεως στην 20ετία με όριο ηλικίας πληρωμής το 55^ο και οι γυναίκες με τρία παιδιά και

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

πάνω που έχουν σαν όριο ηλικίας πληρωμής το 56^ο για τα τρία παιδιά, το 53^ο για τα τέσσερα και το 50^ο για τα πέντε και άνω.

Γενικά για όλη την κατηγορία των παλαιών ασφαλισμένων (I) εφόσον συμπληρώνουν δεκαπενταετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία μπορούν να αποχωρούν με αίτησή τους πριν από το όριο ηλικίας θεμελιώνοντας δικαίωμα. Η σύνταξη όμως αυτή αρχίζει να καταβάλλεται μετά τη συμπλήρωση του 60^{ου} έτους της ηλικίας για τις γυναίκες και του 65^{ου} για τους άνδρες. Εάν μετά την έξοδο καταστούν ανίκανοι σε ποσοστό 67% και άνω ή αποβιώσουν, η σύνταξη αυτών ή των οικογενειών τους αρχίζει να καταβάλλεται από την ημέρα που κατέστησαν ανίκανοι ή απεβίωσαν αντίστοιχα. Η σύνταξη κανονίζεται κατά το χρόνο συμπλήρωσης του ορίου ηλικίας ή κατά το χρόνο που επέρχεται η ανικανότητα ή ο θάνατος προκειμένου για τις οικογένειες, με βάση το συντάξιμο μισθό του μισθολογικού κλιμακίου που έφερε ο υπάλληλος κατά το χρόνο της εξόδου όπως αυτός ισχύει κατά το χρόνο κανονισμού της σύνταξης.

Ανεξαρτήτως της κατηγορίας που εντάσσονται οι ασφαλισμένοι του Δημοσίου έχουν τη δυνατότητα να κάνουν χρήση της πρόωρης συνταξιοδότησης. Οι μεν άνδρες συμπληρώνοντας το 60^ο έτος της ηλικίας τους οι δε γυναίκες συμπληρώνοντας το 55^ο. Η σύνταξή τους όμως καταβάλλεται μειωμένη κατά το $\frac{1}{267}$ του ποσού αυτής για κάθε μήνα που υπολείπεται από την έναρξη καταβολής της μέχρι τη συμπλήρωση της κατά περίπτωση ηλικίας συνταξιοδότησης. Η μείωση αυτή είναι για όσο καιρό καταβάλλεται η σύνταξη και δεν αίρεται όταν συμπληρώνεται το προβλεπόμενο όριο ηλικίας. Έτσι, εάν για κάποιον άνδρα το όριο καταβολής της σύνταξής του είναι το 63^ο και αυτός επιλέξει να πάρει μειωμένη σύνταξη στο 60^ο έτος της ηλικίας του, τότε η σύνταξη που θα του κανονιστεί θα είναι μειωμένη κατά: $\frac{1}{267} \times (3 \text{ έτη} \times 12 \text{ μήνες}) \times \text{το ποσό σύνταξης}$. Συμπληρώνοντας το 63^ο έτος της ηλικίας του δε θα μεταβληθεί κάτι στο ποσό της χορηγούμενης σύνταξης καθώς θα εξακολουθεί να του καταβάλλεται μειωμένη.

Υπάρχουν κατηγορίες εργαζομένων του Δημοσίου για τις οποίες ισχύουν διαφορετικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης. Για παράδειγμα, για τους υιαλλήλους των σωφρονιστικών και αναμορφωτικών καταστημάτων αρκεί εικοσιπενταετής συντάξιμη υπηρεσία, από την

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

οποία δεκαετής πλήρης πραγματική στα καταστήματα αυτά. Ακόμα, για τους εκπαιδευτικούς λειτουργούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που συμπληρώνουν τριάντα (30) έτη υπηρεσίας και αποχωρούν από την υπηρεσία για οποιονδήποτε λόγο, η καταβολή της σύνταξης αρχίζει με τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας για όσους έχουν προσληφθεί μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1982 και με τη συμπλήρωση του 60^{ου} έτους της ηλικίας για όσους προσλαμβάνονται από 1^{ης} Ιανουαρίου 1983 και μετά. Επίσης, οι υπάλληλοι οι οποίοι είναι παντελώς τυφλοί, παραπληγικοί ή τετραπληγικοί καθώς και για όσους πάσχουν από υπερφωσφατασμία ή από Βήτα ομόζυγο μεσογειακή αναιμία και υποβάλλονται σε μετάγγιση ή από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια τελικού σταδίου και υποβάλλονται σε αιμοκάθαρση ή περιτοναϊκή κάθαρση ή έχουν υποστεί μεταμόσχευση μυελού των οστών ή συμπαγών οργάνων (καρδιά, πνεύμονες, ήπαρ πάγκρεας και νεφροί), εφόσον για τις περιπτώσεις αυτές συντρέχει ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%, αρκεί δεκαπενταετής πλήρης πραγματική συντάξιμη υπηρεσία.

Επιπρόσθετα, οι προϋποθέσεις διαφοροποιούνται στις περιπτώσεις της μη οικιοθελούς αποχώρησης (πίνακας 1.2).

Πίνακας 1.2 Προϋποθέσεις Συνταξιοδότησης ανάλογα με την αιτία εξόδου		
Αιτία Εξόδου	Υπηρεσία	Ηλικία
Απόλυση λόγω ορίου ηλικίας	14,5	67 ετών
Απόλυση λόγω 35ετίας	35	60 ετών
Απόλυση	20	65 ετών ή ανάλογα με το έτος θεμελίωσης
Απόλυση λόγω ανικανότητας μη οφειλόμενης στην υπηρεσία	4,5	Χωρίς Όριο Ηλικίας
Απόλυση λόγω ανικανότητας οφειλόμενης στην υπηρεσία	οποτεδήποτε	Χωρίς Όριο Ηλικίας
Θάνατος μη οφειλόμενος στην υπηρεσία	4,5	
Θάνατος οφειλόμενος στην υπηρεσία	οποτεδήποτε	
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Α.Κ.		

Σε περίπτωση αυτοδίκαιης απόλυσης λόγω ορίου ηλικίας η οποία επέρχεται κατά την 31 Δεκεμβρίου του έτους που συμπληρώνεται το 67^ο έτος της ηλικίας απαιτείται δεκαπενταετής τουλάχιστον πραγματική συντάξιμη υπηρεσία. Επίσης, σε περίπτωση που ο υπάλληλος συμπληρώσει σωρευτικά τριάντα πέντε έτη πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας και το 60^ο έτος

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

της ηλικίας του απολύεται αυτοδικαίως και του καταβάλλεται η σύνταξη. Σημειώνεται ότι η συμπλήρωση του ορίου ηλικίας θεωρείται ότι γίνεται την 31^η Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο αυτό συμπληρώνεται. Ακόμα, εάν ο υπάλληλος απολυθεί για άλλους λόγους, για παράδειγμα λόγω κατάργησης της θέσης ή εξαιτίας αδικαιολόγητων απουσιών, απαιτείται εικοσαετής τουλάχιστον πλήρης πραγματική συντάξιμη υπηρεσία και η σύνταξή του καταβάλλεται στα 65 ή εφόσον έχει εικοσιπενταετία ακολουθεί το όριο που ισχύει κατά το έτος συμπλήρωσης αυτής. Τέλος, εάν γίνει απόλυση λόγω σωματικής ή διανοητικής ανικανότητας, η οποία δεν οφείλεται στην υπηρεσία, απαιτείται πενταετής τουλάχιστον πραγματική συντάξιμη υπηρεσία και η σύνταξη είναι πληρωτέα ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας. Αν η ανικανότητα οφείλεται σε τραύμα ή νόσημα που προήλθε μρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας, ο υπάλληλος δικαιούται σύνταξης ανεξάρτητα από τα χρόνια υπηρεσίας και την ηλικία του.

Ίδια με την υπηρεσία που απαιτείται στην απόλυση λόγω ανικανότητας είναι και αυτή που απαιτείται σε περίπτωση θανάτου του υπαλλήλου. Εάν ο θάνατος δε σχετίζεται με την υπηρεσία τα δικαιούχα μέλη της οικογένειας αποκτούν δικαίωμα σε σύνταξη εφόσον ο θανών είχε συμπληρώσει πενταετή τουλάχιστον υπηρεσία. Στην περίπτωση δε που ο θάνατος προήλθε εξαιτίας της υπηρεσίας κανονίζεται σύνταξη ανεξαρτήτως των ετών υπηρεσίας. Το ίδιο ισχύει και αν ο υπάλληλος δολοφονήθηκε από τρομοκράτες ή άλλα άτομα λόγω της υπαλληλικής του ιδιότητας ή της ενάσκησης των καθηκόντων του.

1.2.2 Προϋποθέσεις θεμελίωσης Μελών Οικογένειας

Δικαίωμα σύνταξης από το Δημόσιο έχει η χήρα ή ο χήρος σύζυγος του υπαλλήλου ο οποίος είχε αποκτήσει δικαίωμα σε σύνταξη ή που πέθανε στην υπηρεσία μετά τη συμπλήρωση πενταετούς τουλάχιστον πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας ή που πέθανε στην υπηρεσία διότι κατέστη σωματικά ή πνευματικά ανίκανος λόγω τραύματος ή νοσήματος που προήλθε εξαιτίας της υπηρεσίας ή που δολοφονήθηκε από τρομοκράτες ή από άλλα άτομα λόγω της υπαλληλικής του ιδιότητας ή της ενάσκησης των καθηκόντων του.

Η χήρα δικαιούται σύνταξης αν από το γάμο έχει συμπληρωθεί ενός έτους πραγματική συντάξιμη υπηρεσία του συζύγου της ή αν ο γάμος έχει τελεσθεί δύο τουλάχιστον πλήρη έτη πριν από το θάνατό του. Αν ο γάμος της χήρας έχει λυθεί με διαζύγιο και τελεσθεί νέος

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

γάμος με το ίδιο πρόσωπο, για τη συμπλήρωση των παραπάνω χρονικών προϋποθέσεων λαμβάνεται υπόψη και ο πρώτος γάμος. Αν όμως γεννήθηκε παιδί η χήρα δικαιούται σύνταξης και χωρίς να συντρέχουν οι όροι αυτοί. Η χήρα δικαιούται επίσης σύνταξης και χωρίς να υπάρχουν οι πιο πάνω όροι, όταν ο υπάλληλος που πέθανε είχε απολυθεί λόγω κατάργησης θέσεως εφόσον ο γάμος τελέσθηκε πριν από την απομάκρυνση του συζύγου από την υπηρεσία. Επίσης, δικαιούται σύνταξης στις περιπτώσεις της απόλυσης ή απομάκρυνσης λόγω σωματικής ή διανοητικής ανικανότητας λόγω τραύματος ή νοσήματος που προήλθε εξαιτίας της υπηρεσίας καθώς και στην περίπτωση θανάτου του υπαλλήλου στην υπηρεσία, αν ο γάμος τελέσθηκε πριν από το τραύμα ή το ατύχημα ή την αναμφισβήτητη εκδήλωση της ασθένειας από τα οποία προήλθε η ανικανότητα ή ο θάνατος του υπαλλήλου. Ο χρόνος εκδήλωσης της ασθένειας βεβαιώνεται με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε..

Σε περίπτωση θανάτου συνταξιοδότη ή υπαλλήλου που ανήκει στην κατηγορία των νέων ασφαλισμένων, ο επιζών σύζυγος δικαιούται σύνταξη εφόσον είναι ανάπηρος και ανίκανος για κάθε βιοποριστική εργασία σε ποσοστό 67% τουλάχιστον ή δεν έχει μέσο μηνιαίο εισόδημα από οποιαδήποτε πηγή μεγαλύτερο του 40πλάσιου του ημερομίσθιου ανειδίκευτου εργάτη, προσαυξημένο κατά 20% για καθένα από τα προστατευόμενα και δικαιούμενα σύνταξης παιδιά. Εάν το μηνιαίο εισόδημα είναι ουσιαδώς μεγαλύτερο αϊ’ αυτό καταβάλλεται το ήμισυ της δικαιούμενης σύνταξης. Σε κάθε περίπτωση πάντως, που στο εισόδημα του επιζώντος συζύγου συμπεριλαμβάνεται και σύνταξη από ίδιο δικαίωμα, δύναται ο επιζών να επιλέξει αντί αυτής, τη σύνταξη του θανόντος εφόσον το μέσο μηνιαίο εισόδημά του, όπως διαμορφώνεται με τη σύνταξη του θανόντος δεν υπερβαίνει το εισόδημα που αναφέρθηκε πιο πάνω.

Η διαζευγμένη σε περίπτωση θανάτου του πρώην συζύγου δικαιούται σύνταξη από το Δημόσιο εφόσον πληροί αθροιστικά τις εξής προϋποθέσεις:

- α. Έχει συμπληρώσει το 65^ο έτος της ηλικίας ή είναι ανίκανη για την άσκηση βιοποριστικού επαγγέλματος κατά ποσοστό 67% και άνω. Η ανικανότητα στην περίπτωση αυτή κρίνεται κατά το χρόνο του θανάτου του πρώην συζύγου και βεβαιώνεται με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε..
- β. Ο πρώην σύζυγος, κατά τη στιγμή του θανάτου του, να κατέβαλε διατροφή που είχε καθοριστεί είτε με δικαστική απόφαση είτε με σύμβαση μεταξύ των πρώην συζύγων.
- γ. 15 έτη έγγαμου βίου μέχρι τη λύση του γάμου με αμετάκλητη δικαστική απόφαση.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

- δ. Το διαζύγιο να μην οφείλεται σε ισχυρό κλονισμό της εγγάμου συμβιώσεως υπαιτιότητα του αιτούντος τη σύνταξη.
- ε. Συνολικό ετήσιο ατομικό φορολογητέο εισόδημα το οποίο να μην υπερβαίνει το ποσό των εκάστοτε καταβαλλόμενων από τον Ο.Γ.Α. ετησίων συντάξεων στους ανασφάλιστους υπερήλικες.
- στ. Να μην έχει τελεστεί άλλος γάμος.

Εκτός από τη χήρα ή χήρο σύζυγο δικαιούνται σύνταξης τα παιδιά του υπαλλήλου είτε αυτά γεννήθηκαν σε γάμο των γονέων τους, είτε νομιμοποιήθηκαν, είτε είναι θετά, είτε αναγνωρίστηκαν, είτε γεννήθηκαν χωρίς γάμο των γονέων τους από μητέρα υπάλληλο ή συνταξιούχο από δική της υπηρεσία, αν τα μεν κορίτσια είναι άγαμα³, τα δε αγόρια μέχρι τη συμπλήρωση του 18^{ου} ⁴ έτους της ηλικίας τους εφόσον είναι άγαμα ή μετά τη συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας τους εφόσον είναι ανίκανα για εργασία κατά ποσοστό 50% και άνω. Η ανικανότητά τους, στην περίπτωση αυτή, κρίνεται κατά το χρόνο θανάτου του υπαλλήλου ή συνταξιούχου και βεβαιώνεται με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε.. Αν η ανικανότητα των ενήλικων αγoriών επέλθει μετά το θάνατο του υπαλλήλου ή του συνταξιούχου, το ανίκανο αγόρι δικαιούται σύνταξη αν δεν παίρνει ή δε δικαιούται να πάρει σύνταξη από οποιονδήποτε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης ή το μηνιαίο εισόδημά του δεν υπερβαίνει το κάθε φορά κατώτατο όριο σύνταξης που καταβάλλει το Δημόσιο. Τα θετά παιδιά δικαιούνται σύνταξη εφόσον κατά το χρόνο της δημοσίευσης της απόφασης υιοθεσίας δεν είχαν υπερβεί το 18^ο έτος της ηλικίας τους.

Τα άγαμα αγόρια που φοιτούν σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές της χώρας ή σε ισότιμες με αυτές του εξωτερικού ή σε δημόσια Ι.Ε.Κ. της χώρας δικαιούνται σύνταξη μέχρι να τελειώσουν τις σπουδές τους σύμφωνα με τα έτη φοίτησης που προβλέπει ο οργανισμός κάθε σχολής ή του κάθε Ι.Ε.Κ., κατά περίπτωση και για ένα ακόμα έτος εφόσον συνεχίζεται η φοίτηση και πάντως όχι πέρα από τη συμπλήρωση του 24^{ου} έτους της ηλικίας τους για όσα φοιτούν σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές και του 22^{ου} έτους της ηλικίας τους για όσα φοιτούν σε Ι.Ε.Κ.. Η σύνταξη στην περίπτωση αυτή καταβάλλεται εφόσον προσκομίζεται κάθε χρόνο

³Τα κορίτσια που έχουν αποκτήσει το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα από γονείς που προσελιφθήκαν στο Δημόσιο από 01.01.1983 και μετά αποκτούν δικαίωμα σύνταξης με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που αποκτούν το δικαίωμα αυτό και τα αγόρια.

⁴ Όσον αφορά την καταβολή της σύνταξης, τα παιδιά θεωρούνται ότι είναι ενήλικα την 31^η Δεκεμβρίου του έτους που συμπληρώνεται το 18^ο έτος της ηλικίας τους.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

πιστοποιητικό φοίτησης – προόδου της οικείας σχολής, από το οποίο να αποδεικνύεται η κανονική φοίτηση του σπουδαστή καθώς και υπεύθυνη δήλωση ότι είναι άγαμος και δεν παίρνει σύνταξη από άλλο φορέα.

Στα άγαμα θήλεα τέκνα, πλην των ανίκανων κατά ποσοστό 67% και άνω, μετά την ενηλικίωσή τους ή το πέρας των σπουδών τους, η σύνταξή τους καταβάλλεται ολόκληρη μεν, εάν το συνολικό πλην της σύνταξης, μηνιαίο πραγματικό ακαθάριστο εισόδημά τους, όπως αυτό προκύπτει από τη φορολογική τους δήλωση δεν υπερβαίνει το 40πλάσιο του ημερομίσθιου ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά, περιορίζεται δε κατά το 1/3 του ποσού αυτής εάν το εισόδημα υπερβαίνει το 40πλάσιο όχι όμως και το 60πλάσιο και κατά το 1/2 αυτής εφόσον υπερβαίνει το 60πλάσιο.

Η διαζευγμένη θυγατέρα έχει δικαίωμα σύνταξης εφόσον συντρέχουν αθροιστικά οι εξής προϋποθέσεις:

- ο γάμος να λύθηκε με κοινή υμαιοτιότητα ή με υπαιτιότητα του συζύγου ή από λόγο που δεν αφορά αποκλειστικά το πρόσωπό της ή με συναινετικό διαζύγιο ή να συντρέχει περίπτωση βίας διακοπής της δίκης λόγω θανάτου του συζύγου
- να μην έχει μηνιαίο εισόδημα από το Δημόσιο ή το Δημόσιο Τομέα μεγαλύτερο από το κατώτατο όριο σύνταξης του Δημοσίου, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά. Επίσης, να μην έχει κάθε φορά φορολογητέο εισόδημα από οποιαδήποτε άλλη πηγή μεγαλύτερο από το παραπάνω καθοριζόμενο κατώτατο όριο
- να μην παίρνει άλλη σύνταξη και να μην έχει ασφαλιστεί για σύνταξη σε οποιοδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας σύνταξης.
- κατά την 31.12.1986 να έχει συμπληρώσει το 40^ο έτος της ηλικίας της.

Στη σύνταξη της χήρας συζύγου και των τέκνων συμμετέχει η χήρα μητέρα⁵ καθώς και η φυσική μητέρα εφόσον παραμένει άγαμη. Εάν δεν υπάρχουν παιδιά συμμετέχει και ο πατέρας και αν δεν υπάρχει πατέρας ή έχει πεθάνει συμμετέχει η χήρα μητέρα και τα άγαμα αδέλφια του θανόντα. Τα πρόσωπα της πατρικής οικογένειας δικαιούνται συμμετοχή στη σύνταξη, όπως αναφέρεται παραπάνω μόνο εφόσον είναι άπορα και τα συντηρούσε κυρίως ο θανών υπάλληλος. Το παραπάνω δικαίωμα τους αναγνωρίζεται με την υποβολή σχετικής

⁵ Τα μέλη της πατρικής οικογένειας των νέων ασφαλισμένων, αυτών που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά σε φορέα κύριας ασφάλισης μετά την 01.01.1993, δε δικαιούνται σύνταξη.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

αίτησης και διατηρείται ακόμα και όταν η χήρα σύζυγος και τα τέκνα του θανόντος παύουν να υπάρχουν ή οπωσδήποτε απωλέσουν το δικαίωμα στη σύνταξη, καθώς και όταν δε συντρέχουν για τα πρόσωπα αυτά οι όροι για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη. Πάντως τα πιο πάνω πρόσωπα της πατρικής οικογένειας στα οποία έχει αναγνωριστεί δικαίωμα συμμετοχής στη σύνταξη, μπορούν σε κάθε περίπτωση να παραιτηθούν από το δικαίωμά τους οπότε η σύνταξη καταβάλλεται χωρίς μείωση στη χήρα σύζυγο και τα τέκνα του θανόντος υπαλλήλου. Η παραίτηση αυτή δεν μπορεί να ανακληθεί από τον παραιτηθέντα ο οποίος χάνει οριστικά το δικαίωμα του στη συμμετοχή της σύνταξης χωρίς όμως να βλάπτονται τα δικαιώματα εκείνων που είναι διάδοχοι στο δικαίωμα συμμετοχής.

Αν ο θανών υπάλληλος ή συνταξιούχος ήταν άγαμος ή χήρος χωρίς παιδιά ή διαζευγμένος χωρίς παιδιά και πέθανε αφού είχε αποκτήσει δικαίωμα σε σύνταξη ή αν πέθανε στην υπηρεσία μετά τη συμπλήρωση δεκαετούς τουλάχιστον πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας ή αν πέθανε στην υπηρεσία διότι έγινε σωματικά ή πνευματικά ανίκανος λόγω τραύματος ή νοσήματος που προήλθε εξαιτίας της υπηρεσίας, δικαιούται σύνταξη ο άπορος πατέρας του από την επομένη του θανάτου του παιδιού του. Εάν όμως, κατά το χρόνο αυτό έχει συμπληρώσει το 65^ο έτος της ηλικίας του ή αν δεν το έχει συμπληρώσει από τη συμπλήρωσή του ή αν είναι άπορος και ανίκανος για την άσκηση οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος και εφόσον σε κάθε περίπτωση τον συντηρούσε κυρίως αυτός που πέθανε. Αν δεν υπάρχει πατέρας ή υπήρχε πατέρας αλλά πέθανε πριν να αποκτήσει δικαίωμα σε σύνταξη, δικαιούται σύνταξης η άπορη χήρα μητέρα και για φυσικό τέκνο η φυσική μητέρα που είναι άπορη και άγαμη καθώς και τα άπορα αδέλφια εφόσον τα πρόσωπα αυτά τα συντηρούσε κυρίως αυτός που πέθανε.

Τα πρόσωπα της πατρικής οικογένειας του υπαλλήλου που σκοτώθηκε στην υπηρεσία που συνεπαγόταν επαυξημένο κίνδυνο ή σκοτώθηκε από απρόοπτο συμβάν, δικαιούνται σύνταξης και αν ακόμη δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της ηλικίας, της απορίας και της συντήρησης. Αν οι γονείς έχουν πάρει διαζύγιο δικαιούνται σύνταξης η άπορη μητέρα και οι άπορες άγαμες αδελφές αν ο υπάλληλος τις συντηρούσε πριν το θάνατό του. Αν όμως ο υπάλληλος συντηρούσε και τους δύο γονείς, τη σύνταξη δικαιούνται και οι δύο γονείς.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

1.2.3 Υπολογισμός της Σύνταξης

- Διορισθέντων μέχρι την 31.12.1982

Γι’ αυτούς που έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο με οποιαδήποτε σχέση εργασίας μέχρι την 31.12.1982 το ποσό της σύνταξης συνίσταται σε τόσα τριακοστά πέμπτα του μηνιαίου συντάξιμου μισθού τους όσα είναι και τα έτη της πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας τους. Συντάξιμος μισθός είναι το 80% ή τα 800/1000 του μηνιαίου μισθού ενέργειας του μισθολογικού κλιμακίου ή του βαθμού που έφερε και μισθοδοτείτο ο υπάλληλος κατά την έξοδό του από την υπηρεσία μαζί με την προσαύξηση του επιδόματος χρόνου υπηρεσίας (για όποιες κατηγορίες ασφαλισμένων του Δημοσίου εξακολουθεί να ισχύει). Απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να ληφθούν υπόψη για τον κανονισμό, τον επανακαθορισμό ή την αύξηση της σύνταξης, ο βασικός μισθός και το χρονοεπίδομα είναι να έχουν υποβληθεί οι παροχές αυτές στην προβλεπόμενη κράτηση 6,67% υπέρ του Δημοσίου για σύνταξη. Έτσι, κάθε χρόνος υπηρεσίας αντιστοιχεί σε 1/35 της πλήρους σύνταξης ή σε 22,857 χιλιοστά και για υπηρεσία πέραν των τριάντα πέντε ετών και μέχρι τα σαράντα κάθε έτος υπηρεσίας αντιστοιχεί σε 16 χιλιοστά. Επομένως:

$$\text{Ποσό σύνταξης} = \text{Βασικός μισθός κλιμακίου (+ επίδομα χρόνου υπηρεσίας)} \times \frac{\text{έτη υπηρεσίας}}{35} \times 800/1000.$$

- Διορισθέντων μετά την 01.01.1983

Γι’ αυτούς που έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο μετά την 01.01.1983 έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης σύμφωνα με τις οποίες ο οργανισμός που απονέμει τη σύνταξη θεωρεί ότι ο χρόνος ασφάλισης σ’ αυτόν και στους άλλους οργανισμούς διανύθηκε στην ασφάλισή του, υπολογίζει το ποσό της σύνταξης σύμφωνα με τη νομοθεσία του και το καταβάλλει ολόκληρο στο δικαιούχο μαζί με τα επιδόματα (οικογενειακό, εξομάλυνσης, ανικανότητας κ.λ.π.). Ο ασφαλιστικός οργανισμός που απονέμει τη σύνταξη ζητά από τους άλλους οργανισμούς το ποσό της συμμετοχής τους στη δαπάνη της συνταξιοδότησης.

Για τους ασφαλισμένους όμως που υπάχθηκαν διαδοχικά από την ασφάλιση φορέα που ασφαρίζει αυτοτελώς απασχολούμενους (Τ.Ε.Β.Ε., Τ.Α.Ε. κ.λ.π.) στην ασφάλιση φορέα που ασφαρίζει μισθωτούς (Δημόσιο, Ι.Κ.Α., Ν.Α.Τ. κ.λ.π.) και αντίστροφα καθώς και γι’ αυτούς

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά μετά την 01.01.1979 διαδοχικά σε οποιονδήποτε φορέα, πλην ορισμένων εξαιρέσεων, δεν ισχύουν τα όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω. Η σύνταξη του δικαιούχου αποτελείται από το άθροισμα των τμημάτων του ποσού της σύνταξης που προσδιορίζονται από τον απονέμοντα και τους άλλους οργανισμούς οι οποίοι συμμετέχουν στη δαπάνη της συνταξιοδότησής του.

Ο φορέας που απονέμει τη σύνταξη καταβάλλει στο δικαιούχο το άθροισμα των τμημάτων των συντάξεων και ζητά από τους άλλους φορείς το ποσό της συμμετοχής τους στη δαπάνη για τη συνταξιοδότηση. Καθένας από τους οργανισμούς ασφάλισης μεταξύ των οποίων και ο απονέμων υπολογίζει με τα αρμόδια όργανά του το ποσό της σύνταξης που κατά τη νομοθεσία που τον διέπει αντιστοιχεί στο σύνολο του χρόνου που πραγματοποιήθηκε διαδοχικά και προσδιορίζει το τμήμα που αναλογεί στο χρόνο που διανύθηκε στην ασφάλισή του. Το κατά τον παραπάνω τρόπο προσδιοριζόμενο τμήμα σύνταξης σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερο ή του αναλογούντος στο χρόνο ασφάλισης κάθε οργανισμού τμήματος του κατωτάτου ορίου σύνταξη του οργανισμού αυτού ή του ποσού που προκύπτει από τον υπολογισμό με βάση το χρόνο και μόνο ο οποίος διανύθηκε στην ασφάλισή του, εφόσον στη δεύτερη περίπτωση με τον παραπάνω χρόνο θεμελιώνεται αυτοτελές συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τα διατάξεις του οργανισμού αυτού.

- Πρωτοασφαλισμένων μετά την 01.01.1993

Η μηνιαία σύνταξη των πολιτικών υπαλλήλων που ανήκουν στην κατηγορία των νέων ασφαλισμένων συνίσταται σε ποσοστό 2% του μηνιαίου ασφαλιστέου μισθού για κάθε έτος πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας. Ως μηνιαίος ασφαλιστέος μισθός νοείται το ηλικίο της διαφέρεισεως του συνόλου των πάσης φύσεως μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο υπάλληλος κατά τα πέντε ημερολογιακά έτη που προηγούνται τους έτους εκείνου κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση για σύνταξη οι οποίες λαμβάνονται υπόψη αυξημένες κατά το ποσοστό αύξησης των συντάξεων και επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές, χωρίς τον υπολογισμό των δώρων εορτών (Χριστουγέννων και Πάσχα) και του επιδόματος αδειας, δια του αριθμού των μηνών ασφάλισης των ετών αυτών, οι οποίοι δεν μπορεί να είναι λιγότεροι των σαράντα. Αν υπολείπονται των σαράντα λαμβάνονται υπόψη και αποδοχές μηνών ασφάλισης της αμέσως προηγούμενης περιόδου μέχρι τη συμπλήρωση του αριθμού των μηνών αυτών. Προκειμένου για εξερχόμενους λόγω ανικανότητας αν ο συντάξιμος χρόνος

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

είναι μικρότερος του προβλεπόμενου παραπάνω, ο υπολογισμός γίνεται με βάση το μέσο όρο των μηνιαίων αποδοχών του χρόνου ασφάλισης που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι την έξοδό τους.

- Αποχωρούντων μετά την 01.01.2008

Για όσους αποχωρήσουν από την υπηρεσία μετά την 1^η Ιανουαρίου 2008 η σύνταξή τους θα αποτελείται από το άθροισμα δύο ποσών, αυτό που αντιστοιχεί στη συνολική συντάξιμη υπηρεσία που θα έχει παρασχεθεί μέχρι την 31.12.2007 και αυτό που αντιστοιχεί στη συντάξιμη υπηρεσία που θα διανυθεί μετά την 01.01.2008. Το ποσό της σύνταξης που αντιστοιχεί στη διανυθείσα μέχρι την 31.12.2007 υπηρεσία υπολογίζεται σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν στις προηγούμενες παραγράφους ενώ το ποσό που αντιστοιχεί στη διανυθείσα μετά την 01.01.2008 υπηρεσία συνίσταται σε 79% ή 790/1000 του συντάξιμου μισθού για όσους αποχωρήσουν το έτος 2008, μειούμενο κατά 1% ή 10/1000 για κάθε ένα από τα επόμενα έτη αποχώρησης του υπαλλήλου και καταλήγει σε 70% ή 700/1000 για όσους αποχωρούν από το έτος 2017 και μετά. Ο συντάξιμος μισθός για την υπηρεσία η οποία θα διανυθεί από 01.01.2008 και μετά είναι το ηλικίο της διαιρέσεως του συνόλου των μηνιαίων ασφαλιστέων αποδοχών που έλαβε ο υπάλληλος κατά τα πέντε τελευταία έτη που προηγούνται της ημερομηνίας κατά την οποία θα αποχωρήσει της υπηρεσίας, χωρίς τον υπολογισμό των τριμήνων αποδοχών, των δώρων εορτών (Χριστουγέννων και Πάσχα) και του επιδόματος αδείας δια του αριθμού των μηνών υπηρεσίας που είχε πραγματοποιήσει εντός της χρονικής αυτής περιόδου.

Αν ο υπάλληλος στην ίδια χρονική περίοδο δεν έχει σαράντα τουλάχιστον μηνών υπηρεσία για τον προσδιορισμό των μηνιαίων ασφαλιστέων αποδοχών συνυπολογίζονται και οι ασφαλιστέες αποδοχές μηνών υπηρεσίας της αμέσως προηγούμενης χρονικής περιόδου, μέχρι τη συμπλήρωση του αριθμού των σαράντα μηνών. Ειδικά για τους υπαλλήλους που θα αποχωρήσουν από 01.01.2008 έως 31.12.2012 για τον προσδιορισμό των συνολικών αποδοχών θα λαμβάνεται υπόψη ποσοστό του ηλικίου της διαιρέσεως του συνόλου των μηνιαίων ασφαλιστέων αποδοχών που έλαβε ο υπάλληλος από 01.01.2008 και μέχρι την αποχώρησή του δια του αριθμού των μηνών υπηρεσίας του κατά τη χρονική αυτή περίοδο.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

1.2.4 Υπολογισμός Σύνταξης Παθόντων

Ο υπολογισμός της σύνταξης των υπαλλήλων που απολύονται για λόγους υγείας γίνεται σύμφωνα με τα ανωτέρω. Ειδικά όμως για τους παντελώς τυφλούς, παραπληγικούς ή τετραπληγικούς ή αυτούς που πάσχουν από υπερφωσφατασαιμία με ποσοστό αναπηρίας 67%, καθώς και όσοι πάσχουν από βήτα ομόζυγο μεσογειακή ή δρεπανοκυτταρική ή μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία με ποσοστό αναπηρίας 67% και υποβάλλονται σε μετάγγιση η μηνιαία σύνταξή τους ορίζεται στα 80% των συντάξιμων αποδοχών που λαμβάνουν κατά το χρόνο του θανάτου τους ή κατά το χρόνο της εξόδου τους από την υπηρεσία, εφόσον εξέρχονται λόγω παραίτησης ή απολύονται για λόγους υγείας ή λόγω συμπλήρωσης του ορίου ηλικίας, μετά τη συμπλήρωση 15ετούς πλήρους πραγματικής υπηρεσίας και η ανικανότητα αποδεικνύεται με γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε.. Επίσης, τα άτομα αυτά δικαιούνται επιδόματος το οποίο υπολογίζεται σε ποσοστό 40% στο μηνιαίο βασικό μισθό του λοχαγού, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά.

Για τους εξερχόμενους της υπηρεσίας λόγω σωματικής ή διανοητικής ανικανότητας η οποία δεν οφείλεται στην υπηρεσία ο υπολογισμός της σύνταξης δε διαφέρει από των υπολοίπων υπαλλήλων που αποχωρούν οικιοθελώς. Το μόνο που τους ξεχωρίζει είναι η παροχή προσωπικού και αμεταβίβαστου επιδόματος νόσου το οποίο παίρνουν μετά από γνωμάτευση της Α.Σ.Υ.Ε. για το βαθμό μείωσης της ικανότητας. Το ύψος του επιδόματος νόσου έγκειται στο ήμισυ αυτού που δικαιούνται όσοι καθίστανται ανάκανοι εξαιτίας της υπηρεσίας και το οποίο υπολογίζεται σε ποσοστό επί του μηνιαίου βασικού μισθού του λοχαγού. Το επίδομα αυτό προσαυξάνεται κατά 50% εφόσον πρόκειται για συνταξιοδοτούμενο από φυματίωση ή νόσημα φυματιώδους φύσεως ή για όποιον έχει υποστεί μείωση της ικανότητας για εργασία 80% και άνω, ο οποίος συγχρόνως δε δύναται να εκτελέσει τις στοιχειώδεις ανάγκες του χωρίς τη βοήθεια τρίτου προσώπου.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

Πίνακας 1.3

Ποσό Επιδόματος Νόσου Παθόντων εξαιτίας της Υπηρεσίας

Ποσοστό ανικανότητας	Ποσοστό επί του μηνιαίου βασικού μισθού του λοχαγού
25 - 45%	2%
50 - 55%	2,5%
60 - 65%	3%
70 - 75%	3,5%
80 - 95%	4%
100%	4,5%

Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Α.Κ.

Εκτός του ως άνω επιδόματος γι’ αυτόν που έπαθε από τραύμα ή νόσημα που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας, αλλάζει και ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης η οποία κανονίζεται με δύο τρόπους. Πρώτον με βάση το ποσοστό της ανικανότητάς του και δεύτερον με βάση τα έτη υπηρεσίας και του καταβάλλεται η μεγαλύτερη (πίνακας 1.4). Ποσοστό ανικανότητας μικρότερο από το 25% δεν παρέχει δικαίωμα για σύνταξη ανικανότητας. Για παράδειγμα κάποιος καθίσταται ανίκανος εξαιτίας της υπηρεσίας έχοντας 32 έτη υπηρεσίας και κρίνεται ότι το ποσοστό ανικανότητάς του είναι 70% τότε βάσει του ποσοστού ανικανότητας η σύνταξή του θα είναι $560/1000$ ($70\% \times 800/1000$) του συντάξιμου μισθού και βάσει των ετών υπηρεσίας θα είναι $731/1000$ ($32 \text{ έτη} \times 22,857$) του συντάξιμου μισθού, επομένως θα του καταβληθεί η σύνταξη βάσει των ετών υπηρεσίας.

Η σύνταξη του υπαλλήλου ο οποίος κατά την εκτέλεση υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο καθίσταται πλήρως ανίκανος (ποσοστό ανικανότητας 65% και άνω) για εργασία υπολογίζεται με βάση το ποσοστό ανικανότητάς του επί το συντάξιμο μισθό του καταληκτικού κλιμακίου ή καταληκτικού βαθμού στον οποίο θα εξελισσόταν μισθολογικά ή βαθμολογικά. Το ίδιο ισχύει και για όποιον καθίσταται πλήρως ανίκανος για εργασία συνεπεία δολοφονικής επίθεσης από μεμονωμένο άτομο ή ομάδα κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας ή λόγω της ιδιότητάς του ως εν ενεργεία ή εν συντάξει υπαλλήλου. Η σύνταξη που κανονίζεται σύμφωνα με τα παραπάνω προσ αυξάνεται κατά 20%. Αυτοί οι οποίοι καθίστανται μερικώς ανίκανοι (ποσοστό ανικανότητας από 25% έως 64%) για εργασία δικαιούνται προσωπικού και αμεταβίβαστου επιδόματος ανικανότητας ίσο με το ποσοστό της ανικανότητάς τους επί του βασικού μισθού του κλιμακίου τους.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

Οι υπάλληλοι οι οποίοι καθίστανται πλήρως ανίκανοι (πάνω από 67%) για την εκτέλεση των καθηκόντων τους εξαιτίας ή εξ αφορμής τρομοκρατικής πράξης που έγινε σε βάρος τους λόγω της ιδιότητάς τους, δικαιούνται ανεξάρτητα από το βαθμό και τα έτη υπηρεσίας τους σύνταξη ίση με τα 800/1000 του καταληκτικού κλιμακίου μαζί με επίδομα ανικανότητας ίσο με το ποσοστό ανικανότητάς τους επί τον εκάστοτε βασικό μισθό του βαθμού ή του κλιμακίου. Αν καταστούν μερικώς ανίκανοι και παραμείνουν στην υπηρεσία τους ως ικανοί δικαιούνται μόνο του επιδόματος ανικανότητας το οποίο τους καταβάλλεται και μετά τη συνταξιοδότησή τους υπολογιζόμενο επί του βασικού μισθού του βαθμού ή του κλιμακίου, με βάση το οποίο κανονίζεται η σύνταξη.

Πίνακας 1.4 Σύνταξη Παθόντων εξαιτίας της Υπηρεσίας		
Απλή Πάθηση (ποσοστό ανικανότητας > 25%)	α) Κανονισμός σύνταξης με το βασικό μισθό του καταληκτικού κλιμακίου και με βάση το ποσοστό ανικανότητας	Καταβάλλεται η μεγαλύτερη μαζί με επίδομα ανικανότητας οφειλόμενης στην υπηρεσία
	β) Κανονισμός σύνταξης με το βασικό μισθό του καταληκτικού κλιμακίου και με βάση τα έτη υπηρεσίας	
Αυξημένος Κίνδυνος ή Απρόοπτο Συμβάν	α) πλήρως ανίκανος > 65%	Κανονισμός σύνταξης με το βασικό μισθό του καταληκτικού κλιμακίου και με βάση το ποσοστό ανικανότητας και προσαύξηση σύνταξης 20%
	β) μερικώς ανίκανος	Επίδομα ανικανότητας ίσο με το ποσοστό της ανικανότητας επί το βασικό μισθό του κλιμακίου με τον οποίο συνταξιοδοτούνται.
Τρομοκρατική ενέργεια	α) πλήρως ανίκανος > 67%	800/1000 του βασικού μισθού του καταληκτικού κλιμακίου και επίδομα ανικανότητας ίσο με το ποσοστό της ανικανότητας επί το βασικό μισθό του κλιμακίου με τον οποίο συνταξιοδοτούνται.
	β) μερικώς ανίκανος	Μόνο το ως άνω επίδομα
Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Α.Κ.		

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

1.2.5 Υπολογισμός Σύνταξης Μελών Οικογένειας

Σε περίπτωση θανάτου του υπαλλήλου που δε σχετίζεται με την υπηρεσία η σύνταξη της χήρας συζύγου χωρίς τέκνα ή εφόσον συντρέχουν ένα ή και δύο τέκνα, συνίσταται στα 7/10 της σύνταξης που δικαιούται ή που έχει δικαιωθεί ο θανών σύζυγος (πίνακας 1.5). Αν συντρέχουν περισσότερα από δύο παιδιά προστίθεται 1/10 για καθένα απ’ αυτά μέχρι να συμπληρωθεί ολόκληρη η σύνταξη του θανόντος συζύγου. Αν δεν υπάρχει χήρα σύζυγος ή έχει πεθάνει ή έχει κηρυχθεί άφαντη ή έχει χάσει το δικαίωμα σύνταξης αν κατά το χρόνο που συμβαίνει κάποιο από τα γεγονότα αυτά υπάρχουν ένα ή δύο τέκνα η σύνταξή τους συνίσταται στα 7/10 της σύνταξης που πρέπει να απονεμηθεί ή απονεμήθηκε σ’ αυτόν που πέθανε και αν υπάρχουν περισσότερα από δύο τέκνα προστίθεται 1/10 για κάθε ένα απ’ αυτά μέχρι να συμπληρωθεί ολόκληρη η σύνταξη αυτού που πέθανε. Αν υπάρχει χήρα και τέκνα το μισό (1/2) της σύνταξης ανήκει στη χήρα και το άλλο μισό (1/2) στα τέκνα σε ίσες μερίδες.

Σε περίπτωση θανάτου εξαιτίας της υπηρεσίας η σύνταξη συνίσταται στα 800/1000 του βασικού μισθού του κλιμακίου που έφερε ο θανών κατά το χρόνο του θανάτου το οποίο όμως αυξάνει σαν να ήταν στην ενεργό υπηρεσία μέχρι του προκαταληκτικού κλιμακίου του κλάδου στον οποίο ανήκε. Ως αφετηρία για τον υπολογισμό του χρόνου που απαιτείται για προαγωγή λαμβάνεται η χρονολογία κατά την οποία ο θανών απέκτησε το κλιμάκιο και η αύξηση της σύνταξης συνεπεία της παραπάνω εξέλιξης πληρώνεται από την πρώτη του μήνα του επόμενου αιού τη συμπλήρωση του χρόνου που απαιτείται για κατάταξη σε κάθε κλιμάκιο. Εάν ο υπάλληλος πεθάνει κατά την εκτέλεση υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο ή δολοφονείται ή τραυματίζεται θανάσιμα από ένα μόνο άτομο ή ομάδα κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ή λόγω της ιδιότητάς του ως υπαλλήλου στην ενέργεια ή σε σύνταξη υπολογίζεται στα 800/1000 του καταληκτικού κλιμακίου προσαυξημένη κατά 20%. Το δε μερίδιο των μελών της οικογένειας ανέρχεται στα 7/10 της σύνταξης του ιδίου και αυξάνεται κατά 1/10 μέχρι τη συμπλήρωση του συνόλου της σύνταξης για κάθε επιπλέον δικαιούχο πρόσωπο.

Η σύνταξη που απονέμεται στον υπάλληλο που δολοφονείται στην υπηρεσία από τρομοκράτες ή άλλα άτομα λόγω της υπαλληλικής του ιδιότητας ή της άσκησης των

“Τάσεις και Διακύμανση του Πληθυσμού και του Κόστους
των Συνταξιοδότητων του Δημοσίου Τομέα”

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

καθηκόντων του συνίσταται στα 800/1000 του καταληκτικού κλιμακίου. Τα μέλη της οικογένειας δικαιούνται το σύνολο της σύνταξης του θανόντος.

Πίνακας 1.5
Σύνταξη Θανόντων

Θάνατος μη οφειλόμενος στην υπηρεσία	Ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας και το βασικό μισθό του κλιμακίου που έφεραν κατά τη χρονολογία θανάτου	Μερίδιο χήρας και τέκνων 7/10 της σύνταξης του θανόντος
Θάνατος εξαιτίας της υπηρεσίας	800/1000 του κλιμακίου που έφερε κατά το θάνατο και το οποίο αυξάνει σαν να ήταν στην ενέργεια μέχρι του προκαταληκτικού.	Μερίδιο χήρας και τέκνων ίδιο μ' αυτό στο θάνατο που δεν οφείλεται στην υπηρεσία (7/10)
Αυξημένος Κίνδυνος ή Απρόοπτο Συμβάν	800/1000 του καταληκτικού κλιμακίου και προσάδωση 20%	Μερίδιο χήρας και τέκνων 7/10 το οποίο αυξάνει κατά 1/10 για κάθε επιπλέον δικαιούχο μέλος μέχρι τη συμπλήρωση ολόκληρης της σύνταξης.
Τρομοκρατική ενέργεια	800/1000 του καταληκτικού κλιμακίου	Μερίδιο μελών οικογένειας 10/10
Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Α.Κ.		

Για τους νέους ασφαλισμένους ο επιζών σύζυγος δικαιούται ποσοστό 50% της σύνταξης που θα εδικαιούτο ο θανών. Το κάθε παιδί 25% της σύνταξης εκτός εάν πρόκειται για παιδί ορφανό και από τους δύο γονείς οπότε το παραπάνω ποσοστό διπλασιάζεται. Αν το ορφανό παιδί δικαιούται σύνταξη και από τους δύο γονείς το ποσοστό της δικαιούμενης σύνταξης δε διπλασιάζεται.

Σε περίπτωση θανάτου διαζευγμένου το ποσό της σύνταξης της χήρας συζύγου, το οποίο όπως αναφέρθηκε συνίσταται στα 7/10 αυτού που θα έπαιρνε ο θανών, επιμερίζεται κατά 70% στη χήρα σύζυγο και κατά 30% στη διαζευγμένη πρώην σύζυγο. Εάν ο έγγαμος βίος είχε διαρκέσει 25 έτη και άνω, ο επιμερισμός του ποσού της σύνταξης της χήρας συζύγου γίνεται κατά 60% στη χήρα και κατά 40% στη διαζευγμένη. Σε περίπτωση που ο θανών δεν καταλείπει χήρα, η διαζευγμένη δικαιούται το αυτό ποσοστό της διαζευγμένης, δηλαδή 30% ή 40% αντίστοιχα, της σύνταξης που θα εδικαιούτο η χήρα. Σε περίπτωση περισσότερων του

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

ενός δικαιούχων διαζευγμένων το αναλογούν κατά τα ως άνω ποσοστά, ποσό σύνταξης επιμερίζεται εξίσου μεταξύ αυτών.

Το μερίδιο συμμετοχής των γονέων και αδελφών στη σύνταξη της χήρας συζύγου αν δεν υπάρχουν τέκνα τα οποία δικαιούνται σύνταξης συνίσταται στο $\frac{1}{4}$ και αν υπάρχουν τέκνα στο $\frac{1}{6}$. Εάν έχει όμως εγερθεί αγωγή διαζυγίου μεταξύ των συζύγων και η σχετική δίκη διακόπηκε βιαιώς λόγω θανάτου του άνδρα η πιο πάνω συμμετοχή των γονέων και αδελφών στη σύνταξη της χήρας συζύγου χωρίς τέκνα ορίζεται στο μισό ($\frac{1}{2}$) της σύνταξης της χήρας. Το καθοριζόμενο μερίδιο συμμετοχής των γονέων και των αδελφών δεν επιηρεάζεται από τη μεταγενέστερη απώλεια του δικαιώματος της συζύγου και των τέκνων.

Σε περίπτωση που ο θανών ήταν άγαμος η σύνταξη των μελών της πατρικής οικογένειας συνίσταται στα $\frac{3}{10}$ της σύνταξης που ελάμβανε ή θα εδικαιούτο να λάβει ο θανών. Η σύνταξη της μητέρας και των αδελφών ανήκει κατά το μισό ($\frac{1}{2}$) στη μητέρα και κατά το άλλο μισό ($\frac{1}{2}$) στα αδέρφια σε ίσες μερίδες. Η σύνταξη μπορεί να ζητηθεί να καταβληθεί χωριστά σε κάθε δικαιούχο. Αν κάποια από τις αδελφές αποκατασταθεί με γάμο ή παύσει να υπάρχει η μερίδα της προσαυξάνει τη μερίδα της μητέρας και των άλλων αδελφών. Αν δεν υπάρχει μητέρα ή αν πεθάνει η μητέρα η σύνταξη ανήκει ολόκληρη στα αδέρφια. Αν δικαιούνται σύνταξης και οι δύο γονείς διότι τους συντηρούσε ο θανών υιός τους η σύνταξη μοιράζεται μεταξύ τους σε ίσες μερίδες. Αν στην πατρική οικογένεια δεν υπάρχει ενήλικο αγόρι η σύνταξή της συνίσταται στα $\frac{5}{10}$ της σύνταξης που ελάμβανε ή θα εδικαιούτο να λάβει ο θανών υπάλληλος.

1.3 Συντάξεις Στρατιωτικών

1.3.1 Προϋποθέσεις Συνταξιοδότησης

Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των στρατιωτικών δηλαδή αυτών που υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας διαφέρουν ριζικά απ’ αυτές των υπολοίπων υπαλλήλων της δημόσιας διοίκησης. Καταρχήν για να θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα πέρα από την πραγματική τους υπηρεσία προσμετράται και ο χρόνος της μαθητείας τους στις παραγωγικές σχολές, από τη συμπλήρωση του 15^{ου} έτους της ηλικίας τους. Ακόμα, για τους μόνιμους αξιωματικούς των ενόπλων δυνάμεων και του Λιμενικού

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

Σώματος, οι οποίοι συμπληρώνουν είκοσι πέντε ετών συντάξιμη υπηρεσία, υπολογίζεται ο χρόνος σπουδών σε Ανώτατες Σχολές του εσωτερικού ή εξωτερικού που αναγνωρίζονται ως ισοτίμες με το Πανεπιστήμιο ή το Πολυτεχνείο, εφόσον ο χρόνος αυτός δεν συμπίπτει με άλλη συντάξιμη υπηρεσία και μετά τις σπουδές τους αποκτήθηκε πτυχίο που αποτελεί σύμφωνα με το νόμο προσόν για την κατάταξη τους στον κλάδο που ανήκουν κατά την απομάκρυνσή τους.

Η υπηρεσία υπολογίζεται από τη χρονολογία της κατάταξης του στρατιωτικού μέχρι την απομάκρυνσή του από την υπηρεσία ή μέχρι το θάνατό του. Η απομάκρυνση θεωρείται ότι έγινε δεκαπέντε ημέρες από τη χρονολογία του φύλου της εφημερίδας της κυβέρνησεως στο οποίο δημοσιεύτηκε η σχετική διοικητική πράξη, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στους νόμους για την κατάσταση των αξιωματικών. Αν δεν υπάρχει δημοσίευση θεωρείται ότι έγινε από τη χρονολογία της σχετικής διοικητικής πράξης.

Ο χρόνος υπηρεσίας των στρατιωτικών που τελούν σε κατάσταση πητικής ενέργειας, εν ενεργεία αλεξιπτωτιστή και υποβρυχίου καταστροφεία καθώς και ο χρόνος καταδυτικών εξαμήνων αυτών που υπηρετούν σε υποβρύχια λογίζεται διπλάσιος σε περίοδο ειρήνης και τριπλάσιος σε περίοδο πολέμου, υπό τις εξής προϋποθέσεις:

- Για τους χειριστές αεροσκαφών και τους άλλους που αποτελούν απαραίτητο πλήρωμά τους και είναι σε κατάσταση πητικής ενέργειας καθώς και γι’ αυτούς που υπηρετούν στα υποβρύχια απαιτείται κάθε εξάμηνο η συμπλήρωση τριάντα (30) ωρών πτήσεως ή κατάδυσης αντίστοιχα.
- Για τους εν ενεργεία αλεξιπτωτιστές απαιτείται μέσα σε κάθε εξάμηνο να εκτελούν δύο τουλάχιστον πτώσεις.
- Για τους εν ενεργεία υποβρυχίους καταστροφείς και για τους άνδρες υποβρυχίων αποστολών του Λιμενικού Σώματος απαιτείται να εκτελούν κάθε ένα εξάμηνο δύο καταδύσεις σε βάθος 36 μέτρων με παραμονή στο βυθό για δέκα λεπτά, καθώς και να πραγματοποιούν δύο ημερήσιες και δύο νυχτερινές υποβρύχιες πορείες με τη βοήθεια πυξίδας από μία σε αποστάσεις 1.000 και 1.400 μέτρων.

Επίσης, ο χρόνος υπηρεσίας των στρατιωτικών που υπηρετούν ως τεχνικοί σε μονάδες εκκαθάρισης ναρκοπεδίων ξηράς ή σε ναρκαλιευστικά συνεργεία λογίζεται αυξημένος στο διπλάσιο εφόσον κάθε εξάμηνο συμπληρώνουν τριάντα (30) ώρες εργασίας μέσα σε

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

ναρκοπέδια ή ύποπτους χώρους. Ο διπλασιασμός του συντάξιμου χρόνου γίνεται μόνο εφόσον αυτοί συμπληρώσουν εικοσαετή (20) πραγματική στρατιωτική υπηρεσία. Τόσο πρέπει να συμπληρώσουν και όλοι οι άλλοι προκειμένου να διπλασιαστεί ή να τριπλασιαστεί ο συντάξιμος χρόνος τους, πλην αυτών που διετέλεσαν σε κατάσταση πητικής ενέργειας και που απαιτείται η συμπλήρωση δεκαοκταετούς (18) υπηρεσίας. Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει εάν ο στρατιωτικός πεθάνει στην ενέργεια, αποστρατεύεται λόγω σωματικής ανικανότητας, διακόπτει την παραμονή του στην κατάσταση πητικής ενέργειας λόγω πητικής ακαταλληλότητας, πλην της περιπτώσεως κατά την οποία η ακαταλληλότητα επήλθε από μειωμένη πειθαρχικότητα κατά τις πτήσεις. Επίσης, δεν ισχύει εάν αποφοίτησε ευδόκιμα από τη Σχολή Αεροπορίας και συμπλήρωσε μετά την έξοδο από την Πολεμική Αεροπορία δεκαοκταετή (18) πραγματική δημόσια πολιτική υπηρεσία.

Επιπρόσθετα, λογίζεται αυξημένος στο διπλάσιο ο χρόνος υπηρεσίας του προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας που υπηρετεί σε αστυνομικές υπηρεσίες με αποστολή την επισημάνση, την περισυλλογή, την εξουδετέρωση και τη διενέργεια των αναγκαίων εργασιών για την καταστροφή εκρηκτικών μηχανισμών και αυτοσχεδίων βομβών καθώς και του προσωπικού των ειδικών κατασταλτικών τρομοκρατικών μονάδων της Ελληνικής Αστυνομίας. Για να υπολογιστεί ο ανωτέρω χρόνος στο διπλάσιο θα πρέπει ο αστυνομικός μέσα σε κάθε εξάμηνο να συμπληρώνει τριάντα (30) ώρες εργασίας μέσα σε χώρους ύποπτους ύπαρξης βομβών και εκρηκτικών μηχανισμών ή σε επεμβάσεις κατά οργανωμένων ληστειών, αεροπειρατειών, απαγωγών προσωπικοτήτων ή γενικά σε περιπτώσεις που έγινε επέμβαση προσωπικού ειδικά εκπαιδευμένου και εξοπλισμένου. Η συμπλήρωση των τριάντα ωρών εργασίας δεν απαιτείται αν η αποχή από την υπηρεσία μέχρι ένα έτος οφείλεται σε πάθηση, σε νοσηλεία ή σε αναρρωτική άδεια για νόσο ή τραύμα που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της εκτέλεσης των ειδικών καθηκόντων του αστυνομικού. Ο χρόνος εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης λογίζεται ως χρόνος υπηρεσίας σε ύποπτους χώρους. Τα ανωτέρω εφαρμόζονται και για το αντίστοιχο προσωπικό του Λιμενικού Σώματος.

Οι στρατιωτικοί συνταξιοδοτούνται χωρίς όριο ηλικίας και ο ελάχιστος χρόνος που απαιτείται για να θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα διαφοροποιείται μόνο για τις γυναίκες που έχουν παιδιά (πίνακας 1.6).

**“Τάσεις και Διακύμανση του Πληθυσμού και του Κόστους
των Συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα”**

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

Πίνακας 1.6 Προϋποθέσεις Συνταξιοδότησης Στρατιωτικών (με αιτία εξόδου από την υπηρεσία την παραίτηση)			
Α/Α Κατηγορίες	I. ΠΑΛΑΙΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ		II. ΝΕΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ
	I.1. Διορισθέντες μέχρι 31.12.1982	I.2. Διορισθέντες από 01.01.1983 έως 31.12.1992	
	Υπηρεσία άνευ ορίου ηλικίας	Υπηρεσία άνευ ορίου ηλικίας	Υπηρεσία άνευ ορίου ηλικίας
1. ΑΝΔΡΕΣ	24,5	24,5	24,5
ΓΥΝΑΙΚΕΣ Ανύπαντρες - Χήρες -			
2. Διαζευγμένες χωρίς παιδιά	24,5	24,5	24,5
ΓΥΝΑΙΚΕΣ Παντρεμένες χωρίς παιδιά ή με			
3. ενήλικα παιδιά & χήρες - διαζευγμένες με άγαμα παιδιά.	17,5	24,5	24,5
ΓΥΝΑΙΚΕΣ με ανήλικα ή ενήλικα αλλά			
4. ανήλικα παιδιά	17,5	24,5	20
ΓΥΝΑΙΚΕΣ ή ΑΝΔΡΕΣ			
5. με επιμέλεια 3 παιδιών	20	20	
ΓΥΝΑΙΚΕΣ με τρία			
6. τουλάχιστον παιδιά			20
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Α.Κ.			

Ο μόνιμος στρατιωτικός άνδρας ή γυναίκα που είναι άγαμη, χήρα ή διαζευγμένη χωρίς παιδιά, δικαιούται σύνταξης αν απομακρυνθεί από τις τάξεις του στρατού και έχει 25ετή τουλάχιστον συντάξιμη υπηρεσία, από την οποία πλήρη δεκαπενταετή πραγματική υπηρεσία. Οι έγγαμες γυναίκες στρατιωτικοί, όμως, ανεξάρτητα του εάν έχουν παιδιά καθώς και οι χήρες ή διαζευγμένες ή οι άγαμες μητέρες με άγαμα παιδιά, οι οποίες έχουν καταταγεί μέχρι 31.12.1982 δικαιούνται σύνταξης συμπληρώνοντας 17,5 έτη πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας ενώ αυτές που έχουν καταταγεί μετά την 01.01.1983 συμπληρώνοντας 24,5 έτη υπηρεσίας. Τέλος, οι γυναίκες που έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και οι άνδρες που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια μετά από δικαστική απόφαση τριών τουλάχιστον ανήλικων ή ανήλικων παιδιών φεύγουν με 20 έτη πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία.

Εκτός της οικιοθελούς αποχώρησης ο στρατιωτικός αποστρατεύεται λόγω κατάληψης από το όριο ηλικίας που προβλέπεται από το βαθμό που φέρει. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται η συμπλήρωση δεκαπενταετούς τουλάχιστον συντάξιμης υπηρεσίας, από την οποία πρέπει να έχει πλήρη δεκαετή πραγματική στρατιωτική υπηρεσία και αμέσως πριν από την κατάληψη του ορίου ηλικίας να έχει πλήρη τριετή συνεχή υπηρεσία. Δεκαπενταετία με πλήρη δεκαετή υπηρεσία απαιτείται και στην περίπτωση της απομάκρυνσης χωρίς τη θέλησή του (ακούσια

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

απομάκρυνση). Στην περίπτωση του θανάτου και της απόλυσης λόγω ανικανότητας ισχύουν οι ίδιες προϋποθέσεις μ’ αυτές των πολιτικών υπαλλήλων, απαιτείται δηλαδή η συμπλήρωση πενταετούς τουλάχιστον υπηρεσίας εκτός εάν η υπηρεσία ευθύνεται για το θάνατο ή την ανικανότητα που συνταξιοδότηση γίνεται οποτεδήποτε. Επίσης, κοινές είναι οι προϋποθέσεις και για όσους είναι παντελώς τυφλοί, παραπληγικοί ή τετραπληγικοί καθώς και για όσους πάσχουν από υπερφωσφατασμία ή από Βήτα ομόζυγο μεσογειακή αναιμία και υποβάλλονται σε μετάγγιση ή από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια τελικού σταδίου και υποβάλλονται σε αιμοκάθαρση ή περιτοναϊκή κάθαρση ή έχουν υποστεί μεταμόσχευση νεφρού, εφόσον για τις περιπτώσεις αυτές συντρέχει ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%, όπου απαιτείται δεκαπενταετής πλήρης πραγματική συντάξιμη υπηρεσία.

1.3.2 Υπολογισμός Σύνταξης

Αν και ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης των στρατιωτικών είναι ίδιος μ’ αυτόν των πολιτικών υπαλλήλων η μηνιαία σύνταξη τους προσαυξάνεται γι’ αυτούς που διετέλεσαν σε κατάσταση πτητικής ενέργειας ή υπηρετήσαν σε υποβρύχια ή διετέλεσαν σε κατάσταση ενέργειας αλεξιπτωτιστή ή υποβρυχίου καταστροφέα. Έτσι, γι’ αυτούς που διετέλεσαν σε κατάσταση πτητικής ενέργειας ή υπηρετήσαν σε υποβρύχια η σύνταξη τους προσαυξάνεται κατά 0,6/100 του μηνιαίου βασικού μισθού ενέργειας του βαθμού του Λοχαγού που ισχύει κάθε φορά για κάθε ένα εξάμηνο από ένα έως είκοσι επτά εξάμηνα πτητικής ενέργειας ή κατάδοσης σε περίοδο ειρήνης και κατά 1,2/100 για κάθε ένα εξάμηνο από το εικοστό όγδοο και πάνω (πίνακας 1.7).

Ειδικά γι’ αυτούς που διετέλεσαν ως στρατιωτικοί σε κατάσταση πτητικής ενέργειας ή υπηρεσίας σε μαχητικά αεροσκάφη σταθερών πτερύγων για διάστημα τουλάχιστον σαράντα οκτώ μηνών, η μηνιαία σύνταξη προσαυξάνεται για όσους συμπλήρωσαν ένα έως είκοσι επτά εξάμηνα πτητικής ενέργειας σε περίοδο ειρήνης κατά 0,9/100 του μηνιαίου μισθού ενέργειας του βαθμού Λοχαγού για κάθε ένα εξάμηνο από το πρώτο έως το εικοστό έβδομο και κατά 1,8/100 από το εικοστό όγδοο και πάνω. Ο ελάχιστος χρόνος των σαράντα οκτώ μηνών δεν ισχύει για τους χειριστές αεροσκαφών που σκοτώθηκαν σε αεροπορικό ατύχημα. Γι’ αυτούς που διετέλεσαν σε κατάσταση ενέργειας αλεξιπτωτιστή ή υποβρυχίου καταστροφέα η σύνταξη προσαυξάνεται κατά 0,6/100 του μηνιαίου βασικού μισθού ενέργειας του βαθμού Λοχαγού για όσους συμπλήρωσαν από ένα έως δέκα εξάμηνα, για

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

κάθε εξάμηνο ενέργειας από το πρώτο μέχρι το δέκατο και κατά 1,2/100 για κάθε εξάμηνο πέρα από το δέκατο.

Πίνακας 1.7 Προσαύξηση Σύνταξης Στρατιωτικών		
ΕΙΔΟΣ ΕΞΑΜΗΝΩΝ	ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΗ	
Πητικά & Καταδυτικά	0,6/100 του Β.Μ. Λοχαγού	1 ^ο - 27 ^ο
	1,2/100 του Β.Μ. Λοχαγού	28 ^ο και πάνω
Πητικά (σε μαχητικά αεροσκάφη σταθερών περυγών για διάστημα τουλάχιστον 48 μηνών).	0,9/100 του Β.Μ. Λοχαγού	1 ^ο - 27 ^ο
	1,8/100 του Β.Μ. Λοχαγού	28 ^ο και πάνω
Αλεξιπτωτιστού & Υποβρύχου Καταστροφέα	0,6/100 του Β.Μ. Λοχαγού	1 ^ο - 10 ^ο
	1,2/100 του Β.Μ. Λοχαγού	10 ^ο και πάνω
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ.Κ.		

1.4 Συντάξεις Αιρετών (Βουλευτών, Νομαρχών, Δημάρχων και Προέδρων Κοινοτήτων)

Οι βουλευτές δικαιούνται ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο εφόσον έχουν διατελέσει τέσσερα τουλάχιστον πλήρη έτη συνεχώς ή διακεκομμένα. Το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης γι’ αυτούς που θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης μέχρι την 31.12.1997 είναι το 55^ο ενώ για τους υπόλοιπους το 60^ο. Για όσους, όμως, αποκτούν τη βουλευτική ιδιότητα μετά την 01.01.1993 το όριο ηλικίας αυξάνεται στο 65^ο. Στο χρόνο της βουλευτικής θητείας συνυπολογίζεται για την προσαύξηση της σύνταξης και ο χρόνος σε θέση εξωκοινοβουλευτικού Υπουργού, Αναπληρωτή Υπουργού, Υφυπουργού καθώς και Γενικού Γραμματέα Βουλής, Υπουργικού Συμβουλίου και Υπουργείων επί κοινοβουλευτικών κυβερνήσεων. Ο χρόνος αυτός μπορεί να είναι προγενέστερος ή μεταγενέστερος της βουλευτικής θητείας εφόσον όμως δε χρησίμευσε και ούτε θα χρησιμεύσει για θεμελίωση σύνταξης από οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης. Ο ανωτέρω χρόνος εξωκοινοβουλευτικού Υπουργού, Αναπληρωτή Υπουργού και Υφυπουργού συνυπολογίζεται και για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης εφόσον ο χρόνος της βουλευτικής θητείας είναι τουλάχιστον ίσος με τα 3/5 της πλήρους βουλευτικής περιόδου.

Το ποσό της μηνιαίας σύνταξης των βουλευτών ορίζεται στο 1/4 της εκάστοτε βουλευτικής αποζημίωσης ή αλλιώς στο 1/4 του 80% του συνόλου των εκάστοτε συντάξιμων αποδοχών του Προέδρου του Αρείου Πάγου. Το ποσό της σύνταξης προσαυξάνεται κατά 25% για κάθε

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

πλήρες έτος βουλευτείας πέραν του 4^{ου} και μέχρι του 10^{ου} έτους και κατά 10% πέραν του 10^{ου}. Ειδικά για τους Προέδρους Κυβερνήσεων που έχουν διατελέσει τουλάχιστον έξι μήνες στο αξίωμα αυτό η σύνταξη ορίζεται στο 80% της βουλευτικής αποζημίωσης. Σε καμία περίπτωση το ποσό της σύνταξης δεν μπορεί να ξεπεράσει το 80% των συνταξίμων αποδοχών του Αρεοπαγίτη με εξαίρεση τους Προέδρους της Βουλής των οποίων η σύνταξη ορίζεται στο 100% της βουλευτικής αποζημίωσης εάν έχουν διατελέσει επί δύο τουλάχιστον θητείες και έχουν εκλεγεί τέσσερις φορές βουλευτές.

Όσοι διετέλεσαν ή διατελούν νομάρχες ή πρόεδροι νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων από 01.01.1995 και εφεξής αποκτούν δικαίωμα μηνιαίας σύνταξης από το Δημόσιο εφόσον συμπληρώνουν οκταετή τουλάχιστον θητεία στις θέσεις αυτές. Για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για τον υπολογισμό της σύνταξης συνυπολογίζεται και θητεία σε θέση αιρετού δημάρχου ή προέδρου κοινότητας ή χρόνος βουλευτείας εφόσον δε χρησίμευσαν για απόκτηση χορηγίας ή σύνταξης από τις θέσεις αυτές. Οι νομάρχες και οι πρόεδροι των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων συνταξιοδοτούνται όταν συμπληρώσουν το 60^ο έτος της ηλικίας τους. Η μηνιαία χορηγία των νομαρχών και των προέδρων των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων συνίσταται σε τόσα εικοστά πέμπτα των μηνιαίων εξόδων παράστασης που λαμβάνουν κατά το χρόνο της εξόδου τους από την υπηρεσία όσα είναι τα έτη της υπηρεσίας τους στις θέσεις αυτές. Σε κάθε περίπτωση το ποσό της μηνιαίας χορηγίας δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από τα 80/100 ή τα 20/25 των εξόδων παράστασης της αντίστοιχης θέσης.

Οι δήμαρχοι και οι τώως πρόεδροι κοινοτήτων δικαιούνται ισοβίως μηνιαίας χορηγίας εφόσον έχουν οκταετή πραγματική υπηρεσία ή επταετή τουλάχιστον υπηρεσία προέδρου ή δημάρχου και τετραετή τουλάχιστον κοινοτικού ή δημοτικού συμβούλου ή ακόμα εφόσον έχουν συνολική πραγματική υπηρεσία δημάρχου, προέδρου, δημοτικού και κοινοτικού συμβούλου είκοσι (20) ετών, εκ των οποίων μία πλήρη τετραετία αιρετού δημάρχου ή προέδρου και συμπληρωμένο το 65^ο έτος της ηλικίας τους. Η ηλικία συνταξιοδότησης όσων θεμελιώνουν δικαίωμα σε χορηγία μέχρι την 31.12.1997 είναι το 55^ο έτος της ηλικίας τους συμπληρωμένο, ενώ αυτών που θεμελιώνουν μετά την 01.01.1998 ή εκλέγονται για πρώτη φορά Πρόεδροι ή Δήμαρχοι από 01.10.1990 και μετά, είναι το 60^ο. Τέλος, γι’ αυτούς που εκλέγονται για πρώτη φορά από 01.01.1993 και μετά, το αντίστοιχο όριο ηλικίας καταβολής της χορηγίας είναι το 65^ο έτος.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

Το ποσό της μηνιαίας χορηγίας τους συνίσταται σε τόσα εικοστά πέμπτα των μηνιαίων εξόδων παράστασης που λαμβάνουν κατά το χρόνο της εξόδου τους από την υπηρεσία όσα είναι και τα έτη της υπηρεσίας τους στις θέσεις αυτές. Ειδικά γι’ αυτούς που θεμελιώνουν δικαίωμα μέχρι το έτος 1997 λαμβάνονται υπόψη τα μηνιαία έξοδα παράστασης του έτους αυτού, ανεξάρτητα από το εάν η θητεία τους έχει τερματιστεί σε προηγούμενο έτος. Στην περίπτωση που κάποιος θεμελιώνει δικαίωμα σε χορηγία με εφτά τουλάχιστον χρόνια προέδρου ή δημάρχου και τέσσερα τουλάχιστον συμβούλου ή με είκοσι έτη δημάρχου, προέδρου και δημοτικού, κοινοτικού συμβούλου το ποσό της χορηγίας υπολογίζεται στα 8/25 των ως άνω μηνιαίων εξόδων παράστασης. Σε κάθε περίπτωση όμως το ποσό της μηνιαίας χορηγίας δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από τα 80/100 ή τα 20/25 των εξόδων παράστασης της αντίστοιχης θέσης.

1.5 Συντάξεις Λογοτεχνών - Καλλιτεχνών

Δικαίωμα σύνταξης από το Δημόσιο αποκτούν και οι ελληνικής υπηκοότητας ή Έλληνες το γένος λογοτέχνες και καλλιτέχνες, γενικά, που έχουν προσφέρει διακεκριμένες υπηρεσίες στην ανάπτυξη των γραμμάτων ή των τεχνών. Η σύνταξη αυτή είναι μηνιαία και απονέμεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού. Ως λογοτέχνες - καλλιτέχνες θεωρούνται: α) λογοτέχνες, μεταφραστές λογοτεχνίας και θεατρικών έργων, θεατρικοί συγγραφείς, δοκιμιογράφοι φιλοσοφικού και φιλολογικού δοκιμίου, ιστορικοί συγγραφείς - ιστοριογράφοι και σεναριογράφοι β) εικαστικοί καλλιτέχνες, σκηνογράφοι, φωτογράφοι, σκιτσογράφοι και γελοιογράφοι γ) μουσουργοί, αρχιμουσικοί και ερμηνευτές δ) συνθέτες, στιχουργοί, ερμηνευτές ελληνικής μουσικής ε) σκηνοθέτες, ηθοποιοί και λυρικοί καλλιτέχνες στ) χορογράφοι και χορευτές και ζ) λαϊκοί καλλιτέχνες, ιδίως караγκιοζοπαίχτες, ξυλογλύπτες και καλλιτέχνες του κουκλοθέατρου, των μαριονετών και της παντομίμας.

Για την προσφορά ή όχι διακεκριμένων υπηρεσιών αποφαινεται, με πλήρως, αιτιολογημένη γνώμη, εννεαμελής Επιτροπή η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, αποτελούμενη από έξι (6) προσωπικότητες των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών, τον καθ’ ύλην αρμόδιο Διευθυντή του Υπουργείου Πολιτισμού, ο οποίος μπορεί να αναπληρώνεται από τον Προϊστάμενο του οικείου τμήματος και δύο (2) προσωπικότητες,

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

αναλόγως των ως άνω επτά κατηγοριών λογοτεχνών και καλλιτεχνών, μετά από πρόταση των συλλογικών τους φορέων, σε όσες περιπτώσεις υπάρχει συλλογική εκπροσώπηση.

Για τη χορήγηση σύνταξης θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά και οι εξής προϋποθέσεις:

- α) Να έχουν συμπληρώσει το 65^ο έτος της ηλικίας τους ή το 50^ο έτος, εφόσον έχουν καταστεί ανίκανοι για την άσκηση οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος κατά ποσοστό ανικανότητας 67% και άνω. Η ανικανότητα στην περίπτωση αυτή κρίνεται με γνωμάτευση της Ανωτάτης Στρατού Υγειονομικής Επιτροπής (Α.Σ.Υ.Ε.) στην οποία παραπέμπεται ο αιτών από την αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Πολιτισμού.
- β) Να μην λαμβάνουν άλλη σύνταξη μεγαλύτερη από οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή από το Δημόσιο, με εξαίρεση όσους λαμβάνουν πολεμική σύνταξη. Σε περίπτωση που ο δικαιούχος λαμβάνει σύνταξη μικρότερη δύναται με δήλωσή του που υποβάλλεται εφάπαξ και δεν ανακαλείται να επιλέξει την καταβολή της μίας από τις δύο συντάξεις.
- γ) Ο μέσος όρος του εισοδήματος που έχει δηλωθεί συνολικά κατά τρία προηγούμενα οικονομικά έτη, εκείνου που υποβάλλεται η αίτηση για συνταξιοδότηση, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και αυτό που προκύπτει με βάση τα τεκμήρια, να μην υπερβαίνει το 12πλάσιο της μηνιαίας κύριας σύνταξης που αντιστοιχεί στην ίδια χρονική περίοδο σε πτυχιούχο δημόσιο υπάλληλο πανεπιστημιακής εκπαίδευσης με 35 έτη δημόσιας υπηρεσίας.
- δ) Να προκύπτει ασφάλιση για κύρια σύνταξη ταυτόσημη με την ιδιότητα του λογοτέχνη ή καλλιτέχνη, για την οποία ζητά την απονομή τμητικής σύνταξης, για ένα πλήρες έτος, καθώς και δηλωθέν εισόδημα στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. από την ίδια δραστηριότητα κατά ένα οποιοδήποτε οικονομικό έτος πριν τη συμπλήρωση του 60^{ου} έτους της ηλικίας του ή του 50^{ου} για όσους έχουν καταστεί ανίκανοι.

Η μηνιαία σύνταξη των ανωτέρω ανέρχεται στο 50% του βασικού μισθού του 3^{ου} μισθολογικού κλιμακίου της ΠΕ κατηγορίας, όπως ισχύει κάθε φορά για τους δημοσίους πολιτικούς υπαλλήλους και η καταβολή της αρχίζει από την πρώτη του επόμενου μήνα εκείνου που υποβάλλεται η αίτηση στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

1.6 Συντάξεις Θυμάτων Πολέμων

1.6.1 Δικαιούχοι Πολεμικής Σύνταξης

Γενικά, πολεμική σύνταξη δικαιούνται οι αξιωματικοί και οι οπλίτες που έγιναν ανίκανοι εξαιτίας τραυμάτων ή νοσημάτων που προήλθαν από τις κακουχίες της στρατιωτικής υπηρεσίας στους πολέμους ή στις επιστρατεύσεις. Η ανικανότητα όμως θα πρέπει να έχει παρουσιαστεί κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής τους υπηρεσίας ή των επιστρατεύσεων ή το πολύ μέσα σε ένα εξάμηνο από την απομάκρυνσή τους από τις τάξεις του στρατού ή προκειμένου για οπλίτες που υπηρέτησαν και μετά τη λήξη της εμιόλεμης κατάστασης ή επιστράτευσης, μέσα σε ένα εξάμηνο από τη λήξη τους. Για τη θεμελίωση δικαιώματος απαιτείται διαρκής μείωση της ικανότητας για εργασία σε ποσοστό 10%, σε περίπτωση όμως που προκύπτει ότι υπάρχει, σχετικά με το πάθημα, βαρύ πταίσμα του παθόντα δε γεννιέται δικαίωμα σε σύνταξη ανικανότητας. Επίσης, δικαιούνται σύνταξης οι οικογένειες των ανωτέρω που σκοτώθηκαν οι εξαφανίστηκαν στους πολέμους ή πέθαναν εξαιτίας πολεμικού τραύματος ή ασθένειας απότοκης της υπηρεσίας τους στους πολέμους ή επιστρατεύσεις, εφόσον πέθαναν κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής τους υπηρεσίας στους πολέμους ή επιστρατεύσεις ή μέσα σε ένα εξάμηνο από την απομάκρυνσή τους από τις τάξεις ή προκειμένου για όσους υπηρέτησαν και μετά τη λήξη της εμιόλεμης κατάστασης ή επιστράτευσης, μέσα σε ένα εξάμηνο από τη λήξη τους.

Συγκεκριμένα, δικαίωμα σε σύνταξη ανικανότητας έχουν οι στρατιωτικοί ⁶ που έγιναν ανίκανοι για εργασία εξαιτίας τραυμάτων ή νοσημάτων τα οποία λήφθηκαν ή προκλήθηκαν στους πολέμους και τις επιστρατεύσεις από το 1912 μέχρι το 1923. Σε περίπτωση θανάτου κάποιου από τους ανωτέρω που είχε προηγουμένως αποκτήσει δικαίωμα σε σύνταξη ή σκοτώθηκε ή εξαφανίστηκε κατά τη διάρκεια των πολεμικών γεγονότων ή πέθανε από τραύμα ή ασθένεια δικαιούται σύνταξη η χήρα σύζυγος εφόσον ήταν έγγαμος, τα παιδιά αν τα αγόρια είναι ανήλικα και άγαμα και τα κορίτσια άγαμα. Αν αυτός που πέθανε ήταν άγαμος δικαιούται σύνταξης ο πατέρας του, η μητέρα του και οι άγαμες αδελφές ή οι ανήλικοι ή ανίκανοι άγαμοι αδελφοί εφόσον όμως δεν υπάρχει πατέρας.

⁶ Στρατιωτικοί, σύμφωνα με τον κώδικα των πολεμικών συντάξεων, είναι όλοι όσοι υπηρετούν στα διάφορα όπλα, σώματα, κλάδους ή ειδικότητες του Στρατού της Ήφρας, της Θάλασσας και της Πολεμικής Αεροπορίας, τη Χωροφυλακή και το Λιμενικό Σώμα, αξιωματικοί και οπλίτες και όσοι με νόμους αντιστοιχούν ή εξομοιώνονται μ’ αυτούς.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

Στη συνέχεια, δικαίωμα πολεμικής σύνταξης έχουν οι στρατιωτικοί οι οποίοι έπαθαν εξαιτίας οποιουδήποτε γεγονότος που οφείλεται στη γενική εμφύλια κατάσταση και έλαβε χώρα κατά το χρονικό διάστημα από 28 Οκτωβρίου 1940 μέχρι τα μεσάνυχτα της 15^{ης} προς τη 16^η Αυγούστου 1945. Επίσης, οι υπάλληλοι του Σώματος Αστυνομίας Πόλεων και του Πυροσβεστικού Σώματος οι οποίοι έγιναν ανίκανοι για εκτέλεση της υπηρεσίας τους ή από τραύματα που προήλθαν από αεροπορική επιδρομή ή από ατύχημα, το οποίο συνέβη κατά την κατάσβεση πυρκαγιάς που προκλήθηκε από τέτοια επιδρομή ή από οποιαδήποτε άλλη πολεμική ενέργεια. Επιπλέον, οι τακτικοί δημόσιοι υπάλληλοι και το βοηθητικό προσωπικό, οι στρατιωτικοί γενικά και όσοι εξομοιώνονται μ’ αυτούς που έγιναν οπωσδήποτε ανίκανοι εξαιτίας τραυμάτων, κακώσεων ή κακουχιών που οφείλονται σε πράξεις του εχθρού ή σε οποιαδήποτε δράση ενόπλων οργανώσεων ή ομάδων που σχετίζεται με την αντίσταση κατά του εχθρού ή τις εσωτερικές διαμάχες που αναπτύχθηκαν κατά την κατοχή της χώρας ή μετά την απελευθέρωση, εφόσον οι πράξεις αυτές ή η δράση έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της κατοχής και μέχρι τη λήξη της εμπόλεμης κατάστασης για την Ελλάδα.

Κατόπιν, δικαίωμα πολεμικής σύνταξης έχουν οι στρατιωτικοί γενικά, οι υπάλληλοι της Αστυνομίας Πόλεων και τα όργανα της αγροτικής ασφάλειας που έγιναν ανίκανοι εξαιτίας τραυμάτων που προκλήθηκαν σε συγκρούσεις κατά των ανταρτών ή συμπλοκές, εξαιτίας ατυχημάτων ή βίαιων περιστατικών τα οποία έχουν άμεση σχέση με τις ενέργειες των εθνικών ενόπλων δυνάμεων για την εμπέδωση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας και εξαιτίας οποιασδήποτε δράσης ανατρεπτικών στοιχείων της έννομης τάξης και εφόσον οι παραπάνω πράξεις έλαβαν χώρα από τη λήξη της εμπόλεμης κατάστασης (15 Αυγούστου 1945) μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1950. Με τις ίδιες προϋποθέσεις δικαιούνται σύνταξης οι υπάλληλοι του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ., των δήμων και κοινοτήτων και των σιδηροδρόμων του κράτους, οι δήμαρχοι, οι πρόεδροι κοινοτήτων, οι δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι και οι εκκλησιαστικοί λειτουργοί. Ακόμα και οι πολίτες οι οποίοι είχαν στρατευθεί και που αποδεδειγμένα χρησιμοποιήθηκαν υποχρεωτικά ή με τη θέλησή τους από τη στρατιωτική Αρχή ή τη Χωροφυλακή ή την Αστυνομία Πόλεων και έγιναν ανίκανοι σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% εξαιτίας τραυμάτων που προκλήθηκαν στις συγκρούσεις κατά των ανταρτών ή συμπλοκές.

Επίσης, οι στρατιωτικοί οι οποίοι ανήκαν σε Μονάδες των Εθνικών Ένοπλων Δυνάμεων που έδρασαν στο εξωτερικό με εντολή της Ελληνικής Κυβέρνησης δικαιούνται σύνταξης εφόσον

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύνταγμα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

έγιναν ανίκανοι εξαιτίας τραυμάτων, ατυχημάτων ή οποιουδήποτε νοσήματος τα οποία οφείλονται στην υπηρεσία τους στο εξωτερικό καθώς και οι οικογένειες αυτών που σκοτώθηκαν ή πέθαναν ή εξαφανίστηκαν. Ως χρόνος υπηρεσίας στο εξωτερικό θεωρείται αυτός που διανύθηκε από τη χρονολογία αναχώρησης του στρατιωτικού μέχρι την ημέρα επιστροφής του στην Ελλάδα. Οι στρατιωτικοί γενικά οι οποίοι έγιναν ανίκανοι εξαιτίας οποιουδήποτε παθήματος όπως τραύματος, νοσήματος ή άλλου περιστατικού που προήλθε από οποιαδήποτε πολεμική δράση ή ενέργεια η οποία έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της διατεταγμένης υπηρεσίας τους στην Κύπρο από 1^{ης} Δεκεμβρίου 1963 μέχρι 30 Ιουλίου 1968, δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο. Επίσης το ίδιο ισχύει και για τους έφεδρους Έλληνες στρατιωτικούς που κατατάχθηκαν με τη θέλησή τους στον Κυπριακό Στρατό οι οποίοι έγιναν ανίκανοι από οποιοδήποτε πάθημα κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων στην Κύπρο από 20 Ιουλίου 1974 και μετά εφόσον έχουν την Ελληνική Ιθαγένεια και δεν πήραν σύνταξη για την ίδια αιτία από το Κυπριακό Κράτος.

Επίσης, το Δημόσιο καταβάλλει σύνταξη στους αγωνιστές που έπαθαν διαρκή αναπηρία από τραύματα που προξενήθηκαν κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας τους στην Εθνική Αντίσταση⁷ και εξαιτίας της δράσης τους αυτής. Επίσης, από τραύματα που προξενήθηκαν κατά τη διάρκεια ή είναι απότοκα των κακουχιών της αιχμαλωσίας ή της φυλάκισης ή της ομηρίας ή του εγκλεισμού σε στρατόπεδα συγκέντρωσης που οφείλονταν στην αντιστασιακή δράση τους ή σε αντίποινα γι’ αυτήν ή στην ιδιότητά τους ως μελών των Οργανώσεων της Εθνικής Αντίστασης ή ως μεμονωμένων αγωνιστών. Επίσης, όσοι Έλληνες πολίτες τραυματίστηκαν εξαιτίας της άμεσης δράσης τους ή της αντίθεσής τους κατά του δικτατορικού καθεστώτος της περιόδου από 21.04.1967 έως 23.07.1974 δικαιούνται σύνταξης από το Δημόσιο εφόσον τα περιστατικά αυτά έχουν αναγνωρισθεί με δικαστικές αποφάσεις ή προκύπτουν από δημόσια έγγραφα που εκδόθηκαν έως 13.06.1984. Ακόμα, αν η σωματική τους ικανότητα έχει μειωθεί από ασθένεια λόγω της φυλάκισης ή εκτόπισης ή κράτησής τους, εξαιτίας της άμεσης δράσης τους ή της αντίθεσής τους προς το δικτατορικό καθεστώς.

Δικαίωμα σύνταξης από το Δημόσιο έχουν ακόμα όσοι είχαν ενταχθεί σε αντάρτικες ομάδες ή οργανώσεις Εθνικής Αντίστασης ή στο «Δημοκρατικό Στρατό» και κατέστησαν διαρκώς

⁷ «Εθνική Αντίσταση έκανε κάθε Έλληνας και κάθε Ελληνίδα που αγωνίστηκε οργανωμένα σε ομάδες εναντίον των στρατευμάτων κατοχής 1941 - 1944 ή έδρασε ατομικά με οποιονδήποτε τρόπο εναντίον τους ή βοήθησαν με κάθε τρόπο του Συμμάχους και το Συμμαχικό Αγώνα και δε συνεργάστηκε με τους κατακτητές». Άρθρο 1 του Ν. 1285/1982, ΦΕΚ 115 Α’/20.09.1982.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

ανίκανοι συνεπεία οποιουδήποτε παθήματος, τραύματος ή νόσου που οφείλεται αποκλειστικά στις εμφύλιες⁸ συγκρούσεις ή συμπλοκές ή σε βίαια περιστατικά ή σε αντίποινα ή σε κακουχίες κατά τη διάρκεια της φυλάκισης ή σε εκτόπιση ή σε εξορίες για τη δράση τους ή τα κοινωνικά τους φρονήματα εφόσον αποδεδειγμένα το πάθημα έχει άμεση σχέση με τις συγκρούσεις αυτές και εφόσον αυτό έλαβε χώρα καθόλο το χρονικό διάστημα από την αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής μέχρι τη λήξη του εμφυλίου πολέμου ή και μετά τη λήξη του ή εφόσον κατέστησαν ανίκανοι συνεπεία νόσου που οφείλεται σε κακουχίες ή σε εκτοπίσεις ή σε εξορίες.

Επιπλέον, δικαίωμα σύνταξης έχουν και όσοι δεν είχαν ενταχθεί σε αντάρτικες ομάδες ή οργανώσεις Εθνικής Αντίστασης ή στο «Δημοκρατικό Στρατό» (άμαχος πληθυσμός) και κατέστησαν διαρκώς ανίκανοι συνεπεία τραύματος που οφείλεται αποκλειστικά στις εμφύλιες συγκρούσεις ή συμπλοκές ή σε βίαια περιστατικά ή σε αντίποινα εφόσον τα γεγονότα αυτά έλαβαν χώρα στο χρονικό διάστημα από την αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής μέχρι τη λήξη του εμφυλίου πολέμου καθώς και από έκρηξη βλημάτων ή εκρηκτικών μηχανισμών κάθε είδους, που τοποθετήθηκαν ή εγκαταλείφθηκαν από τον «Εθνικό» ή το «Δημοκρατικό Στρατό» ή από άλλες ένοπλες οργανώσεις και αν ακόμη ο τραυματισμός αυτός επήλθε μετά τη λήξη των εμφυλίων συγκρούσεων. Επιπρόσθετα, δικαιούνται σύνταξης, όσοι από τους ως άνω κατέστησαν ανίκανοι συνεπεία νόσου που οφείλεται αποκλειστικά σε κακουχίες κατά τη διάρκεια της φυλάκισης ή αιχμαλωσίας ή εκτόπισης ή εγκλεισμού σε στρατόπεδα συγκέντρωσης ή σε εξορίες για τη δράση τους ή τα κοινωνικά τους φρονήματα έστω και αν τα γεγονότα αυτά έλαβαν χώρα μετά τη λήξη του εμφυλίου πολέμου. Η νόσος πρέπει να εκδηλώθηκε κατά τη διάρκεια των γεγονότων αυτών ή μέσα σε ένα εξάμηνο από τη λήξη τους.

Ακόμα, πολίτες από τον άμαχο πληθυσμό ανεξάρτητα από φύλο, που έχουν συμπληρωμένο το 14^ο έτος της ηλικίας τους δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο εφόσον έχουν υποστεί διαρκή μείωση της ικανότητάς τους για εργασία από τραύμα που προήλθε από οποιοδήποτε γεγονός που οφείλεται στη γενική εμπόλεμη κατάσταση και έχει συμβεί το χρονικό διάστημα από 28 Οκτωβρίου 1940 μέχρι 15 Αυγούστου 1945. Επίσης προκλήθηκε από δυστυχήματα που προήλθαν από αυτοκίνητα του εχθρού, από δράση των συμμοριτών ή άλλων

⁸ Η περίοδος από την αποχώρηση των Στρατευμάτων κατοχής μέχρι 31.12.1949 αναγνωρίζεται ως «περίοδος εμφυλίου πολέμου», άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 1863/1989, ΦΕΚ 204 Α’/18.09.1989.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

ανατρεπτικών στοιχείων από 1^{ης} Ιανουαρίου 1943 και μετέπειτα και από έκρηξη βλημάτων ή εκρηκτικών μηχανημάτων κάθε είδους που τοποθετήθηκαν εξαιτίας του πολέμου ή είχαν εγκαταλειφθεί από τις αρχές της κατοχής και δεν είχαν περισυλλεγεί και αν ακόμα ο τραυματισμός επήλθε μετά τη λήξη της εμπόλεμης κατάστασης. Όσοι από τους παραπάνω δεν έχουν συμπληρώσει το 14^ο έτος της ηλικίας τους δικαιούνται σύνταξη από τη συμπλήρωση της ηλικίας αυτής.

Θεωρούνται ότι οφείλονται στη γενική εμπόλεμη κατάσταση τα τραύματα, θανατηφόρα ή όχι που προκλήθηκαν κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων ή από βομβαρδισμό από την ξηρά, θάλασσα και αέρα, καταβόθιση πλωτών μέσων γενικά, έκρηξη βλημάτων ή από άλλα ατυχήματα ή συμβάντα τα οποία μπορούν να αποδοθούν σε γεγονότα του πολέμου καθώς και ο θάνατος έστω και από νόσο αν επήλθε σε αιχμαλωσία, ομηρία ή σε στρατόπεδο συγκέντρωσης. Για τη θεμελίωση σύνταξης ανικανότητας γι’ αυτούς που καθίστανται ανίκανοι σύμφωνα με τις πιο πάνω προϋποθέσεις απαιτείται ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 25%.

Η σύνταξη των πολιτών από τον άμαχο πληθυσμό που έπαθαν κατά την εμπόλεμη περίοδο και απέκτησαν δικαίωμα σύνταξης σύμφωνα με τα παραπάνω, μεταβιβάζεται στα μέλη των οικογενειών τους, μετατρεπόμενη σε βοήθημα. Επίσης, μηνιαίο βοήθημα δικαιούνται οι ανασφάλιστοι Έλληνες πολίτες που καθίστανται πλήρως ανίκανοι για εργασία από τρομοκρατική πράξη στρεφόμενη κατά των έμμισθων ή άμισθων δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, πολιτικών ή στρατιωτικών εξαιτίας της ιδιότητάς τους ή λόγω της κατά τη διάρκεια της ιδιότητάς τους αυτής, άσκησης των καθηκόντων τους. Ως λειτουργοί και υπάλληλοι θεωρούνται και οι υπουργοί, βουλευτές, δήμαρχοι, πρόεδροι κοινοτήτων, τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων και οι υπάλληλοι των νομικών προσώπων του δημοσίου τομέα και των τραπεζών καθώς και οι δημοσιογράφοι, οι εκδότες και τα μέλη των Δ.Σ. δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων συνδικαλιστικών οργανώσεων εφόσον είναι ασφαλισμένοι.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

1.6.2 Υπολογισμός Σύνταξης

Η βασική μηνιαία πολεμική σύνταξη ανικανότητας που αναγνωρίζεται στους ανάπηρους πολέμου οπλίτες, των οποίων η σύνταξη δε κανονίζεται με βάση το μισθό ενέργειας, είναι ίση με το 1,219% του μηνιαίου βασικού μισθού του λοχαγού όπως αυτό ισχύει κάθε φορά, ανά εκατοστό ανικανότητας. Η σύνταξη των οικογενειών των οπλιτών ορίζεται μετά το θάνατό τους στο μισό της σύνταξης που ανήκει σ' αυτόν που πέθανε. Η σύνταξη αυτή προσausξάνεται για κάθε τέκνο που έχει δικαίωμα σύνταξης κατά 2% επί του μηνιαίου βασικού μισθού του λοχαγού. Η βασική μηνιαία πολεμική σύνταξη που αναγνωρίζεται στις οικογένειες των έγγαμων ή άγαμων οπλιτών που σκοτώθηκαν ή εξαφανίσθηκαν ή πέθαναν από τραύματα ή νόσο απότοκο των κακουχιών του πολέμου, ορίζεται στο ποσό που αναλογεί σε ανάπηρο οπλίτη που φέρει ανικανότητα 40%.

Η σύνταξη των αξιωματικών και των ανθυπασπιστών ορίζεται στο σύνολο του συντάξιμου μισθού τους γι' αυτούς που είναι ανίκανοι για τη στρατιωτική υπηρεσία, στα 2/3 του συντάξιμου μισθού τους γι' αυτούς που έχουν αναπηρία 25% και άνω και στο 1/2 για τους υπόλοιπους. Η δε σύνταξη των τακτικών δημοσίων υπαλλήλων και του βοηθητικού προσωπικού, των δημοτικών και κοινοτικών αρχόντων, των εκκλησιαστικών λειτουργών, των τακτικών σιδηροδρομικών υπαλλήλων, των τακτικών υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., των υπαλλήλων του Σώματος Αστυνομίας Πόλεων και του Πυροσβεστικού Σώματος ορισμένου βαθμού και πάνω, ανέρχεται σε ολόκληρο το συντάξιμο μισθό που αντιστοιχεί στον αμέσως μεγαλύτερο βαθμό απ' αυτόν που έφεραν κατά τον τραυματισμό τους, εάν είναι ανίκανοι για την εκτέλεση της υπηρεσίας τους και σε ολόκληρο το συντάξιμο μισθό που αντιστοιχεί σε δύο βαθμούς πάνω, εάν είναι ανίκανοι για την άσκηση οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος.

Ο συντάξιμος μισθός με βάση τον οποίο υπολογίζεται η σύνταξη των ανωτέρω κατηγοριών ορίζεται ως εξής:

- γ) για όσους έχουν υποστεί μείωση της ικανότητας για εργασία μέχρι 45%, στα 80% του κάθε φορά μηνιαίου βασικού μισθού ενέργειας του βαθμού, του οποίου τη σύνταξη δικαιώθηκαν.
- β) για όσους έχουν υποστεί μείωση της ικανότητας για εργασία 50% - 65%, στα 90% του παραπάνω βασικού μισθού.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

- γ) για όσους έχουν υποστεί μείωση της ικανότητας για εργασία 70% - 80%, στο 100% του παραπάνω βασικού μισθού.
- δ) για όσους έχουν υποστεί μείωση της ικανότητας για εργασία 85% - 90%, στα 110% του παραπάνω βασικού μισθού.
- ε) για όσους έχουν υποστεί μείωση της ικανότητας για εργασία 95%, στα 120% του παραπάνω βασικού μισθού.
- στ) για όσους έχουν υποστεί μείωση της ικανότητας για εργασία 100%, στα 150% του παραπάνω βασικού μισθού.

Οι οικογένειες των ανωτέρω δικαιούνται το ήμισυ της σύνταξης των ιδίων και εφόσον πρόκειται για χήρα και ορφανά η σύνταξή τους συνίσταται στα 7/10 της σύνταξης που απονέμεται ή έχει απονεμηθεί στο σύζυγο που πέθανε.

Η σύνταξη που ανήκει στον άμαχο πληθυσμό ορίζεται ίση με το 85% της μηνιαίας σύνταξης που ανήκει κάθε φορά σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τις πολεμικές συντάξεις, σε οπλίτη που έχει υποστεί την ίδια μείωση της ικανότητας για εργασία εξαιτίας της υπηρεσίας του στον πόλεμο. Στις οικογένειες των πολιτών από τον άμαχο πληθυσμό παρέχεται μηνιαίο βοήθημα ίσο προς 75% της κάθε φορά σύνταξης που ανήκει ανάλογα με την περίπτωση στην οικογένεια του στρατιώτη που έπαθε ή πέθανε εξαιτίας του πολέμου.

1.7 Συντάξεις Αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης

Το Δημόσιο χορηγεί πολιτική σύνταξη στους αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης που είναι συνταξιούχοι του Ο.Γ.Α. πρώην γεωργοί ή ανασφάλιστοι υπερήλικες και έχουν το οικονομικό έτος 1988 μηνιαίο εισόδημα μικρότερο από το κατώτατο όριο σύνταξης γήρατος του Ι.Κ.Α. που ισχύει την 1^η Ιανουαρίου 1988. Πολιτική σύνταξη επίσης χορηγείται στους αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης που έχουν το οικονομικό έτος 1988 μηνιαίο εισόδημα μικρότερο από το κατώτατο όριο σύνταξης του Ι.Κ.Α., που ισχύει την 1^η Ιανουαρίου 1988, έχουν συμπληρώσει το 60^ο έτος της ηλικίας τους και εξαιτίας των διώξεων που υπέστησαν για τα κοινωνικά τους φρονήματα δεν μπόρεσαν να ασφαλιστούν σε κανένα ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης. Όσοι δε από τους παραπάνω ασφαλίστηκαν σε οργανισμό κύριας ασφάλισης και κατά τη συμπλήρωση του 65^{ου} έτους της ηλικίας τους δε θεμελιώνουν δικαίωμα από κανένα ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης δικαιούνται σύνταξης

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

μετά τη συμπλήρωση του 65^{ου} έτους της ηλικίας τους και εφόσον κατά το προηγούμενο έτος είχαν μηνιαίο εισόδημα μικρότερο από το κατώτατο όριο σύνταξης του Ι.Κ.Α.. Τέλος, πολιτική σύνταξη δίνεται στους αγωνιστές της εθνικής αντίστασης πολιτικούς πρόσφυγες που επαναπατρίστηκαν από τη Λαϊκή Δημοκρατία της Ρουμανίας και δεν καλύπτονται ασφαλιστικά από τις διακρατικές συμβάσεις μεταξύ της Ελλάδας και της χώρας αυτής.

Το ποσό της σύνταξης που δικαιούνται οι Αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης ορίζεται ίσο με την εκάστοτε διαφορά του κατώτατου ποσού που καταβάλλεται στους πολιτικούς συνταξιούχους του Δημοσίου και της σύνταξης που καταβάλλεται εκάστοτε από τον Ο.Γ.Α. στους πιο πάνω συνταξιούχους του. Σήμερα το ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται τόσο στους ίδιους όσο και στα μέλη των οικογενειών τους είναι 61,55€. Το ποσό της σύνταξης που δικαιούνται οι ανασφάλιστοι αγωνιστές της εθνικής αντίστασης και οι πολιτικοί πρόσφυγες της Ρουμανίας ορίζεται ίσο με το κατώτατο ποσό σύνταξης του Ι.Κ.Α. και η καταβολή του ξεκινά από την 1^η του αντίστοιχου μήνα που εκδίδεται η σχετική συνταξιοδοτική πράξη. Στα μέλη των οικογενειών των ανωτέρω σε περίπτωση θανάτου, καταβάλλονται τα 7/10 του ως άνω ποσού.

1.8 Συντάξεις Κληρικών

Με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 21 του Ν. 2084/1992 καταργήθηκαν οι κλάδοι Συντάξεων και Ασθενείας του Ταμείου Ασφάλισης Ορθόδοξου και Εφημεριακού Κλήρου Ελλάδος (TAKE) και οι συντάξεις των ασφαλισμένων, των συνταξιούχων και των μελών της οικογένειάς τους βαρύνουν το δημόσιο και καταβάλλονται απί' αυτό. Από τα πρόσωπα που ασφαλιζονται στο TAKE οι μεν ασφαλισθέντες μέχρι 31.12.1992 εξακολουθούν να συνταξιοδοτούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία του TAKE, οι δε ασφαλισμένοι από 01.01.1993 και στο εξής συνταξιοδοτούνται με τις ίδιες προϋποθέσεις που συνταξιοδοτούνται οι δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι ανήκουν στην κατηγορία των νέων ασφαλισμένων. Τα πρόσωπα που ασφαλιζονται στο TAKE είναι:

- οι κληρικοί της ορθόδοξης εκκλησίας της Ελλάδος
- οι έμμισθοι ιεροψάλτες που έχουν χειροτονηθεί και είναι σε πόλεις άνω των 10.000 κατοίκων
- οι ιεροκήρυκες που μισθοδοτούνται από το Δημόσιο
- το προσωπικό των Ιερών Μητροπόλεων

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

- το προσωπικό του ΤΑΚΕ, της Αποστολικής Διακονίας και του Νοσηλευτικού Ιδρύματος της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Οι κληρικοί που έχουν ασφαλιστεί στο Τ.Α.Κ.Ε. μέχρι 31.12.1992 έχουν δικαίωμα σύνταξης από το Δημόσιο μόλις συμπληρώσουν 35 έτη υπηρεσίας και 70 ετών ή 20 έτη υπηρεσίας και 75 ετών ή σε περιπτώσεις απομάκρυνσης για λόγους υγείας 15 έτη χωρίς όριο ηλικίας. Επίσης 15 τουλάχιστον έτη χωρίς όριο ηλικίας απαιτούνται σε περίπτωση θανάτου ή ανικανότητας.

1.9 Μεταφορά Συνταξιοδοτικών Δικαιωμάτων από το Ελληνικό Συνταξιοδοτικό Σύστημα προς το Συνταξιοδοτικό Σύστημα των Υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Πρόσωπο που αναλαμβάνει υπηρεσία ως υπάλληλος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες⁹ δύναται να μεταφέρει στο Κοινοτικό Συνταξιοδοτικό σύστημα τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που απέκτησε πριν από την είσοδό του στις υπηρεσίες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε ελληνικό φορέα κοινωνικής ασφάλισης. Για τη μεταφορά των δικαιωμάτων του αυτών δύναται να ζητήσει τη μεταφορά του αναλογιστικού ισοδύναμου με αίτησή του προς τη Διοίκηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το δικαίωμα αυτό δύναται να ασκήσει και ο υπάλληλος ο οποίος κατά τη διάρκεια κανονικής άδειας άνευ αποδοχών, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού Υπηρεσιακή Κατάστασης των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, απέκτησε συνταξιοδοτικά δικαιώματα σε ελληνικό φορέα κοινωνικής ασφάλισης κατά τη διάρκεια αυτής της άδειας και μέχρι την ημερομηνία της επαναφοράς του στην υπηρεσία.

Η αίτηση μεταφοράς συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων διαβιβάζεται από τη Διοίκηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στον ή στους αρμόδιους ελληνικούς φορείς κοινωνικής ασφάλισης, μέσω του Οργανισμού Σύνδεσης¹⁰, μαζί με τα απαραίτητα στοιχεία του ασφαλισμένου, όπως αυτά θα καθοριστούν με απόφαση του καθύλην αρμοδίου Υπουργού. Ο αρμόδιος ή οι

⁹ Με το όρο Ευρωπαϊκές Κοινότητες εννοούνται το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το Ελεγκτικό Συνέδριο, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, η Επιτροπή των Περιφερειών καθώς επίσης και οι Οργανισμοί με κοινοτικό προσανατολισμό των οποίων ο Κανονισμός περιλαμβάνει ταυτόσημες ή ανάλογες διατάξεις με αυτές του Κανονισμού Υπηρεσιακής Κατάστασης των Κοινοτικών Υπαλλήλων.

¹⁰ Οργανισμοί Σύνδεσης είναι οι ελληνικοί φορείς κοινωνικής ασφάλισης που έχουν οριστεί για να επικοινωνούν μεταξύ τους και με την αρμόδια Διεύθυνση της Διοίκησης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τη διεκπεραίωση των αιτημάτων που υποβάλλονται για τη μεταφορά συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Για το Δημόσιο έχει οριστεί η 47^η Διεύθυνση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Κεφάλαιο 1 : “Το Σύστημα Συνταξιοδότησης του Δημοσίου”

αρμόδιοι ελληνικοί φορείς κοινωνικής ασφάλισης μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από την ημερομηνία λήψης της παραπάνω αίτησης κοινοποιούν στη Διοίκηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και στον ενδιαφερόμενο το ύψος του προς μεταφορά κεφαλαίου, το οποίο αντιστοιχεί στο αναλογιστικό ισοδύναμο, καθώς και τις περιόδους ασφάλισης. Ο ενδιαφερόμενος από την ημερομηνία που φέρει το εν λόγω έγγραφο κοινοποίησης πρέπει σε προθεσμία δώδεκα (12) μηνών να δηλώσει εγγράφως στον ελληνικό φορέα κοινωνικής ασφάλισης, μέσω της Διοίκησης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εάν αποδέχεται τη μεταφορά του αναλογιστικού ισοδύναμου από το Ελληνικό Σύστημα στο Σύστημα Συνταξιοδότησης των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η δήλωσή του αυτή είναι οριστική και αμετάκλητη. Η πραγματική μεταφορά του κεφαλαίου από τον αρμόδιο ελληνικό φορέα κοινωνικής ασφάλισης γίνεται σε προθεσμία έξι (6) μηνών από την ημερομηνία της οριστικής δήλωσης αποδοχής, μέσω του αρμόδιου Οργανισμού Σύνδεσης.

Το αναλογιστικό ισοδύναμο υπολογίζεται ως το γινόμενο του συντελεστή του αναλογιστικού ισοδύναμου επί το ποσό της μηνιαίας σύνταξης που θα εδικαιούτο ο αιτών κατά την ημερομηνία περιέλευσης της αίτησής του στον Οργανισμό Σύνδεσης, ανεξάρτητα από τη συμπλήρωση των χρονικών προϋποθέσεων απονομής σύνταξης και επί τον αριθμό των ετησίως καταβαλλόμενων, σύμφωνα με τη νομοθεσία του οικείου φορέα, μηνιαίων συντάξεων. Ο συντελεστής του αναλογιστικού ισοδύναμου προκύπτει από καθορισμένους πίνακες¹¹ και προσδιορίζεται από το συνδυασμό της ηλικίας του υπαλλήλου κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης στη Διοίκηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της ηλικίας έναρξης πληρωμής της σύνταξης.

Ο Οργανισμός Σύνδεσης κατά την πραγματική μεταφορά του αναλογιστικού ισοδύναμου βεβαιώνει τόσο τη Διοίκηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όσο και τον ενδιαφερόμενο ότι το μεταφερόμενο ποσό αποτελεί το αναλογιστικό ισοδύναμο των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που οφείλονται κατά την ημερομηνία περιέλευσης της αίτησης στον αρμόδιο Οργανισμό Σύνδεσης από τους ελληνικούς φορείς κοινωνικής ασφάλισης στους οποίους είχε υπαχθεί ο υπάλληλος πριν από την είσοδό του στην υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ότι είναι απαλλαγμένο από κάθε είδους φόρο ή κράτηση.

¹¹ Άρθρο 14 του Ν. 2592/1998, ΦΕΚ 57 Α' /18.03.1998

2. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΟΥΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ

Το πλήθος των συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα είναι προσδιοριστικός παράγοντας της δαπάνης που καταβάλλει ετησίως το κράτος για τη συνταξιοδότηση των υπαλλήλων του και γι’ αυτό κρίνεται απαραίτητη η μελέτη του. Καταρχήν η παρακολούθηση της πορείας εξέλιξης του τόσο συνολικά όσο και για κάθε κατηγορία χωριστά αποσκοπεί στον προσδιορισμό των παραγόντων που έχουν συντελέσει στη διαμόρφωση του σημερινού αριθμού ατόμων που συνταξιοδοτούνται από το Δημόσιο. Επιπροσθέτως, τα στατιστικά στοιχεία του πλήθους ως προς την πηγή δικαιώματος και την κατανομή του ανά φύλο και ηλικία έχουν σαν στόχο να συντελέσουν στο να γίνει γνωστή η σημερινή κατάσταση έτσι ώστε να ληφθεί σοβαρά υπόψη σε τυχόν μελλοντική ανάληψη πρωτοβουλιών.

Η ανάλυση της πορείας εξέλιξης του πληθυσμού οριοθετείται την χρονική περίοδο από το 1980 έως και το 2005. Στην υπό εξέταση περίοδο τα στοιχεία του πλήθους προέρχονται από τις εντολές πληρωμές που δίνει το Δημόσιο για τις συντάξεις του μηνός Δεκεμβρίου κάθε έτους και που πραγματοποιούνται αυτόματα με πίστωση των τραπεζικών λογαριασμών των συνταξιούχων. Έτσι, το πλήθος αναφέρεται σε σύνολο ατόμων που παίρνουν σύνταξη και όχι σε αριθμό συντάξεων και παρόλο που κατά τη διάρκεια του έτους μπορεί να υπάρχουν διακυμάνσεις εξακολουθεί να αποτελεί αντιπροσωπευτικό μέτρο που επιτρέπει τη διενέργεια συγκρίσεων μεταξύ των ετών και την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων .

Στη διάκριση του πλήθους ανά πηγή δικαιώματος και κατά ηλικία και φύλο το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα περιορίζεται στην τελευταία πενταετία λόγω έλλειψης προγενέστερων στοιχείων. Η έλλειψη αυτή αποτρέπει το σχηματισμό μιας ολοκληρωμένης άποψης περί της ιστορικής εξέλιξης της διάρθρωσης του πληθυσμού, όμως το διάστημα εξακολουθεί να είναι ικανό να δώσει επαρκείς πληροφορίες και να αποτυπώσει την κυρίαρχη τάση. Στα στοιχεία που αφορούν το φύλο των συνταξιούχων δεν υπάρχουν πληροφορίες για το 3% του συνολικού πληθυσμού, ποσοστό αρκετά μικρό για την αλλοίωση της υπάρχουσας κατάστασης. Όσον αφορά την ηλικία των συνταξιούχων, η οποία έχει υπολογιστεί ως το τρέχον έτος (2001, 2002, 2003, 2004 και 2006 αντίστοιχα) μείον το έτος γέννησης, δεν υπάρχουν πληροφορίες για το 11% του πληθυσμού, ποσοστό και πάλι μικρό για τυχόν παρερμηνεία φαινομένων.

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

2.1 Πορεία Εξέλιξης του Συνολικού Πλήθους των Συνταξιούχων

Το πλήθος των συνταξιούχων που πληρώνει το Δημόσιο σε όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου βαίνει αυξανόμενο (μίντακας 2.1). Το 1980 πλήρωνε σύνταξη σε 197.313 συνταξιούχους ενώ το 2005 ο αριθμός αυτός έχει φτάσει τις 367.687 με αποτέλεσμα ο κρατικός προϋπολογισμός να έχει επιβαρυνθεί με τις συνταξιοδοτικές παροχές 170.374 επιπλέον ατόμων.

Πίνακας 2.1 Διαχρονική Μεταβολή του συνολικού Πληθυσμού των Συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα κατά τα έτη 1980 - 2005			
Έτος	Συνολικός Πληθυσμός Συνταξιούχων	Απόλυτη Μεταβολή Πληθυσμού Συνταξιούχων	Σχετική Μεταβολή Πληθυσμού Συνταξιούχων
1980	197.313	-	-
1981	199.892	2.579	1,31%
1982	204.363	4.471	2,24%
1983	208.104	3.741	1,83%
1984	212.298	4.194	2,02%
1985	230.601	18.303	8,62%
1986	241.048	10.447	4,53%
1987	254.762	13.714	5,69%
1988	262.164	7.402	2,91%
1989	302.698	40.534	15,46%
1990	332.891	30.193	9,97%
1991	280.153	-52.738	-15,84%
1992	286.863	6.710	2,40%
1993	294.916	8.053	2,81%
1994	298.102	3.186	1,08%
1995	319.468	21.366	7,17%
1996	346.584	27.116	8,49%
1997	347.743	1.159	0,33%
1998	350.813	3.070	0,88%
1999	352.757	1.944	0,55%
2000	357.820	5.063	1,44%
2001	365.847	8.027	2,24%
2002	367.083	1.236	0,34%
2003	366.123	-960	-0,26%
2004	364.594	-1.529	-0,42%
2005	367.687	3.093	0,85%

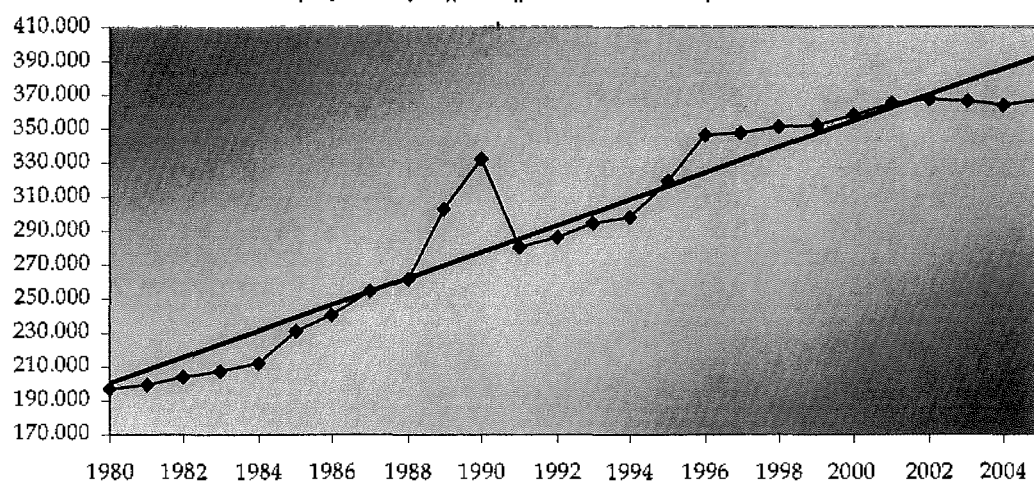
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ.Κ.

Αναπαριστώντας σχηματικά την ανοδική πορεία του πλήθους των συνταξιούχων στο διάστημα των είκοσι πέντε ετών (γράφημα 2.1) φαίνεται ότι μέχρι το 1984 υπάρχει ομαλή

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

εξέλιξη του μεγέθους τους, από το 1985 μέχρι και το 1987 ο ρυθμός αύξησης επιταχύνεται σημαντικά για να ανακοπεί παροδικά το 1988 και να εκτιναχθεί στα ύψη στα επόμενα δύο έτη 1989 και 1990. Η αύξηση των τελευταίων δύο αυτών ετών αντισταθμίζεται με αντίστοιχη μείωση το 1991 και το 1992 όπου η κατάσταση ομαλοποιείται. Το 1993 και πάλι σημειώνεται αύξηση, ενώ το 1994 πέφτει σημαντικά για να παρέκκλίνει αρκετά τα επόμενα δύο έτη 1995 και 1996. Ακολουθεί μία τετραετία ομαλών εξελίξεων μέχρι το 2001 που παρουσιάζεται άνοδος και από εκεί και μετά ακολουθεί περίοδος αναμενόμενων σταθερών αυξητικών μεταβολών .

Γράφημα 2.1
Πλήθος Συνταξιούχων Δημοσίου κατά τα έτη 1980 - 2005

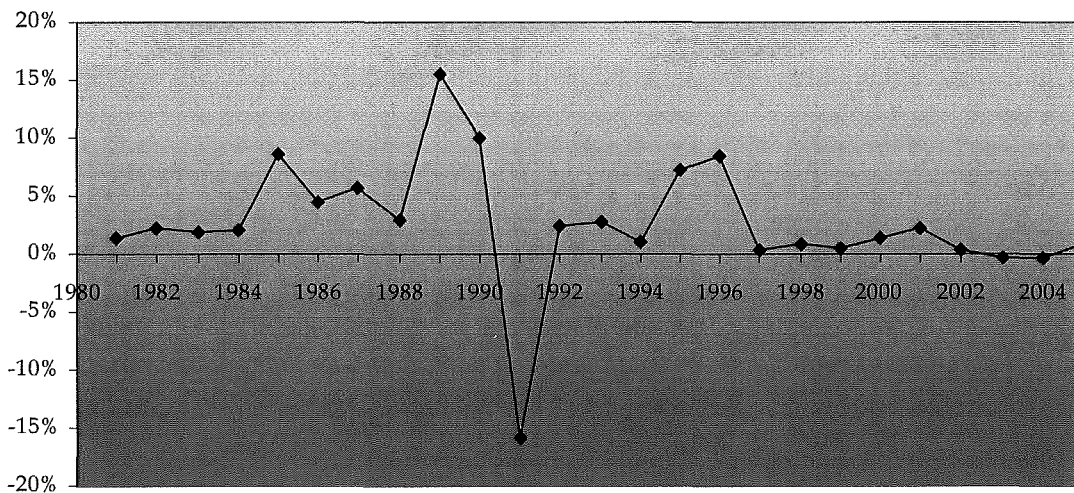
Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ.Κ.

Η ποσοστιαία ή σχετική μεταβολή (γράφημα 2.2) αποτυπώνει παραστατικά την ανωτέρω πορεία εξέλιξης και διευκολύνει την άμεση μετάβαση στις χρονιές ορόσημο για τη διαμόρφωση του σημερινού πληθυσμού συνταξιούχων του Δημοσίου. Κατά τη διάρκεια της πρώτης δεκαετίας τα έτη που σημειώθηκαν οι πιο σημαντικές μεταβολές ήταν το 1985, το 1987 και τα 1989 - 1990, στη δεύτερη δεκαετία τα έτη 1991, 1993 και 1995 - 1996 και από το 2000 μέχρι το 2005, το έτος 2001. Σε όλα τα ως άνω έτη εκτός του 1991 οι μεταβολές του πλήθους είναι αυξητικές με μεγαλύτερες αυτές των ετών 1985, 1987 και 1989 - 1990. Έτσι, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι οι αυξήσεις που σημειώθηκαν τη δεκαετία του 1980 είναι αυτές που ουσιαστικά συνέβαλαν στο σχηματισμό του σημερινού μεγέθους συνταξιούχων εφόσον στην επόμενη δεκαετία του 1990 η μεγαλύτερη αύξηση που έλαβε χώρα ήταν αυτή των ετών 1995 - 1996 η οποία όμως ήταν επακόλουθο της αύξησης των ετών 1989 - 1990.

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Γράφημα 2.2

Ποσοστιαία μεταβολή πλήθους συνταξιούχων κατά τα έτη 1980 - 2005

Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Α.Κ.

Η πρώτη σημαντική μεταβολή της δεκαετίας του 1980 συντελείται το 1985 όπου το πλήθος των συνταξιούχων σημειώνει αύξηση της τάξης του 8,62%, όταν μέχρι και το 1984 οι ετήσιες μεταβολές δεν ξεπερνούσαν το 2,2%. Η απόκλιση αυτή ήταν αποτέλεσμα της κατάργησης, από 1ης Ιανουαρίου 1985 ¹, του Ταμείου Συντάξεων Κοινοτικών Υπαλλήλων (Τ.Σ.Κ.Υ.) και της ειαβάρυνσης του Δημοσίου με τις συντάξεις των ασφαλισμένων του. Έτσι, από τα 18.303 επιπλέον άτομα που πλήρωσε το Δημόσιο το 1985 τα 15.182 ήταν οι υπάλληλοι των Δήμων και Κοινοτήτων καθώς και οι Δήμαρχοι και οι Πρόεδροι Κοινοτήτων. Κατόπιν, τα έτη 1986 και 1987 σημειώνεται η δεύτερη αξιόλογη μεταβολή η οποία αγγίζει σε ποσοστό το 4,63% και 5,69% αντίστοιχα και έχει σαν συνέπεια το πλήθος να φτάσει τις 255.000. Η αύξηση αυτή οφείλεται στην εφαρμογή του νέου μισθολογίου του Ν. 1505/1984 το οποίο έδωσε τέτοιες αυξήσεις στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων που το ποσοστό αναπλήρωσης του μισθού ενέργειας ήταν πολύ υψηλό με αποτέλεσμα να αποτελέσει αντικίνητρο παραμονής στην εργασία.

Η πρώτη δεκαετία της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου κλείνει με τη μεγαλύτερη αύξηση που έχει ποτέ συμβεί στα χρονικά της εξελικτικής πορείας του πληθυσμού των συνταξιούχων του Δημοσίου. Το 1989 σημειώνεται αύξηση της τάξεως του 15,46% και το 1990 της τάξεως του 9,97%, μεταβολή που σε απόλυτους αριθμούς ισοδυναμεί με 40.534 και 30.193 αντίστοιχα

¹ Ν. 1518/1985, ΦΕΚ 30 Α' /06.03.1985

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

περισσότερους συνταξιούχους. Το 87% της διαφοράς του 1989 και το 75% της διαφοράς του 1990 οφείλεται στην παροχή σύνταξης στους Αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης, μια ομάδα συνταξιούχων ιδιαίτερα πολυπληθής.

Η έναρξη της δεύτερης δεκαετίας γίνεται με κατακόρυφη πτώση του πληθυσμού κατά το 1991 που φτάνει το 15,84%. Η μείωση αυτή δεν είναι τίποτα άλλο παρά το αντίβαρο της ως άνω αύξησης των ετών 1989 - 1990 εφόσον με το Ν. 1976/1991 καταργούνται οι διατάξεις του Ν. 1813/1988 που είχαν θεσπίσει το δικαίωμα σε σύνταξη σ' αυτούς που έφεραν την ιδιότητα του Αγωνιστή της Εθνικής Αντίστασης. Επόμενος σταθμός της δεκαετίας του 1990 είναι το έτος 1993 κατά το οποίο καταργείται το Ταμείο Ασφαλίσεως του Ορθοδόξου Εφημεριακού Κλήρου της Ελλάδος (Τ.Α.Κ.Ε.) και το Δημόσιο επιβαρύνεται με τις συντάξεις των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων του. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η συνάθροιση 4.351 νέων συνταξιούχων της κατηγορίας των κληρικών οι οποίοι μαζί με άλλους τόσους περίπου συνταξιούχους των υπολοίπων κατηγοριών προκάλεσαν συνολική αύξηση του πληθυσμού κατά 2,81%. Η τελευταία μεγάλη αυξητική μεταβολή που σημειώθηκε στην εν λόγω δεκαετία ήταν αυτή των ετών 1995 και 1996 της τάξεως του 7,17% και 8,49% αντίστοιχα. Η ομάδα των Αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης είναι αυτή που και πάλι δημιουργεί διαταραχή καθώς από 1^{ης} Φεβρουαρίου 1995 ¹³ της επαναχορηγήθηκε η σύνταξη που της είχε διακοπεί το 1991.

Η δεκαετία του 1990 κλείνει με το Δημόσιο να συνταξιοδοτεί περίπου 353.000 άτομα, αριθμός που τείνει να μεγεθυνθεί ενόψει του έντονου προβληματισμού που αναπτύσσεται στις τάξεις των εργαζομένων για τις επερχόμενες αλλαγές στο συνταξιοδοτικό σύστημα. Το 2000 για πρώτη φορά μετά από μία περίοδο τριών ετών με μικρές μεταβολές που δεν ξεπερνούσαν τη μία ποσοστιαία μονάδα, το πλήθος των συνταξιούχων αυξάνεται κατά 1,44%. Η αύξηση αυτή ανεβαίνει σε ακόμα υψηλότερα επίπεδα το 2001 φτάνοντας στο 2,24% όταν η τότε κυβέρνηση καταθέτει το νομοσχέδιο «Γιαννίτση» το οποίο προβλέπει αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη συνταξιοδότηση των εργαζομένων περικλείοντας και τους δημοσίους υπαλλήλους. Όπως ήταν επόμενο, η επερχόμενη χειροτέρευση των όρων και των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης μέσω της αύξησης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης και της μείωσης του ποσοστού αναπλήρωσης του μισθού καλλιέργησε αρνητικές προσδοκίες στους υπαλλήλους και τους οδήγησε να αποχωρήσουν από την ενέργεια.

¹³ Ν. 2320/1995, ΦΕΚ 133 Α' /22.06.1995

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

2.2 Τάση Μεγέθυνσης του Πλήθους των Συνταξιούχων

Ο υπολογισμός του σταθερού μέσου ετήσιου ρυθμού μεταβολής ή της μέσης ετήσιας σχετικής αύξησης δίνει τη δυνατότητα να γίνουν κάποιες εκτιμήσεις για τη μελλοντική εξέλιξη του πληθυσμού. Η σχετική μεταβολή εκφράζει τη μεταβολή του πληθυσμού σε σχέση με το συνολικό του μέγεθος κατά το προηγούμενο έτος. Έτσι, λαμβάνοντας το συνολικό μέγεθος των συνταξιούχων P_t στο τέλος του έτους t και το συνολικό του μέγεθος P_{t+1} στο τέλος του επόμενου έτους $t+1$, η σχετική αύξηση (α) κατά τη διάρκεια του έτους t υπολογίζεται ως εξής:

$$\alpha = \frac{P_{t+1} - P_t}{P_t} \quad \text{Σχέση (2.1)}$$

Εάν θεωρηθεί ότι κατά τη διάρκεια του έτους η σχετική μεταβολή παραμένει σταθερή τότε το πλήθος των συνταξιούχων μεταβάλλεται ετησίως κατά αP . Ξεκινώντας από την έναρξη της περιόδου 0 το συνολικό μέγεθος των συνταξιούχων ένα χρόνο αργότερα είναι ίσο με:

$$P_1 = P_0 + \alpha P_0 = P_0 (1 + \alpha) \quad \text{Σχέση (2.2)}$$

δύο χρόνια μετά ο πληθυσμός θα είναι:

$$P_2 = P_1 (1 + \alpha) = P_0 (1 + \alpha) (1 + \alpha) = P_0 (1 + \alpha)^2 \quad \text{Σχέση (2.3)}$$

επομένως σε n χρόνια αργότερα:

$$P_t = P_0 (1 + \alpha)^n \quad \text{Σχέση (2.4)}$$

Έτσι η μέση ετήσια σχετική αύξηση ή ο σταθερός μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του πλήθους των συνταξιούχων στο διάστημα μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου είναι:

$$\begin{aligned} \frac{P_t}{P_0} &= (1 + \alpha)^n \\ \sqrt[n]{\frac{P_t}{P_0}} &= (1 + \alpha) \\ \alpha &= \sqrt[n]{\frac{P_t}{P_0}} - 1 \end{aligned} \quad \text{Σχέση (2.5)}$$

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Στη διάρκεια της υπό εξέταση χρονικής περιόδου ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού τω συνταξιούχων είναι:

$$\alpha = \sqrt[25]{\frac{367.687}{197.313}} - 1 = 2,52\%$$

Έτσι, είναι πλέον εφικτό να υπολογιστεί το χρονικό διάστημα κατά οποίο αναμένεται ο αριθμός των συνταξιούχων να διπλασιαστεί. Δηλαδή εφόσον:

$$\frac{P_t}{P_0} = (1 + \alpha)^n$$

για να διπλασιαστεί πρέπει:

$$2 = (1 + \alpha)^n$$

κάνοντας χρήση των λογαρίθμων προκύπτει:

$$\ln 2 = \ln(1 + \alpha)^n$$

$$\ln 2 = n \ln(1 + \alpha)$$

$$n = \frac{\ln 2}{\ln(1 + \alpha)}$$

Κάνοντας αποδεκτό ¹⁴ ότι $\ln(1 + \alpha) = \alpha$ προκύπτει:

$$n = \frac{0,693}{\alpha} \quad \text{Σχέση (2.7)}$$

Επομένως με ετήσιο ρυθμό αύξησης των συνταξιούχων 2,52% αναμένεται ο πληθυσμός τους να διπλασιαστεί σε 28 χρόνια. Το πιο σωστό όμως θα ήταν να υπολογιστεί ο ρυθμός αύξησης ξεχωριστά για τις δύο δεκαετίες 1980 – 1990 και 1990 – 2000 και για την πενταετία 2000 – 2005 καθώς στο διάστημα των είκοσι πέντε αυτών ετών σημειώθηκαν εξωγενείς μεταβολές όπως η εισροή νέων κατηγοριών συνταξιούχων οι οποίες θα πρέπει να απομονωθούν στην προσπάθεια ανάλυσης της δυναμικής του πληθυσμού. Έτσι, στην πρώτη δεκαετία ο ρυθμός αύξησης ήταν της τάξεως του 5,37%, στη δεύτερη 0,72% και στα τελευταία πέντε χρόνια 0,55%. Προκειμένου να εκτιμηθεί η περίοδος διπλασιασμού του πλήθους των ατόμων στους οποίους θα πληρώνει σύνταξη το κράτος θα ήταν σκόπιμο να ληφθεί υπόψη η περίοδος από το 1996 και μετά όπου το μέγεθος του πληθυσμού έχει πάρει πλέον την τελική του μορφή. Άρα, με μέσο ετήσιο σταθερό ρυθμό αύξησης 0,66% δεν αναμένεται για τα επόμενα εκατό έτη να υπάρξει διπλασιασμός του πληθυσμού τους.

¹⁴ Μπάγκαβος, Χρήστος, «Δημογραφικές Μεταβολές, Αγορά Εργασίας και Συντάξεις στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση», εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2003.

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

2.3 Πορεία Εξέλιξης των Συνταξιούχων ανά κατηγορία

Οι συνταξιούχοι του Δημοσίου διακρίνονται σε οκτώ κύριες κατηγορίες (πίνακας 2.2) με βάση τους ασφαλισμένους που περιλαμβάνει η κάθε μία απ’ αυτές ή την κοινωνική ομάδα στην οποία η πολιτεία παρέχει σύνταξη ως φόρο τιμής για τη συνεισφορά της στους αγώνες που οδήγησαν στην κατάκτηση της ελευθερίας και της δημοκρατίας της χώρας μας. Η κάθε κατηγορία περικλείει επιμέρους ομάδες συνταξιούχων οι οποίες αν και συνδέονται με τις υπόλοιπες ομάδες της κατηγορίας τους εντούτοις παρουσιάζουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και γι’ αυτό και διαχωρίζονται. Τεχνικά η διάκριση των κατηγοριών και των ομάδων τους πραγματοποιείται μέσω του δεκαψηφίου μοναδικού αριθμού μητρώου που φέρει ο κάθε συνταξιούχος και του οποίου το πρώτο ψηφίο αναφέρεται στην κατηγορία και το δεύτερο στην ομάδα την οποία ανήκει.

Πίνακας 2.2 Κατηγορίες Συνταξιούχων του Δημοσίου	
(1) ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ	1. Στρατός 2. Λιμενικό, Πολεμικό Ναυτικό 3. Ιδιώτες που έπαθαν από υπαιτιότητα της στρατιωτικής υπηρεσίας ή από πρόσκλησή της («πολιτική επιστράτευση»). 4. (δεν υπάρχει) 5. Αεροπορία 6. ΕΛ.ΑΣ. 7. Πυροσβεστική 8. (δεν υπάρχει) 9. Πολεμική διαθεσιμότητα (χήρες)
(2) ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ	1. Αγροφύλακες 2. Λογοτέχνες - Καλλιτέχνες 3. Υπάλληλοι Βουλής 4. Δικαστικοί Λειτουργοί 5. Πολιτικοί Υπάλληλοι 6. Προσωπικές συντάξεις (με νόμο από τη Βουλή) 7. Προσωπικές συντάξεις (με νόμο από τη Βουλή) 8. Προσωπικές συντάξεις (με νόμο από τη Βουλή) 9. Βουλευτές
(3) Θ.Π. 12 - 22	4. - Παθόντες Αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης 1941-1944, - Παθόντες Αγωνιστές κατά της Δικτατορίας 21.04.1967-23.07.1974, - Παθόντες κατά την περίοδο του «εμφυλίου» πολέμου που είχαν ενταχθεί

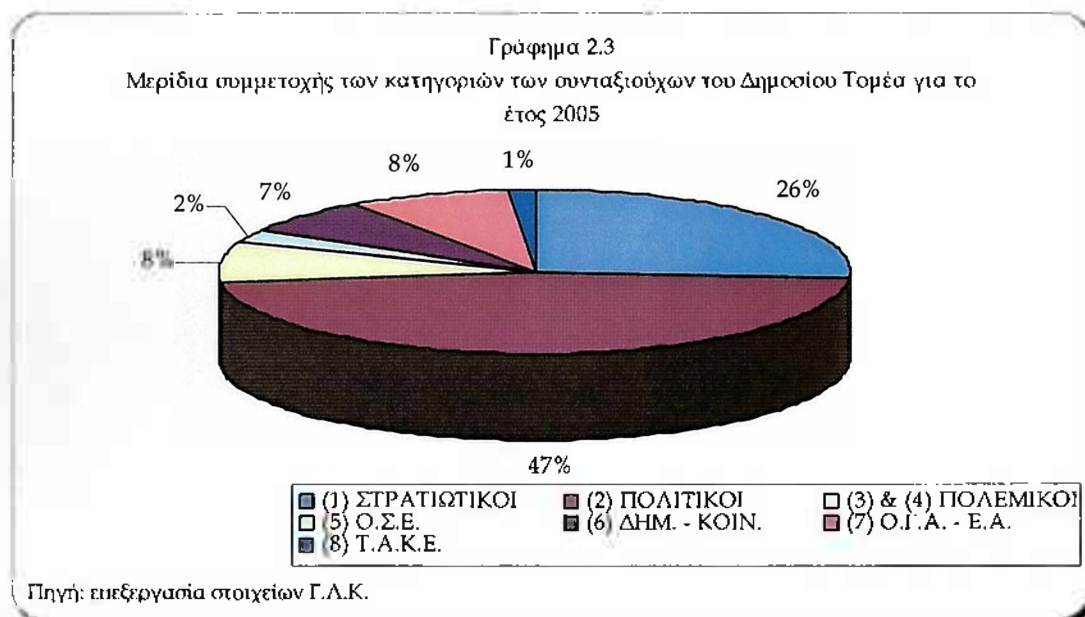
**“Τάσεις και Διακόμανση του Πληθυσμού και του Κόστους
των Συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα”**

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

	στο «Δημοκρατικό Στρατό», - Παθόντες από τον άμαχο πληθυσμό κατά την περίοδο του «εμφυλίου» πολέμου, - Παθόντες από τον άμαχο πληθυσμό κατά την εμπόλεμη περίοδο. 5. - Βοηθήματα οικογενειών παθόντων από τον άμαχο πληθυσμό κατά την εμπόλεμη περίοδο. - Βοηθήματα ανασφάλιστων πολιτών που έπαθαν εξαιτίας τρομοκρατικής πράξης. 6. Στρατιωτικοί γενικά και οι οικογένειές τους που έπαθαν κατά τους μέχρι το 1923 πολέμους. 7. Ανάπηροι οπλίτες και οικογένειες που τα μέλη τους φονεύτηκαν κατά τους πολέμους 1912 - 1922 και έχουν οραχθεί στο Ν. 3122/1924.
(4) Θ.Π. 40 - 49	1. Αξιωματικοί και ανθυπασπιστές θύματα πολέμου 1940 - 1949 και οι οικογένειές τους. 2. - Οπλίτες θύματα πολέμου 1940 - 1949 και οι οικογένειές τους . - Κορέα. - Κύπρος. 3. Μόνιμοι οιλίτες, δημόσιοι υπάλληλοι, υπάλληλοι της ελληνικής αστυνομίας και πυροσβεστικού σώματος, θύματα πολέμου 1940 - 1949 και οι οικογένειές τους (Πολιτικοί υπάλληλοι που επιστρατεύθηκαν και σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν). 4. Δικαστικοί θύματα πολέμου 1940 - 1949.
(5) Ο.Σ.Ε.	1. Λαρισαϊκό Δίκτυο (Αττικής) 2. Δίκτυο Θεσσαλίας 3. Δίκτυο Μακεδονία - Θράκης 4. Δίκτυο Πελοποννήσου
(6) ΔΗΜ. - ΚΟΙΝ.	1. Υπάλληλοι Κοινοτήτων 2. Πρόεδροι 3. Υπάλληλοι Δήμων 4. Δήμαρχοι
(7) Ο.Γ.Α. - Ε.Α.	1. Αγωνιστές Εθνικής Αντίστασης - συνταξιούχοι του Ο.Γ.Α. 2. Ανασφάλιστοι Αγωνιστές Εθνικής Αντίστασης 3. Πολιτικοί πρόσφυγες Ρουμανίας
(8) ΤΑΚΕ	1. Ιερείς 2. Διοικητικό προσωπικό Ιερών Μητροπόλεων και Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδας (Ν.Π.Δ.Δ.).
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Α.Κ.	

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Η συμμετοχή κάθε κατηγορίας στο συνολικό πληθυσμό των συνταξιούχων του Δημοσίου (γράφημα 2.3) αντανακλά και το βαθμό επίδρασής που ασκούν στο σχηματισμό του. Με βάση τα στοιχεία του έτους 2005 οι μισοί σχεδόν συνταξιούχοι είναι οι πολιτικοί (2) κατέχοντας τη μερίδα του λέοντος με ποσοστό 47% και οι οποίοι μαζί με τους στρατιωτικούς (1) που έχουν ποσοστό 26% ξεπερνούν τα δύο τρίτα όλων των συνταξιούχων. Το υπόλοιπο ένα τρίτο καταλαμβάνεται από τα θύματα πολέμων (3) & (4) με μερίδιο 8%, τους αγωνιστές της εθνικής αντίστασης (7) επίσης με μερίδιο 8%, τους δημοτικούς - κοινοτικούς (6) με 7%, τους συνταξιούχους ΟΣΕ (5) με 2% και τέλος τους κληρικούς (8) με μόλις 1%. Η κατανομή αυτή καταδεικνύει ότι οι κατηγορίες των στρατιωτικών (1) και των πολιτικών (2) είναι οι κυρίαρχες κατηγορίες και είναι αυτές που διαδραματίζουν τον πρώτο ρόλο στο σχηματισμό της εικόνας που παρουσιάζει κάθε φορά το πλήθος των συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα.

Η καταγραφή της ετήσιας πληθυσμιακής εξέλιξης των κύριων κατηγοριών συνταξιούχων (πίνακας 2.3) αποσκοπεί καταρχήν στην παρακολούθηση της πορείας του πλήθους της κάθε κατηγορίας αλλά πολύ περισσότερο συμβάλει στην ερμηνεία των μεταβολών του συνόλου που δε δύναται να αποδοθούν απλά και μόνο στην εισροή κάποιας νέας κατηγορίας. Έτσι πέρα από την αυξητική μεταβολή του 1985 που οφείλεται στην κατηγορία (6), του 1989, 1991 και 1995 που τη ευθύνη φέρει η κατηγορία (7) και του 1993 που προκλήθηκε εξαιτίας της κατηγορίας (8) όλες οι υπόλοιπες που δεν είναι και τόσο ευδιάκριτες θα διαφωτιστούν από την επιμέρους μελέτη του πλήθους ανά κατηγορία.

“Τάσεις και Διακύμανση του Πληθυσμού και του Κόστους
των Συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα”

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Πίνακας 2.3
Πλήθος συνταξιούχων ανά κατηγορία για τα έτη 1980 - 2005

Ετος	(1) ΣΤΡΑΤ.	(2) ΠΟΛΙΤ.	(3) & (4) ΠΟΛΕΜ.	(5) Ο.Σ.Ε.	(6) ΔΗΜ. - ΚΟΙΝ.	(7) Ο.Γ.Α. - Ε.Α.	(8) Τ.Α.Κ.Ε.
1980	56.509	72.107	54.335	14.362			
1981	58.260	74.107	53.002	14.523			
1982	60.796	76.853	51.684	15.030			
1983	62.292	80.508	50.288	15.016			
1984	63.770	84.542	48.997	14.989			
1985	65.525	87.371	47.637	14.886	15.182		
1986	67.340	95.150	47.733	14.745	16.080		
1987	70.171	103.825	48.338	14.589	17.839		
1988	72.381	108.555	48.375	14.359	18.494		
1989	74.428	111.597	48.476	14.090	18.738	35.369	
1990	75.877	118.208	47.873	13.813	18.970	58.150	
1991	76.895	122.400	47.248	13.458	20.152	231	
1992	77.994	128.393	46.402	13.110	20.661	303	
1993	78.717	131.047	46.848	12.751	20.889	313	4.351
1994	81.019	132.720	46.344	12.406	20.885	301	4.427
1995	82.612	135.530	45.161	11.970	21.591	18.140	4.464
1996	83.405	137.618	43.833	11.523	21.757	43.920	4.528
1997	84.737	141.103	42.144	11.185	21.925	42.170	4.479
1998	85.702	146.257	40.637	10.817	22.320	40.568	4.512
1999	87.237	149.871	38.668	10.480	23.122	38.720	4.659
2000	88.836	154.121	36.862	10.143	23.953	39.230	4.675
2001	91.740	161.501	35.653	9.919	24.702	37.471	4.861
2002	93.132	164.315	34.131	9.556	25.079	35.892	4.978
2003	94.173	165.868	32.463	9.168	25.371	34.074	5.006
2004	94.795	167.039	30.898	8.799	25.667	32.373	5.023
2005	96.253	172.233	29.185	8.439	26.005	30.530	5.042

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Α.Κ.

Αυτό που προκύπτει κατά πρώτης από την κίνηση του πληθυσμού των ως άνω κύριων κατηγοριών είναι ότι κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου το πλήθος των τεσσάρων κατηγοριών που περιλαμβάνουν ενεργούς ασφαλισμένους αυξάνεται ενώ των υπολοίπων που δεν υπάρχουν πλέον νέοι συνταξιούχοι παρά μόνο μεταβιβάζεται η σύνταξη στα δικαιούχα μέλη των οικογενειών τους, μειώνεται. Συγκεκριμένα, οι κατηγορίες των πολιτικών (2), των στρατιωτικών (1), των δημοτικών - κοινοτικών (6) και των κληρικών (8) διογκώνονται, ενώ των θυμάτων πολέμων (3) & (4), των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) και των αγωνιστών εθνικής αντίστασης (7) συρρικνώνονται. Από τις αύξουσες κατηγορίες οι πολιτικοί (2) παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη μεταβολή της τάξεως του 139% και από τις φθίνουσες οι πολεμικοί (3) & (4) της τάξεως του 46%.

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Ο τρόπος διόγκωσης ή συρρίκνωσης του αριθμού των συνταξιούχων που περιλαμβάνει η κάθε κατηγορία θα διερευνηθεί μέσω του μέσου σταθερού ρυθμού μεταβολής. Για να είναι συγκρίσιμα τα μεγέθη τόσο μεταξύ των κατηγοριών όσο και μεταξύ της κάθε κατηγορίας με το σύνολο των συνταξιούχων είναι αναγκαίο ο υπολογισμός να γίνει για τις ίδιες χρονικές περιόδους. Η καταγραφή των αποτελεσμάτων των υπολογισμών (πίνακας 2.4) δείχνει ότι οι κατηγορίες με ενεργούς ασφαλισμένους αυξάνονται ταχύτερα από απ’ ότι το σύνολο του πληθυσμού και οι άλλες μειώνονται με διαρκώς εντεινόμενο ρυθμό.

Πίνακας 2.4 Σταθερός Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής Πλήθους ανά κατηγορία Συνταξιούχων								
	(1)	(2)	(3) & (4)	(5)	(6)	(7)	(8)	ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ
1980 - 1989	2,99%	5,07%	-1,26%	-0,39%	4,56%	-	-	5,37%
1990 - 1999	1,59%	2,69%	-2,58%	-3,04%	2,36%	-3,86%	1,20% ¹⁶	0,72%
2000 - 2005	1,62%	2,25%	-4,56%	-3,61%	1,66%	-4,89%	1,52%	0,55%
1980 - 2005	2,15%	3,54%	-2,46%	-2,10%	2,73%	-0,92%	1,24%	2,52%

Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ.Κ.

Σαφώς μεταξύ των τριών περιόδων η δεκαετία του 1980 παρουσιάζει τους υψηλότερους ρυθμούς αύξησης. Ειδικά η κατηγορία των πολιτικών (2) αυξάνεται σχεδόν με τον ίδιο ρυθμό με αυτόν του συνόλου, ακολουθεί σε ένταση η κατηγορία των δημοτικών - κοινοτικών (6) και έπεται η κατηγορία των στρατιωτικών (1). Την ακριβώς επόμενη περίοδο οι ρυθμοί πέφτουν περίπου στο μισό για να ανέβουν λίγο την τελευταία πενταετία στους στρατιωτικούς (1) και τους δημοτικούς - κοινοτικούς (6). Οι πολιτικοί (2) παρουσιάζουν και στις τρεις περιόδους το μεγαλύτερο μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία διότι κατέχοντας το μεγαλύτερο μερίδιο στο συνολικό πλήθος των συνταξιούχων είναι αυτοί που διαμορφώνουν την τελική εικόνα. Τέλος, θα ήταν παράληψη να μην τονιστεί η επίδραση που ασκούν οι τέσσερις κατηγορίες των αγωνιστών εθνικής αντίστασης (7), των πολεμικών (3) & (4) και των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) με το φθίνον πλήθος τους στον περιορισμό του συνολικού ρυθμού ανόδου καθώς με το πέρασμα του χρόνου ολοένα και επιταχύνεται ο ρυθμός μείωσής τους με αποτέλεσμα να συγκρατούν το ρυθμό με τον οποίο αυξάνονται τα άτομα που συνταξιοδοτεί το Δημόσιο.

¹⁵ Ο υπολογισμός έγινε για το διάστημα 1985 - 1990.

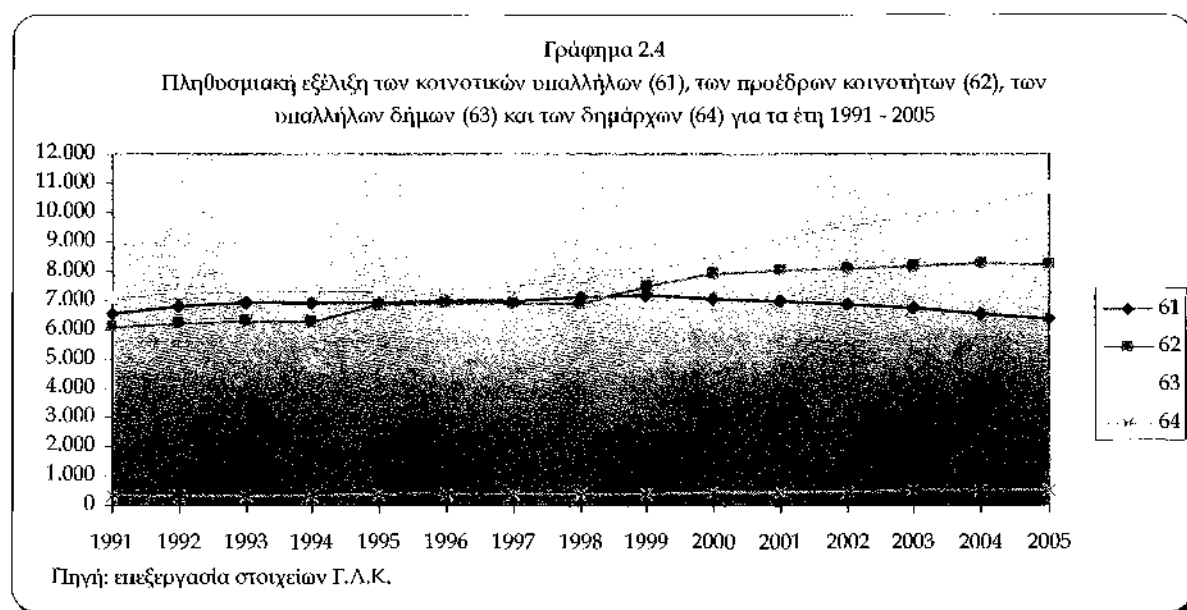
¹⁶ Ο υπολογισμός έγινε για το διάστημα 1993 - 2000.

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

2.4 Πορεία εξέλιξης του πλήθους των ενεργών κατηγοριών

Από την περιγραφή της πληθυσμιακής εξέλιξης των κατηγοριών που διατηρούν ενεργούς ασφαλισμένους εξαιρείται η κατηγορία των κληρικών (8) διότι η πορεία που διαγράφει το πλήθος της είναι ανεξάρτητη των υπολοίπων καθώς αποτελεί μία κατηγορία με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει τη δική της ξεχωριστή συμπεριφορά. Οι μεταβολές του πλήθους της κατηγορίας αυτής ουσιαστικά αντικατροπτίζουν τις μεταβολές που συντελούνται στο πλήθος των συνταξιούχων ιερέων (81) καθώς αποτελούν το 95% του συνολικού πληθυσμού της έναντι του 5% που κατέχει το διοικητικό προσωπικό των Ιερών Μητροπόλεων (82). Τα αίτια μεταβολής του πλήθους των συνταξιούχων ιερέων είναι ανεξάρτητα αυτών που προκαλούν αλλαγές στον πληθυσμό των λοιπών τριών κατηγοριών διότι οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησής τους διαφέρουν ριζικά και ο αριθμός των εν ενεργεία κληρικών είναι δεδομένος και σταθερός. Επομένως, ο ρυθμός αποχωρήσεων στις τάξεις του Κλήρου είναι αποτέλεσμα εσωτερικών διαδικασιών και κανονισμών της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδας και δεν επηρεάζεται από την εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων της πολιτικής ηγεσίας.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά επίσης παρουσιάζει και η κατηγορία των δημοτικών - κοινοτικών (6) λόγω της επιμέρους σύστασής της. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία των ετών 1991 - 2005 κάθε ομάδα που περιλαμβάνει κινείται σε διαφορετικές κατευθύνσεις (γράφημα 2.4).

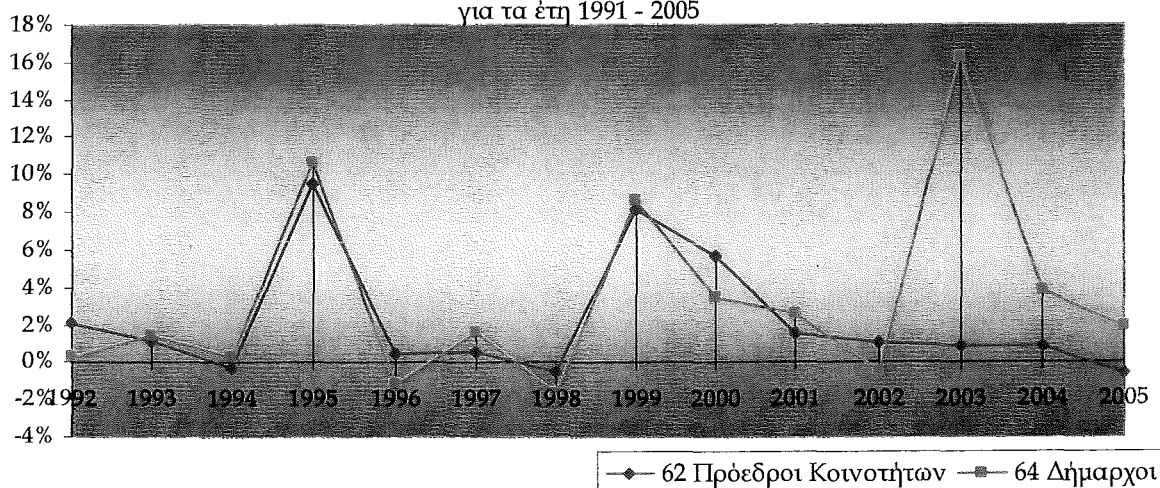

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Η μεγαλύτερη επιρροή στο πλήθος της κατηγορίας ασκείται από τους υπαλλήλους των δήμων (63) διότι αποτελούν την πλειοψηφία της κατηγορίας με ποσοστό 42% και οι οποίοι μετά το 1999 αυξάνονται με υψηλό ρυθμό. Ακολουθούν σε ισχύ οι πρόεδροι κοινοτήτων (62) με ποσοστό 32% των οποίων το πλήθος εξακολουθεί να διευρύνεται αλλά με φθίνοντα ρυθμό, κατόπιν οι υπάλληλοι κοινοτήτων (61) με μερίδιο 24% οι οποίοι μέχρι το 1999 αυξάνονται αλλά από εκεί και μετά μειώνονται και μάλιστα με αύξοντα ρυθμό. Τέλος, οι δημαρχοί (64) με το χαμηλότερο ποσοστό 2% πληθαίνουν αλλά με σχετικά χαμηλή ένταση. Χρονιά ορόσημο για την εξελεγκτική ιορεία του πληθυσμού της εν λόγω κατηγορίας υπήρξε το 1999 που ήταν η έναρξη εφαρμογής του νόμου «Καποδίστρια» με τον οποίο μειώθηκε δραστικά ο αριθμός των κοινοτήτων της χώρας. Το προσωπικό των κοινοτήτων μετά τη συνένωσή τους εντάχθηκε αυτοδικαίως στο οργανικό προσωπικό των νεοσυσταθέντων Δήμων με αποτέλεσμα να συνταξιοδοτούνται πλέον ως δημοτικοί υπάλληλοι (63) και γι’ αυτό από το 1999 η ομάδα αυτή παρουσιάζει ένταση στο ρυθμό αύξησής της.

Η μείωση των κοινοτήτων δεν άφησε ανέγγιχτες τις ομάδες των χορηγιούχων προέδρων (62) και δημάρχων (64) όπως δείχνει άλλωστε η αποτύπωση της ποσοστιαίας μεταβολής (γράφημα 2.5) παρόλο που στα απόλυτα μεγέθη δεν είναι ευδιάκριτη η επίδραση αυτή καθώς και οι δύο ομάδες αυξάνουν πληθυσμιακά.

Γράφημα 2.5
Ποσοστιαία Μεταβολή πλήθους Προέδρων (62) και Δημάρχων (64)
για τα έτη 1991 - 2005

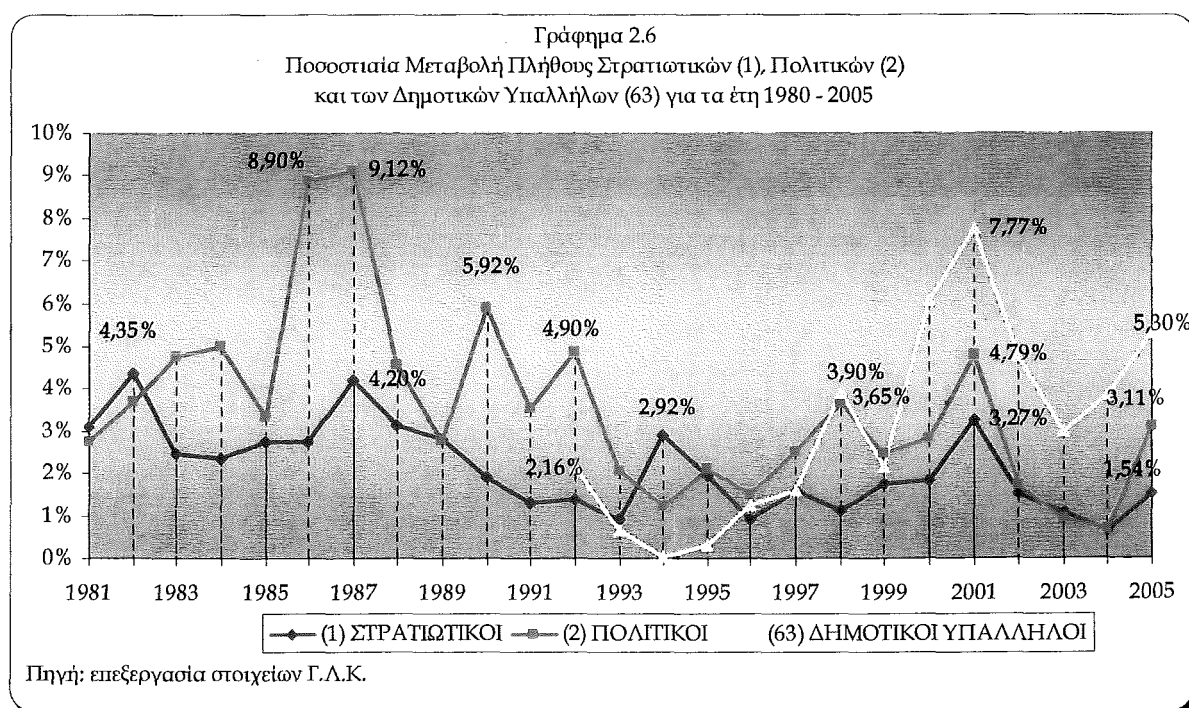

Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Α.Κ.

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιοδότην του Δημοσίου”

Γενικά η πορεία εξέλιξης του πληθυσμού τους ακολουθεί τον κύκλο των κοινοτικών - δημοτικών εκλογών. Κατά το τελευταίο έτος κάθε κοινοτικής - δημοτικής περιόδου που αποτελεί και το έτος διεξαγωγής των κοινοτικών - δημοτικών εκλογών και οι δύο ομάδες των αιρετών οργάνων παρουσιάζουν πώση ή οποία αντικαθίσταται από σημαντική αύξηση το ακριβώς επόμενο έτος. Έτσι, σε κάθε έτος που έπεται των εκλογών και αποτελεί το πρώτο έτος της νέας κοινοτικής - δημοτικής θητείας τόσο οι Πρόεδροι (62) όσο και οι Δήμαρχοι (64) αυξάνονται. Το 1995 οι Πρόεδροι αυξήθηκαν κατά 9,57% και οι Δήμαρχοι κατά 10,68% και το 1999 κατά 8,17% και 8,67% αντίστοιχα. Το 2003 η αύξηση που σημειώθηκε στις χορηγίες Δημάρχων ήταν σχεδόν διπλάσια της αντίστοιχης του έτους 1999, φτάνοντας το 16,27%, ενώ οι χορηγίες των Προέδρων αυξήθηκαν μόνο κατά 0,88%. Η εξήγηση της μεταβολής αυτής βρίσκεται στο γεγονός ότι από τη διεξαγωγή των κοινοτικών - δημοτικών εκλογών του Οκτωβρίου του 1998 αναδείχθηκαν περισσότεροι Δήμαρχοι από ότι Πρόεδροι εφόσον η τετραετία 1999 - 2002 ήταν είναι η πρώτη περίοδος λειτουργίας των «καποδιστριακών» Δήμων.

Έτσι, εξαιρουμένων των ανωτέρω κατηγοριών και των ομάδων συνταξιοδότην που παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, το πλήθος των στρατιωτικών (1), των πολιτικών (2) και των δημοτικών υπαλλήλων (63) μεταβάλλεται λόγω κοινών αιτιών (γράφημα 2.6).

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της επίδρασης των προσδοκιών που διαμορφώνονται από το ασφαλιστικό κοινό στο πλήθος των συνταξιούχων αποτελεί η μεταβολή που σημειώθηκε το έτος 2001. Μπροστά στο φόβο της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού καθεστώτος (νομοσχέδιο «Γιαννίτση») πολλοί εν ενεργεία υπάλληλοι οδηγήθηκαν στο να παραιτηθούν προκειμένου να προλάβουν την εφαρμογή των νέων δυσχερέστερων προϋποθέσεων συνταξιοδότησης. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να σημειωθεί αύξηση των συνταξιούχων που ανήκουν στην κατηγορία των πολιτικών (2) κατά 4,79%, στην κατηγορία των στρατιωτικών (1) κατά 3,27% και στην κατηγορία των δημοτικών υπαλλήλων (63) κατά 7,77%. Επίσης και το 2005 εξαιτίας της έντονης φημολογίας που αναπτύχθηκε και συνεχίζει να υφίσταται για ενδεχόμενη αλλαγή στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης σημειώθηκε αύξηση στο πλήθος των πολιτικών (2) κατά 3,11% και των δημοτικών (63) κατά 5,30%. Οι στρατιωτικοί (1) δεν επηρεάστηκαν ιδιαίτερα από το καλλιεργούμενο κλίμα καθώς παρουσίασαν αύξηση της τάξεως μόνο του 1,54% η οποία αποδίδεται στο γεγονός ότι το 2004 λόγω της διοργάνωσης των ολυμπιακών αγώνων δε διενεργήθηκαν κρίσεις¹⁷ στις τάξεις των αξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων με αποτέλεσμα να πραγματοποιηθούν μέσα στο 2005.

Οι αρνητικές προσδοκίες δεν αναπτύσσονται μόνο όταν υπάρχει θεωρητική συζήτηση γύρω από το ασφαλιστικό αλλά και όταν εμπράκτως ψηφίζονται συνταξιοδοτικοί νόμοι που θεσπίζουν αλλαγές στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης και στο ποσό της σύνταξης. Η ψήφιση των συνταξιοδοτικών νόμων 1902/1990 και 2084/1992 προκάλεσαν αύξηση του πληθυσμού της κατηγορίας των πολιτικών συνταξιούχων (2) και των δημοτικών υπαλλήλων (63). Το 1990 οι πολιτικοί (2) αυξήθηκαν κατά 5,92% και το 1992 κατά 4,90%, οι δε δημοτικοί (63) το 1992 αυξήθηκαν κατά 2,16%. Η αυξητική αυτή επίδραση των δύο νέων νόμων προήλθε από το γεγονός ότι θέσπισαν για πρώτη φορά ριζικές αλλαγές στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης. Συγκεκριμένα, επιμήκυναν κατά πολύ τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης γι’ αυτούς που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά την 01.01.1998 και γι’ αυτούς που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης μετά την 01.01.1993 («νέοι ασφαλισμένοι»). Έτσι, ο ρυθμός αποχωρήσεων των υπαλλήλων εντάθηκε ενόψει της ψήφισης τους η οποία πραγματοποιήθηκε στο τέλος του έτους (το μήνα

¹⁷ Για τους αξιωματικούς των ενόπλων δυνάμεων τηρούνται επετηρίδες και κατά τη διενέργεια κρίσεων για προαγωγή σε ανώτερο βαθμό με βάση ουσιαστικά και τυπικά προσόντα αποστρατεύονται οι αρχαιότεροι που δεν καλύπτουν τα προσόντα αυτά.

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Οκτώβριο) δίνοντας τους έτσι το περιθώριο και τον απαραίτητο χρόνο να υποβάλλουν την παραίτησή τους πριν την έναρξη εφαρμογής των νέων διατάξεων.

Πέρα από τις ενδεχόμενες αλλαγές στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, αυτό που επιδρά σημαντικά στη διαδικασία λήψης της απόφασης του να αποσυρθεί κάποιος υπάλληλος από την ενέργεια είναι το ποσό της σύνταξης που αναμένει να πάρει. Ποσό το οποίο είναι άμεσα συνδεδεμένο με το μισθό ενέργειας και επομένως οτιδήποτε επηρεάζει αυτόν έχει αντίκτυπο στη συμπεριφορά των υπαλλήλων ως προς τη συνταξιοδότησή τους. Έτσι, κάθε φορά που υιοθετείται νέο μισθολόγιο για τους υπαλλήλους της δημόσιας διοίκησης σημειώνεται μεταβολή στο πλήθος των συνταξιούχων καθώς παρατείνουν το χρόνο παραμονής τους στην υπηρεσία προκειμένου να εφαρμοστεί το νέο μισθολόγιο ευελπιστώντας σε μεγαλύτερο ποσό σύνταξης.

Η ψήφιση του μισθολογίου του Ν. 1505/1984 είχε ως συνέπεια το 1986 και πολύ περισσότερο το 1987 να σημειωθεί η μεγαλύτερη αύξηση του πλήθους των συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα. Οι πολιτικοί (2) αυξήθηκαν κατά 9,12%, οι στρατιωτικοί κατά 4,20% και το σύνολο της κατηγορίας των δημοτικών – κοινοτικών (6) κατά 10,94%, ποσοστό που αντιστοιχεί τόσο σε αύξηση των κοινοτικών και δημοτικών υπαλλήλων (61) και (63) από το μισθολόγιο όσο και σε αύξηση των αιρετών οργάνων (62) και (64) καθώς το 1987 είναι η έναρξη της περιόδου 1987 – 1990. Αν και το πρώτο έτος εφαρμογής του νόμου ήταν το 1985 κατά το έτος αυτό δε υπήρξε αύξηση διότι χρειάστηκε χρόνος να γίνουν αντιληπτές από τους υπαλλήλους οι μεγάλες μισθολογικές αυξήσεις που δόθηκαν με το νέο νόμο. Οι αυξήσεις ήταν τόσο μεγάλες που αποτέλεσαν κίνητρο αποχώρησης για τους υπαλλήλους καθώς σε πολλές περιπτώσεις το ποσό της κύριας σύνταξης και των βοηθημάτων των επικουρικών ταμείων ξεπερνούσε το ύψος των αποδοχών ενέργειας. Κατ’ ακολουθία και το επόμενο μισθολόγιο του Ν. 2470/1997 είχε ως αποτέλεσμα το 1998 ο αριθμός των πολιτικών συνταξιούχων (2) να κινηθεί ανοδικά σε ποσοστό 3,65% και των δημοτικών υπαλλήλων (63) σε ποσοστό 3,90%.

Τέλος, η κατηγορία των στρατιωτικών (1) είναι η μόνη κατηγορία συνταξιούχων του Δημοσίου στην οποία επιδρά άμεσα η αλλαγή πολιτικού κόμματος στη διακυβέρνηση της χώρας. Ο αριθμός των στρατιωτικών συνταξιούχων αυξήθηκε και τις δύο φορές που υπήρξε αλλαγή κυβερνητικής παράταξης στην εξουσία, στη διάρκεια των τελευταίων είκοσι πέντε ετών, έτσι το 1982 σημειώθηκε αύξηση της τάξεως του 4,35% και το 1994 της τάξεως του

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

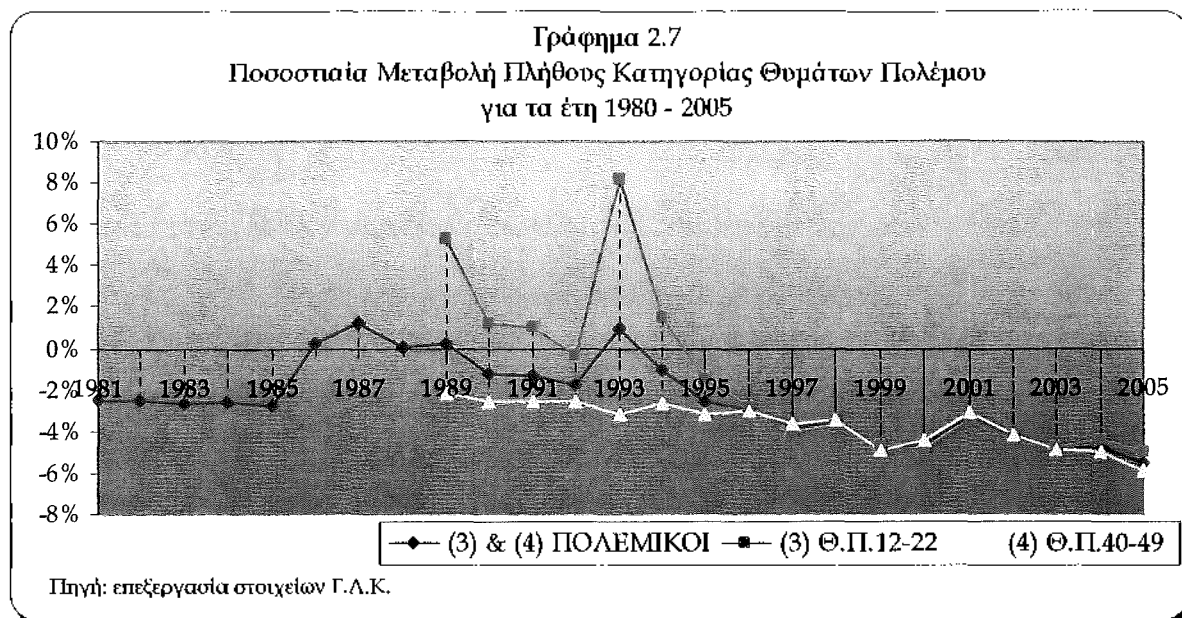
2,92%. Ο πολιτικός παράγοντας υπεισέρχεται στο ρυθμό εξόδου των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων τόσο μέσω των παραιτήσεων που υποβάλλονται εξαιτίας πολιτικών αντιθέσεων όσο και μέσω των αποστρατεύσεων που προκύπτουν από τη διενέργεια των τακτικών κρίσεων για προαγωγές σε ανώτερους βαθμούς.

2.5 Πορεία εξέλιξης του πλήθους των μη ενεργών κατηγοριών

Από τις κατηγορίες που δεν έχουν πλέον ενεργούς ασφαλισμένους η κατηγορία των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7) διαρκώς φθίνει πληθυσμιακά. Πέρα από τις μεταβολές του 1991 και του 1995 δεν παρουσιάζει κάποια άλλη ιδιαίτερη μεταβολή στο πλήθος της πλην αυτής του 2000 κατά το οποίο παρουσίασε μία μικρή αύξηση της τάξεως του 1,32%. Η αύξηση αυτή προκλήθηκε από την παράταση της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων στις αρμόδιες επιτροπές κρίσεως για την αναγνώριση της ιδιότητας του αγωνιστή γι’ αυτούς που κατά το χρόνο της συμμετοχής τους στην εθνική αντίσταση δεν είχαν συμπληρώσει το 15^ο έτος της ηλικίας τους. Έτσι, όταν επαναχορηγήθηκαν οι συντάξεις τους το 1995 η προθεσμία ήταν έως την 31.08.1995, όμως με το Ν. 2703/1999 δόθηκε παράταση έως 31.12.1999 με αποτέλεσμα να αναγνωριστούν επιπλέον άτομα και να αποκτήσουν δικαίωμα σύνταξης.

Η κατηγορία των πολεμικών αποτελείται κατά 40% από τα θύματα πολέμων περιόδου 1912 - 1922 (3) και κατά 60% από τα θύματα περιόδου 1940 - 1949 (4). Η ονομασία της κατηγορίας (3) δεν αποδίδει σωστά το περιεχόμενό της καθώς αποκλειστικά τα θύματα των πολέμων 1912 - 1922 (ομάδες 36 και 37) αποτελούν μόνο το 10% του πληθυσμού. Το 85% αποτελείται από τους παθόντες αγωνιστές της εθνικής αντίστασης, τους παθόντες αγωνιστές κατά του δικτατορικού καθεστώτος, τους παθόντες κατά την περίοδο του εμφυλίου πολέμου που είχαν ενταχθεί στο «Δημοκρατικό Στρατό», τους παθόντες από τον άμαχο πληθυσμό κατά την περίοδο του εμφυλίου και κατά την εμπόλεμη περίοδο, όλους αυτούς δηλαδή που συνιστούν την ομάδα 34. Το υπόλοιπο 5% της κατηγορίας κατέχεται από τα βοηθήματα των οικογενειών των παθόντων από τον άμαχο πληθυσμό κατά την εμπόλεμη περίοδο και τα βοηθήματα των ανασφάλιστων πολιτών που έπαθαν εξαιτίας τρομοκρατικής πράξης (ομάδα 35). Έχοντας διαθέσιμα στοιχεία για όλους τους πολεμικούς συνταξιούχους από την έναρξη της περιόδου και ξεχωριστά για τις δύο κατηγορίες από το 1988 και μετά φαίνεται ότι το πλήθος ως σύνολο διαρκώς φθίνει εκτός από τα έτη 1986 - 1989 και το 1993 (γράφημα 2.7).

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Το 1986 για πρώτη φορά ανακόπτεται η καθοδική πορεία του πλήθους των πολεμικών και σημειώνεται οριακή αύξηση κατά 0,20%, η οποία θα συνεχιστεί και θα φτάσει το 1,27% το 1987 και από εκεί και πέρα για τα επόμενα δύο έτη η μεταβολή του πληθυσμού θα επανέλθει στα επίπεδα των οριακών αυξήσεων. Την ευθύνη των μεταβολών αυτών φέρει η κατηγορία (3) και ακόμα πιο συγκεκριμένα η ομάδα 34 καθώς το 1985¹⁸ θεσπίστηκε για πρώτη φορά η συνταξιοδότηση των παθόντων αγωνιστών της εθνικής αντίστασης και όσων τραυματίστηκαν εξαιτίας της δράσης τους κατά του δικτατορικού καθεστώτος. Κατόπιν, προς το τέλος του 1998¹⁹ επεκτάθηκε η συνταξιοδότηση και σ' όσους υπέστησαν μείωση της σωματικής τους ικανότητας από ασθένεια που προήλθε από τη φυλάκιση ή την εκτόπιση ή την κράτηση εξαιτίας της δράσης τους ή της αντίθεσής τους προς το δικτατορικό καθεστώς. Επιπρόσθετα, το 1989²⁰ χορηγήθηκε σύνταξη στους παθόντες από τον άμαχο πληθυσμό κατά την περίοδο του εμφυλίου πολέμου και σ' αυτούς που είχαν ενταχθεί στο «Δημοκρατικό Στρατό» με αποτέλεσμα η κατηγορία 3 να σημειώσει αύξηση κατά 5,30% και όλοι οι πολεμικοί κατά 0,21% εξαιτίας της μείωσης της κατηγορίας 4 κατά 2,25%.

Η συνταξιοδότηση των παθόντων από τον άμαχο πληθυσμό κατά τη διάρκεια του εμφυλίου προκάλεσε ακόμα και τη μικρή αύξηση κατά 0,96% του πλήθους των πολεμικών κατά το

¹⁸ Ν. 1543/1985, ΦΕΚ 73 Α' /26.04.1985

¹⁹ Ν. 1813/1988, ΦΕΚ 243 Α' /08.11.1988

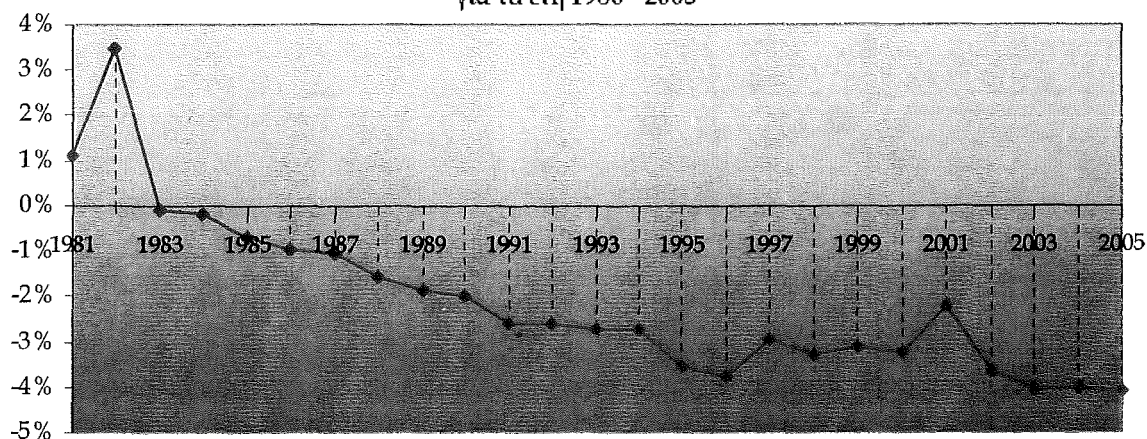
²⁰ Ν. 1863/1989, ΦΕΚ 204 Α' /18.09.1989

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

1993. Το έτος αυτό η κατηγορία 3 είχε τη μεγαλύτερη αύξηση του πληθυσμού της κατά 8,20% ή κατά 1.387 επιπλέον άτομα τα οποία ήταν θύματα από τον άμαχο πληθυσμό. Η μεταγενέστερη αυτή αυξητική μεταβολή ήταν αποτέλεσμα της γραφειοκρατικής διαδικασίας που έπρεπε να τηρηθεί προκειμένου να αποδειχθεί η σχέση του τραυματισμού ή του παθήματος με τα γεγονότα τα οποία έδωσαν δικαίωμα σύνταξης. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στις νομοθετικές διατάξεις το όργανο προσδιορισμού της ανικανότητας και καθορισμού της σχέσης αυτής ήταν οι κατά τόπου αρμόδιες πρωτοβάθμιες υγειονομικές επιτροπές οι οποίες αποφαινόταν για το ποσοστό ανικανότητας και για τη σχέση του παθήματος μετά από αυτοπρόσωπη εξέταση και λαμβανομένου υπόψη μιας σειράς δικαιολογητικών. Η διαδικασία αυτή με τις υγειονομικές επιτροπές παρουσίασε δυσχέρειες με αποτέλεσμα να καθυστερήσουν οι αιτήσεις για την έκδοση της συνταξιοδοτικής απόφασης.

Κλείνοντας την ανάλυση του πλήθους των συνταξιούχων στις κατηγορίες που δεν έχουν μιλών ενεργούς ασφαλισμένους, η κατηγορία των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) παρουσιάζει αύξηση του πλήθους της έως το 1982 και από εκεί και μετά συνεχόμενη πτώση (γράφημα 2.8). Δικαιούχοι της κατηγορίας αυτής είναι εξ ορισμού αυτοί που μέχρι την 31.12.1970 είχαν συμπληρώσει 15ετή υπηρεσία στα σιδηροδρομικά δίκτυα της χώρας. Συνεπώς, η αύξηση μέχρι το 1982 και η επαναλαμβανόμενη μείωση από εκεί και μετά αποδίδεται στο γεγονός ότι μέχρι τότε οι δικαιούχοι της είχαν συμπληρώσει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης.

Γράφημα 2.8
Ποσοστιαία Μεταβολή Πλήθους Κατηγορίας Συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5)
για τα έτη 1980 - 2005

Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ.Κ.

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

2.6 Ανάλυση Συνταξιούχων ανά πηγή δικαιώματος

Οι συνταξιούχοι του Δημοσίου διακρίνονται σ’ αυτούς που παίρνουν σύνταξη από ίδιο δικαίωμα και σ’ αυτούς που παίρνουν σύνταξη από μεταβίβαση δικαιώματος. Οι ίδιοι αποκτούν δικαίωμα σύνταξης από τα χρόνια προσφοράς εργασίας στο Δημόσιο Τομέα ενώ οι σύζυγοι, τα τέκνα και τα μέλη της πατρικής οικογένειας αποκτούν το δικαίωμα μετά το θάνατο των ήδη συνταξιούχων ή αυτών που πεθαίνουν ενώ έχουν προηγουμένως κατοχυρώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία της τελευταίας πενταετίας το πλήθος των συνταξιούχων εξ ιδίου δικαιώματος μέχρι το 2004 φθίνει ενώ το 2005 παρουσιάζεται αυξημένο, το πλήθος των χήρων συζύγων και των τέκνων διαρκώς ανεβαίνει και των μελών της πατρικής οικογένειας διαρκώς πέφτει (πίνακας 2.5).

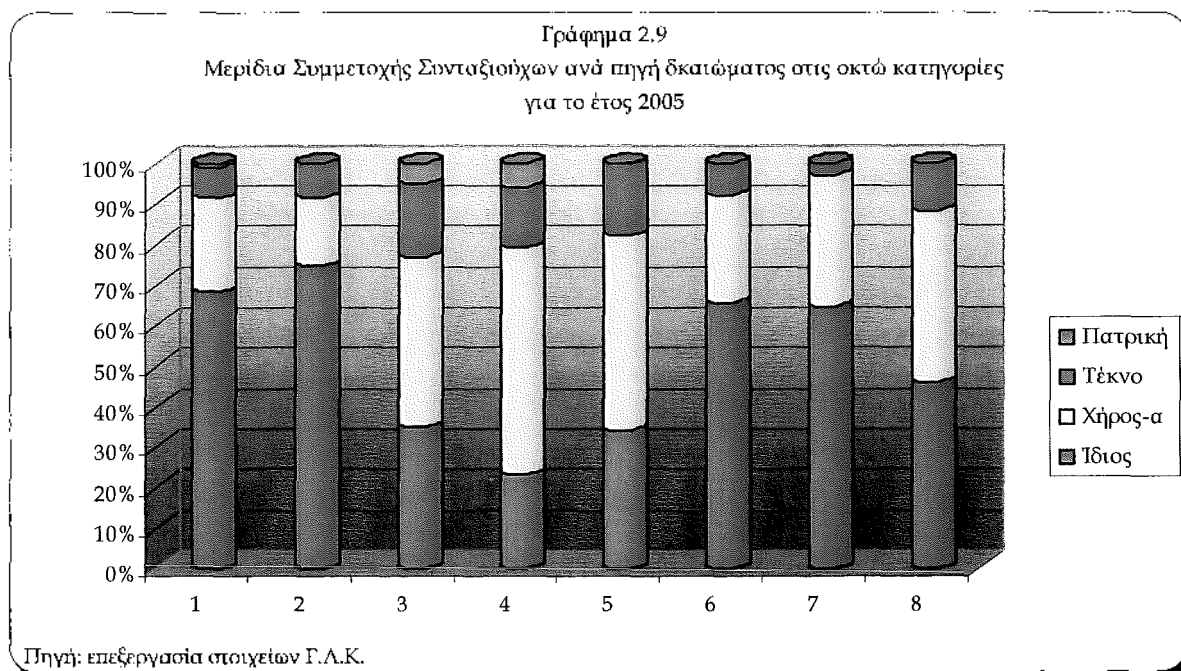
Πίνακας 2.5				
Πλήθος Συνταξιούχων ανά πηγή δικαιώματος κατά τα έτη 2001 - 2005				
Έτος	Ιδιος	Χήρος-α	Τέκνο	Πατρική
2001	248.965	87.279	26.194	3.386
2002	247.871	87.955	27.977	3.280
2003	245.487	88.333	29.211	3.092
2004	242.875	88.641	30.145	2.933
2005	244.721	88.814	31.405	2.747
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ..Κ..				

Η ανακοπή αυτή της πορείας καθόδου των συνταξιούχων εξ ιδίου δικαιώματος το 2005 πηγάζει όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα στη συμπεριφορά που έχουν επιβάλλει οι φήμες για αλλαγή στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης. Οι χήρες και οι χήροι σύζυγοι καθώς και τα παιδιά των αποβιωσάντων συνταξιούχων ή υπαλλήλων σ’ όλη τη διάρκεια της πενταετίας αυξάνονται οι πρώτοι με σταθερό μέσο ετήσιο ρυθμό 0,35% και τα δεύτερα με 3,70%. Από τη στιγμή που οι εξ ιδίου δικαιώματος φθίνουν, η διόγκωση των δικαιούχων μελών της οικογένειας είναι αναμενόμενη καθώς στις περισσότερες των περιπτώσεων η σύνταξη μεταβιβάζεται και δε διακόπτεται. Τα τέκνα αυξάνονται με ταχύτερο ρυθμό σε σχέση με τους συζύγους διότι εκ των πραγμάτων είναι περισσότερα δηλαδή η σύνταξη ενός θανόντος συνταξιούχου ή υπαλλήλου μεταβιβάζεται σε μία ή σε έναν σύζυγο και συνήθως σε περισσότερα του ενός παιδιά. Τέλος, τα μέλη της πατρικής οικογένειας (γονείς και αδελφία) παρουσιάζουν μείωση επειδή από τη μια η αυστηρή προϋπόθεση της αιορίας και της κύριας συντήρησης από το θανόντα δεν καλύπτεται στις περισσότερες των περιπτώσεων καθώς το

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της χώρας μας έχει πλέον βελτιωθεί σημαντικά και από την άλλη για τους υπαλλήλους που έχουν ασφαλιστεί για πρώτη φορά μετά την 01.01.1993 σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης δεν προβλέπεται πλέον μεταβίβαση της σύνταξης τους σε άλλα δικαιούχα πρόσωπα πέραν των χήρων συζύγων και των τέκνων τους.

Σ’ όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου οι συνταξιούχοι εξ ιδίου δικαιώματος αποτελούν τα δύο τρίτα του συνολικού πληθυσμού, το υπόλοιπο ένα τρίτο μοιράζεται στους συζύγους οι οποίοι κατέχουν ποσοστό επί του συνόλου 24%, στα τέκνα με ποσοστό 8% και στα μέλη της πατρικής οικογένειας με ποσοστό μόλις 1%. Εισχωρώντας σε κάθε μία από τις οκτώ κύριες κατηγορίες συνταξιούχων του Δημοσίου χωριστά και αποτυπώνοντας την ισχύουσα κατάσταση το 2005 διαφαίνεται ότι στις κατηγορίες με ενεργούς ασφαλισμένους οι συνταξιούχοι εξ ιδίου δικαιώματος κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο ενώ στις λοιπές επικρατούν τα κατεληφθέντα δικαιούχα μέλη των οικογενειών με εξαίρεση την κατηγορία των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7) (γράφημα 2.9).

Η κατηγορία των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7) παρουσιάζει σχεδόν αντίστροφη αναλογία μεταξύ των εξ ιδίου δικαιώματος και των δικαιούχων μελών της οικογένειας αί’ ότι οι άλλες τρεις κατηγορίες που δεν έχουν ενεργούς ασφαλισμένους. Το 65% του πληθυσμού της αποτελείται από τους συνταξιούχους με δικό τους δικαίωμα, το 32% από τις

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

χήρες συζύγους και το υπόλοιπο 3% από τα τέκνα. Το μικρό αυτό μερίδιο των κατεληφθέντων προσώπων οφείλεται στο γεγονός ότι για να τους μεταβιβαστεί η σύνταξη δεν πρέπει να λαμβάνουν άλλη σύνταξη είτε από το Δημόσιο είτε από άλλο φορέα κύριας ασφάλισης, με εξαίρεση της σύνταξης του Ο.Γ.Α. ως αγροτών ή ανασφάλιστων υπερηλίκων και δεν πρέπει κατά το προηγούμενο της μεταβίβασης έτος το εισόδημά τους να ξεπερνά το ποσό της κατώτατης σύνταξης γήρατος του Ι.Κ.Α.. Διαφοροποίηση υπάρχει και μεταξύ των δύο κατηγοριών των πολεμικών καθώς στα θύματα περιόδου 1912 - 1922 (3) οι εξ ιδίου δικαιώματος είναι το 35% και στα θύματα περιόδου 1940 - 1949 (4) είναι το 23%. Η απόκλιση αυτή προέρχεται από το γεγονός ότι στην κατηγορία (3) εμπεριέχονται οι παθόντες από τα πιο πρόσφατα γεγονότα που έδωσαν δικαίωμα σε σύνταξη, που παράγουν συνταξιούχους από δικό τους δικαίωμα.

Από την απέναντι τετράδα των ενεργών ασφαλισμένων η κατηγορία κληρικών (8) για μία ακόμα φορά παρουσιάζει ιδιομορφία καθώς είναι η μόνη που οι εξ ιδίου δικαιώματος και οι χήρες είναι σχεδόν ίσοι. Η εξήγηση της ισομέρειας αυτής έγκειται στο γεγονός ότι οι ιερείς συνταξιοδοτούνται σε ηλικία 70 ετών και άνω με αποτέλεσμα να έχουν μικρό προσδόκιμο επιβίωσης. Μεταξύ των υπολοίπων τριών παρατηρείται ότι οι σύζυγοι των αποβιώσαντων στρατιωτικών (1) και των δημοτικών - κοινοτικών (6) ξεπερνούν σε ποσοστό συμμετοχής αυτό των πολιτικών (2). Οι αιτίες που δημιουργούν κάτι τέτοιο είναι κατά κύριο λόγο κοινωνικοί υπό την έννοια ότι οι χήρες (όπως θα δείχτει παρακάτω η πλειοψηφία των συζύγων είναι γένους θηλυκού) σύζυγοι των στρατιωτικών και των δημοτικών - κοινοτικών σε σχέση με τις συζύγους των πολιτικών σπάνια εργάζονται (στο δημόσιο) με αποτέλεσμα να μην υπάρχει το κώλυμα καταβολής της σύνταξης του συζύγου τους. Ειδικά για τους στρατιωτικούς εξαιτίας των πολλαπλών μεταθέσεων θα ήταν αδύνατο ο γυναίκες τους να δουλεύουν αλλά ακόμα και αν κάτι τέτοιο ίσχυε συνήθως επιλέγουν να πάρουν τη σύνταξη του αποβιώσαντος συζύγου τους και όχι τη δική τους διότι το ποσό της πρώτης υπερβαίνει κατά πολύ αυτό της δεύτερης.

Ολοκληρώνοντας, παρατηρείται ότι τα τέκνα των πολεμικών (3), (4), των σιδηροδρομικών (5) και των κληρικών (8) είναι περισσότερα εξαιτίας των θήλεων τέκνων όπου δικαιούνται της σύνταξης των γονέων τους και μετά την ενηλικίωσή τους εφόσον είναι άγαμες. Επίσης, τα μέλη της πατρικής οικογένειας στις κατηγορίες των πολεμικών παρουσιάζουν σημαντικό ποσοστό διότι γι' αυτούς μόνο δεν ισχύει η προϋπόθεση της απορίας.

2.7 Ανάλυση Συνταξιούχων ως προς το φύλο και την ηλικία

Η μελέτη της δομής του πληθυσμού των συνταξιούχων του Δημοσίου, η κατά φύλα και ηλικίες δηλαδή σύνθεσή του γίνεται μόνο με βάση τα στοιχεία του έτους 2005, εξαιτίας της έλλειψης τέτοιων στοιχείων σε βάθος χρόνου. Τα πρώτα διαθέσιμα στοιχεία τοποθετούνται στο έτος 2001 τα οποία όμως δεν είναι ικανά να αποτυπώσουν μια διαφορετική τάση σύνθεση καθώς το διάστημα των πέντε ετών δεν είναι αρκετό για να έχουν συμβεί ριζικές αλλαγές στο φύλο και στην ηλικία των συνταξιούχων. Έτσι, για την καλύτερη απόδοση της σημερινής υφιστάμενης κατάστασης κρίνεται αναγκαίο να γίνει διαχωρισμός μεταξύ των εξ ιδίου δικαιώματος, των χήρων συζύγων, των τέκνων και των μελών της πατρικής οικογένειας ώστε να μην υπάρξει στρέβλωση των αποτελεσμάτων. Θα ήταν ατυχές για παράδειγμα να ομογενοποιηθούν στοιχεία που αφορούν την ηλικιακή διάρθρωση των συνταξιούχων από δικό τους δικαίωμα ή των συζύγων μ’ αυτά των τέκνων. Η κατανομή των συνταξιούχων κατά φύλο δίνεται από το δείκτη αναλογίας των φύλων ο οποίος «δείχνει πόσα άτομα του ενός φύλου αντιστοιχούν σε σταθερό μέγεθος ατόμων του άλλου φύλου»²¹ και σχηματικά απεικονίζεται με την ηλικιακή πυραμίδα η οποία αποτυπώνει σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή τα δύο βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού την ηλικία και το φύλο.

Ο δείκτης αναλογίας των φύλων συγκεκριμένα δείχνει τον αριθμό των γυναικών που αντιστοιχούν σε 100 άνδρες και προκύπτει από το λόγο: $\frac{\text{γυναίκες}}{\text{άνδρες}} \cdot 100$. Ο υπολογισμός του δείκτη αυτού ανά πηγή προέλευσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος για το έτος 2005 (πίνακας 2.6) δείχνει ότι η αναλογία μεταξύ των δύο φύλων δεν είναι σταθερή ούτε μεταξύ των τεσσάρων κατηγοριών ως προς την πηγή δικαιώματος ούτε και μεταξύ των ηλικιακών ομάδων. Στην κατηγορία των εξ ιδίου δικαιώματος και στα μέλη της πατρικής οικογένειας υπερτερούν οι άνδρες καθώς στους 100 άνδρες που παίρνουν σύνταξη από δικό τους δικαίωμα αντιστοιχούν 35 γυναίκες και στους 100 πατεράδες και ανίκανους αδελφούς αντιστοιχούν 54 μητέρες και άγαμες αδελφές. Αντιθέτως, στους συζύγους και στα τέκνα είναι ξεκάθαρη η υπεροχή των γυναικών αφού η αναλογία γυναικών προς άνδρες είναι 297:100 και 238:100 αντίστοιχα.

²¹ Τσαούση, Δ. Γ., «Κοινωνική Δημογραφία», εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1986.

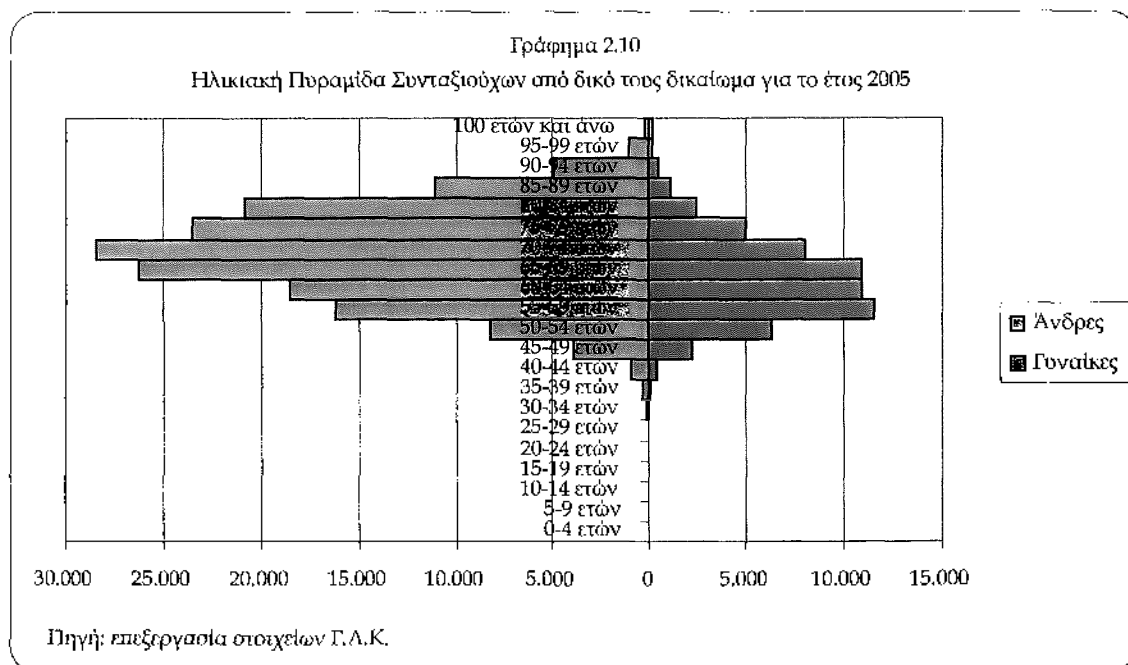
Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Πίνακας 2.6 Δείκτης Αναλογίας Φύλων ανά πηγή δικαιώματος για το έτος 2005				
	Ίδιος	Χήρος - α	Τέκνο	Πατρική
0-4 ετών	-	-	115	-
5-9 ετών	-	-	95	-
10-14 ετών	-	-	86	-
15-19 ετών	-	-	101	-
20-24 ετών	-	-	218	-
25-29 ετών	-	-	2.052	-
30-34 ετών	18	-	1.480	-
35-39 ετών	10	1.590	688	-
40-44 ετών	38	989	395	-
45-49 ετών	57	1.430	299	-
50-54 ετών	77	1.790	274	225
55-59 ετών	71	1.786	207	94
60-64 ετών	59	1.467	208	30
65-69 ετών	42	995	152	38
70-74 ετών	28	566	162	31
75-79 ετών	21	321	178	39
80-84 ετών	12	205	185	54
85-89 ετών	10	154	152	61
90-94 ετών	10	131	163	60
95-99 ετών	11	125	164	33
100 ετών και άνω	67	167	246	57
<u>Σύνολο</u>	<u>35</u>	<u>297</u>	<u>238</u>	<u>54</u>
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ..Κ..				

Αναλυτικότερα στους συνταξιούχους εξ ιδίου δικαιώματος σε καμία ηλικιακή ομάδα οι γυναίκες δεν ξεπερνούν τους άνδρες. Στις πρώτες πενταετείς ομάδες ηλικιών οι γυναίκες είναι ελάχιστες και μόνο στις ηλικίες των 45 έως 64 ετών και από 100 ετών και άνω η απόκλιση μεταξύ των δύο φύλων ελαφρώς περιορίζεται. Το ακριβώς αντίθετο συμβαίνει στους σοζύγους όπου η υπεροχή των γυναικών είναι εντυπωσιακή ειδικά μέχρι την ηλικία των 69 ετών καθώς στους 100 χήρους αντιστοιχούν τουλάχιστον 1000 χήρες. Στα τέκνα μόνο στις ηλικίες 5 έως 14 ετών υφίστανται περισσότερα αγόρια διότι σε όλες τις άλλες οι κόρες ξεπερνούν σε αριθμό τους υιούς και μάλιστα στις ομάδες 25 έως 39 ετών κατά εκατοντάδες. Η ηλικία των 25 ετών αποτελεί σημείο καμπής για την αναλογία των δύο φύλων στα τέκνα διότι από εκεί και μετά η σύνταξη καταβάλλεται μόνο στις κόρες που είναι άγαμες (για τους διορισμένους μέχρι 31.12.1982) και στα ανάκατα προς εργασία αγόρια τα οποία είναι λίγα σε αριθμό. Τέλος, στα μέλη της πατρικής οικογένειας οι γυναίκες υπερβαίνουν τους άνδρες στην πενταετία 50 έως 54 ετών και από εκεί και μετά υπολείπονται των ανδρών.

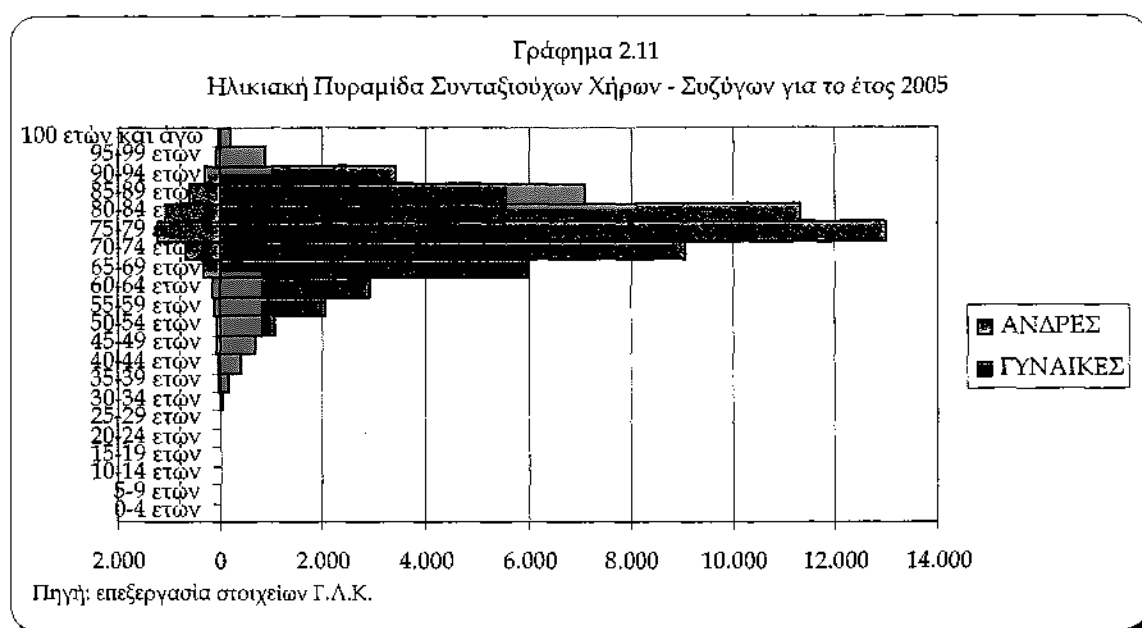
Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Η ηλικιακή πυραμίδα των συνταξιούχων εξ ιδίου δικαιώματος (γράφημα 2.10) επιβεβαιώνει την υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών. Τα δύο τρίτα των συνταξιούχων είναι άνδρες οι οποίοι παρουσιάζουν συγκέντρωση στις ηλικίες 60 έως 84 ενώ οι γυναίκες στις ηλικίες 50 έως 79 και με πολυπληθέστερη ηλικιακή ομάδα για τους άνδρες συνταξιούχους την 70 - 74 ετών ενώ για τις γυναίκες την 55 - 59 ετών. Το πλήθος των γυναικών συνταξιούχων αρχίζει να ανεβαίνει σημαντικά από την ηλικία των 50 - 54 ετών ενώ το πλήθος των ανδρών ξεκινά να αυξάνει από τη ηλικία των 60 - 64 ετών, γεγονός που καταδεικνύει ότι η ηλικία συνταξιοδότησης των γυναικών είναι κατά πολύ μικρότερη σε σχέση μ’ αυτή των ανδρών. Τα όρια ηλικίας που διέπουν τη συνταξιοδότηση των γυναικών που εργάζονται στο Δημόσιο Τομέα υπολείπονται κατά πολύ των αντίστοιχων που ισχύουν για τους άνδρες καθώς μόνο στην κατηγορία των ασφαλισμένων σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης μετά την 01.01.1993 («νέοι ασφαλισμένοι») η σύνταξη καταβάλλεται τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες στην ηλικία των 65 ετών. Η μεγάλη απόκλιση στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης μεταξύ των δύο φύλων προέρχεται κυρίως από την ομάδα των εργαζομένων του Δημοσίου που προσελήφθηκαν μέχρι την 31.12.1982 καθώς οι γυναίκες με 24,5 χρόνια υπηρεσίας μπορούν να αποχωρήσουν και να τους καταβληθεί άμεσα η σύνταξη ενώ τα αντίστοιχα απαιτούμενα χρόνια υπηρεσίας για τους άνδρες είναι 35.

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Σε συνάρτηση με το γεγονός ότι οι άνδρες συνταξιούχοι από δικό τους δικαίωμα είναι υπερδιπλάσιοι των γυναικών βρίσκεται και η αναλογία μεταξύ των χήρων γυναικών και των χήρων ανδρών, το 93% των συζύγων σε χηρεία είναι γυναίκες και μόνο το 7% είναι άνδρες. Η ηλικιακή πυραμίδα των δύο φύλων που έχουν χάσει το σύζυγό τους και που παίρνουν ένα ποσοστό της σύνταξης αυτών (γράφημα 2.11) δείχνει ότι οι γυναίκες ξεκινούν από πολύ μικρές ηλικίες να παίρνουν σύνταξη χηρείας. Από την ηλικία ήδη των 35 - 39 ετών εμφανίζονται οι πρώτες γυναίκες στις οποίες κανονίζεται σύνταξη λόγω θανάτου ενώ οι άνδρες αρχίζουν να παρουσιάζουν μια σημαντική συχνότητα εμφάνισης μετά την ηλικία των 65 - 69 ετών. Οι μικρές αυτές ηλικίες των γυναικών προέρχονται κυρίως από τις περιπτώσεις των θανάτων στην υπηρεσία των υπαλλήλων που βρίσκονται στην ενέργεια και που η σύνταξη κανονίζεται κατευθείαν στη χήρα σύζυγο και στα λοιπά δικαιούχα πρόσωπα της οικογένειας και όχι από τις περιπτώσεις των θανάτων των ήδη συνταξιούχων των οποίων μεταβιβάζεται η σύνταξη. Όσον αφορά την ηλικία τους τόσο οι γυναίκες όσο και οι άνδρες που έχουν χάσει το σύζυγό τους έχουν σχεδόν την ίδια κατανομή μεταξύ των ηλικιακών ομάδων. Το 80% των γυναικών και το 84% των ανδρών είναι από 65 έως 89 ετών, με επικρατούσα ομάδα και για τους δύο την 75 - 79 ετών.

Πέρα από τη χήρα ή χήρο σύζυγο η σύνταξη του θανόντος υπαλλήλου ή συνταξιούχου μεταβιβάζεται και στα τέκνα αυτού. Η γραφική απεικόνιση της ηλικίας τους και του φύλου τους (γράφημα 2.12) δείχνει ότι και πάλι οι γυναίκες υπερτερούν πληθυσμιακά έναντι των

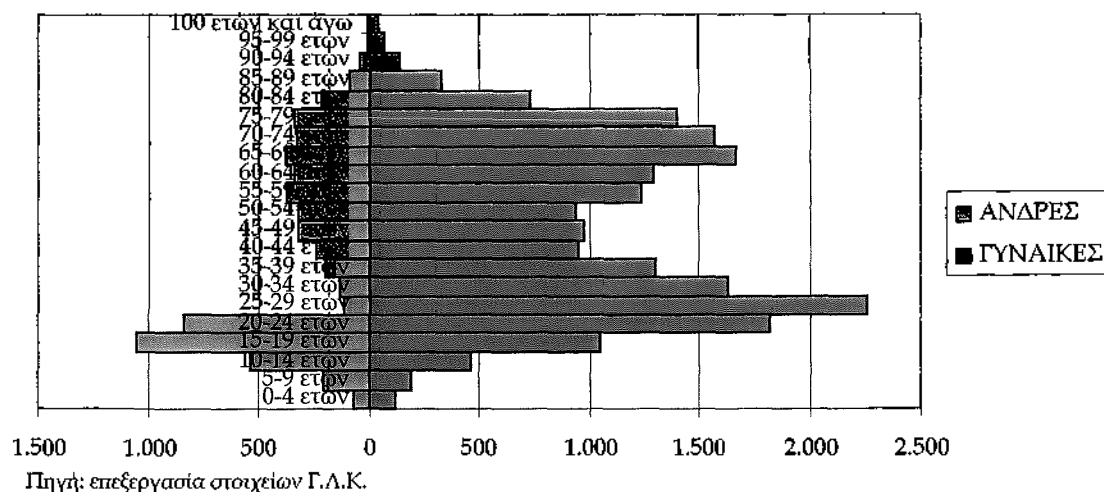
Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

ανδρών και μάλιστα σε αναλογία τρία προς ένα (3:1). Επόμενο είναι οι γυναίκες να είναι περισσότερες καθώς αυτό που ισχύει σε περίπτωση θανάτου υπαλλήλου που έχει προσληφθεί στο Δημόσιο μέχρι την 31.12.1982 είναι ότι τα κορίτσια αποκτούν δικαίωμα σε σύνταξη αν είναι άγαμα, ενώ τα αγόρια εάν είναι ανίκανα για εργασία σε ποσοστό 50% και άνω ή αν είναι ανήλικα ή μέχρι τη συμπλήρωση του 24^{ου} έτους της ηλικίας τους εφόσον αυτά σπουδάζουν. Το 76% των κοριτσιών κατανέμεται στις ηλικίες 15 έως 39 ετών και 55 έως 79 ετών, με επικρατέστερη την ομάδα 25 - 29 ετών η οποία συγκεντρώνει την υψηλότερη συγκέντρωση καθώς στην πενταετή αυτή ηλικιακή ομάδα βρίσκονται οι περισσότερες άγαμες κόρες.

Το πλήθος των αγοριών παρουσιάζει μια διάσπαση μεταξύ των ηλικιών κάτω από 24 ετών και άνω των 45 ετών. Το 44% του συνολικού πληθυσμού τους έχει συμποκνωθεί στη δεκαπενταετία 10 έως 24 ετών και το 40% είναι διάσπαρτα κατανεμημένο στις ηλικίες 45 έως 79 ετών. Η διάσπαση αυτή προέρχεται από την ταξινόμηση των οκτώ κύριων κατηγοριών συνταξιούχων του Δημοσίου ανάλογα με τον εάν περιλαμβάνουν ενεργούς ή όχι ασφαλισμένους. Οι στρατιωτικοί (1), οι πολιτικοί (2), οι δημοτικοί - κοινοτικοί (6) και οι κληρικοί (8) τροφοδοτούν με τα τέκνα τους κατά κύριο λόγο τις ηλικίες έως 24 ετών ενώ οι πολεμικοί (3), (4), οι αγωνιστές εθνικής αντίστασης (7) και οι συνταξιούχοι Ο.Σ.Ε. (5) τις μεγαλύτερες ηλικίες καθώς εξ ορισμού τα παιδιά τους έχουν συνήθως ηλικία άνω των 45 ετών.

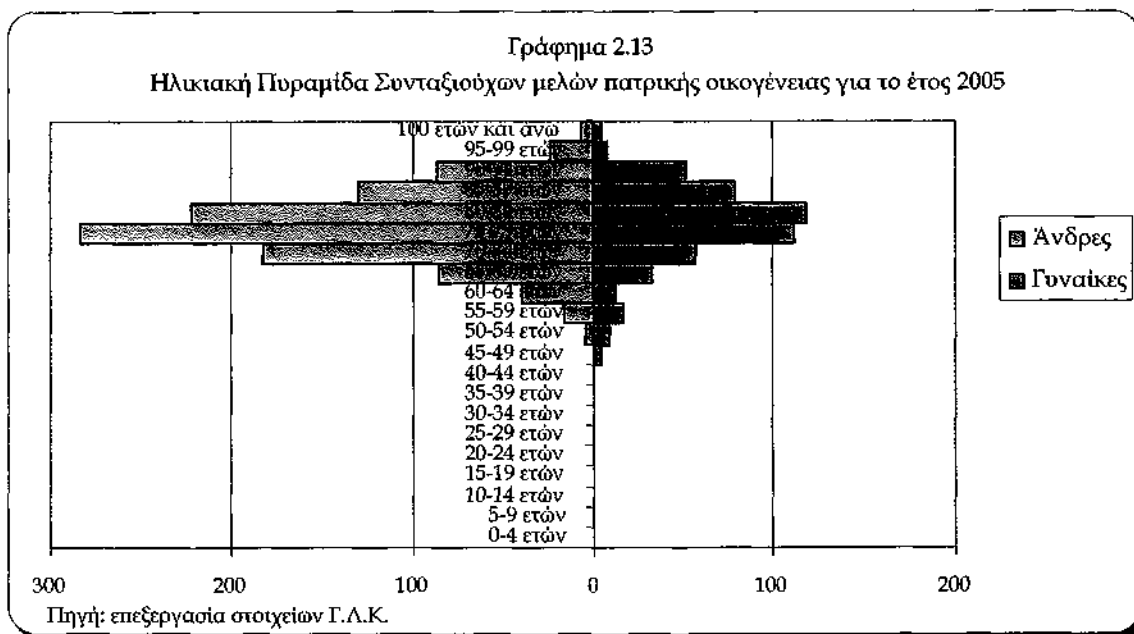
Γράφημα 2.12

Ηλικιακή Πυραμίδα Συνταξιούχων Τέκνων για το έτος 2005

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

Ανεξάρτητα από την όποια κατηγορία συνταξιούχων του Δημοσίου προέρχονται τα μέλη της πατρικής οικογένειας έτσι όπως παρουσιάζεται η ηλικιακή τους σύνθεση (γράφημα 2.13) φαίνεται ότι τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες κατανέμονται κυρίως μεταξύ των ηλικιών 70 έως 89 ετών. Οι μεγάλες αυτές ηλικίες είναι αναμενόμενες καθόσον τα δικαιούχα αυτά πρόσωπα δεν είναι άλλα από τους γονείς των ήδη συνταξιούχων ή των υπαλλήλων που αποβιώνουν και που ανήκουν στην κατηγορία των «παλαιών ασφαλισμένων» διότι για την κατηγορία των «νέων ασφαλισμένων» δεν προβλέπεται μεταβίβαση δικαιώματος στα μέλη της πατρικής οικογένειας. Επίσης, το γεγονός ότι οι άνδρες είναι διπλάσιοι σε σχέση με τις γυναίκες είναι επίσης αναμενόμενο διότι πρώτα εξετάζεται το δικαίωμα του πατέρα και μόνο όταν δεν υπάρχει αυτός ή έχει πεθάνει εξετάζεται το δικαίωμα της μάνας και των άγαμων αδελφών.

2.8 Σύγκριση Δημογραφικών Στοιχείων στις Ενεργές Κατηγορίες

Εξαιρώντας για μια ακόμα φορά από τις τέσσερις κατηγορίες των ενεργών ασφαλισμένων, την κατηγορία των κληρικών (8) εξαιτίας των ιδιαίτερων γνωρισμάτων της, η παράθεση συγκριτικών στοιχείων που αφορούν τη δομή του πληθυσμού των συνταξιούχων εξ ιδίου δικαιώματος οδηγεί στη διεξαγωγή κρίσιμων συμπερασμάτων. Η επιλογή μόνο των ατόμων που συνταξιοδοτούνται από δικό τους δικαίωμα γίνεται εξαιτίας των διαφοροποιήσεων που

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

παρουσιάζουν στη σύνθεσή τους, ενώ τα δικαιούχα μέλη των οικογενειών έχουν σχεδόν τα ίδια χαρακτηριστικά.

Καταρχήν, διερευνώντας την κατανομή των δύο φύλων σε επίπεδο κατηγορίας προκύπτει ότι οι στρατιωτικοί (1) και οι πολιτικοί (2) βρίσκονται στα δύο άκρα με τους δημοτικούς - κοινοτικούς (6) κάπου ανάμεσα. Ο καθαρά ανδροκρατούμενος χώρος των στρατιωτικών για το 2005 παρουσιάζει αναλογία μεταξύ γυναικών και ανδρών 1 : 100, όταν των πολιτικών είναι 86 : 100 και των δημοτικών - κοινοτικών 18 : 100 (πίνακας 2.7).

Πίνακας 2.7					
Δείκτης Αναλογίας Φύλων στους συνταξιούχους εξ ιδίου δικαιώματος ανά ομάδα για το έτος 2005					
Στρατός (11)	3	Αγροφύλακες (21)	0	Υπάλληλοι Κοινοτήτων (61)	15
Ναυτικό (12)	1	Λογοτέχνες - Καλλιτέχνες (22)	44	Πρόεδροι Κοινοτήτων (62)	1
Ιδιώτες (13)	29	Υπάλληλοι Βουλής (23)	85	Υπάλληλοι Δήμων (63)	42
Αεροπορία (15)	2	Δικαστικοί (24)	9	Δήμαρχοι (64)	1
Αστυνομία (16)	1	Πολιτικοί Υπάλληλοι (25)	94		
Πυροσβεστική (17)	0	Βουλευτές (29)	5		
Σύνολο κατηγορίας (1)	1	Σύνολο κατηγορίας (2)	86	Σύνολο κατηγορίας (6)	18

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ.Κ.

Στις ομάδες των σωμάτων ασφαλείας, στην αστυνομία (16) και στην πυροσβεστική (17) η απουσία γυναικών είναι ακόμα εντονότερη σε σχέση με τις ομάδες των ενόπλων δυνάμεων του στρατού (11) και της αεροπορίας (15)²². Στους εκατό άνδρες συνταξιούχους που υπηρέτησαν στις δυνάμεις ξηράς αντιστοιχούν τρεις γυναίκες και στον ίδιο αριθμό ανδρών που υπηρέτησαν στις εναέριες δυνάμεις αντιστοιχούν δύο γυναίκες, ενώ στους εκατό αστυνομικούς αντιστοιχεί μία μόνο γυναίκα και στους εκατό πυροσβέστες καμία. Η διαφορά αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι στα σώματα ασφαλείας επιτράπηκε η είσοδος των γυναικών στο τέλος της δεκαετίας του 1970 ενώ στις ένοπλες δυνάμεις ανέκαθεν υπηρετούσαν γυναίκες με την ιδιότητα όμως των αδελφών νοσοκόμων.

Από την κατηγορία των πολιτικών αξίζει να επισημανθεί η ισορροπία που υπάρχει μεταξύ των δύο φύλων στην ομάδα των πολιτικών υπαλλήλων (25), την πολυπληθέστερη ομάδα συνταξιούχων του Δημοσίου η οποία συγκεντρώνει το 50% των εξ ιδίου δικαιώματος και το 44% όλων των συνταξιούχων ανεξαρτήτου πηγής δικαιώματος και κατηγορίας. Στην

²² Η ομάδα του ναυτικού (12) περιλαμβάνει τόσο τα στελέχη του πολεμικού ναυτικού όσο και του λιμενικού σώματος γι' αυτό και δεν παρατίθεται σε αντιδιαστολή.

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

κατηγορία των δημοτικών - κοινοτικών (6) οι γυναίκες είναι ελάχιστες στις ομάδες των αιρετών οργάνων (62) και (64), στην ομάδα των κοινοτικών (61) αποτελούν το 15% των ανδρών και στην ομάδα των δημοτικών (63) ανεβαίνουν στο 42% τείνουν δηλαδή να φτάσουν το ένα δεύτερο των ανδρών.

Η σύγκριση της σύνθεσης των κατηγοριών των στρατιωτικών (1) συνταξιούχων και της ομάδας των πολιτικών υπαλλήλων (25) ως προς το στοιχείο της ηλικίας τους αναμένεται να δώσει ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Η επιλογή της ομάδας των υπαλλήλων της δημόσιας διοίκησης (25) είναι σκόπιμη καθόσον αποτελούν την πλειοψηφία των συνταξιούχων του Δημοσίου και η συμπεριφορά τους αναπαριστά και αυτή των υπαλλήλων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Προκειμένου όμως να είναι αποτελεσματική η σύγκριση θα πρέπει να γίνει χρήση του σχετικού μεγέθους της κάθε ηλικιακής ομάδας προκειμένου να μην επηρεάζονται τα δεδομένα από το μέγεθος του πληθυσμού τους καθώς οι πολιτικοί υπάλληλοι (25) είναι σχεδόν διπλάσιοι από τους στρατιωτικούς (1) αλλά και ούτε από την κατανομή του φύλου που όπως δείχτηκε ανωτέρω οι γυναίκες στρατιωτικοί είναι ελάχιστες. Επίσης, θα γίνει αντιπαραβολή των στοιχείων που αφορούν το ίδιο φύλο κάθε φορά ώστε να μην υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης δηλαδή στα χρόνια υπηρεσίας που απαιτούνται για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος καθώς και στα όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης.

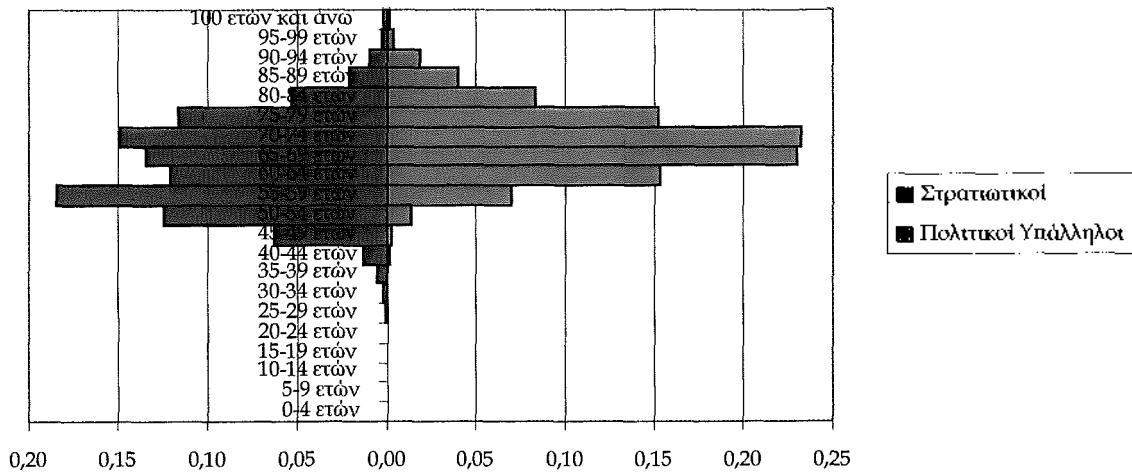
Ξεκινώντας από τη σύγκριση της ηλικιακής δομής του ανδρικού πληθυσμού για το 2005 (γράφημα 2.14) προκύπτει ότι οι στρατιωτικοί συνταξιούχοι (1) είναι νεότεροι σε σχέση με τους πολιτικούς υπαλλήλους (25). Το 83% των στρατιωτικών (1) έχει ηλικία από 50 έως 70 ετών με επικρατέστερη την πενταετή ηλικιακή ομάδα 55 - 59 και το 77% των πολιτικών υπαλλήλων (25) έχει ηλικία από 60 έως 79 ετών με επικρατέστερες τις 65 - 69 και 70 - 74. Στις ομάδες 50 - 54 και 55 - 59 συγκεντρώνεται το 31% των στρατιωτικών (1) και μόλις το 8% των πολιτικών υπαλλήλων (25), κάτω δε από 49 ετών δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου πολιτικοί υπάλληλοι (25). Η διαφοροποίηση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης για τους στρατιωτικούς που συμπληρώνουν τουλάχιστον 25ετή πραγματική υπηρεσία ενώ για τους πολιτικούς υπαλλήλους απαιτείται η συμπλήρωση 35ετίας ή 37ετίας ανάλογα για να φύγουν και να πληρωθούν άμεσα τη σύνταξή τους.

**“Τάσεις και Διακόμανση του Πληθυσμού και του Κόστους
των Συνταξιοδότησεων του Δημοσίου Τομέα”**

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιοδότηων του Δημοσίου”

Γράφημα 2.14

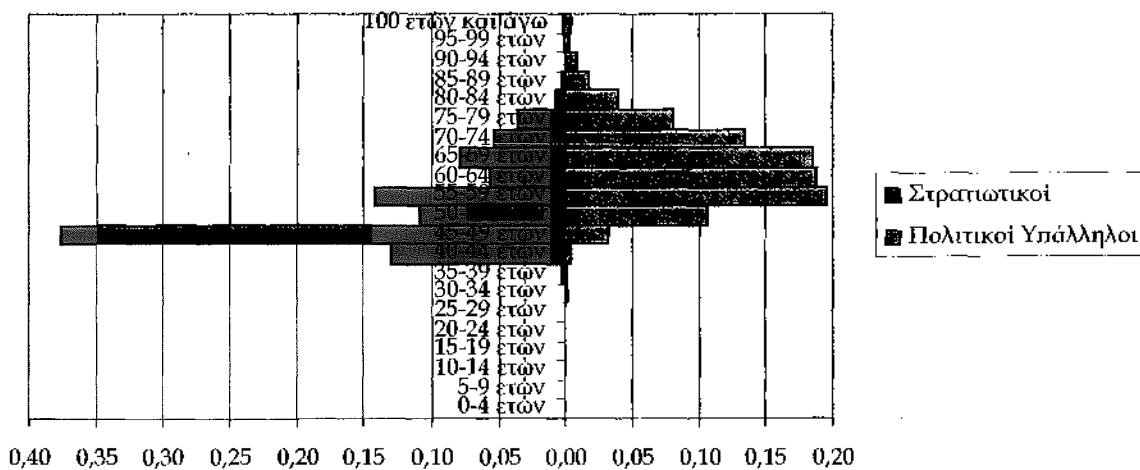
**Ηλικιακή Πυραμίδα Ανδρών Στρατιωτικών (1) και Πολιτικών Υπαλλήλων (25)
εξ ιδίου δικαιώματος για το έτος 2005**

Η διαφορά αυτή που υφίσταται στην ηλικία συνταξιοδότησης μεταξύ των στρατιωτικών και των πολιτικών υπαλλήλων είναι ακόμα πιο έντονη στις γυναίκες (γράφημα 2.15). Το 38% των στρατιωτικών γυναικών έχει ηλικία 45 έως 49 ετών ενώ μόνο 3% των πολιτικών υπαλλήλων βρίσκεται σ’ αυτή την ηλικία. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση των στρατιωτικών είναι στις ηλικίες μέχρι 59 ετών ενώ των πολιτικών στις ηλικίες 55 έως 74 ετών.

Γράφημα 2.15

**Ηλικιακή Πυραμίδα Γυναικών Στρατιωτικών (1) και Πολιτικών Υπαλλήλων (25)
εξ ιδίου δικαιώματος για το έτος 2005**

Κεφάλαιο 2 : “ Στατιστική Μελέτη του Πλήθους των Συνταξιούχων του Δημοσίου”

2.9 Συμπεράσματα Κεφαλαίου

Η στατιστική μελέτη του πληθυσμού των συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα η οποία συνίσταται στην περιγραφή του μεγέθους και της σύνθεσής του αποσκοπεί στο να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο αυξάνει το μέγεθός του μέσα από τη συνεχή εισροή και εκροή των ατόμων που τον αποτελούν.

Η ανάλυση της κίνησης του πληθυσμού αποδεικνύει την υψηλή ελαστικότητα που παρουσιάζει το πλήθος των συνταξιούχων στις οποιοσδήποτε αλλαγές του θεσμικού πλαισίου που καλύπτει τη συνταξιοδότηση από το Δημόσιο. Ο ρυθμός εισροής νέων συνταξιούχων αυξήθηκε κάθε φορά που ψηφίστηκε ένας νέος συνταξιοδοτικός ή μισθολογικός νόμος αλλά και κάθε φορά που αναπτύχθηκε συζήτηση γύρω από το ασφαλιστικό και έμεινε ανοιχτό το ενδεχόμενο της χειροτέρευσης των όρων και των προϋποθέσεων παροχής σύνταξης. Η ευαισθησία αυτή του ασφαλιστικού κοινού αφορά, όπως είναι επόμενο, τις κατηγορίες συνταξιούχων που έχουν ενεργούς ασφαλισμένους οι οποίες αποτελούν και την πλειοψηφία του συνολικού πλήθους. Παρόλα αυτά η φθίνουσα πορεία των λοιπών κατηγοριών συμβάλει και αυτή στη συγκράτηση του ρυθμού αύξησης ο οποίος θα ήταν πολύ εντονότερος αν και σ’ αυτές υπήρχε διόγκωση.

Η ανά πηγή δικαιώματος σύνθεση του σημερινού πλήθους των συνταξιούχων δείχνει ότι κυριαρχούν οι εξ ιδίου δικαιώματος οι οποίοι ουσιαστικά επηρεαζόμενοι από τις προσδοκίες που σχηματίζουν διαμορφώνουν το ρυθμό αύξησης του συνόλου. Μαζί με τα δικαιούχα πρόσωπα των οικογενειών, εκτός των τέκνων τα οποία εξαιρούνται για ευνόητους λόγους, παρουσιάζουν συχνότητα εμφάνισης κατά 18% στις ηλικίες κάτω των 60 ετών, κατά 26% στις ηλικίες 60 έως 69 ετών και κατά 56% στις ηλικίες άνω των 70 ετών. Η ηλικιακή δε κατανομή που παρουσιάζουν σε κάθε κατηγορία χωριστά φέρνει στην επιφάνεια διαφοροποιήσεις που υπάρχουν στα προβλεπόμενα από τη νομοθεσία όρια ηλικίας συνταξιοδότησης μεταξύ των στρατιωτικών και των πολιτικών υπαλλήλων.

3. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΓΙΑ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

Το ποσό που δαπανά το κράτος για την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου αποτελεί μέρος των δημοσίων εξόδων. Η ραγδαία αύξηση του μεγέθους του καθιστά αναγκαία την παρακολούθηση της ετήσιας εξέλιξής του προκειμένου να εντοπιστούν οι συνιστώσες που έχουν συμβάλει στη διαμόρφωσή του. Μέσα από την πάροδο των τελευταίων είκοσι πέντε ετών δίνεται η δυνατότητα να αποκρυπτογραφηθούν οι αιτίες που προκάλεσαν αλλαγές στο μέγεθος της δαπάνης συνταξιοδότησης έτσι ώστε να ταυτοποιηθούν ως προσδιοριστικοί παράγοντες της δαπάνης και όχι ως τυχαία γεγονότα. Η επαναλαμβανόμενη μεταβολή κάτω από την επίδραση των ιδίων συνθηκών αποκλείει την απόδοσή της σε αστάθμητους παράγοντες.

Αναμφισβήτητα, η μέτρηση της επιρροής που ασκεί το μέγεθος του πληθυσμού των συνταξιοδότηων στο ύψος της δαπάνης αποσπά την προσοχή ενόψει του γενικότερου προβληματισμού που έχει ανακύψει από τη διαρκή μεγέθυνσή του. Κάνοντας χρήση των στοιχείων από τους κρατικούς απολογισμούς που αναφέρονται στο σύνολο των μικτών αποδοχών των συνταξιοδότηων και απομονώνοντας την επίδραση της αύξησης του γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή καθίσταται εφικτή η καταγραφή των πραγματικών μεταβολών που έχει υποστεί η δαπάνη τόσο στο σύνολό της όσο και σε κάθε κατηγορία συνταξιοδότηων χωριστά. Η επιμέρους μελέτη της δαπάνης ανά κατηγορία συνεισφέρει σημαντικά στην ερμηνεία των μεταβολών της καθώς σε πολλές περιπτώσεις δεν θα ήταν δυνατή χωρίς αυτή. Το άθροισμα της δαπάνης που προκαλεί η κάθε κατηγορία διαμορφώνει το συνολικό της μέγεθος και ως εκ τούτου όταν μεταβάλλεται αυτό σημαίνει αυτομάτως ότι η δαπάνη κάποιας από τις κατηγορίες υπέστη μεταβολή.

Επιπλέον, η επιμέρους ανάλυση στις κύριες κατηγορίες συνταξιοδότηων δίνει τη δυνατότητα να διερευνηθούν τυχόν αντιθέσεις που μπορεί να υπάρχουν στις παροχές που λαμβάνουν οι συνταξιοδότες του Δημοσίου που ανήκουν σε διαφορετική κατηγορία. Αυτό δεν στοχεύει τόσο στην κριτική της διαφορετικής μεταχείρισης που μπορεί να απολαμβάνει κάποια μερίδα εργαζομένων του Δημοσίου αλλά στο ναδειχθεί ποια ή ποιες από τις κατηγορίες διαδραματίζουν το σημαντικότερο ρόλο στη διαμόρφωση του τελικού ποσού που δαπανάται για τις συντάξεις και πώς επιδρούν οι μεταβολές της δαπάνης τους στα συνολικά μεγέθη .

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

3.1 Συνολική Δαπάνη

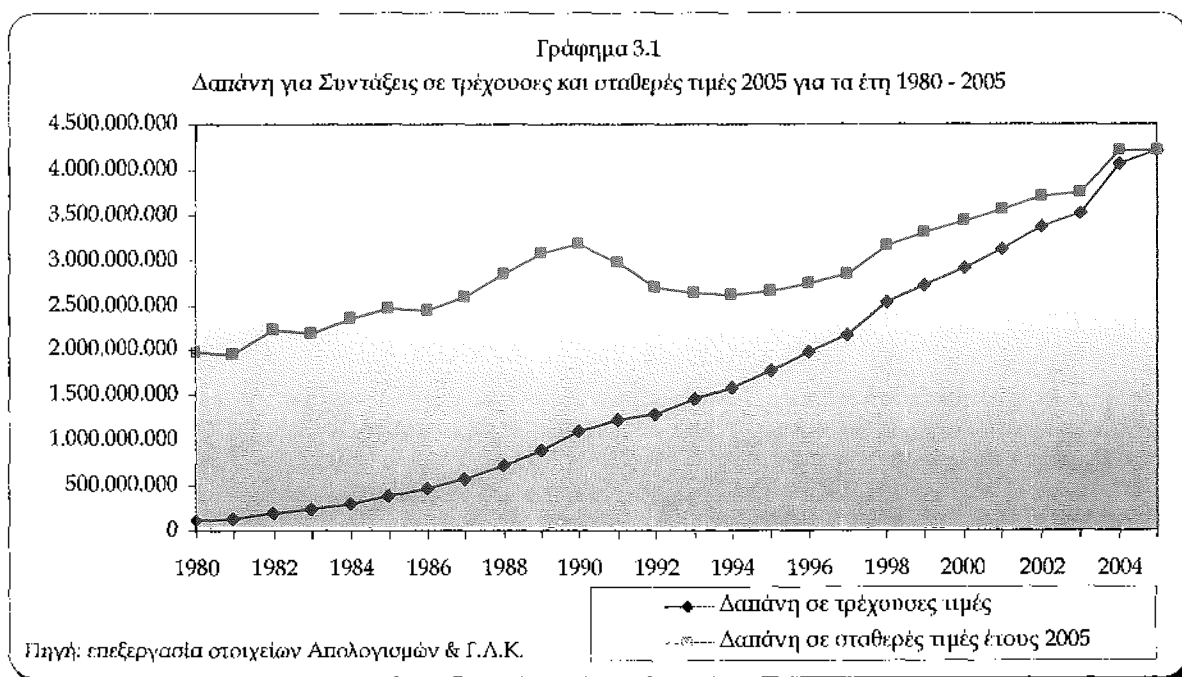
Το ποσό που δεσμεύεται ετησίως από τον κρατικό προϋπολογισμό για την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια διαρκώς αυξάνει τόσο σε τρέχουσες όσο και σε σταθερές τιμές (πίνακας 3.1).

Πίνακας 3.1 Δαπάνη για Συντάξεις σε τρέχουσες και σταθερές τιμές έτους 2005 και η σχετική τους μεταβολή για τα έτη 1980 - 2005				
Έτος	Δαπάνη για συντάξεις σε τρέχουσες τιμές	Δαπάνη για συντάξεις σε σταθερές τιμές έτους 2005	Σχετική Μεταβολή Δαπάνης σε τρέχ. τιμές	Σχετική Μεταβολή Δαπάνης σε σταθ. τιμές 2005
1980	121.536.581,44 €	1.982.846.819,34 €	-	-
1981	150.198.448,07 €	1.969.034.604,26 €	23,58%	-0,70%
1982	207.021.949,51 €	2.240.658.290,58 €	37,83%	13,79%
1983	244.554.729,94 €	2.202.405.552,37 €	18,13%	-1,71%
1984	312.024.005,71 €	2.372.139.480,16 €	27,59%	7,71%
1985	388.903.383,00 €	2.477.967.375,85 €	24,64%	4,46%
1986	471.250.501,22 €	2.440.937.859,45 €	21,17%	-1,49%
1987	582.636.378,33 €	2.592.722.287,05 €	23,64%	6,22%
1988	723.522.563,58 €	2.836.189.786,73 €	24,18%	9,39%
1989	889.834.315,58 €	3.067.839.054,54 €	22,99%	8,17%
1990	1.110.627.108,22 €	3.179.369.497,61 €	24,81%	3,64%
1991	1.236.962.123,72 €	2.964.291.113,82 €	11,38%	-6,76%
1992	1.306.936.783,48 €	2.702.889.418,79 €	5,66%	-8,82%
1993	1.460.867.290,02 €	2.640.677.431,81 €	11,78%	-2,30%
1994	1.600.702.666,32 €	2.609.660.718,57 €	9,57%	-1,17%
1995	1.771.793.066,79 €	2.651.669.918,19 €	10,69%	1,61%
1996	1.984.616.848,85 €	2.745.221.431,17 €	12,01%	3,53%
1997	2.170.096.180,62 €	2.844.316.491,64 €	9,35%	3,61%
1998	2.528.203.870,87 €	3.162.934.453,72 €	16,50%	11,20%
1999	2.717.224.915,30 €	3.312.092.907,22 €	7,48%	4,72%
2000	2.907.286.021,53 €	3.435.539.247,37 €	6,99%	3,73%
2001	3.109.127.503,40 €	3.554.115.457,60 €	6,94%	3,45%
2002	3.361.177.821,06 €	3.707.676.536,34 €	8,11%	4,32%
2003	3.523.250.752,90 €	3.753.897.886,53 €	4,82%	1,25%
2004	4.064.650.466,04 €	4.208.764.419,88 €	15,37%	12,12%
2005	4.209.474.379,17 €	4.209.474.379,17 €	3,56%	0,02%
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Κρατικών Απολογισμών και Γ.Λ.Κ.				

Από το 1980 έως το 2005 το συνολικό μέγεθος της δαπάνης για συντάξεις σε τρέχουσες τιμές έχει αυξηθεί κατά το αστρονομικό ποσό των τεσσάρων δισεκατομμυρίων ευρώ, ποσό όμως εμφανώς διογκωμένο εξαιτίας της επίδρασης της μεταβολής των τιμών που περικλείει.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Προκειμένου να αναζητηθεί η πραγματική μεταβολή που έχει σημειωθεί στο επίπεδο της δαπάνης συνταξιοδότησης των δημοσίων υπαλλήλων και να επιτραπεί η διενέργεια συγκρίσεων μεταξύ των ετών είναι απαραίτητο να απομονωθεί η επίδραση της μεταβολής των τιμών. Έτσι, αποπληθωρίζοντας²³ τα ποσά με βάση το δείκτη τιμών του έτους 2005 προκύπτει η δαπάνη σε σταθερές τιμές η οποία επίσης αυξάνει στη διάρκεια της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου αλλά με πολύ μικρότερη ένταση (γράφημα 3.1). Η μεγαλύτερη απόκλιση ανάμεσα στις δύο μετρήσεις της δαπάνης υφίσταται σ’ όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990 όπου η άνοδος του γενικού δείκτη τιμών γινόταν με καλπάζοντα ρυθμό με αποτέλεσμα τα ποσά της δαπάνης σε αγοραίες τιμές να παρουσιάζονται αυξημένα.

Ο υπολογισμός της σχετικής μεταβολής των δύο μετρήσεων της δαπάνης, σε τρέχουσες και σε σταθερές τιμές, επιβεβαιώνει την ισχυρή επίδραση που άσκησε ο ρυθμός πληθωρισμού στο

²³ Ο αποπληθωρισμός γίνεται με τη βοήθεια του τύπου:

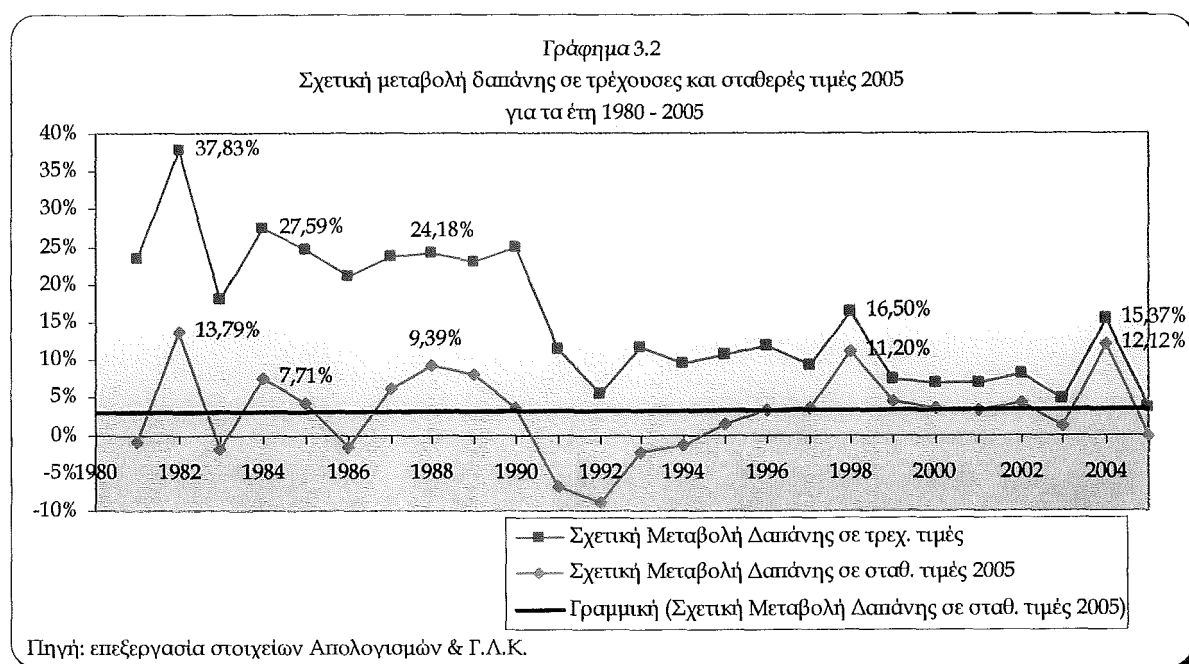
$$\text{Δαπάνη έτους } i \text{ σε σταθερές τιμές} = \frac{\text{Δαπάνη έτους } i \text{ σε τρέχουσες τιμές}}{\text{Δείκτης τιμών έτους } i} \cdot 100$$

όπου:

ο δείκτης τιμών ή αποπληθωριστής τιμών εκφράζει τις μεταβολές στο γενικό επίπεδο τιμών σε σχέση με το επίπεδο τιμών του έτους που επιλέγεται τυχαία ως βάση σύγκρισης.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

ύψος του ποσού που πληρώνει το κράτος για τις συντάξεις του Δημοσίου σε τρέχουσες τιμές μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Ιδιαίτερα στην αρχή της περιόδου η σχετική μεταβολή της δαπάνης σε σταθερές τιμές δεν έφτανε ούτε το μισό της μεταβολής της δαπάνης σε τρέχουσες τιμές, η μεταξύ τους απόκλιση άρχισε σταδιακά να περιορίζεται από τη δεκαετία του 1990 ώσπου από το 1998 και μετά είναι σχεδόν όσο και η σχετική μεταβολή στο γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή. Ανεξαρτήτως πάντως της διαφοράς τους και παρόλο που και οι δύο βοηθούν στον εντοπισμό των ετών κατά τα οποία σημειώθηκαν οι πιο σημαντικές μεταβολές στο επίπεδο της δαπάνης συνταξιοδότησης εντούτοις η σχετική μεταβολή σε σταθερές τιμές είναι αυτή που προσδιορίζει τις πραγματικές μεταβολές και τη χρονική περίοδο που αυτές έλαβαν χώρα (γράφημα 3.2).

Στην έναρξη της υπό εξέταση χρονικής περιόδου σημειώθηκαν οι περισσότερες σημαντικές μεταβολές στη δαπάνη οι οποίες μάλιστα επέδρασαν αυξητικά στο συνολικό ύψος του ποσού που δαπανήθηκε για την πληρωμή των συνταξιοδότησεων του Δημοσίου. Η πρώτη εξέχουσα μεταβολή παρατηρείται το έτος 1982 κατά το οποίο το ποσό που δαπανήθηκε για τις συντάξεις σε σταθερές τιμές ξεπέρασε το αντίστοιχο ποσό του προηγούμενου έτους κατά 13,79%, φτάνοντας το ύψος της δαπάνης σε τρέχουσες τιμές τα 207 εκατομμύρια ευρώ από 122 που ήταν το 1980. Η αιτία που προκάλεσε την αυξητική αυτή μεταβολή ήταν κατά κύριο λόγο η χορήγηση του διορθωτικού ποσού και η καθιέρωση της αρχής της αυτόματης

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

τιμαριθμικής αναπροσαρμογής (Α.Τ.Α.)²⁴ στις συντάξεις του Δημοσίου από 1^{ης} Ιανουαρίου 1882 που είχε στόχο την προστασία της αγοραστικής δύναμης των εισοδημάτων των συνταξιούχων από τον πληθωρισμό. Το διορθωτικό ποσό ήταν επιπλέον της ήδη καταβαλλόμενης σύνταξης και κυμαινόταν μεταξύ τεσσάρων και χιλίων εξακοσίων δραχμών ανάλογα με το ποσό της σύνταξης. Η εφαρμογή της Α.Τ.Α. γινόταν στην αρχή του επόμενου τετραμήνου σύμφωνα με το ποσοστό μεταβολής του δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου τετραμήνου και ο υπολογισμός της ήταν κλιμακωτός ανάλογα με το ύψος της μηνιαίας σύνταξης. Έτσι, για ποσό σύνταξης έως τριάντα πέντε χιλιάδες δραχμές υπολογιζόταν ολόκληρο το ποσοστό μεταβολής του δείκτη, από τριάντα πέντε έως πενήντα χιλιάδες το μισό, από πενήντα πέντε έως ογδόντα το ένα τέταρτο και από ογδόντα χιλιάδες και πάνω δε δινόταν καμία τιμαριθμική αναπροσαρμογή.

Κατόπιν, το 1983 παρόλο που το ποσό αυξάνεται στα 245 εκατ. ευρώ, η πραγματική μεταβολή ήταν ιπτωτική, της τάξεως του 1,71% καθώς οι αυξήσεις που δόθηκαν υπερκαλυφθήκαν από τον πληθωρισμό. Το 1984 η δαπάνη διαμορφώνεται στα 312 εκατ. ευρώ σημειώνοντας η πραγματική αύξηση κατά 7,71% σε σχέση με το 1983 και κατά 5,87% σε σχέση με το προηγούμενο της μείωσης έτος, το 1982. Η αύξηση αυτή προκλήθηκε εξαιτίας της διεύρυνσης των κλιμακίων βάσει των οποίων υπολογιζόταν η Α.Τ.Α. Συγκεκριμένα, επεκτάθηκε το εύρος της κλίμακας από τις ογδόντα, στις εκατό χιλιάδες δραχμές και επιπλέον διευρύνθηκαν και τα εσωτερικά όρια των κλιμακίων. Αποτέλεσμα της διεύρυνσης αυτής ήταν καταρχήν να αυξηθεί ο αριθμός των συντάξεων που αναπροσαρμοζόταν με βάση το ποσοστό μεταβολής τους γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή αλλά και να προκληθούν μεγάλες αυξήσεις καθώς στις συντάξεις που το ποσό τους έφτανε έως και τις πενήντα χιλιάδες δραχμές δινόταν πλέον ολόκληρο το ποσοστό μεταβολής του δείκτη τιμών, στις συντάξεις από πενήντα έως εβδομήντα πέντε χιλιάδες δινόταν το μισό της μεταβολής, στις συντάξεις από εβδομήντα πέντε έως εκατό χιλιάδες το ένα τέταρτο και στις συντάξεις από εκατό χιλιάδες και πάνω δεν εφαρμοζόταν η Α.Τ.Α..

Στη συνέχεια, το 1985 δεν παρουσιάζεται κάποια αξιολογη πραγματική μεταβολή παρόλο που η τρέχουσα δαπάνη συνεχίζει να αυξάνει αγγίζοντας τα 389 εκατ. ευρώ. Το 1986 μάλιστα

²⁴ Η χορήγηση του διορθωτικού ποσού και η καθιέρωση της Α.Τ.Α. έγινε με την αριθμ. Γ - 691/127/Μ13/3 - 36/25.01.1982 απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Υπηρεσιών η οποία κυρώθηκε και πήρε την ισχύ νόμου μεταγενέστερα με το άρθρο 9 του Ν. 1282/1982, ΦΕΚ 110 Α' /09.09.1982.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

σημειώνεται κάμψη του πραγματικού ποσού διότι η Α.Τ.Α. από την 01.01.1986 καθοριζόταν από το ποσοστό μεταβολής του δείκτη τιμών καταναλωτή μετά την αφαίρεση του εισαγόμενου πληθωρισμού²⁵. Η κάμψη αυτή αντικαθίσταται με την άνοδο του 1987 κατά 6,22% η οποία προήλθε από την αύξηση του πλήθους των συνταξιούχων αλλά κυρίως από την αναπροσαρμογή των συντάξεων κατ’ εφαρμογή των νέων μισθολογίων των στρατιωτικών του Ν. 1643/1986 και των πολιτικών του Ν. 1505/1984. Επειδή η αναπροσαρμογή αυτή ήταν σταδιακή είχε ως αποτέλεσμα να σημειωθεί αύξηση τόσο το 1988 κατά 9,39% όσο και το 1989 κατά 8,17%. Η αύξηση μάλιστα του 1989 ενισχύθηκε και από την είσοδο της κατηγορίας των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7), οι οποίοι παρά το χαμηλό ποσό της ατομικής τους σύνταξης αποτελούν μια πολυπληθή κατηγορία συνταξιούχων, οι οποίοι προκάλεσαν και τη μεγαλύτερη αυξητική μεταβολή που έχει ποτέ υποστεί ο συνολικός πληθυσμός των συνταξιούχων του Δημοσίου. Ολοκληρώνοντας την πρώτη δεκαετία το ποσό της δαπάνης έχει πλέον φτάσει τα 890 εκατ. ευρώ σημειώνοντας πραγματική μεταβολή σε σχέση με την αρχή της περιόδου κατά 55%.

Η δεκαετία του 1990 ξεκινά με τη δαπάνη να ξεπερνά πλέον το ένα δισεκατομμύριο ευρώ αλλά να σημειώνει μείωση για τα έτη 1991 - 1994. Η τετραετία αυτή είναι η μόνη περίοδος στο διάστημα των είκοσι πέντε ετών που η πραγματική δαπάνη για τις συντάξεις του Δημοσίου παρουσιάζει μείωση. Το 1991 ανακόπτεται ο ρυθμός αύξησης της τρέχουσας δαπάνης και σημειώνεται σημαντική πτώση στις πραγματικές τιμές κατά 6,76%, η οποία εντείνεται ακόμα περισσότερο το 1992 με μείωση 8,82%, το 1993 η κάθοδος περιορίζεται στο - 2,30% και το 1994 είναι το τελευταίο έτος που το ποσό που δαπανάται για τις συντάξεις μειώνεται κατά 1,17%. Βεβαίως, σε τρέχουσες τιμές εξακολουθεί να αυξάνει και από ένα δις εκατόν έντεκα εκατομμύρια ευρώ (1,111 δις ευρώ) που ήταν το 1991 ανέβηκε στο ένα εξακόσια ένα (1,601 δις ευρώ) το 1994. Μία από τις αιτίες που προκάλεσαν την πτώση αυτή ήταν η διακοπή της σύνταξης της κατηγορίας των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (ομάδα 71) από 01.09.1991, η οποία σήμαινε την εξουκονόμηση τριάντα έξι περίπου εκατομμύριων ευρώ που αποσπούσε η πληρωμή των συντάξεων των δικαιούχων της, ποσό το οποίο αντιστοιχεί στο 40% της πραγματικής μείωσης της συνολικής δαπάνης. Κυρίως, όμως, η καθοδική αυτή κίνηση οφείλεται στις χαμηλές αυξήσεις που δόθηκαν μέσω του συστήματος της Α.Τ.Α. οι οποίες δεν έφταναν ούτε το μισό της ποσοστιαίας αύξησης του γενικού δείκτη

²⁵ Ν. 1584/1986, ΦΕΚ 16 Α’/25.02.1986

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

τιμών των ετών αυτών. Όταν το 1991 δόθηκε ετήσια αύξηση στις συντάξεις περίπου της τάξεως του 8%, ο πληθωρισμός άγγιζε το 19,5%, αντίστοιχα το 1992 δόθηκε αύξηση περίπου 6% και ο πληθωρισμός του έτους ήταν 15,9% κ.ο.κ.. Επομένως, η χορήγηση μικρών αυξήσεων στα πλαίσια της γενικότερης περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε την περίοδο αυτή ήταν ο λόγος ανακοπής του ρυθμού ανόδου της δαπάνης συνταξιοδότησης και μείωσης του πραγματικού ποσού των συντάξεων.

Ακολούθως, το 1995 που ο ρυθμός πληθωρισμού για πρώτη φορά περιορίστηκε σε μονοψήφιο νούμερο οι συντάξεις αυξάνουν οριακά και φτάνουν τα 1,772 δις ευρώ. Ομοίως το 1997 δεν παρατηρείται κάποια ιδιαίτερη μεταβολή αλλά το ακριβώς επόμενο έτος, το 1998, πραγματοποιείται μια από τις εξέχουσες αυξητικές μεταβολές της τάξεως του 11,20%, με αποτέλεσμα το τρέχον ποσό να φτάσει τα δυόμισι δισεκατομμύρια ευρώ. Η αιτία δεν ήταν άλλη από τη νέα αναπροσαρμογή των συνταξιοδοτικών παροχών που επέβαλλαν οι μισθολογικές ρυθμίσεις των νόμων Ν. 2448/1996 και Ν. 2470/1997 για τους στρατιωτικούς και τους πολιτικούς, αντίστοιχα. Από εκεί και μετά μέχρι και το 2002, που δαπάνη έχει διαμορφωθεί στα 3,361 δις ευρώ, οι μεταβολές κυμαίνονται στο 3,5 - 4% όσο δηλαδή και αυξήσεις που δίνονταν στα πλαίσια της ετήσιας εισοδηματικής πολιτικής. Το 2003 όμως σημειώνεται πραγματική αύξηση μόνο κατά 1,25% καθώς η ετήσια εισοδηματική πολιτική δε δόθηκε εντός των χρονικών ορίων του έτους αλλά τους πρώτους μήνες του επόμενου.

Η καθυστερημένη αυτή καταβολή της ετήσιας αύξησης του 2003 σε συνδυασμό με την αναπροσαρμογή των πολιτικών συντάξεων είχε ως αποτέλεσμα το ύψος της δαπάνης για το 2004 να σημειώσει πραγματική αύξηση κατά 12,12% και σε απόλυτα νούμερα να ξεπεράσει τα τέσσερα δισεκατομμύρια ευρώ. Η αναπροσαρμογή των πολιτικών συντάξεων ήταν απόρροια του νέου μισθολογίου των υπαλλήλων της δημόσιας διοίκησης του Ν. 3205/2003 με το οποίο ενσωματώθηκε στο βασικό μισθό το επίδομα χρόνου υπηρεσίας. Έτσι, η ταυτόχρονη καταβολή της εισοδηματικής πολιτικής με την εφαρμογή της αναπροσαρμογής οδήγησε το πραγματικό μέγεθος της δαπάνης να παρουσιάσει τη δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση που συνέβη ποτέ στο διάστημα των τελευταίων είκοσι πέντε ετών μετά την αύξηση του 1982.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

3.2 Ελαστικότητα Δαπάνης

Κάνοντας μια επισκόπηση στα έτη που το ύψος της δαπάνης μεταβλήθηκε και στα αίτια που προκάλεσαν τις μεταβολές κυριαρχεί η αίσθηση ότι η δαπάνη δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη ευαισθησία στις αλλαγές του πλήθους των συνταξιούχων. Προκειμένου να εξακριβωθεί αυτό ενδείκνυται η μέτρηση της ελαστικότητας της δαπάνης στη μεταβολή του πληθυσμού των συνταξιούχων, έχοντας υπόψη βέβαια ότι δεν είναι εφικτή η επίτευξη περιβάλλοντος σταθερών παραγόντων. Παρόλα αυτά, το εύρος της υπό εξέταση χρονικής περιόδου παρέχει τη δυνατότητα να εντοπιστούν χρονικά σημεία που η μεταβολή του πλήθους δεν συνοδεύεται και από ταυτόχρονη αλλαγή στην ασκούμενη πολιτική επί των συντάξεων με αποτέλεσμα να μπορεί πλέον να μετρηθεί η αντίδραση της δαπάνης στη μεταβολή μόνο του αριθμού των συνταξιούχων. Η ελαστικότητα της δαπάνης δίνεται από το λόγο της ποσοστιαίας μεταβολής της δαπάνης προς την ποσοστιαία μεταβολή του πλήθους και όταν το αποτέλεσμα του λόγου αυτού υπερβαίνει τη μονάδα θεωρείται ότι η δαπάνη είναι ελαστική ενώ όταν είναι μικρότερο της μονάδας η δαπάνη είναι ανελαστική. Έτσι υπολογίζοντας την ελαστικότητα σημείου για τα έτη από το 1981 έως το 2005 (πίνακας 3.2) είναι δυνατή η εξαγωγή ορισμένων χρήσιμων συμπερασμάτων.

Πίνακας 3.2 Ελαστικότητα Δαπάνης ως προς το πλήθος των συνταξιούχων για τα έτη 1981 - 2005												
1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
-0,53	6,17	-0,93	3,82	0,52	-0,33	1,09	3,23	0,53	0,36	0,43	-3,68	-0,82
1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
-1,09	0,22	0,42	10,79	12,69	0,99	5,59	1,54	12,79	-4,77	-29,01	0,02	

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Κρατικών Απολογισμών & Γ.Λ.Κ.

Καταρχήν, το αρνητικό πρόσημο στο αποτέλεσμα του λόγου δηλώνει αρνητική σχέση μεταξύ δαπάνης και πλήθους πράγμα το οποίο έρχεται σε αντίθεση με την εξ ορισμού θετική συσχέτιση των δύο. Δηλαδή, όταν αυξάνεται το πλήθος είναι αναμενόμενο να αυξηθεί αυτομάτως και το ποσό που απαιτείται για την πληρωμή των συντάξεών τους ή αντίστροφα όταν μειώνεται το πλήθος είναι αναμενόμενο να μειωθεί και το ποσό που δεσμεύεται για την πληρωμή των συντάξεων. Τα έτη, λοιπόν, που εμφανίζεται αρνητική σχέση και κατά τα οποία ο βαθμός αντίδρασης της δαπάνης στη μεταβολή του πληθυσμού δείχνει υψηλός, υπό την έννοια ότι η απόλυτη τιμή της ελαστικότητας είναι μεγαλύτερη της μονάδας, είναι έτη

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

κατά τα οποία έχει υπάρξει αλλαγή στους λοιπούς παράγοντες διαμόρφωσης της δαπάνης. Έτσι, το 1992 που το αποτέλεσμα της δαπάνης είναι -3,68, είναι έτος κατά το οποίο ενώ το πλήθος αυξάνει, η δαπάνη συνταξιοδότησης σημειώνει τη μεγαλύτερη φθίνουσα μεταβολή που έχει ποτέ συμβεί στην υπό εξέταση χρονική περίοδο, εξαιτίας των χαμηλών αυξήσεων που δόθηκαν στις συντάξεις στα πλαίσια της άσκησης της γενικότερης περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής. Αναλόγως, το 2004 κατά το οποίο ενώ το πλήθος φθίνει, η δαπάνη διογκώνεται τόσο που η ελαστικότητα παρουσιάζει τη μεγαλύτερή της τιμή 29,01, είναι χρονιά χορηγήσεως υψηλών αυξήσεων. Επομένως, η εμφανιζόμενη αντίστροφη σχέση μεταξύ κόστους και πλήθους δεν μπορεί να αποδοθεί πουθενά αλλού παρά μόνο στην αδυναμία διατήρησης σταθερών των λοιπών παραγόντων που επηρεάζουν το ύψος της δαπάνης οι οποίοι κατά πως φαίνεται ασκούν μεγαλύτερη επίδραση από τη μεταβολή του πληθυσμού. Οι παράγοντες αυτοί δεν είναι άλλοι παρά η μισθολογική και η πολιτική επί των συντάξεων που υιοθετείται από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία της χώρας.

Παρόλα αυτά στο διάστημα των είκοσι πέντε ετών υπάρχουν έτη κατά τα οποία το μέγεθος του πληθυσμού παρουσίασε μεταβολή και η ασκούμενη πολιτική δεν είχε να επιδείξει κάποια ιδιαίτερη απόκλιση από αυτή που εφαρμοζόταν τις περισσότερες φορές. Δηλαδή, υπάρχουν έτη κατά τη διάρκεια των οποίων δεν έγινε αναπροσαρμογή των συντάξεων ή δεν υπήρξε κάποια ιδιαίτερη αλλαγή στα ποσοστά των ετήσιων εισοδηματικών πολιτικών και είναι εφικτή πλέον η μέτρηση της επίδρασης που ασκεί η μεταβολή του πληθυσμού στο ύψος του ποσού που δαπανάται για τις συντάξεις. Έτσι, το 1985 που το πλήθος παρουσίασε την πρώτη του σημαντική αύξηση το αποτέλεσμα της ελαστικότητας είναι μόνο 0,52, γεγονός που αποδεικνύει ότι ο βαθμός ανταπόκρισης της δαπάνης στη μεταβολή του πλήθους ήταν πολύ μικρός. Ακόμα πιο τρανταχτό παράδειγμα αποτελούν τα έτη 1989 και 1990 κατά τα οποία οι συνταξιούχοι έχουν τη μεγαλύτερη αύξηση που σημειώθηκε σ' όλη τη διάρκεια της εικοσιπενταετίας και η ελαστικότητα είναι μόνο 0,53 και 0,36 αντίστοιχα. Άρα, χωρίς να χωρά αμφισβήτηση το γεγονός ότι το πλήθος σχετίζεται θετικά με το μέγεθος της δαπάνης εντούτοις από τα έτη που δύνανται να απομονωθεί η μεταβολή του πληθυσμού από τους άλλους προσδιοριστικούς παράγοντες φαίνεται ότι η επίδραση που ασκεί δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς οι πολιτικές που υιοθετούνται κάθε φορά είναι αυτές που ουσιαστικά διαμορφώνουν την κατάσταση.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

3.3 Μέση Ετήσια Σύνταξη

Ο λόγος της δαπάνης προς το πλήθος των συνταξιούχων δίνει τη μέση ετήσια σύνταξη ή την κατά κεφαλήν σύνταξη η οποία δείχνει το ποσό της σύνταξης που χορηγείται σε κάθε συνταξιούχο σε ετήσια βάση. Στην παρούσα ανάλυση, επειδή λαμβάνεται υπόψη το σύνολο του πλήθους των συνταξιούχων ανεξαρτήτως δικαιώματος και κατηγορίας, το αποτέλεσμα του επιμερισμού της δαπάνης δείχνει μικρό (πίνακας 3.3). Σκοπός, όμως, δεν είναι να προσδιοριστεί το ποσό της μέσης σύνταξης αυτό καθαυτό αλλά να προσδιοριστούν οι παράγοντες που διαμορφώνουν το πραγματικό εισόδημα των συνταξιούχων του Δημοσίου Τομέα.

Πίνακας 3.3 Μέση Ετήσια Σύνταξη σε σταθ. τιμές 2005 και η Σχετική της Μεταβολή για τα έτη 1980 – 2005		
Έτος	Μέση Ετήσια Σύνταξη σε σταθ. τιμές 2005	Σχετική Μεταβολή Μέσης Ετήσιας Σύνταξης
1980	10.049,25 €	-
1981	9.850,49 €	-1,98%
1982	10.964,11 €	11,31%
1983	10.583,20 €	-3,47%
1984	11.173,63 €	5,58%
1985	10.745,69 €	-3,83%
1986	10.126,36 €	-5,76%
1987	10.177,04 €	0,50%
1988	10.818,38 €	6,30%
1989	10.134,98 €	-6,32%
1990	9.550,78 €	-5,76%
1991	10.580,97 €	10,79%
1992	9.422,23 €	-10,95%
1993	8.954,00 €	-4,97%
1994	8.754,25 €	-2,23%
1995	8.300,27 €	-5,19%
1996	7.920,80 €	-4,57%
1997	8.179,36 €	3,26%
1998	9.016,01 €	10,23%
1999	9.389,16 €	4,14%
2000	9.601,31 €	2,26%
2001	9.714,76 €	1,18%
2002	10.100,38 €	3,97%
2003	10.253,11 €	1,51%
2004	11.543,70 €	12,59%
2005	11.448,53 €	-0,82%

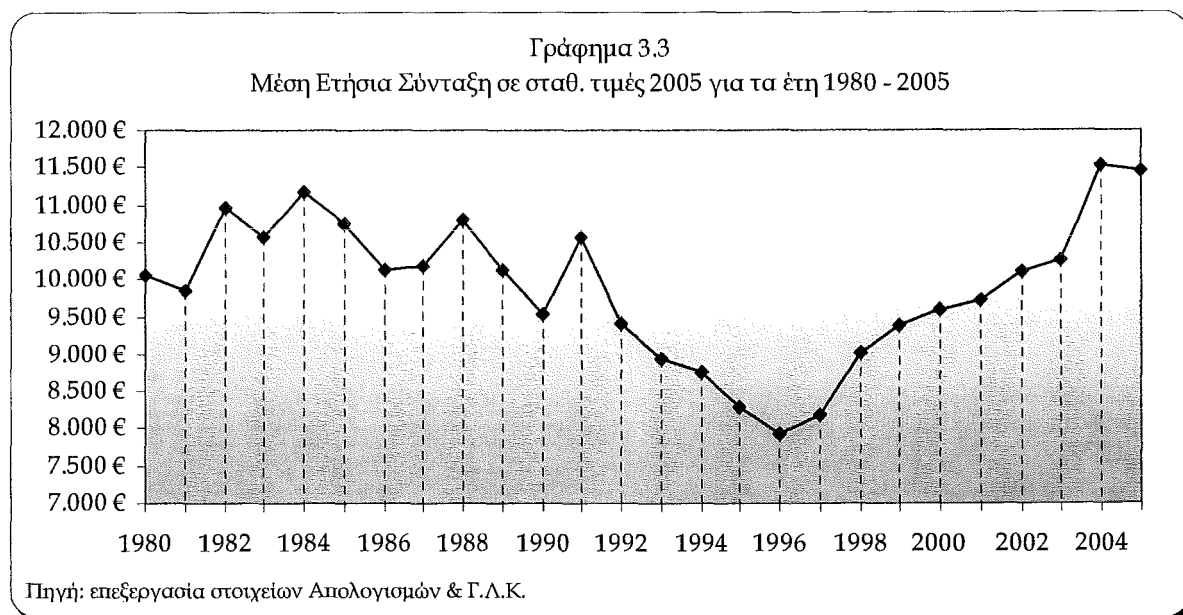
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Κρατικών Απολογισμών & Γ.Λ.Κ.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Το ύψος της μέσης ετήσιας σύνταξης σχετίζεται θετικά με το ύψος της ετήσιας δαπάνης και αρνητικά με το πλήθος των συνταξιούχων. Έτσι, όταν η δαπάνη στη διάρκεια της εικοσιπενταετίας αυξάνει με μέσο ετήσιο ρυθμό 3,06% και το πλήθος των συνταξιούχων με 2,52% είναι επόμενο η μέση ετήσια σύνταξη να αυξάνει με ρυθμό 0,52% όσο είναι σχεδόν και η μεταξύ τους διαφορά (πίνακας 3.4). Στο διάστημα 1980 - 1990 ο πληθυσμός αυξάνει ταχύτερα από τη δαπάνη με συνέπεια το ποσό της μέσης ετήσιας σύνταξης να μειώνεται με ρυθμό 0,51%, στο διάστημα 1990 - 2000 η δαπάνη αυξάνεται οριακά ταχύτερα με αποτέλεσμα η σύνταξη να αυξάνει ελάχιστα με ρυθμό 0,05% ενώ στο τελευταίο διάστημα 2000 - 2005 η δαπάνη κυριαρχεί σε ταχύτητα αύξησης και ως εκ τούτου μεγαλώνει και η σύνταξη με ρυθμό 3,58%, το μεγαλύτερο μεταξύ των τριών διαστημάτων.

Πίνακας 3.4 Σταθερός Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής (Μ.Ε.Ρ.Μ.) Δαπάνης σε σταθ. τιμές 2005, Πλήθους και Μέσης Ετήσιας Σύνταξης.				
	1980 - 1990	1990 - 2000	2000 - 2005	1980 - 2005
ΜΕΡΜ ΔΑΠΑΝΗΣ	4,83%	0,78%	4,15%	<u>3,06%</u>
ΜΕΡΜ ΠΛΗΘΟΥΣ	5,37%	0,72%	0,55%	<u>2,52%</u>
ΜΕΡΜ ΜΕΣΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	-0,51%	0,05%	3,58%	<u>0,52%</u>
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Κρατικών Απολογισμών & Γ.Λ.Κ.				

Η εξέλιξη των ετήσιων αποδοχών των συνταξιούχων είναι ανάλογη της ετήσιας κίνησης του συνολικού μεγέθους της δαπάνης, τα έτη που υπήρξε μεταβολή αυτής υπήρξε και αντίστοιχη μεταβολή της μέσης ετήσιας σύνταξης (γράφημα 3.3).

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίζεται από τα υψηλά επίπεδα συνταξιοδοτικών παροχών καθώς κατά μέσο όρο το ύψος του ποσού που χορηγείται ετησίως ως σύνταξη στον κάθε συνταξιούχο του Δημοσίου διαμορφώνεται στα 10.462€ και η απόκλιση που παρουσιάζει η μέση σύνταξη των επιμέρους ετών είναι σχετικά χαμηλή. Παρόλα αυτά, το 1986 και το 1989 η μέση ετήσια παροχή παρεκκλίνει αρνητικά από το μέσο όρο της δεκαετίας εξαιτίας της αύξησης του πλήθους των συνταξιούχων. Το 1986 ο συνολικός πληθυσμός των συνταξιούχων του Δημοσίου λόγω της εφαρμογής του νέου μισθολογίου του Ν. 1505/84 σημείωσε αύξηση κατά έξι ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερη από την αντίστοιχη αύξηση της δαπάνης με αποτέλεσμα η μέση ετήσια σύνταξη να μειωθεί κατά 5,76% και το 1989 λόγω της εισροής της ομάδας των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (71) το πλήθος αυξήθηκε περίπου κατά 7% περισσότερο από τη δαπάνη με αποτέλεσμα η μέση σύνταξη να μειωθεί κατά 6,32%.

Κατ’ αντιστοιχία, τα έτη που υπήρξε αύξηση της συνολικής δαπάνης συνταξιοδότησης σημειώθηκε και αύξηση της μέσης ετήσιας σύνταξης. Το 1982, το 1984 και το 1988 η κατά κεφαλήν σύνταξη παρουσίασε αύξηση η οποία μάλιστα συνέβαλε στην άνοδο του μέσου όρου της δεκαετίας. Το 1982 η χορήγηση του διορθωτικού ποσού και η καθιέρωση της Α.Τ.Α. οδήγησε σε αύξηση της δαπάνης κατά 13,79% ενώ το πλήθος των συνταξιούχων αυξήθηκε κατά 2,24% με αποτέλεσμα η μέση σύνταξη να ανέβει κατά 11,31%. Το 1984 η διεύρυνση των κλιμακίων βάσει των οποίων υπολογιζόταν η Α.Τ.Α. προκάλεσε μεγαλύτερη άνοδο του ποσού που δαπανήθηκε για το σύνολο των συντάξεων από την αύξηση που σημειώθηκε στο πλήθος και κατά συνέπεια οδήγησε σε άνοδο της μέσης σύνταξης κατά 5,58%. Τέλος, το 1988 η αναπροσαρμογή των συντάξεων βάσει του νέου μισθολογίου του Ν. 1505/1984 συνέβαλε στην αύξηση της μέσης σύνταξης κατά 6,30% εφόσον το ποσοστό αύξησης της δαπάνης ήταν 9,39% και του πλήθους 2,91%.

Η επόμενη δεκαετία του 1990 παρουσιάζει τα χαμηλότερα επίπεδα των συνταξιοδοτικών παροχών καθώς το ποσό της μέσης ετήσιας σύνταξης κυμαίνεται κατά μέσο όρο περίπου στα 9.000€. Η μέση ετήσια παροχή των ετών 1994 – 1997 υπολείπεται κατά πολύ του μέσου όρου της δεκαετίας και μάλιστα το 1996 σημειώνεται το χαμηλότερο επίπεδο σε όλη την εικοσιπενταετία. Η πτώση αυτή της μέσης συνταξιοδοτικής παροχής έχει ξεκινήσει ήδη από την έναρξη της δεκαετίας παρόλο που το 1991 σημειώνεται αύξηση της τάξεως του 10,79% εξαιτίας της μεγάλης μείωσης του πλήθους των συνταξιούχων. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, από το Σεπτέμβριο του 1991 διακόπτεται η σύνταξη της ομάδας 71 με αποτέλεσμα να

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

παρουσιάζεται μείωση του συνολικού πλήθους κατά 15,84% καθώς τα στοιχεία του πλήθους προέρχονται από το μήνα Δεκέμβριο. Έτσι, το ποσό της συνολικής δαπάνης διαιρείται με μικρότερο αριθμό ατόμων και ως εκ τούτου η μέση ετήσια σύνταξη δείχνει να αυξάνει. Από το 1992 έως το 1994, η δαπάνη σημείωσε πτώση η οποία σε συνδυασμό με την αύξηση του πλήθους των συνταξιούχων είχε σαν αποτέλεσμα την πτώση του επιπέδου της μέσης ετήσιας σύνταξης.

Η πτώση συνεχίστηκε μέχρι και το 1996 που καταγράφεται η χαμηλότερη σύνταξη των τελευταίων είκοσι πέντε ετών και η οποία διαμορφώθηκε στα 7.921€. Η επαναχορήγηση της σύνταξης της ομάδας 71 από το Φεβρουάριο του 1995 ύστερα από υποβολή σχετικής αίτησης των ενδιαφερομένων είχε ως αποτέλεσμα το πλήθος να παρουσιάσει αύξηση της τάξεως του 8,49% ενώ η δαπάνη της τάξεως του 3,53%. Η αναλογικά αυτή μεγαλύτερη αύξηση του συνολικού πληθυσμού των συνταξιούχων ήταν αναμενόμενη διότι η ομάδα των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης είναι σχετικά πολυπληθής με μικρό μερίδιο συμμετοχής στη δαπάνη. Το ποσό που καταβάλλεται ως σύνταξη στα άτομα που απαρτίζουν την ομάδα αυτή είναι χαμηλό καθώς είναι ίσο με τη διαφορά μεταξύ των ποσών της κατώτατης πολιτικής σύνταξης του Δημοσίου και της σύνταξης γήρατος του Ο.Γ.Α., σήμερα διαμορφώνεται στα 61,55€. Κλείνοντας την περίοδο των εμφανιζόμενων χαμηλών συνταξιοδοτικών παροχών από το 1998 και μετά το ποσό της μέσης ετήσιας σύνταξης ξεπερνά το μέσο όρο της δεκαετίας. Η αναπροσαρμογή των συντάξεων οδήγησε σε αύξηση της συνολικής δαπάνης και κατ' επέκταση της μέσης σύνταξης εφόσον έχει πλέον σταθεροποιηθεί και ο αριθμός των συνταξιούχων.

Η αύξηση των μέσων ετήσιων συνταξιοδοτικών παροχών συνεχίζεται και την τελευταία πενταετία κατά την οποία η μέση σύνταξη επανέρχεται στα επίπεδα της δεκαετίας του 1980 και διαμορφώνεται στα 10.444€. Η μέση σύνταξη των τεσσάρων ετών μέχρι και το 2003 υπολείπεται του μέσου όρου ισόποσα με την υπέρβαση των ετών 2004 και 2005. Η αναπροσαρμογή των συντάξεων το 2004 προκάλεσε αύξηση της συνολικής δαπάνης κατά 12,12% η οποία οδήγησε με τη σειρά της σε αύξηση της μέσης ετήσιας σύνταξης κατά 12,59% καθώς το πλήθος των συνταξιούχων σημείωσε ελάχιστη μείωση. Το αυξημένο αυτό επίπεδο των συνταξιοδοτικών παροχών διατηρήθηκε και το 2005 καθώς δεν υπήρξε κάποια αξιολογή μεταβολή στους δύο προσδιοριστικούς παράγοντες της μέσης ετήσιας σύνταξης, της δαπάνης και του πλήθους των συνταξιούχων.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

3.4 Δαπάνη ανά κατηγορία Συνταξιούχων

Η ανάλυση της επιμέρους δαπάνης που προκαλεί η κάθε κατηγορία συνταξιούχων του Δημοσίου αποσκοπεί στον προσδιορισμό της επίδρασης που ασκεί η εκάστοτε μισθολογική πολιτική και η πολιτική επί των συντάξεων στην κάθε μία απ’ αυτές ξεχωριστά. Στη διάρκεια της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου η εξέλιξη του κόστους που προκαλούν είναι ανάλογη της πορείας του πληθυσμού τους υπό την έννοια ότι η δαπάνη αυξάνεται σ’ αυτές που το πλήθος τους μεγαλώνει και μειώνεται σ’ αυτές που το πλήθος τους φθίνει (πίνακας 3.5).

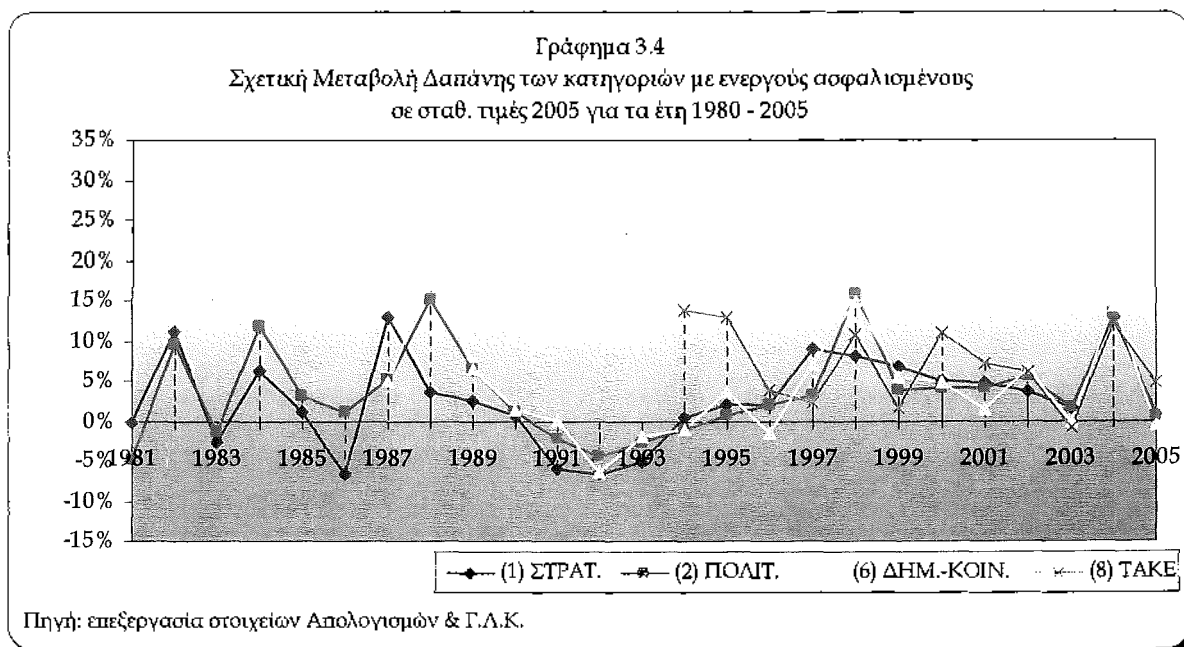
Πίνακας 3.5 Δαπάνη για συντάξεις ανά κατηγορία συνταξιούχων σε σταθ. τιμές έτους 2005 για τα έτη 1980 - 2005 σε χιλιάδες ευρώ							
Έτος	(1) ΣΤΡΑΤ.	(2) ΠΟΛΙΤ.	(3) & (4) ΠΟΛΕΜ.	(5) Ο.Σ.Ε.	(6) ΔΗΜ. - ΚΟΙΝ.	(7) Ο.Γ.Α. - Ε.Α.	(8) Τ.Α.Κ.Ε.
1980	750.219	904.914	214.374	113.341	-	-	-
1981	749.852	862.264	216.403	140.514	-	-	-
1982	833.929	946.298	286.730	173.702	-	-	-
1983	813.233	935.460	267.338	186.376	-	-	-
1984	865.098	1.045.758	270.863	190.420	-	-	-
1985	875.660	1.079.331	289.132	187.925	45.919	-	-
1986	818.433	1.092.316	257.441	167.303	105.445	-	-
1987	924.112	1.148.229	253.912	155.749	110.720	-	-
1988	958.816	1.322.266	259.228	165.194	130.686	-	-
1989	983.664	1.408.291	287.193	174.410	139.307	74.974	-
1990	991.746	1.426.309	278.453	168.418	141.166	173.278	-
1991	933.573	1.395.210	255.600	151.932	141.357	86.619	-
1992	872.806	1.333.398	227.995	135.202	132.476	1.013	-
1993	829.306	1.300.385	232.673	122.534	130.089	985	24.706
1994	834.235	1.287.365	213.584	116.654	128.878	808	28.137
1995	851.292	1.297.736	205.252	111.004	133.704	20.897	31.785
1996	868.388	1.325.720	195.196	107.380	131.821	83.693	33.022
1997	947.361	1.368.091	195.362	105.152	140.937	53.610	33.803
1998	1.023.590	1.585.310	192.047	113.390	161.962	49.217	37.419
1999	1.092.177	1.646.961	201.508	111.877	170.639	45.849	38.049
2000	1.147.984	1.715.149	194.221	109.043	178.802	48.137	42.203
2001	1.203.216	1.786.901	189.240	104.227	181.365	43.882	45.286
2002	1.246.279	1.888.327	189.889	102.839	193.231	39.029	48.083
2003	1.268.245	1.919.189	190.573	99.234	193.129	35.854	47.675
2004	1.433.565	2.177.415	187.765	102.982	220.611	33.006	53.421
2005	1.443.817	2.187.741	175.787	96.223	219.497	30.484	55.926

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Κρατικών Απολογισμών & Γ.Λ.Κ.

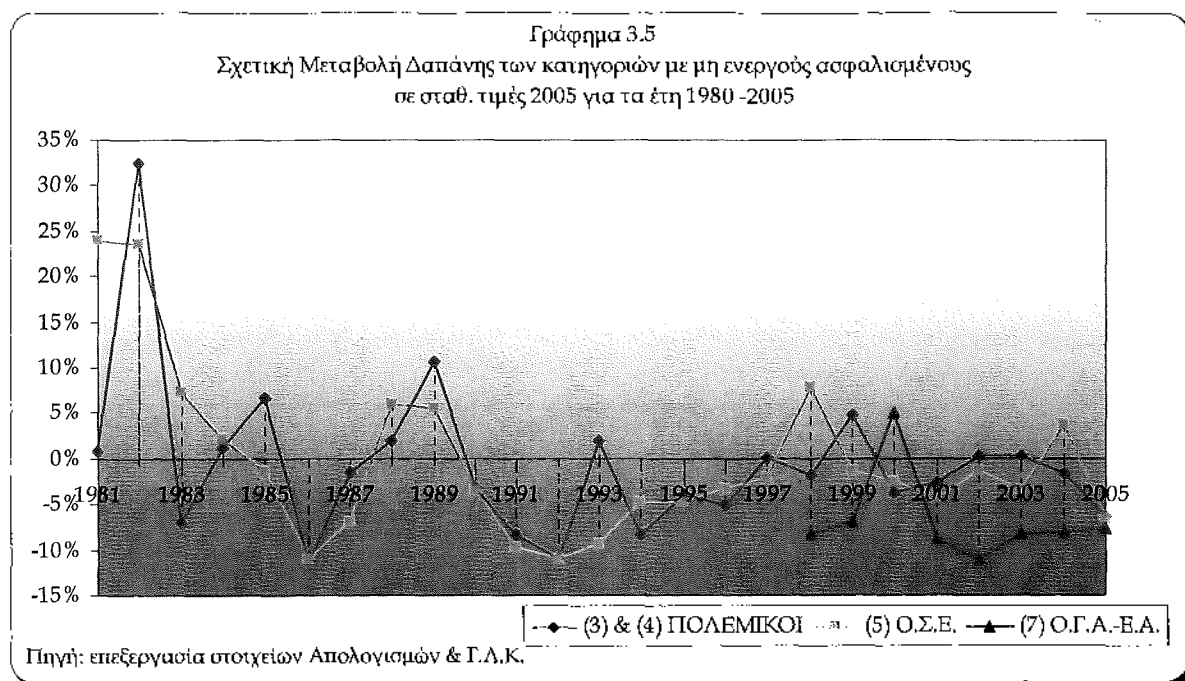
Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Οι τέσσερις κατηγορίες που περιλαμβάνουν ενεργούς ασφαλισμένους και των οποίων το πληθυσμιακό μέγεθος διογκώνεται παρουσιάζουν και αύξηση της δαπάνης που απαιτείται για την πληρωμή των συνταξιούχων που τις απαρτίζουν ενώ οι υπόλοιπες που δεν έχουν πλέον νέους συνταξιούχους αποσπούν ολοένα και μικρότερο ποσό. Έτσι, οι στρατιωτικοί (1), οι πολιτικοί (2), οι δημοτικοί - κοινοτικοί (6) και οι κληρικοί (8) δημιουργούν διαρκώς αυξανόμενη δαπάνη ενώ τα θύματα πολέμου (3) & (4), οι συνταξιούχοι Ο.Σ.Ε. (5) και οι αγωνιστές της εθνικής αντίστασης (7) παρουσιάζουν φθίνουσα δαπάνη. Μεταξύ των αυξανόμενων κατηγοριών η δαπάνη των πολιτικών (2) παρουσίασε τη μεγαλύτερη μεταβολή με ποσοστό 142%, ακολουθεί η δαπάνη των κληρικών (8) με ποσοστό 126%, των δημοτικών - κοινοτικών (6) με 108% και τέλος των στρατιωτικών (1) με 92%. Από την άλλη πλευρά η δαπάνη των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7), από το 1997 που ομαλοποιήθηκε το πλήθος τους, μειώθηκε κατά 43% ενώ από την έναρξη της περιόδου η δαπάνη των πολεμικών (3) & (4) έπεσε κατά 18% και των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) κατά 15%.

Η συνολική αυτή μεταβολή που σημειώθηκε στο ύψος της δαπάνης των ως άνω κατηγοριών δεν μπορεί να αποδώσει την επίπτωση που έχουν οι κάθε φορά υιοθετούμενες πολιτικές επί των συντάξεων στο κόστος της κάθε κατηγορίας χωριστά. Για το σκοπό αυτό ενδείκνυται ο υπολογισμός της σχετικής ετήσιας μεταβολής για τις κατηγορίες με ενεργούς ασφαλισμένους (γράφημα 3.4) και τις κατηγορίες με μη ενεργούς ασφαλισμένους (γράφημα 3.5).

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Η αντίδραση της δαπάνης των οκτώ κύριων κατηγοριών συνταξιούχων στις μεταβολές της πολιτικής άλλοτε είναι ομοιόμορφη και άλλοτε πάλι όχι. Το 1982 που χορηγήθηκε το διορθωτικό ποσό και θεσπίστηκε η Α.Τ.Α. προκλήθηκε αύξηση της πραγματικής δαπάνης όλων των τότε υφιστάμενων κατηγοριών, με μεγαλύτερη αυτή των κατηγοριών των πολεμικών (3) & (4) με ποσοστό 32,50% και των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) με ποσοστό 23,62%. Η μεγαλύτερη αυτή αντίδραση των δύο κατηγοριών οφείλεται στο γεγονός ότι τον Ιανουάριο του 1982 χορηγήθηκε συμπληρωματική αύξηση κατά πεντακόσιες εξήντα δραχμές αναδρομικά από 01.11.1981 ²⁶ στο συντάξιμο μισθό των οπλιτών (βάσει του οποίου υπολογίζεται η πλειοψηφία των πολεμικών συντάξεων) και στο βασικό μισθό των σιδηροδρομικών. Επιπρόσθετα, για τις πολεμικές συντάξεις που δεν καθορίζονται με βάση το μισθό ενέργειας όπως η σύνταξη των παθόντων από τον άμαχο πληθυσμό (ομάδα 34) δεν χορηγήθηκε διορθωτικό ποσό αλλά δόθηκε αύξηση από 01.01.1982 κατά 25% και για τις συντάξεις των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) υπολογίστηκε για πρώτη φορά το ειρίδιο χρόνου υπηρεσίας στο συντάξιμο μισθό ²⁷. Η προκύπτουσα αύξηση στις συντάξεις των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) καταβλήθηκε σε δύο δόσεις, το ήμισυ αυτής από 01.01.1982 και το υπόλοιπο από

²⁶ Με την αριθμ. Γ. 9780/1541/Μ10/14/26.11.1981 η οποία κυρώθηκε με το Ν. 1282/1982, ΦΕΚ 110 Α'/09.09.1982.

²⁷ Άρθρο 35 του Ν. 1202/1981, ΦΕΚ 247 Α'/10.09.1981.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

01.01.1983 γι’ αυτό και η δαπάνη τους κατά το 1983 σημείωσε περαιτέρω αύξηση κατά 7,30%, ενώ όλων των άλλων κατηγοριών υπέστη πτώση.

Το 1984 η διεύρυνση των κλιμακίων υπολογισμού της Α.Τ.Α. επέδρασε αυξητικά και στις τέσσερις κατηγορίες, με την κατηγορία των πολιτικών (2) όμως να υφίσταται τη μεγαλύτερη μεταβολή κατά 11,79%. Η υψηλότερη αυτή αντίδραση της δαπάνης των πολιτικών (2) αποδίδεται στην ταυτόχρονη αύξηση του πλήθους τους που σημειώθηκε κατά το έτος αυτό. Το επόμενο έτος, το 1985, η εξέλιξη της δαπάνης των δύο ενεργών κατηγοριών είναι σχεδόν ομοιόμορφη καθώς τόσο των στρατιωτικών (1) όσο και των πολιτικών (2) αυξάνεται αλλά με χαμηλούς ρυθμούς. Των άλλων δύο, όμως, των μη ενεργών κατηγοριών, των πολεμικών (3) & (4) και των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) παρουσιάζει απόκλιση διότι των μεν πρώτων παρουσιάζει αύξηση της τάξεως του 6,74% των δε δευτέρων μειώνεται καθώς μειώνεται και το πλήθος τους. Η αύξηση αυτή της δαπάνης των πολεμικών οφείλεται στις επιπλέον αυξήσεις που δόθηκαν αναδρομικά από 01.09.1984 στις συντάξεις της κατηγορίας αυτής ²⁸. Συγκεκριμένα, στις πολεμικές συντάξεις που δεν κανονίζονται με βάση το μισθό ενέργειας δόθηκε κλιμακωτή αύξηση που κυμαινόταν μεταξύ του 12% και του 5%, ανάλογα με το ποσό της σύνταξης και επιπλέον αυξήθηκε το κατώτατο όριο σύνταξης από 8.560 δρχ. σε 9.600 δρχ. δηλαδή κατά 12%.

Κατόπιν, το 1986 παρατηρείται πτώση της δαπάνης όλων των κατηγοριών, εκτός των πολιτικών (2) των οποίων το κόστος αυξάνει οριακά κατά 1,20%. Η αύξηση του πλήθους τους είναι η αιτία και γι’ αυτή τους τη διαφοροποίηση καθώς σημειώνει σημαντική αύξηση της τάξεως του 8,90%. Το 1987, όμως, που εξακολουθεί ο πληθυσμός τους να ανεβαίνει και μάλιστα περισσότερο σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ξεχωρίζει σε μεταβολή η δαπάνη των στρατιωτικών (1) καθώς η δική τους είναι λίγο πάνω από τη συνηθισμένη, στο 5,12% και είναι ίδια μ’ αυτή της νεοεισερχόμενης κατηγορίας των δημοτικών - κοινοτικών (6). Το μισθολόγιο των στρατιωτικών του Ν. 1643/1986 οδήγησε σε αναπροσαρμογή των συντάξεών τους μέσα στο 1987 με αποτέλεσμα το ύψος της δαπάνης τους να αυξηθεί κατά 12,91%. Η αναπροσαρμογή αυτή επέδρασε και στο ύψος των πολεμικών συντάξεων καθώς συνδέονται άμεσα με το μισθολόγιο των στρατιωτικών και σε συνδυασμό με τη μικρή αύξηση του

²⁸ Άρθρο 9 του Ν. 1518/1985, ΦΕΚ 30 Α’/06.03.1985

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

πληθυσμού τους είχε σαν αποτέλεσμα να σημειώσει οριακή πτώση σε σχέση με το 1986, κατά 1,37%.

Κατά τη διάρκεια του έτους του 1987 θεοπίστηκε και η αναπροσαρμογή των πολιτικών συντάξεων κατ’ επέκταση του μισθολογίου του Ν. 1505/1984 η επίδραση της οποίας έγινε ιδιαίτερα αισθητή ένα χρόνο αργότερα, το 1988 και εξακολούθησε και το 1989. Εκτός του ότι ο μεγαλύτερος όγκος των συντάξεων αναπροσαρμόσθηκε εντός του 1988, η αναπροσαρμογή έγινε σταδιακά δηλαδή το 30% της διαφοράς χορηγήθηκε από 01.07.1987, το άλλο 30% από 01.01.1988 και το υπόλοιπο 40% από 01.01.1989. Έτσι, το 1988 η δαπάνη της κατηγορίας των πολιτικών (2) αυξήθηκε κατά 15,16%, των δημοτικών - κοινοτικών (6) κατά 18,03% και των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) κατά 6,06%. Το 1989 τα ποσοστά των αυξήσεων περιορίζονται εκτός της κατηγορίας των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (6) των οποίων η δαπάνη σημείωσε αύξηση κατά 5,58% διότι η χορήγηση της διαφοράς που προέκυψε στα ποσά των συντάξεών τους έγινε κατά 30% από 01.01.1988 και κατά 30% από 01.01.1989 και κατά 40% από 01.01.1989 ²⁹. Επιπροσθέτως, το 1989 οι πολεμικές συντάξεις παρουσιάζουν αύξηση κατά 10,79% η οποία οφείλεται στην αύξηση του πλήθους τους λόγω της παροχής σύνταξης παθόντες από τον άμαχο πληθυσμό κατά την περίοδο του εμφυλίου πολέμου.

Την ανοδική αυτή πορεία του ύψους της δαπάνης της τελευταίας τριετίας της δεκαετίας του 1980 διαδέχθηκε η περίοδος των οριακών ή και αρνητικών μεταβολών της πραγματικής δαπάνης συνταξιοδότησης της δεκαετίας του 1990. Τα χαμηλά επίπεδα αυξήσεων που δόθηκαν την περίοδο αυτή επηρέασαν πτωτικά τη δαπάνη όλων σχεδόν των κατηγοριών συνταξιούχων του Δημοσίου. Αξιοσημείωτη είναι η μεταβολή της δαπάνης των πολεμικών συντάξεων κατά το έτος 1993 η οποία παρουσίασε αύξηση κατά 2,03% εξαιτίας της επίδρασης που άσκησε η αυξητική μεταβολή του πλήθους των ατόμων που δικαιώθηκαν πολεμικής σύνταξης. Η επόμενη σημαντική μεταβολή της κατηγορίας αυτής ήταν το 1997 λόγω της αναπροσαρμογής που επέβαλε το νέο μισθολόγιο των στρατιωτικών του Ν. 2448/1996. Στην αναπροσαρμογή αυτή οφείλεται και η αύξηση της δαπάνης των στρατιωτικών συνταξιούχων (1) κατά 9,09% η οποία συνεχίστηκε και το 1998 με μεταβολή 8,05% καθώς ένα μεγάλο μερίδιο των συντάξεων αναπροσαρμόσθηκαν εντός του 1998.

²⁹ Ν. 1977/1988, ΦΕΚ 108 Α’/01.06.1988

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Επίσης, κατά τη διάρκεια του 1998 έγινε αναπροσαρμογή και των χορηγούμενων συντάξεων των υπολοίπων κατηγοριών καθώς άλλαξε και το μισθολόγιο των πολιτικών υπαλλήλων του Δημοσίου (Ν. 2470/1997). Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στη δαπάνη της κατηγορίας των πολιτικών συνταξιούχων (2) κατά 15,88%, ακολούθησε η κατηγορία των δημοτικών - κοινοτικών (6) κατά 14,92%, των κληρικών (8) κατά 10,70% και των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) κατά 7,83%. Επιπρόσθετα, χορηγήθηκε σταδιακή αύξηση στο μερίδιο της σύνταξης που κανονίζεται στα μέλη των οικογενειών των αποβιωσάντων συνταξιούχων ή υπαλλήλων που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα από τα 5/10 της σύνταξης του θανόντος στα 7/10 εφόσον δεν συντρέχουν περισσότερα των δύο τέκνων και σε 1/10 επιπλέον για κάθε τέκνο πέραν του δεύτερου μέχρι τη συμπλήρωση ολόκληρης της σύνταξης του θανόντος. Η αύξηση όμως του μεριδίου της σύνταξης έγινε σταδιακά δηλαδή χορηγήθηκε το 30% της διαφοράς από 01.08.1997, το άλλο 30% από 01.01.1998 και το υπόλοιπο 40% από 01.01.1999³⁰.

Το επόμενο της αναπροσαρμογής έτος, το 1999, η δαπάνη επανέρχεται σταδιακά στα συνήθη επίπεδα μεταβολών πλην της κατηγορίας των πολεμικών (3) & (4) της οποίας το κόστος συνταξιοδότησης ανεβαίνει κατά 4,93%. Η άνοδος αυτή ήταν αποτέλεσμα της σταδιακής αύξησης του μεριδίου των δικαιούχων μελών των οικογενειών σύμφωνα με τα ανωτέρω, αλλά κυρίως λόγω της αλλαγής του υπολογισμού των πολεμικών συντάξεων. Έτσι, πλέον η σύνταξη που αναγνωρίζεται στους ανάπηρους πολέμου οπλίτες είναι ίση με 1,2% του εκάστοτε μηνιαίου βασικού μισθού του βαθμού του λοχαγού ανά ποσοστό ανικανότητας. Η αύξηση του ποσοστού της χήρας συζύγου και των τέκνων επεκτάθηκε το 2000 και στην κατηγορία των κληρικών (8) και χορηγήθηκε σταδιακά κατά 30% από 01.07.1999, το άλλο 30% από 01.01.2000 και το υπόλοιπο 40% από 01.01.2001 ³¹. Η επίδραση που άσκησε το γεγονός αυτό στις συντάξεις των κληρικών (8) ήταν σημαντική καθώς τα μέλη των οικογενειών είναι περίπου ίσα με τους συνταξιούχους εξ ιδίου δικαιώματος με αποτέλεσμα το ποσό που δαπανήθηκε για την πληρωμή των συντάξεων όλων των δικαιούχων της κατηγορίας να αυξηθεί κατά 10,92%. Επίσης, κατά το 2000, η δαπάνη της κατηγορίας των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7) αυξήθηκε κατά 4,99% η οποία προκλήθηκε από την αύξηση των ατόμων που δικαιώθηκαν σύνταξης ως αγωνιστές της εθνικής αντίστασης.

³⁰ Άρθρο 12 του Ν. 2592/1998, ΦΕΚ 57 Α' /18.03.1998.

³¹ Άρθρο 2 του Ν. 2768/1999, ΦΕΚ 273 Α' /08.12.1999.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Εν συνεχεία, το 2001 παρόλη την έντονη κινητικότητα που παρατηρείται στο πλήθος των συνταξιούχων, η δαπάνη μεταβάλλεται με συνήθεις ρυθμούς πλην αυτής των κληρικών (8) που αυξάνεται με ποσοστό 10,92% λόγω της σταδιακής αύξησης του ποσοστού των μελών των οικογενειών. Το 2002, όμως, από τις ενεργές κατηγορίες η δαπάνη των πολιτικών (2), των δημοτικών - κοινοτικών (6) και των κληρικών είναι μεγαλύτερη σε σχέση με το προηγούμενο έτος, περίπου κατά 6% ενώ των στρατιωτικών (1) εξακολουθεί να αυξάνει με 3,5% περίπου. Η απόκλιση των τριών πρώτων ήταν αποτέλεσμα της χορήγησης της οικογενειακής παροχής και στους δύο συζύγους ανεξαρτήτως του εάν κάποιος από τους δύο λάμβανε οικογενειακό επίδομα από κάποια άλλη πηγή του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα ³². Η δαπάνη των στρατιωτικών (1) δεν επηρεάστηκε καθώς η πλειοψηφία του πλήθους της κατηγορίας είναι άνδρες των οποίων οι σύζυγοι δεν εργάζονται οπότε τους καταβαλλόταν ήδη η οικογενειακή παροχή. Η αλλαγή αυτή επέδρασε και στη δαπάνη των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) η οποία εξακολούθησε να φθίνει αλλά με μικρότερο ρυθμό.

Από τις δύο εναπομείναντες κατηγορίες εκ των μη ενεργών, η δαπάνη των πολεμικών (3) & (4) παύει να μειώνεται και σημειώνει οριακή αύξηση της τάξεως του 0,34%. Η μεταβολή αυτή προκλήθηκε εξαιτίας της αλλαγής του υπολογισμού της πολεμικής σύνταξης που αναγνωρίζεται στις οικογένειες των έγγαμων και άγαμων οπλιτών και στο κατώτατο όριο της πολεμικής σύνταξης που δεν καθορίζεται με βάση το μισθό ενέργειας. Συγκεκριμένα, είναι πλέον ίση με το ποσό που αναλογεί σε ανάπηρο οπλίτη που φέρει ανικανότητα 35%. Η διαφορά που προέκυψε από την τροποποίηση αυτή καταβλήθηκε σε τρεις δόσεις, το 30% από 01.01.2002, το άλλο 30% από 01.07.2002 και το υπόλοιπο 40% από 01.01.2003 ³³, γι’ αυτό και το 2003 η δαπάνη τους εξακολουθεί να αυξάνει με οριακά επίπεδα μεταβολής. Το ύψος του ποσού που δαπανήθηκε εντός του 2003 για τη συνταξιοδότηση των υπολοίπων κατηγοριών σημειώνει πτώση καθώς δε δόθηκε η ετήσια εισοδηματική πολιτική αλλά καταβλήθηκε καθυστερημένα το 2004.

Έτσι, το 2004 η δαπάνη των τεσσάρων κατηγοριών που περιλαμβάνουν ενεργούς ασφαλισμένους αυξάνει περίπου κατά 13%. Η σημαντική αυτή αύξηση δεν ήταν αποτέλεσμα μόνο της καταβολής της εισοδηματικής πολιτικής του 2003 αλλά και της αναπροσαρμογής των πολιτικών συντάξεων προκειμένου να εφαρμοστούν οι νέες μισθολογικές ρυθμίσεις που

³² Άρθρο 13 παρ. 3 του Ν. 3016/2002, ΦΕΚ 110 Α' /17.05.2002

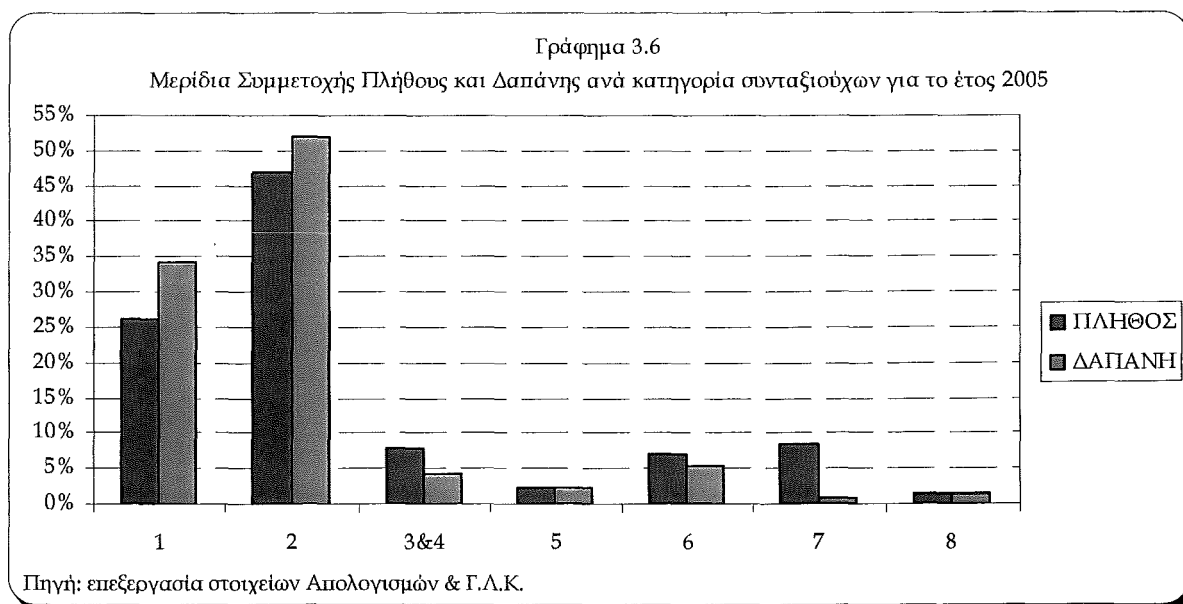
³³ Άρθρο 17 του Ν. 3075/2002, ΦΕΚ 297 Α' /05.12.2002.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

θεοπίστηκαν με το Ν. 3205/2003. Τα γεγονότα αυτά επηρέασαν και τις κατηγορίες που κυριαρχούν τα μέλη των οικογενειών έναντι των συνταξιοδότησεων από δικό τους δικαίωμα πλην της κατηγορίας των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7) των οποίων η σύνταξη δεν τυγχάνει εφαρμογής της εκάστοτε εισοδηματικής πολιτική ούτε αναπροσαρμόζεται με την οποιαδήποτε αλλαγή των μισθολογίων που ισχύουν για τους δημόσιους λειτουργούς. Η δαπάνη των συνταξιοδότησεων Ο.Σ.Ε. (5) αυξάνει κατά 3,78% και των πολεμικών (3) & (4) μειώνεται μεν αλλά με μικρό ποσοστό της τάξεως του 1,47%. Τέλος, το 2005 δεν έχει να επιδείξει κάποια ιδιαίτερη μεταβολή σε κάποια από της υπό μελέτη κατηγορίες συνταξιοδότησεων του Δημοσίου.

3.5 Μέση Ετήσια Σύνταξη ανά κατηγορία Συνταξιοδότησεων

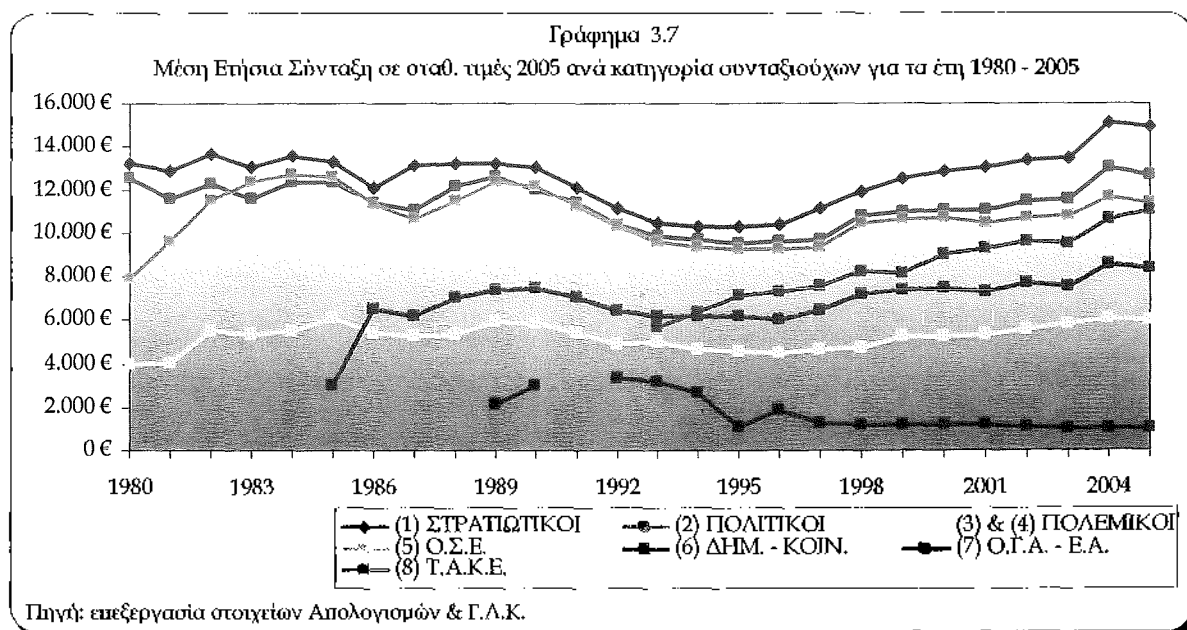
Όπως φάνηκε από την παραπάνω ανάλυση της πορείας εξέλιξης της δαπάνης συνταξιοδότησης των επιμέρους κατηγοριών συνταξιοδότησεων του Δημοσίου στο πέρασμα των είκοσι πέντε ετών, οι μεγαλύτερες μεταβολές που έχει υποστεί το μέγεθός της είναι αποτέλεσμα των πολιτικών επί των συντάξεων που έχουν υιοθετηθεί από τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Παρόλα αυτά όμως, ο όγκος της δαπάνης της κάθε κατηγορίας είναι ανάλογος του πληθυσμιακού της μεγέθους, δηλαδή οι κατηγορίες που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο αριθμό συνταξιοδότησεων αποσπούν και το μεγαλύτερο μερίδιο από τη συνολική δαπάνη (γράφημα 3.6).

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Έτσι, το ένα δεύτερο της συνολικής δαπάνης διατίθεται για την πληρωμή των πολιτικών συνταξιούχων (2) οι οποίοι αποτελούν άλλωστε και την πλειοψηφία του συνόλου των συνταξιούχων. Ακολουθούν οι στρατιωτικοί (1) με ποσοστό 34,30%, οι δημοτικοί - κοινοτικοί (6) με 5,21%, οι πολεμικοί (3) & (4) με 4,18%, οι συνταξιούχοι Ο.Σ.Ε. με 2,29%, οι κληρικοί (8) με 1,33% και οι αγωνιστές εθνικής αντίστασης (7) με 0,72%. Από τις οκτώ κατηγορίες μόνο οι συνταξιούχοι Ο.Σ.Ε. (5) και οι κληρικοί (8) προκαλούν ισόποση δαπάνη με τον πληθυσμό τους, καθώς η δαπάνη των στρατιωτικών (1) και των πολιτικών (2) είναι αναλογικά μεγαλύτερη του πλήθους τους και των πολεμικών (3) & (4), των δημοτικών - κοινοτικών (6) και των αγωνιστών εθνικής αντίστασης (7) είναι μικρότερη. Ειδικότερα, η δαπάνη που προκαλούν οι στρατιωτικοί (1) είναι συγκριτικά μεγαλύτερη απ’ αυτή των πολιτικών (2), το δε μερίδιο της δαπάνης των πολεμικών (3) & (4) υπολείπεται κατά το ήμισυ του μεριδίου του πλήθους τους και η δαπάνη των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7) είναι κατά πολύ μικρότερη σε σχέση με το πλήθος τους.

Η ανισότητα αυτή μεταξύ των μεριδίων του πλήθους και του κόστους σχετίζεται με τη μέση ετήσια σύνταξη που αντιστοιχεί σε κάθε κατηγορία. Δηλαδή, η συγκριτικά μεγαλύτερη δαπάνη των στρατιωτικών (1) υποδηλώνει και τη μεγαλύτερη μέση σύνταξη που τους παρέχεται και αντιστοίχως η ελάχιστη συμμετοχή της δαπάνης των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7) δείχνει και το πολύ μικρό ποσό σύνταξης που παίρνουν (γράφημα 3.7).

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Επισημαίνεται για μια ακόμα φορά, ότι επιμερισμός της δαπάνης έχει γίνει στο σύνολο του πληθυσμού της κάθε κατηγορίας, ανεξαρτήτως δικαιώματος, με συνέπεια το ποσό της μέσης σύνταξης να αναφέρεται στο μέσο όρο των παροχών που λαμβάνουν σε ετήσια βάση οι συνταξιούχοι από δικό τους δικαίωμα και τα δικαιούχα μέλη των οικογενειών. Επειδή όμως, το ποσό που κανονίζεται στη χήρα ή στο χήρο σύζυγο και στα τέκνα συνίσταται στα 7/10 της σύνταξης που δικαιούται ο ίδιος, το αποτέλεσμα της μέσης σύνταξης εμφανίζεται μειωμένο. Παρόλα αυτά, δεν υφίσταται θέμα αλλοίωσης στη σειρά κατάταξης που καταλαμβάνει η κάθε κατηγορία ως προς το ύψος των ετήσιων παροχών που απολαμβάνουν οι δικαιούχοι της. Έτσι, σ' όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου η κατηγορία των στρατιωτικών (1) βρίσκεται στην πρώτη θέση των συνταξιοδοτικών απολαβών με κατά μέσο όρο ποσό σύνταξης 12.625€. Ακολουθεί η κατηγορία των πολιτικών (2) με 11.361€, των συνταξιούχων Ο.Σ.Ε. (5) με 10.795€, των κληρικών (8) με 8.439€, των δημοτικών - κοινοτικών (6) με 6.859€, και των πολεμικών (3) & (4) με 5.224€. Τελευταία βρίσκεται η κατηγορία των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7) με μέση σύνταξη 1.136€, που με την πάροδο των ετών παραμένει σχετικά αμετάβλητη σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Η διαφοροποίηση αυτή στο ποσό που λαμβάνουν οι συνταξιούχοι της κάθε κατηγορίας δεν έχει να κάνει ούτε με τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης ούτε με το ποσοστό αναπλήρωσης του μισθού, αλλά με τις διαφορές που υπάρχουν στις συντάξιμες αποδοχές που λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό της σύνταξης. Εξαιρουμένων των συντάξεων της κατηγορίας των πολεμικών (3) & (4) και των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης (7), η σύνταξη των λοιπών κατηγοριών, που καλύπτουν άλλωστε και το 95% της συνολικής δαπάνης, συνίσταται στο 80% του συντάξιμου μισθού επί 22,857 χιλιοστά για κάθε έτος υπηρεσίας. Οι αποδοχές ενέργειας, όμως, που διαμορφώνουν το συντάξιμο μισθό παρουσιάζουν αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών εργαζομένων του Δημοσίου με αποτέλεσμα να προκαλούν διαφοροποιήσεις και στο ποσό που τους παρέχεται μελλοντικά ως σύνταξη. Υπάρχουν διαφορές που προέρχονται από τις μισθολογικές ρυθμίσεις που διέπουν την αμοιβή της κάθε ομάδας δημοσίων υπαλλήλων και κυρίως από τα διάφορα είδους επιδόματα αλλά και διαφορές που προέρχονται από κοινωνικούς λόγους όπως το επίπεδο εκπαίδευσης των εργαζομένων από το οποίο εξαρτάται άμεσα ο βασικός τους μισθός.

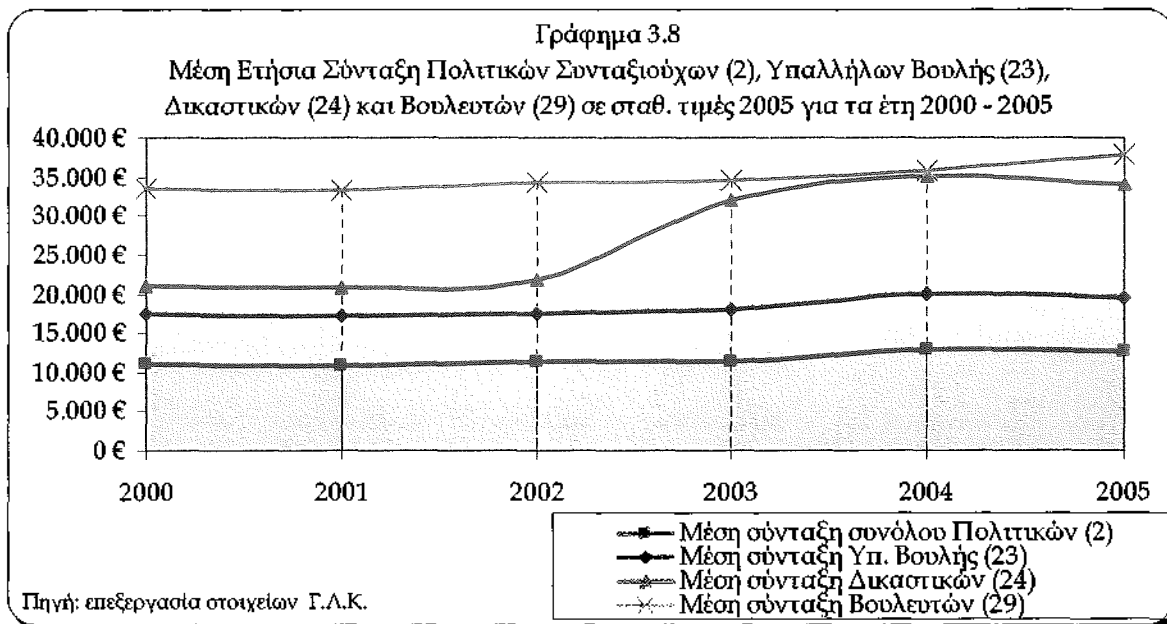
Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Έτσι, στους παραπάνω λόγους αποδίδεται και η πρώτη θέση της κατηγορίας των στρατιωτικών (1) η οποία αναμφισβήτητα αισιτελεί την καλύτερα αμειβόμενη κατηγορία συνταξιούχων του Δημοσίου. Το γεγονός ότι το μισθολόγιο των υπηρετούντων στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας διαφέρει από αυτό των λοιπών δημοσίων λειτουργών έχει σαν αποτέλεσμα η σύνταξή τους να είναι και μεγαλύτερη. Σε πολύ υψηλή θέση στην κλίμακα των μέσων συνταξιοδοτικών απολαβών βρίσκεται επίσης και η σύνταξη που παρέχεται στους σιδηροδρομικούς (5), η οποία σχεδόν συμπίπτει με αυτή των πολιτικών (2). Ουσιαστικά, αποτελούν τη μόνη εκ των τεσσάρων μη ενεργών κατηγοριών που βρίσκεται σε τόσο υψηλή κατάταξη που ξεπερνά ακόμα και τους κληρικούς (8) και τους δημοτικούς - κοινοτικούς (6). Η υψηλή τους αυτή θέση προκαλεί εντύπωση διότι τα δύο τρίτα του πληθυσμού της εν λόγω κατηγορίας αποτελείται από δικαιούχα μέλη των οικογενειών τα οποία αν και λαμβάνουν μέρος της σύνταξης του θανόντος, το οποίο συνίσταται στα 7/10 της σύνταξης του ιδίου, εντούτοις η μέση ετήσια σύνταξή τους είναι συγκριτικά μεγάλη. Η εξήγηση βρίσκεται και πάλι στο ύψος του συντάξιμου μισθού καθώς πέρα από το βασικό μισθό του κλιμακίου συνυπολογίζονται και οι δευτερεύουσες απολαβές που ισχύουν για τους εργαζομένους στα σιδηροδρομικά δίκτυα της χώρας.

Ακόμα, αξίζει να σχολιαστεί η θέση που καταλαμβάνει η κατηγορία των δημοτικών - κοινοτικών (6) η οποία βρίσκεται σε σημαντική απόσταση απ’ αυτή των πολιτικών συνταξιούχων (2). Πρώτα απ’ όλα, η χαμηλή της κατάταξη σχετίζεται άμεσα με την επιμέρους σύνθεσή της και συγκεκριμένα από το μερίδιο που κατέχουν οι πρόεδροι (62) οι οποίοι αποτελούν το 32% του πλήθους της κατηγορίας και αποσπούν περίπου το 20% της δαπάνης αυτής. Το σημαντικό αυτό μερίδιο των προέδρων έχει σαν αποτέλεσμα να κατεβάζει το μέση σύνταξη του συνόλου της κατηγορίας διότι ο υπολογισμός τους γίνεται με βάση τα τακτικά έσοδα της κοινότητας που υπηρέτησαν τα οποία στις περισσότερες περιπτώσεις ήταν σε χαμηλά επίπεδα με αποτέλεσμα η πλειοψηφία των εν λόγω συντάξεων να μην ξεπερνούν το ύψος του κατώτατου ορίου σύνταξης του Δημοσίου, που το 2005 για παράδειγμα ήταν 307,45€. Επιπροσθέτως, ο συντάξιμος μισθός των δικαιούχων της κατηγορίας αυτής είναι αναλογικά μικρότερος από των πολιτικών (2) διότι ελάχιστοι εργαζόμενοι της τοπικής αυτοδιοίκησης που βρίσκονται σε ηλικία συνταξιοδότησης είναι ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης καθώς το μεγαλύτερο μέρος αυτών ανήκει στις κατηγορίες της υποχρεωτικής ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γεγονός που έχει άμεσο αντίκτυπο στο μισθό τους εφόσον αυτός καθορίζεται από την κατηγορία εκπαίδευσης.

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

Επιπρόσθετα διαφορές στο ύψος της μέσης ετήσιας σύνταξης παρουσιάζονται και μεταξύ των ομάδων που περιλαμβάνει η κάθε κατηγορία. Για παράδειγμα η κατηγορία των πολιτικών συνταξιούχων (2) μεταξύ των άλλων περιέχει την ομάδα των υπαλλήλων της Βουλής (23), των δικαστικών λειτουργών (24) και των βουλευτών (29) των οποίων η μέση σύνταξη αποκλίνει σημαντικά από τη μέση σύνταξη της κατηγορίας τους (γράφημα 3.8).

Όταν η μέση σύνταξη όλης της κατηγορίας των πολιτικών συνταξιούχων (2) κατά μέσο όρο για τα έτη 2000 - 2005 φτάνει περίπου τα 12.000€, η μέση σύνταξη των υπαλλήλων της Βουλής (23) ανέρχεται σε 18.500€, των δικαστικών λειτουργών (24) σε 28.000€ και των βουλευτών (29) σε 35.000€. Η διαφορά αυτή στη σύνταξη των υπαλλήλων της Βουλής (23) και των δικαστικών λειτουργών (24) προέρχεται από το μεγαλύτερο ύψος των συντάξιμων αποδοχών τους. Ο συντάξιμος μισθός των υπαλλήλων της Βουλής είναι προσαυξημένος σε σχέση με των υπολοίπων δημοσίων υπαλλήλων καθώς ο βασικός μισθός του κλιμακίου τους είναι αυξημένος κατά 25% και συνυπολογίζονται ορισμένα επιδόματα του κλάδου τους. Επιπλέον το ποσοστό αναπλήρωσης του μισθού γι' αυτούς που συγκεντρώνουν συντάξιμη υπηρεσία άνω των είκοσι εννέα ετών φτάνει στο 100%, όταν για τους υπόλοιπους απαιτούνται σαράντα έτη για να φτάσουν στο 88%.

Αναλόγως και ο συντάξιμος μισθός των δικαστών είναι αυξημένος εξαιτίας του διαφορετικού μισθολογίου που ακολουθούν. Το 2003 μάλιστα που λήφθηκε υπόψη κατά τον

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

υπολογισμό της σύνταξής τους και η πάγια αποζημίωση λόγω των ειδικών συνθηκών προσφοράς εργασίας (πολύωρη παραμονή στην έδρα, απασχόληση χωρίς ωράριο εργασίας, κατ’ οίκον εργασία, προσφορά υπηρεσιών σε παραμεθόριες και προβληματικές περιοχές) η οποία κυμαίνεται μεταξύ 734 και 880 ευρώ ανάλογα με το βαθμό τους είχε ως αποτέλεσμα η ετήσια σύνταξή τους να παρουσιάζει αύξηση κατά 10.000€ ή κατά 47%. Επαικόλουθο του ειδικού μισθολογίου που διέπει τον κλάδο των δικαστικών είναι η επίσης αυξημένη σύνταξη των βουλευτών (29) η οποία κανονίζεται βάσει των συντάξιμων αποδοχών του Προέδρου του Αρείου Πάγου.

3.6 Συμπεράσματα Κεφαλαίου

Αυτό το ομοίο πρέπει να μείνει από την παραπάνω ανάλυση της δαπάνης που καταναλώνει το κράτος για την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου είναι η ευαισθησία που δείχνει το μέγεθος αυτής στις αλλαγές της εκάστοτε πολιτικής επί των συντάξεων. Παρόλο που το πλήθος των συνταξιούχων αποτελεί προσδιοριστικό παράγοντα της δαπάνης εντούτοις ο βαθμός αντίδρασής της στις μεταβολές αυτού είναι κατά πολύ μικρότερος σε σχέση με αυτόν που επιδεικνύει στις οποιεσδήποτε αλλαγές της κυβερνητικής πολιτικής. Σε κάθε χρονιά που υπήρξε αλλαγή πολιτικής είτε ως προς το ποσοστό των ετήσιων αυξήσεων που δίνονται στις συντάξεις είτε ως προς τη ρύθμιση γενικότερων συνταξιοδοτικών θεμάτων η δαπάνη παρουσίασε μεταβολή. Στις περισσότερες των περιπτώσεων η μεταβολή αυτή ήταν αυξητική και μόνο κατά τα πρώτα έτη της δεκαετίας του 1990 υπήρξε περιορισμός της αφού μόνο τότε εφαρμόστηκε ιδιαίτερα αυστηρή δημοσιονομική πολιτική. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις της βέβαια δεν ήταν αποτέλεσμα των ετήσιων εισοδηματικών πολιτικών αλλά των αναπροσαρμογών που προκάλεσαν τα νέα μισθολόγια των δημοσίων λειτουργών. Αυτό όμως που έχει σημασία είναι ότι σήμερα δαπανώνται πάνω από τέσσερα δισεκατομμύρια ευρώ για την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου ποσό που επιβαρύνει άμεσα τον κρατικό προϋπολογισμό.

Οι μεγαλύτερες σε τάξη μεγέθους μεταβολές της συνολικής δαπάνης ήταν αυτές που προήλθαν από τις επιμέρους μεταβολές του ποσού που απαιτείται για τη συνταξιοδότηση των δύο μεγάλων κατηγοριών συνταξιούχων του Δημοσίου, των στρατιωτικών (1) και ιδιαίτερα των πολιτικών (2). Τα δύο τρίτα της συνολικής δαπάνης κατανέμονται στις δύο αυτές κατηγορίες, οι οποίες περιλαμβάνουν και την πλειοψηφία του συνόλου των

Κεφάλαιο 3 : “ Στατιστική Μελέτη της Δαπάνης για τις Συντάξεις του Δημοσίου ”

συνταξιούχων. Εντούτοις, η αναλογικότητα πλήθους δαπάνης δεν είναι απόλυτη κατά πως δείχνει η μέση ετήσια σύνταξη που αντιστοιχεί στους δικαιούχους της κάθε κατηγορίας. Οι διαφοροποιήσεις των συντάξιμων αποδοχών που λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης είναι αυτές που προκαλούν αντιθέσεις στο ύψος των συνταξιοδοτικών παροχών που αντιστοιχούν σε κάθε συνταξιούχο ο οποίος ανήκει σε διαφορετική κατηγορία.

4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

Το συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου παρόλη την ιδιομορφία του σε γενικές γραμμές λειτουργεί κατά τα πρότυπα και τις αρχές των λεγόμενων *αναδιανεμητικών* συστημάτων. Βασικό χαρακτηριστικό των συστημάτων αυτών είναι ότι οι συντάξεις χρηματοδοτούνται από τις εισφορές των εργαζομένων, των εργοδοτών και του κράτους. Η χρηματοδότηση των συντάξεων μας περιόδου επιβαρύνει τους εργαζομένους της ίδιας περιόδου υπό την έννοια ότι οι σημερινοί εργαζόμενοι πληρώνουν τις συνταξιοδοτικές παροχές των σημερινών συνταξιούχων και οι μελλοντικοί εργαζόμενοι θα πληρώσουν τις συντάξεις των μελλοντικών συνταξιούχων δηλαδή των σημερινών εργαζομένων. Στην αντίπερα όχθη των συστημάτων αυτών βρίσκονται τα αποκαλούμενα *κεφαλαιοποιητικά* συστήματα στα οποία κάθε άτομο χρηματοδοτεί τη σύνταξή του μέσω της συσσωρευμένης και υπενδεδυμένης αποταμίευσης κατά τη διάρκεια του ενεργού του βίου.

Η οικονομική ισορροπία στα πλαίσια του αναδιανεμητικού συστήματος εξασφαλίζεται από την ισότητα μεταξύ του συνολικού μεγέθους των εισφορών και των δαπανών. Το μέγεθος των εισφορών καθορίζεται από τον αριθμό των εργαζομένων που καταβάλλουν συνταξιοδοτικές εισφορές και το ύψος των εισφορών. Το μέγεθος των δαπανών εξαρτάται από τον αριθμό των ατόμων που λαμβάνουν σύνταξη και το ύψος της σύνταξης. Έτσι, σε κατάσταση ισορροπίας ισχύει η ισότητα:

$$L \times C = PEN \times B \quad \text{Σχέση (4.1)}$$

Όπου:

- L Ο αριθμός των εργαζομένων
- C Η μέση εισφορά
- PEN Ο αριθμός των συνταξιούχων
- B Η μέση σύνταξη – μέση παροχή

Έχοντας μέχρι τώρα προσδιορίσει τη δεξιά πλευρά της παραπάνω σχέσης η οποία αναφέρεται στις υποχρεώσεις (παθητικό) του συστήματος θα διερευνηθεί η ύπαρξη ισορροπίας του συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου αφού προηγουμένως καθοριστεί και η αριστερή πλευρά της εξίσωσης η οποία αναφέρεται στις απαιτήσεις (ενεργητικό) του συστήματος.

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

4.1 Εισφορές - Έσοδα για τις Συντάξεις του Δημοσίου

Από το 1993 για όλους τους φορείς κύριας ασφάλισης μισθωτών, συμπεριλαμβανομένου και του Δημοσίου, το συνολικό ποσοστό εισφοράς ασφαλισμένου, εργοδότη και κράτους έχει οριστεί σε 30% επί των αποδοχών των ασφαλισμένων. Η συνολική αυτή εισφορά κατανέμεται κατά 6,67% σε βάρος των ασφαλισμένων, κατά 13,33% σε βάρος των εργοδοτών και κατά 10% σε βάρος του κράτους. Στην περίπτωση του συστήματος συνταξιοδότησης του Δημοσίου η εισφορά του ασφαλισμένου βαρύνει το δημόσιο υπάλληλο εφόσον αυτός υπάγεται στη συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου, χαρακτηρίζει κάθε υπηρεσία του ως συντάξιμη ή μη και εισάγεται στον κρατικό προϋπολογισμό ως δημόσιο έσοδο, η δε εισφορά του εργοδότη και του κράτους είναι αφανής.

Η εισφορά των εργαζομένων του Δημοσίου θεσπίστηκε για πρώτη φορά με το Ν. 1902/1990 (ΦΕΚ 138 Α'/17.10.1990) και αφορούσε τους δημοσίους υπαλλήλους που διορίζονταν ως τακτικοί υπάλληλοι ή κατατάσσονταν ως στρατιωτικοί από 01.10.1990 και μετά. Η εισφορά επιβλήθηκε ως ποσοστό επί των μηνιαίων συντάξιμων αποδοχών τους και ήταν ίσο με το ποσοστό που ίσχυε κάθε φορά για τους ασφαλισμένους στην κοινή ασφάλιση του Ι.Κ.Α. (6,67%). Στη συνέχεια με το Ν. 2084/1992 (ΦΕΚ 165 Α'/07.10.1992) η κράτηση επεκτάθηκε σ' όλους τους υπαλλήλους δηλαδή και σ' αυτούς που είχαν διοριστεί μέχρι 30.09.1990 και έτσι από 01.01.1993 επιβλήθηκε μηνιαία κράτηση 3% επί των μηνιαίων συντάξιμων αποδοχών, η οποία αυξήθηκε σε ποσοστό 5% από 01.01.1994 και σε ποσοστό 6,67% από 01.01.1995. Ειδικά, γι' αυτούς που έχουν ασφαλιστεί σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης μετά την 01.01.1993, δηλαδή για τους νέους ασφαλισμένους, ο υπολογισμός της κράτησης του 6,67% δεν γίνεται μόνο στο βασικό μισθό κλιμακίου αλλά στο σύνολο των πάσης φύσεως αποδοχών οι οποίες ιλέον λαμβάνονται υπόψη και για τον υπολογισμό της σύνταξής τους.

Επίσης, στις συντάξεις και στις χορηγίες που καταβάλλονται από το Δημόσιο επιβλήθηκε από 01.01.1993 προσωρινή ειδική μηνιαία κράτηση υπέρ του Δημοσίου, για το Λογαριασμό Αλληλεγγύης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (Λ.Α.Φ.Κ.Α), η οποία όμως καταργήθηκε από 01.07.2004. Η κράτηση της ειδικής αυτής εισφοράς των συνταξιούχων γινόταν κατά την καταβολή των συντάξεών τους και το ποσοστό της κυμαινόταν ανάλογα με το ποσό της

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

σύνταξης. Συγκεκριμένα, για το τμήμα σύνταξης έως 100.000 δρχ.³⁴ η κράτηση ήταν 1%, για το τμήμα από 100.001 έως 200.000 δρχ. ήταν 2%, για το τμήμα από 200.001 έως 300.000 δρχ. ήταν 3%, για το τμήμα από 300.001 έως 400.000 δρχ. ήταν 4% και για το τμήμα σύνταξης άνω των 400.000 δρχ. ήταν 5%. Από την κράτηση αυτή εξαιρέθηκαν οι συντάξεις ποσού μέχρι 100.000 δρχ., οι προσωπικές συντάξεις, οι συντάξεις παθόντων εξαιτίας της υπηρεσίας, οι πολεμικές και οι εξομοιούμενες μ’ αυτές, οι συντάξεις των παντελώς τυφλών, παραπληγικών, τετραπληγικών και πασχόντων από μεσογειακή ή δρεπανοκυτταρική αναιμία.

Πριν την επιβολή των ανωτέρω κρατήσεων είχε θεσπιστεί από 01.01.1985 ετήσια εισφορά 5% επί των τακτικών εσόδων των κοινοτήτων, εισφορά 8% επί των καταβαλλόμενων αποδοχών των κοινοτικών υπαλλήλων που βαρύνουν τις κοινότητες και εισφορά 10% επί των εξόδων παραστάσεως των εν ενεργεία δημάρχων και προέδρων κοινοτήτων. Σκοπός των κρατήσεων αυτών ήταν και εξακολουθεί να είναι η μερική αντιμετώπιση της δαπάνης που απαιτείται για την πληρωμή των συντάξεων των δημοτικών και κοινοτικών υπαλλήλων και των χορηγιών των δημάρχων και των προέδρων κοινοτήτων που βαρύνουν το Δημόσιο από την ως άνω ημερομηνία.

Επιπρόσθετο έσοδο του κρατικού προϋπολογισμού αποτελεί η εισφορά που απαιτείται για την αναγνώριση προηγούμενων υπηρεσιών προκειμένου να υπολογιστούν συντάξιμες από το Δημόσιο. Τέτοιες υπηρεσίες μπορεί να είναι αυτές για τις οποίες δεν έχουν καταβληθεί εισφορές ή αυτές οι οποίες προσαυξάνουν τη σύνταξη ή ακόμα και ο χρόνος της στρατιωτικής θητείας για τους άνδρες οι οποίοι θεμελιώνουν δικαίωμα μετά την 01.01.1998. Το δε ποσό της εισφοράς συνίσταται σε ποσοστό 6,67% επί των μηνιαίων συντάξιμων αποδοχών, όσο δηλαδή και η κράτηση υπέρ σύνταξης.

Επιπλέον, συμπληρωματική εισφορά απαιτείται για τους υπαλλήλους που έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο μέχρι την 31.12.1982 για την αναγνώριση του χρόνου απασχόλησής τους στον ιδιωτικό τομέα κατά τον οποίο ήταν ασφαλισμένοι σε οργανισμό κύριας ασφάλισης. Το ποσοστό όμως της εισφοράς αυτής είναι 7% επί των μηνιαίων συντάξιμων αποδοχών. Οι ασφαλιστικές εισφορές (εργοδότη και ασφαλισμένου) για τον αναγνωριζόμενο χρόνο, οι οποίες έχουν καταβληθεί στον οικείο ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης,

³⁴ Από 01.01.1998 η εισφορά του 1% επιβλήθηκε για τις συντάξεις έως 120.000 δρχ., του 2% από 120.001 - 200.000 δρχ. και τα υπόλοιπα διατηρήθηκαν ίδια.

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

αποδίδονται εφάπαξ στο Δημόσιο, μέσα σε ένα εξάμηνο από την ημερομηνία που θα καταστούν απαιτητές, με προσαύξηση 8% για κάθε χρόνο που πέρασε από τη διακοπή της ασφάλισης σ’ αυτόν μέχρι την ημερομηνία υποβολής της αίτησης για αναγνώριση του χρόνου από το Δημόσιο. Αντί της απόδοσης των εισφορών στο Δημόσιο μπορεί να γίνεται και συμψηφισμός του ποσού αυτών με τυχόν οφειλές του Δημοσίου στους οικείους ασφαλιστικούς οργανισμούς ή παρακράτηση από το ποσό με το οποίο τυχόν επιχορηγούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Γι’ αυτούς που έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο μετά την 01.01.1983 για την αναγνώριση του χρόνου απασχόλησής τους στον ιδιωτικό τομέα δεν απαιτείται η καταβολή συμπληρωματικής εισφοράς εκ μέρους των ασφαλισμένων αλλά αναζητείται από τους άλλους φορείς το ποσό της συμμετοχής τους στη δαπάνη συνταξιοδότησης. Το ποσό αυτό είναι ίσο με το 20% του γινομένου του αριθμού ημερών ασφάλισης και του κατώτατου ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη, όπως ισχύει την 31^η Δεκεμβρίου κάθε έτους. Μέσα στο μήνα Μάρτιο κάθε έτους υπολογίζεται από κάθε ασφαλιστικό οργανισμό ο συνολικός αριθμός ημερών ασφάλισης που μεταφέρθηκαν σ’ αυτόν από καθέναν από τους άλλους οργανισμούς, καθώς και ο συνολικός αριθμός ημερών που διανύθηκαν στην ασφάλισή του και μεταφέρθηκαν σ’ άλλο οργανισμό για τη χορήγηση και στις δύο περιπτώσεις σύνταξης κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Η διαφορά του αριθμού ημερών ασφάλισης που μεταφέρθηκαν προς και από κάθε ασφαλιστικό οργανισμό αποτελεί τη βάση για τον προσδιορισμό του ποσού συμμετοχής στη δαπάνη της συνταξιοδότησης για καθένα ημερολογιακό έτος.

4.2 Έλλειμμα Εσόδων - Δαπανών

Καταστρατηγώντας μία από τις βασικές αρχές κατάρτισης του κρατικού προϋπολογισμού, την αρχή της *καθολικότητας*, η οποία στηρίζεται στον κανόνα της *μη διάθεσης* των εσόδων, σύμφωνα με τον οποίο δεν επιτρέπεται σε ένα ειδικό έσοδο να χρηματοδοτήσει μία ειδική δαπάνη, είναι δυνατός ο υπολογισμός του αποτελέσματος των εσόδων - εξόδων συνταξιοδότησης ώστε να εξεταστεί η επάρκεια των εισφορών των ασφαλισμένων και του κράτους - εργοδότη στη χρηματοδότηση των συντάξεων του Δημοσίου (πίνακας 4.1).

Πίνακας 4.1																				
Δαπάνες και Έσοδα για συντάξεις Δημοσίου σε σταθ. τιμές 2005 για τα έτη 1985 - 2004 (σε εκατ. ευρώ)																				
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΔΑΠΑΝΕΣ																				
α. Συντάξεις	2.478	2.441	2.593	2.836	3.068	3.179	2.964	2.703	2.641	2.610	2.652	2.745	2.844	3.163	3.313	3.438	3.555	3.708	3.754	4.209
Συντάξεις Δημοσίου	2.478	2.441	2.593	2.836	3.068	3.179	2.964	2.703	2.641	2.610	2.652	2.745	2.844	3.163	3.312	3.436	3.554	3.708	3.754	4.209
Συνταξιοδοτικές Υποχρεώσεις σε Διεθνείς Οργανισμούς	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	0	0	1
β. Λειτουργικές δαπάνες	0,6	0,5	0,9	0,8	1,0	0,9	1,2	1,0	2	2	3	3	4	4	5	5	7	7	7	7
I. Γενικό σύνολο δαπανών (α + β)	2.479	2.441	2.594	2.837	3.069	3.180	2.965	2.704	2.642	2.611	2.655	2.748	2.848	3.167	3.318	3.443	3.562	3.715	3.762	4.217
ΕΣΟΔΑ																				
γ. Εισφορές	18	28	30	30	32	30	32	35	191	274	357	371	417	437	454	503	520	557	666	690
5% στα τακτικά έσοδα των κοινοτήτων υπέρ συντάξεων κοινοτικών υπαλλήλων	7	10	8	9	8	8	8	7	7	8	8	7	8	8	2	1	0	1	0	0
8% στις καταβαλλόμενες αποδοχές των κοινοτικών υπαλλήλων που βαρύνουν τις κοινότητες	8	15	13	13	15	15	15	15	15	15	15	15	17	17	7	8	8	7	7	7
10% στα έξοδα παράστασης των εν ενεργεία δημάρχων και προέδρων κοινοτήτων (Ν. 1205/1981)	2	3	3	4	4	4	4	4	4	5	5	6	6	8	3	3	3	3	3	3
Εισφορές συνταξιοδότησης από το Δημόσιο	-	-	-	-	-	-	2	7	136	218	296	310	347	361	399	442	454	488	592	637
Εισφορές αναγνώρισης προϋπηρεσίας	0	0	6	5	5	4	3	3	5	5	6	6	6	6	3	3	5	5	7	7
Εισφορές συνταξιούχων (άρθρο 20 παρ. 3 του Ν. 2084/92)	-	-	-	-	-	-	-	-	24	24	26	29	32	37	41	46	50	54	58	36
δ. Επιστροφές	15	11	10	10	11	10	14	11	14	11	10	11	12	9	10	10	11	10	10	16
A. Σύνολο εσόδων (γ + δ)	33	39	39	40	43	40	46	47	206	285	367	382	429	446	465	513	531	568	676	706
B. Υποχρεωτική συνεισφορά του Δημοσίου (23,33%, άρθρο 22 του Ν. 2084/92)	-	-	-	-	-	-	-	-	474	762	1.034	1.083	1.214	1.262	1.395	1.547	1.590	1.708	2.069	2.227
II. Γενικό Σύνολο Εσόδων (A + B)	33	39	39	40	43	40	46	47	680	1.047	1.402	1.465	1.643	1.709	1.859	2.060	2.121	2.276	2.745	2.932
Γ. Έλλειμμα δαπανών - εσόδων καλυπτόμενο από το Δημόσιο (I - II)	2.446	2.402	2.554	2.797	3.026	3.140	2.290	2.657	1.962	1.565	1.253	1.283	1.205	1.458	1.459	1.384	1.441	1.439	1.017	1.284
Συμμετοχή στις δαπάνες για συντάξεις του Δημοσίου																				
Συμμετοχή εργαζομένων (A)	33	39	39	40	43	47	46	47	206	285	367	382	429	446	465	513	531	568	676	706
%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	2%	2%	8%	11%	14%	14%	15%	14%	14%	15%	15%	15%	18%	17%
Συμμετοχή Δημοσίου (B + Γ)	2.446	2.402	2.554	2.797	3.026	3.140	2.920	2.657	2.437	2.326	2.287	2.366	2.419	2.721	2.853	2.930	3.031	3.147	3.086	3.511
%	99%	98%	98%	99%	99%	99%	98%	98%	92%	89%	86%	86%	85%	86%	86%	85%	85%	85%	82%	83%
Πηγή: επεξεργασία στοιχείων κρατικών απολογισμών και εισηγητικών εκθέσεων προϋπολογισμού																				

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

Το γενικό σύνολο δαπανών (I) αποτελείται από τα ποσά που δεσμεύονται για την πληρωμή των συντάξεων (α) και τις λειτουργικές δαπάνες της υπηρεσίας συντάξεων (β). Οι συντάξεις αφορούν τόσο το κόστος συνταξιοδότησης των οκτώ κύριων κατηγοριών συνταξιούχων του Δημοσίου όσο και τα κεφάλαια που απαιτούνται για τη μεταφορά των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων από το σύστημα ασφάλισης του Δημοσίου στο συνταξιοδοτικό σύστημα των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, τα οποία πρωτοεμφανίζονται το έτος 1999 καθώς η θεσμοθέτησή τους έγινε με το Ν. 2592/1998. Οι δε λειτουργικές δαπάνες αφορούν τα κατ' εκτίμηση έξοδα λειτουργίας των αρμοδίων Διευθύνσεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους όπως οι μισθοί των υπαλλήλων και τα έξοδα συντήρησης και λειτουργίας των κτηριακών εγκαταστάσεων καθώς και του εξοπλισμού. Όπως είναι εμφανές το κύριο βάρος των δαπανών φέρουν οι συντάξεις των ασφαλισμένων του Δημοσίου καθώς τα ποσά για τη μεταφορά των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων στο σύστημα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και οι λειτουργικές δαπάνες αποτελούν μόνο το 0,20% περίπου του γενικού συνόλου των δαπανών.

Τα έσοδα που εισπράττονται για την εξυπηρέτηση του γενικού συνόλου των δαπανών αποτελούνται από το σύνολο των εσόδων (Α) και την υποχρεωτική συνεισφορά του Δημοσίου (Β). Το σύνολο των εσόδων (Α) περιλαμβάνει τις εισφορές των εργαζομένων και των συνταξιούχων (γ) καθώς και τις επιστροφές (δ) οι οποίες αφορούν την επιστροφή εισφορών από ασφαλιστικούς οργανισμούς για αναγνώριση χρόνου απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα ως συντάξιμου από το Δημόσιο και την επιστροφή των καταβαλλόμενων ποσών συντάξεων που δεν οφείλονται. Επειδή, τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά συντάξεων δεν απεικονίζονται χωριστά στον προϋπολογισμό και στον απολογισμό του κράτους εκτιμάται ότι αποτελούν το 40% του συνόλου των ποσών που επιστρέφονται στο Δημόσιο διότι δε θα έπρεπε να έχουν χορηγηθεί, όπως αποδοχές επιδόματα κ.λ.π.. Η αναζήτηση των συντάξεων που έχουν καταβληθεί ενώ δεν οφείλονται είναι αποτέλεσμα του τρόπου καταβολής των συντάξεων ο οποίος γίνεται με μηνιαία πίστωση των τραπεζικών λογαριασμών των δικαιούχων μέσω του διατραπεζικού συστήματος ΔΙΑΣ. Ακόμα πιο συγκεκριμένα, την ευθύνη φέρει η χρονική υστέρηση που υπάρχει μεταξύ της στιγμής της πραγματικής μεταβολής των δεδομένων των συνταξιούχων, όπως ο θάνατος που αποτελεί και τη συνηθέστερη περίπτωση, και της ενημέρωσης της υπηρεσίας συντάξεων για τη μεταβολή αυτή ώστε να γίνει διακοπή της καταβολής της σύνταξης.

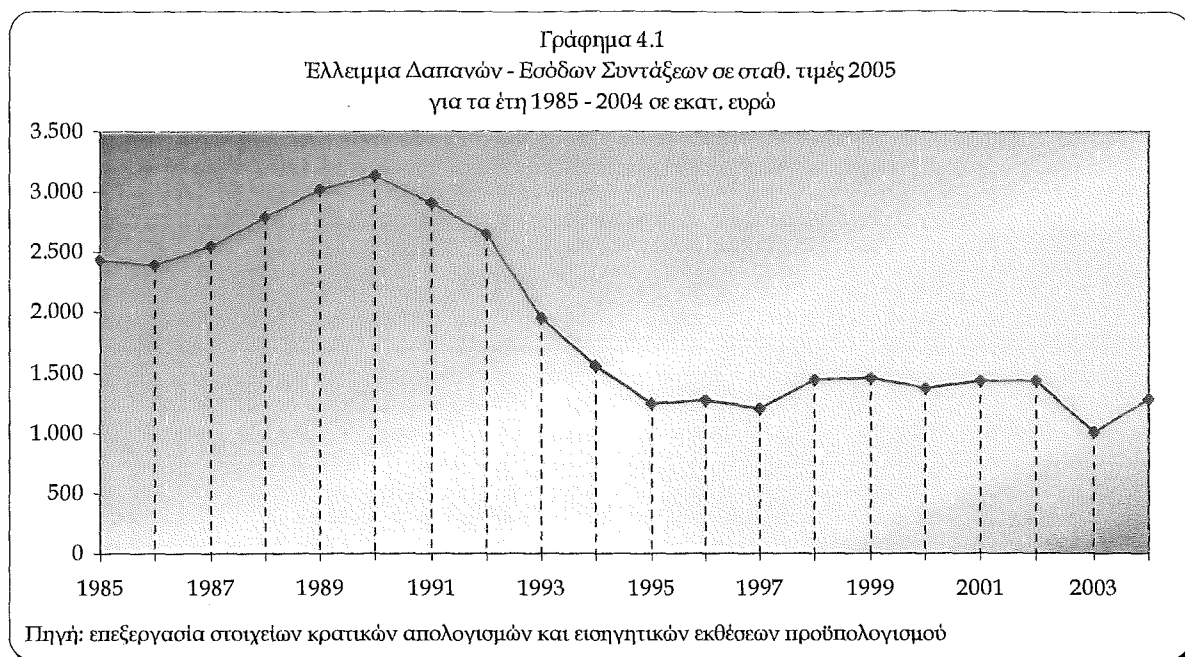
Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

Τέλος, η υποχρεωτική συνεισφορά του Δημοσίου (B) η οποία ανέρχεται σε 23,33% επί των συντάξιμων αποδοχών των εργαζομένων αιολελείται από το άθροισμα της εισφοράς του εργοδότη (13,33%) και της εισφοράς του κράτους (10%). Η εισφορά αυτή στην πραγματικότητα δεν υφίσταται και η εκτίμησή της γίνεται μόνο και μόνο για να υπολογιστεί το αποτέλεσμα των εσόδων - εξόδων συνταξιοδότησης, προσποιούμενοι ότι το Δημόσιο λειτουργεί όπως ένα αυτοτελές ταμείο ασφάλισης. Ο υπολογισμός της δε γίνεται με βάση τις αποδοχές των υπαλλήλων, όπως εάν καταβαλλόταν πραγματικά, αλλά αναλογικά με το ποσό της εισφοράς των ασφαλισμένων. Έτσι, αποτελεί το γινόμενο των εισφορών των εργαζομένων επί το λόγο του ποσοστού της εισφοράς του Δημοσίου προς το ποσοστό της εισφοράς των εργαζομένων.

Θα πρέπει να τονιστεί, όμως, ότι ο τρόπος αυτός, που υιοθετείται προς εξοικονόμηση των σκοπών της παρούσας ανάλυσης, προέρχεται από τις εισηγητικές εκθέσεις του κρατικού προϋπολογισμού με την επίγνωση της σχετικής ανεπάρκειάς του. Η υποχρεωτική συνεισφορά του Δημοσίου δεν αφορά το σύνολο των εργαζομένων της δημόσιας διοίκησης αλλά μόνο αυτούς που ανήκουν στην κατηγορία των νέων ασφαλισμένων δηλαδή αυτούς που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης μετά την 01.01.1993, οι οποίοι και αποτελούν μία μικρή μερίδα μόνο των εν ενεργεία δημοσίων υπαλλήλων. Έτσι, το αποτέλεσμα που προκύπτει από τον υπολογισμό αυτό είναι σαφώς διογκωμένο καθώς τα έσοδα που προέρχονται από τις εισφορές των εργαζομένων αφορούν κυρίως αυτούς που ανήκουν στην κατηγορία των παλαιών ασφαλισμένων. Μολαταύτα, δεν αναμένεται να προκληθεί αλλοίωση της εικόνας που παρουσιάζει το ισοζύγιο πληρωμών του συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου.

Προχωρώντας λοιπόν, στο αποτέλεσμα της διαφοράς εσόδων - εξόδων προκύπτει ότι παρόλη την υπερτίμηση των εσόδων που προκαλεί ο υποχρεωτική συνεισφορά του Δημοσίου είναι αρνητικό. Οι δαπάνες για συντάξεις ξεπερνούν τα έσοδα ετησίως κατά το ποσό του ενός δισεκατομμυρίου πεντακοσίων εκατομμυρίων ευρώ (1,5 δις ευρώ) και το ποσό αυτό παραμένει αμετάβλητο τουλάχιστον τα τελευταία δέκα χρόνια (γράφημα 4.1).

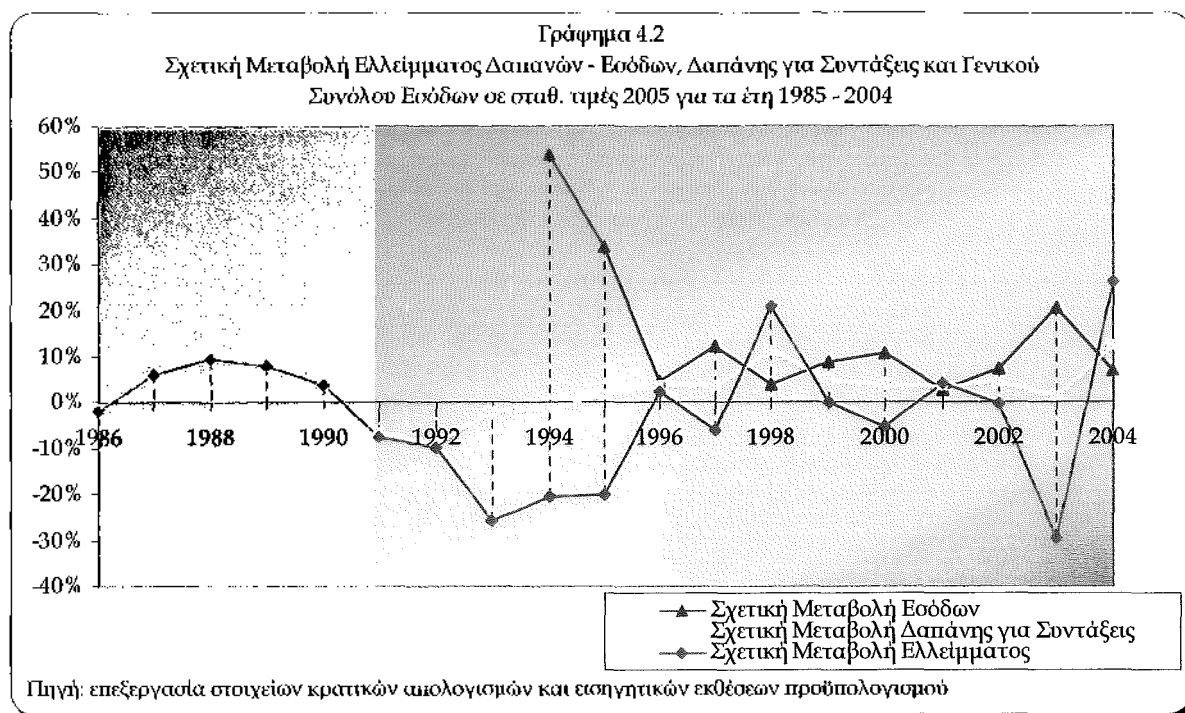
Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

Μέχρι και το 1992 το μέγεθος του ελλείμματος ταυτίζεται με το μέγεθος της συνολικής δαπάνης για τις συντάξεις καθώς τα έσοδα είναι σχεδόν ανύπαρκτα. Το 1993 που ξεκίνησε η κράτηση για κύρια σύνταξη στις αποδοχές των δημοσίων υπαλλήλων, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας διορισμού τους, το έλλειμμα περιορίστηκε σημαντικά από 2,7 δις ευρώ που ήταν το 1992 σε 1,9 δις ευρώ το 1993. Η πτώση συνεχίστηκε με έντονο ρυθμό και τα επόμενα δύο έτη, μέχρι το 1995, απ' όπου το μέγεθός του σχετικά σταθεροποιείται στα 1,3 δις ευρώ για την επόμενη διετία. Στη συνέχεια, το 1998 διογκώνεται και φτάνει στο 1,5 δις ευρώ, μέγεθος που διατηρηθεί μέχρι και το 2002, ενώ το 2003 σημειώνει πτώση κατά πεντακόσια εκατομμύρια ευρώ και φτάνει στο 1 δις ευρώ. Ο περιορισμός αυτό που υπέστη κατά το 2003 είναι ο μοναδικός στο διάστημα της τελευταίας δεκαετίας καθώς το 2004 και πάλι αυξάνει και φτάνει στα 1,3 δις ευρώ.

Η πορεία αυτή που διαγράφει το μέγεθος του ελλείμματος αφήνει να εννοηθεί ότι η επίδραση της δαπάνης και μάλιστα αυτής που αφορά τις συντάξεις των κύριων κατηγοριών των ασφαλισμένων του Δημοσίου, είναι κατά πολύ ισχυρότερη σε σχέση μ' αυτή των εσόδων. Η απεικόνιση της ετήσιας σχετικής μεταβολή του ελλείμματος σε αντιπαραβολή με αυτή της σχετικής μεταβολής της δαπάνης για τις συντάξεις και της σχετικής μεταβολής των εσόδων αποδεικνύει περίτρανα αυτόν τον ισχυρισμό (γράφημα 4.2).

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

Μέχρι το 1992 οι μεταβολές του ελλείμματος και της δαπάνης ταυτίζονται καθώς ο όγκος των εσόδων είναι μηδαμινός, αυτό έχει σαν αποτέλεσμα το βάρος της συνταξιοδότησης των δημοσίων υπαλλήλων να το επιωρίζεται εξολοκλήρου ο κρατικός προϋπολογισμός. Το 1991 το μέγεθος του ελλείμματος περιορίζεται λίγο περισσότερο από το μέγεθος της δαπάνης καθώς εισρέουν στο σύστημα οι πρώτες εισφορές των οποίων το μέγεθος όμως είναι μικρό καθώς αφορούν μία μικρή μόνο μερίδα εργαζομένων του Δημοσίου. Το 1993 που οι εισφορές επεκτάθηκαν σ' όλους τους ασφαλισμένους του Δημοσίου αλλά και στους συνταξιούχους το έλλειμμα περιορίζεται σημαντικά και σημειώνει πτώση που φτάνει το 25% περίπου. Η καθοδική αυτή πορεία θα συνεχιστεί μέχρι και το 1995 που τα έσοδα από τις εισφορές εξακολουθούν να αυξάνουν και θα ανακοπεί το ακριβώς επόμενο έτος, το 1996, που η μεταβολή του ελλείμματος είναι όση και η μεταβολή της δαπάνης. Στη συνέχεια το 1997 θα σημειώσει πτώση της τάξεως του 6% εξαιτίας της αύξησης των εσόδων τρεις φορές περισσότερο από την αύξηση της δαπάνης. Η αύξηση αυτή των εσόδων προήλθε από τη αύξηση των εισφορών των εργαζομένων λόγω της εφαρμογής του νέου μισθολογίου του Ν. 2470/1997 το οποίο αύξησε τις αποδοχές και ως εκ τούτου και τη βάση υπολογισμού των εισφορών.

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

Η μείωση αυτή του 1997 θα αντικατασταθεί με υπερβολική διόγκωση του αρνητικού αποτελέσματος εσόδων – εξόδων, κατά 21% το 1998. Η αναπροσαρμογή των συντάξεων που επέβαλε το νέο μισθολόγιο προκάλεσε αύξηση της δαπάνης κατά 11% όταν τα έσοδα αυξήθηκαν μόνο κατά 4%. Στη συνέχεια, το 1999 που η αύξηση της δαπάνης για τις συντάξεις επανέρχεται στις συνήθεις ετήσιες μεταβολές και τα έσοδα παρουσιάζουν διπλάσια αύξηση από αυτή της δαπάνης, το έλλειμμα παραμένει αμετάβλητο, ενώ το 2000 που τα έσοδα αυξάνουν κατά 11%, περίπου τρεις φορές πάνω από την αύξηση της δαπάνης, το έλλειμμα μειώνεται κατά 5%. Η αύξηση αυτή των εσόδων και πάλι προέρχεται από την αύξηση των αποδοχών των εργαζομένων καθώς η μισθολογική πολιτική του έτους 2000 προέβλεπε μεταξύ των άλλων αύξηση του μηνιαίου βασικού μισθού ορισμένων κατηγοριών εργαζομένων όπως των δικαστικών λειτουργών, των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. και Ε.Π. των Τ.Ε.Ι., των ιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας, των κληρικών, των στρατιωτικών κ.λ.π. και την αναπροσαρμογή ορισμένων επιδομάτων αλλά και τη χορήγηση νέων. Το 2001, όμως, που τα έσοδα αυξάνονται σχεδόν με το ίδιο ποσοστό που αυξάνεται και η δαπάνη για συντάξεις, το έλλειμμα παρουσίασε αύξηση κατά 4%. Τέλος, το 2002 που η αύξησή τους είναι διπλάσια από αυτή της δαπάνης, το έλλειμμα παρουσίασε μηδενική μεταβολή.

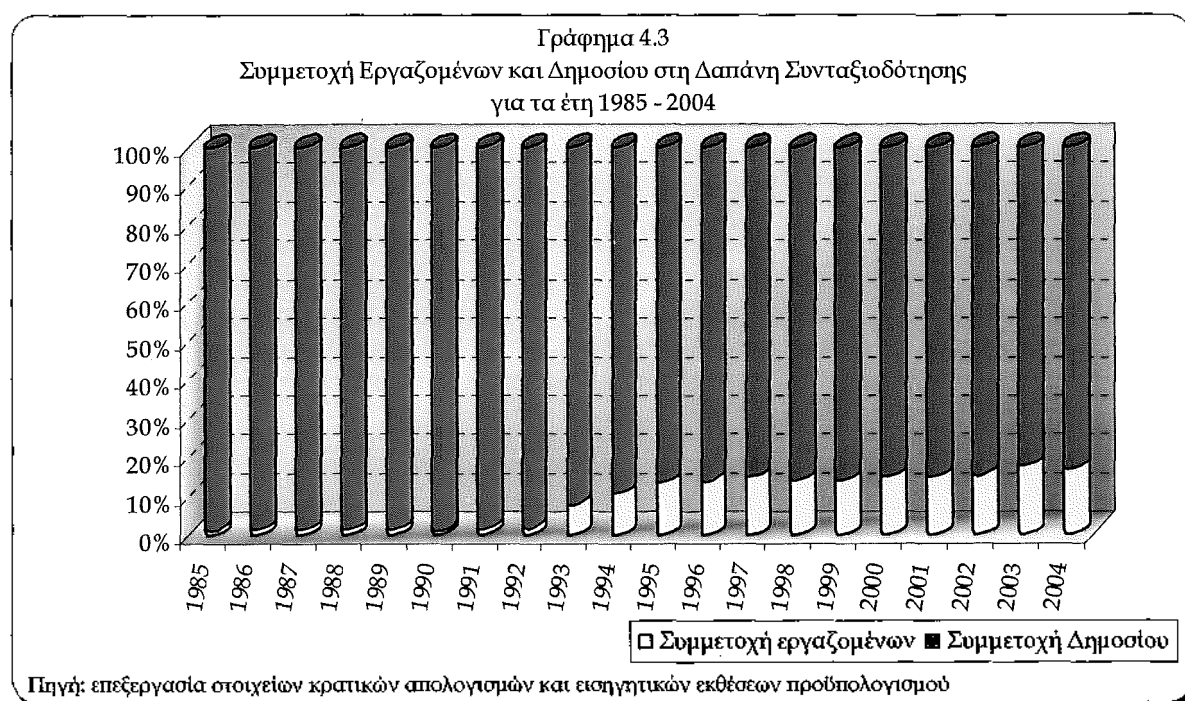
Το 2003 το μέγεθος του ελλείμματος παρουσιάζει τη μεγαλύτερη πτώση που ποτέ έχει υποστεί καθώς αγγίζει το 30%. Ο περιορισμός αυτός είναι αποτέλεσμα της ελάχιστης αύξησης της δαπάνης καθώς δεν έγινε εφαρμογή της εισοδηματικής πολιτικής αλλά κυρίως είναι απόρροια της μεγάλης αύξησης των εσόδων της τάξεως του 21%. Η παροχή του ειδικού επιδόματος των 176€ στους εν ενεργεία δημοσίους υπαλλήλους αύξησε το σύνολο των αποδοχών τους και κατ' επέκταση το ποσό της κράτησης του 6,67%. Τέλος, το 2004 η αναπροσαρμογή των συντάξεων εξαιτίας του μισθολογίου του Ν. 3205/2003 και η εφαρμογή της εισοδηματικής πολιτικής του 2003 προκάλεσε αύξηση της δαπάνης διπλάσια από την αύξηση των εσόδων και έτσι το έλλειμμα αυξήθηκε κατά 26%.

4.3 Ποιος φέρει το βάρος της Χρηματοδότησης

Αποτέλεσμα του ελλείμματος που δημιουργείται από την ανεπάρκεια των εσόδων να χρηματοδοτήσουν τη δαπάνη για τις συντάξεις του Δημοσίου είναι η πρόσθετη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού ο οποίος καλείται να το καλύψει μέσω των λοιπών εσόδων που προέρχονται από τη φορολόγηση του συνόλου του πληθυσμού της χώρας. Έτσι, το

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

Δημόσιο τελικά φέρει το μεγαλύτερο βάρος στη συνταξιοδότηση των δημοσίων υπαλλήλων εφόσον επιβαρύνεται με την υποχρεωτική συνεισφορά του στο σύστημα αλλά και με το ποσό του ελλείμματος (γράφημα 4.3).

Μέχρι και το 1992 το σύνολο σχεδόν της δαπάνης που προκαλούσαν οι συντάξεις του Δημοσίου καλυπτόταν από τον κρατικό προϋπολογισμό εφόσον οι εισφορές των εργαζομένων δεν ξεπερνούσαν το 2%. Από το 1993 που επιβλήθηκε η κράτηση για κύρια σύνταξη σε όλους τους ασφαλισμένους του Δημοσίου το 8% των πόρων καλυπτόταν από τις εισφορές και το υπόλοιπο 92% από το κράτος. Η αύξηση του ποσού των εισφορών κατά τη διάρκεια των δύο επόμενων ετών, 1994 και 1995, είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η επιβάρυνση των εργαζομένων στο 14% και αναλόγως να περιοριστεί η συμμετοχή του κράτους στο 86%. Η αναλογία αυτή παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη με το πέρασμα των ετών μέχρι και το 2004 που διαμορφώθηκε στο 17% για τους εργαζόμενους και στο 83% για το κράτος.

Η επιβάρυνση αυτή των εργαζομένων του Δημοσίου στη δαπάνη συνταξιοδότησης συγκρινόμενη με την αντίστοιχη συμμετοχή των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα είναι σχετικά μικρή. Παρατηρώντας τα αντίστοιχα μερίδια μεταξύ των δύο κατηγοριών

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

εργαζομένων για τα έτη 1993 - 2004, απ’ όταν δηλαδή ξεκίνησαν ουσιαστικά και οι εργαζόμενοι του Δημοσίου να καταβάλλουν εισφορές, προκύπτει ότι η συμμετοχή των εργαζομένων του Δημοσίου υπολείπεται κατά το ήμισυ αυτής των εργαζομένων σε φορείς του ιδιωτικού τομέα (πίνακας 4.2).

Πίνακας 4.2 Μερίδια Συμμετοχής εργαζομένων Ιδιωτικού Τομέα και Δημοσίου στη δαπάνη συνταξιοδότησης για τα έτη 1993 - 2004												
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Συμμετοχή Εργαζομένων Ιδ. Τομέα	32%	32%	33%	32%	33%	34%	34%	34%	33%	32%	32%	31%
Συμμετοχή Εργαζομένων Δημοσίου	8%	11%	14%	14%	15%	14%	14%	15%	15%	15%	18%	17%
Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ.Κ. και Κοινωνικού Προϋπολογισμού έτους 2006												

Όταν τα έσοδα των ασφαλιστικών οργανισμών κύριας σύνταξης προέρχονται περίπου κατά 30% από τις εισφορές των εργαζομένων, τα έσοδα του Δημοσίου από τις αντίστοιχες εισφορές είναι περίπου στο 15%. Βεβαίως, αν και το ποσοστό της εισφοράς των εργαζομένων δεν είναι το ίδιο για όλα τα ταμεία εντούτοις η συμμετοχή των δημοσίων υπαλλήλων είναι αναλογικά μικρότερη ακόμα και αν συγκριθεί με την αντίστοιχη συμμετοχή των ασφαλισμένων του Ι.Κ.Α. που έχουν το ίδιο ποσοστό εισφοράς και η οποία ανέρχεται περίπου στο 24% ³⁵. Η διαφοροποίηση αυτή της συμμετοχής των εργαζομένων του Δημοσίου προέρχεται κυρίως από την έλλειψη ισορροπίας ανάμεσα στις υποχρεώσεις και στις απαιτήσεις του συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου. Εάν το αποτέλεσμα των εσόδων - εξόδων συνταξιοδότησης δεν ήταν αρνητικό η συμμετοχή των εργαζομένων θα ήταν ίση με αυτή των ασφαλισμένων του Ι.Κ.Α. διότι εφόσον το κράτος υποχρεούται να καλύψει το έλλειμμα αυξάνει το μερίδιο συμμετοχής του και μειώνει αναγκαστικά το μερίδιο των εργαζομένων.

4.4 Δείκτης Εξάρτησης Συνταξιούχων

Η έλλειψη διαφοροποίησης μεταξύ του ποσοστού εισφοράς που ισχύει για τους εργαζόμενους του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα στρέφει την αναζήτηση των αιτιών της ανεπάρκειας των εσόδων σ’ άλλες κατευθύνσεις. Μία απ’ αυτές είναι η αναλογία εργαζομένων και συνταξιούχων ή αλλιώς ο δείκτης εξάρτησης των συνταξιούχων. Ο δείκτης

³⁵ Επεξεργασία στοιχείων κοινωνικού προϋπολογισμού έτους 2006.

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

αυτός μετρά τον αριθμό των εργαζομένων που αντιστοιχούν σε κάθε έναν συνταξιούχο και ειδικότερα πόσοι εργαζόμενοι χρηματοδοτούν με τις εισφορές τους έναν συνταξιούχο.

Ο δείκτης εξάρτησης των συνταξιούχων προκύπτει εάν στη σχέση που ισχύει όταν το σύστημα βρίσκεται σε κατάσταση ισορροπίας (σχέση 4.1) η θεσμικά καθοριζόμενη παράμετρος της μέσης εισφοράς εκφραστεί σε συνάρτηση με τη μέση αμοιβή των εργαζομένων εφόσον μάλιστα αποτελεί ποσοστό αυτής. Έτσι εάν:

$$C = kW \quad \text{Σχέση (4.2)}$$

Όπου:

k το ποσοστό εισφοράς

W μέση αμοιβή - μέσος μισθός

Η σχέση (4.1) γίνεται:

$$L \times (kW) = PEN \times B$$

ή

$$B = kW \times \left(\frac{L}{PEN} \right) \quad \text{Σχέση (4.3)}$$

ή

$$\frac{B}{W} = k \times \left(\frac{L}{PEN} \right) \quad \text{Σχέση (4.4)}$$

Ο λόγος των ασφαλισμένων προς συνταξιούχους $\left(\frac{L}{PEN} \right)$ δίνει το δείκτη εξάρτησης των συνταξιούχων και όπως φαίνεται από τη σχέση 4.3 επιδρά τόσο στο ύψος των παροχών όσο και στο ύψος των εισφορών.

Έχοντας διαθέσιμα στοιχεία μόνο για τους εν ενεργεία πολιτικούς υπαλλήλους του Δημοσίου, ο δείκτης εξάρτησης των συνταξιούχων της κατηγορίας αυτής (2) η οποία άλλωστε αποτελεί και την πλειοψηφία του συνολικού πλήθους των συνταξιούχων του Δημοσίου υπερβαίνει τον αντίστοιχο δείκτη των συνταξιούχων του ιδιωτικού τομέα (πίνακας 4.2).

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

Πίνακας 4.3 Δείκτης Εξάρτησης Πολιτικών Συνταξιούχων του Δημοσίου και Συνταξιούχων κλάδου κύριας σύνταξης φορέων Ιδιωτικού Τομέα για τα έτη 1998 – 2005								
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Συνταξιούχων Ιδιωτικού Τομέα	1,89	1,59	1,84	1,84	1,82	1,80	1,79	1,77
Πολιτικών Συνταξιούχων Δημοσίου	2,19	2,16	2,13	2,06	2,09	2,12	2,15	2,13
Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ.Κ. και Κοινωνικού Προϋπολογισμού έτους 2006								

Οι εισφορές δύο περίπου εν ενεργεία πολιτικών υπαλλήλων χρηματοδοτούν τις παροχές ενός συνταξιούχου της κατηγορίας αυτής. Από το 1998 μέχρι και το 2001 ο λόγος ασφαλισμένων συνταξιούχων φθίνει καθώς ο αριθμός των ατόμων που αποχωρούν και βγαίνουν σύνταξη αυξάνεται με μεγαλύτερο ρυθμό από το αριθμό των ατόμων που προσλαμβάνονται στο Δημόσιο. Το 2001 μάλιστα που η αύξηση του πλήθους των συνταξιούχων είναι σημαντική σε μέγεθος ο δείκτης παρουσιάζει και τη μεγαλύτερη πτώση του. Από εκεί και μετά μέχρι το 2004 η σχέση ασφαλισμένων προς συνταξιούχους βελτιώνεται ενώ το 2005 σημειώνεται επιδείνωση λόγω της αύξησης του πληθυσμού των συνταξιούχων.

Εφόσον και ο δείκτης εξάρτησης των συνταξιούχων του Δημοσίου δε δικαιολογεί το αρνητικό αποτέλεσμα των εσόδων – εξόδων του συστήματος το μόνο που απομένει να εξεταστεί από τη σχέση 4.4 είναι ο λόγος των συνταξιοδοτικών παροχών προς τις αποδοχές ενέργειας ($\frac{B}{W}$), ο οποίος αποτελεί το ποσοστό αναπλήρωσης του εισοδήματος που επιτυγχάνεται με τη σύνταξη. Γνωρίζοντας το ποσοστό της εισφοράς και το συνολικό ποσό που καταβάλουν οι εργαζόμενοι για τη σύνταξή τους, μπορούν εύκολα να προσδιοριστούν και οι αποδοχές επί των οποίων υπολογίζεται η κράτηση για κύρια σύνταξη. Το αποτέλεσμα του λόγου αυτού για τις τέσσερις κατηγορίες συνταξιούχων του Δημοσίου που διατηρούν ενεργούς ασφαλισμένους και που καταβάλουν εισφορές, τους στρατιωτικούς (1), τους πολιτικούς (2), τους δημοτικούς – κοινοτικούς (6) και τους κληρικούς (8), από το 1996 και μετά που ομαλοποιήθηκε η εισροή των πρωτοεφαρμοζόμενων εισφορών στο Δημόσιο κυμαίνεται μεταξύ 40 και 50% (πίνακας 4.4).

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

Πίνακας 4.4 Ποσοστό Αναπλήρωσης του Μισθού των ενεργών κατηγοριών συνταξιούχων του Δημοσίου για τα έτη 1996 – 2004								
1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
51%	48%	52%	49%	47%	47%	46%	39%	41%

Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Γ.Λ.Κ. και Κοινωνικού Προϋπολογισμού έτους 2006

Τα έτη που η δαπάνη για τις συντάξεις διογκώνεται παρατηρείται και αύξηση του ποσοστού αναπλήρωσης. Το 1998 το ποσοστό αναπλήρωσης αυξήθηκε κατά τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες και από 48% έφτασε στο 52%, καθώς το έτος αυτό έγινε αναπροσαρμογή των χορηγούμενων συνταξιοδοτικών παροχών εξαιτίας της εφαρμογής νέου μισθολογίου στους υπαλλήλους της δημόσιας διοίκησης. Μετέπειτα διαρκώς φθίνει μέχρι και το 2003 που λαμβάνει τη χαμηλότερη τιμή του, 39%, εξαιτίας της αύξησης των αιοδοχών των υπαλλήλων από την παροχή του επιδόματος των 176€. Το 2004 και πάλι ανακάμπτει εξαιτίας της αύξησης των συντάξεων από τη νέα αναπροσαρμογή που επέβαλε το νέο μισθολόγιο του Ν. 3205/2003 και φτάνει στο 41%.

Σημειώνεται ότι το ποσοστό αυτό μπορεί να φαίνεται μικρό υπό την έννοια ότι ένας συνταξιούχος του Δημοσίου λαμβάνει ως παροχή περίπου το 40% των αποδοχών που είχε όταν ήταν εν ενεργεία υπάλληλος, όμως θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι αναφέρεται στο σύνολο των συντάξεων δηλαδή και στον εξ ιδίου δικαιώματος και αυτές που προέρχονται από μεταβίβαση. Το ποσοστό αυτό όχι μόνο είναι μικρό αλλά υπερβαίνει και το αντίστοιχο του Ι.Κ.Α. το οποίο για το 2004 είναι περίπου 24% ³⁶. Επιπρόσθετα με δεδομένο το ποσοστό της εισφοράς των εργαζομένων και την αναλογία ασφαλισμένων προς συνταξιούχος δημιουργεί ανισότητα μεταξύ των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων του συστήματος καθώς δεν επαληθεύει τη σχέση 4.4 η οποία εξάγεται από την ισότητα που εξασφαλίζει ισορροπία (σχέση 4.1). Με αυτό το ποσοστό αναπλήρωσης η ισότητα εσόδων – εξόδων επιτυγχάνεται με την αύξηση του δείκτη εξάρτησης από 2:1 σε 6:1 έτσι ώστε οι εισφορές έξι εργαζομένων να χρηματοδοτούν τις παροχές ενός συνταξιούχου. Αντίστοιχα ο λόγος εργαζομένων συνταξιούχων στο Ι.Κ.Α. με ποσοστό αναπλήρωσης 24% θα έπρεπε να είναι 4:1, όμως το εν λόγω ταμείο έχει και άλλους πόρους όπως αυτούς που προέρχονται από την κοινωνική

³⁶ Επεξεργασία στοιχείων κοινωνικού προϋπολογισμού έτους 2004.

Κεφάλαιο 4 : “ Χρηματοδότηση των Συντάξεων του Δημοσίου ”

εισφορά ή την εκμετάλλευση περιουσιακών στοιχείων με αποτέλεσμα να εμφανίζει πλεόνασμα και όχι έλλειμμα.

4.5 Συμπεράσματα Κεφαλαίου

Το έλλειμμα που δημιουργεί η ανεπάρκεια των εισφορών να χρηματοδοτήσουν πλήρως τις συντάξεις που έχει δεσμευτεί το Δημόσιο να καταβάλει στους δικαιούχους του αποτελεί πρόσθετη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού η οποία μάλιστα καλύπτεται από τα λοιπά φορολογικά έσοδα. Όσες φορές το έλλειμμα αυτό περιορίστηκε ήταν εξαιτίας της αύξησης των αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων που είχε ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση της βάσης υπολογισμού των κρατήσεων για κύρια σύνταξη. Ο περιορισμός αυτός όμως όχι μόνο ήταν παροδικός αλλά αντισταθμιζόταν με μεγαλύτερη διόγκωσή του την επόμενη χρονιά καθώς η αύξηση των αποδοχών προκαλεί αναπροσαρμογή των συντάξεων.

Οι αιτίες της ανισορροπίας αυτής του συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου δεν βρίσκονται ούτε στο ποσοστό της εισφοράς ούτε στο δείκτη εξάρτησης των συνταξιούχων αλλά στο ποσοστό αναπλήρωσης του εισοδήματος που επιτυγχάνεται με τη σύνταξη. Η ισχύουσα αναλογία μεταξύ συντάξεων και αποδοχών ενέργειας απαιτεί αύξηση του λόγου εργαζομένων προς συνταξιούχους το οποίο όμως οδηγεί σε φαύλο κύκλο καθώς θα προκαλούσε αύξηση της δαπάνης για μισθούς και μελλοντικά αύξηση των συνταξιούχων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου αποτελώντας μέρος του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης της Ελλάδας αποσκοπεί κατά κύριο λόγο στην προστασία της μερίδας των εργαζομένων που απασχολούνται στο Δημόσιο Τομέα από τους λεγόμενους κοινωνικούς κινδύνους (γήρας, ανικανότητα, θάνατος). Το θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει τους κανόνες λειτουργίας του συστήματος ιδιαίτερα όσον αφορά τους όρους και τις προϋποθέσεις χορήγησης των παροχών χαρακτηρίζεται από την άνιση αντιμετώπιση μεταξύ των διαφόρων ομάδων ασφαλισμένων. Ο ελάχιστος χρόνος εργασίας που απαιτείται για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και τα όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης δεν είναι κοινά για όλους τους απασχολούμενους του Δημοσίου καθώς διαφοροποιούνται ανάλογα με το φορέα απασχόλησης, την ημερομηνία πρόσληψης στο Δημόσιο αλλά ακόμα και το φύλο. Παρόλα αυτά, είναι υπαρκτή η τάση εξομείωσης εφόσον γι’ αυτούς που ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά σε οποιοδήποτε οργανισμό κύριας ασφάλισης μετά την 01.01.1993 συντρέχουν οι ίδιες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης.

Ο ιδιόμορφος χαρακτήρας του συνταξιοδοτικού συστήματος του Δημοσίου ο οποίος προκύπτει από την απουσία αυτοτελούς ασφαλιστικού οργανισμού δυσχεραίνει την όποια προσπάθεια πραγματοποίησης ελέγχου της ταμειακής του λειτουργίας. Το κόστος που προκαλεί το σύστημα καλύπτεται αποκλειστικά από τον κρατικό προϋπολογισμό αποτελώντας μέρος των τακτικών δαπανών. Οι δε εισφορές των εργαζομένων οι οποίες αποτελούν μέρος των γενικών φορολογικών εσόδων δεν απευθύνονται αποκλειστικά στη χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών παροχών και οι εισφορές του κράτους – εργοδότη δεν υφίστανται στην πράξη. Έτσι, ο έλεγχος της επάρκειας των εσόδων να καλύψουν τις υποχρεώσεις του συστήματος καθίσταται σχεδόν αδύνατος με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αποκαλυφθεί η ύπαρξη ή μη ισορροπίας του συστήματος.

Η μόνη περίπτωση διεξαγωγής ενός τέτοιου ελέγχου είναι η παρακολούθηση των επιμέρους κωδικών των εσόδων των κρατικών προϋπολογισμών και απολογισμών που αφορούν τις εισφορές των εργαζομένων του Δημοσίου και ο υπολογισμός των εισφορών που αντιστοιχούν στο κράτος. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, το Δημόσιο προσομοιάζεται με ένα οποιοδήποτε ασφαλιστικό ταμείο το οποίο ακολουθεί τις αρχές λειτουργίας των λεγόμενων

Συμπεράσματα

αναδιανεμητικών συστημάτων συνταξιοδότησης. Η ισορροπία ενός τέτοιου συστήματος επιτυγχάνεται με την εξίσωση μεταξύ εισφορών - εσόδων και παροχών - εξόδων. Τα έσοδα τα οποία αποτελούν το ενεργητικό του συστήματος διαμορφώνονται από τον αριθμό των ασφαλισμένων και τη μέση εισφορά και τα έξοδα που αποτελούν το παθητικό του συστήματος διαμορφώνονται αντίστοιχα από τον αριθμό των συνταξιούχων και τη μέση παροχή.

Ξεκινώντας από τα στοιχεία του παθητικού και συγκεκριμένα από το πλήθος των συνταξιούχων, προκύπτει ότι κατά τη διάρκεια της ερευνώμενης χρονικής περιόδου, από το 1980 έως και το 2005, έχει σχεδόν διπλασιαστεί. Η υπέρμετρη αυτή αύξηση του οφείλεται κυρίως στις μεταβολές που υπέστη τη δεκαετία του 1980, κατά τη διάρκεια της οποίας νέες κοινωνικές ομάδες, όπως οι δημοτικοί και κοινοτικοί υπάλληλοι και οι αγωνιστές της εθνικής αντίστασης, περιήλθαν στην ασφαλιστική κάλυψη του Δημοσίου. Πέρα όμως, από τις εξωγενείς αυτές παρεμβολές το πλήθος παρουσίασε σημαντική αύξηση σε περιόδους αλλαγής της κυβερνητικής πολιτικής σχετικά με τους μισθούς και τις συντάξεις. Οι πολιτικές αυτές είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αρνητικών προσδοκιών στο ενεργό ασφαλιστικό κοινό το οποίο προκειμένου να προλάβει επερχόμενες δυσμενείς αλλαγές επέλεξε να αποσυρθεί πρόωγα από τον ενεργό εργασιακό βίο. Έτσι, εξαιρώντας την εισροή νέων ασφαλιστικών ομάδων, οι προσδοκίες που διαμορφώνονται από την πλευρά των εν δυνάμει συνταξιούχων είναι αυτές που επηρεάζουν καθοριστικά το μέγεθος του πληθυσμού των συνταξιούχων.

Ανεξαρτήτως της αύξησής του, το πλήθος των συνταξιούχων του Δημοσίου αποτελείται κυρίως από άνδρες οι οποίοι κατανέμονται ισομερώς στις ηλικίες έως εξήντα εννέα ετών και στις ηλικίες άνω των εβδομήντα ετών. Η αριθμητική κυριαρχία των ανδρών ανατρέπεται μόνο στην περίπτωση των δικαιούχων μελών των οικογενειών, όπου οι γυναίκες σύζυγοι και τέκνα είναι υπερδιπλάσιες των ανδρών. Το ήμισυ του συνολικού πλήθους των συνταξιούχων που είναι κάτω των εβδομήντα ετών συγκεντρώνεται κατά 50% στις ηλικίες κάτω των εξήντα ετών και το υπόλοιπο στη δεκαετή ηλικιακή ομάδα 60 - 69 ετών. Η μερίδα των συνταξιούχων ηλικίας κάτω των εξήντα ετών προέρχεται κυρίως από τις ομάδες ασφαλισμένων για τις οποίες ισχύουν ιδιαίτερα ευνοϊκοί όροι συνταξιοδότησης όπως για τους στρατιωτικούς, τις γυναίκες καθώς και τους άνδρες πολιτικούς υπαλλήλους που έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο

Συμπεράσματα

μέχρι την 31.12.1982. Έτσι, ένα σημαντικό ποσοστό των συνταξιούχων του Δημοσίου κατανέμεται σε μικρές ηλικιακές ομάδες με μεγάλο προσδόκιμο επιβίωσης.

Η σημερινή εικόνα που παρουσιάζει το πλήθος των συνταξιούχων τόσο ως προς το μέγεθός του όσο και ως προς τη σύνθεση του εξηγεί ως ένα βαθμό και το ύψος του συνολικού ποσού της δαπάνης που απαιτείται για την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου. Στο διάστημα των είκοσι πέντε ετών η δαπάνη αυτή έχει υπερδιπλασιαστεί και οι αιτίες που οδήγησαν σ' αυτό δεν εντοπίζονται μόνο στην αύξηση του πλήθους. Το ύψος του ποσού που δεσμεύεται ετησίως από τον κρατικό προϋπολογισμό για την πληρωμή των συντάξεων επιδεικνύει υψηλή ελαστικότητα στις αλλαγές της πολιτικής επί των συντάξεων εφόσον τις μεγαλύτερες αυξητικές μεταβολές τις υπέστη κατά τα έτη τα οποία πραγματοποιήθηκε αναπροσαρμογή των συντάξεων μετά την εφαρμογή νέων μισθολογίων. Επιπλέον, η επίδραση που δέχθηκε από την αυστηρή δημοσιονομική πολιτική που υιοθετήθηκε κατά τα πρώτα έτη της δεκαετίας του 1990 αποδεικνύει το πόσο σημαντικό ρόλο παίζει η εφαρμογή της εκάστοτε πολιτικής. Επομένως, πρωταρχικός παράγοντας διαμόρφωσης της συνταξιοδοτικής δαπάνης είναι η πολιτική επί των συντάξεων που υιοθετείται από τις εκάστοτε κυβερνήσεις.

Όπως είναι αναμενόμενο, οι πολιτικές που αφορούν τις μεγαλύτερες πληθυσμιακές κατηγορίες συνταξιούχων είναι αυτές που επιδρούν καθοριστικά στη διαμόρφωση του συνολικού ύψους της δαπάνης. Το κόστος που προκαλεί η κάθε μία κατηγορία είναι ανάλογο του πλήθους που συγκεντρώνει, γι' αυτό και οι δύο μεγάλες κατηγορίες των πολιτικών και των στρατιωτικών αποσπούν τα δύο τρίτα της συνολικής δαπάνης, μερίδιο ίδιο με αυτό του πλήθους τους. Εντούτοις, εξετάζοντας τη μέση σύνταξη που απολαμβάνουν οι δικαιούχοι της κάθε κατηγορίας προκύπτει ότι υπάρχουν ομάδες συνταξιούχων οι οποίες λαμβάνουν μεγαλύτερες παροχές σε σχέση με το πλήθος τους. Η διακύμανση της μέσης παροχής μεταξύ των επιμέρους ομάδων συνταξιούχων είναι αποτέλεσμα των διαφοροποιήσεων που παρατηρούνται στη βάση υπολογισμού της σύνταξης, δηλαδή στο ύψος των συντάξιμων αποδοχών. Επομένως, ακόμα και οι σχετικά μικρές πληθυσμιακές ομάδες συνταξιούχων μπορούν να προκαλέσουν μεταβολές στο συνολικό μέγεθος της δαπάνης λόγω των υψηλών παροχών που απολαμβάνουν.

Έχοντας εξετάσει τα στοιχεία που συνιστούν το παθητικό του συστήματος αυτό που απομένει είναι ο προσδιορισμός του ύψους των εσόδων και κατ' επέκταση ο έλεγχος της επάρκειας

Συμπεράσματα

τους. Αθροίζοντας τα ποσά του τακτικού προϋπολογισμού που προέρχονται από τις εισφορές των εργαζομένων του Δημοσίου και υπολογίζοντας την εισφορά που αναλογεί στο κράτος προκύπτει ότι τα έσοδα του συστήματος δεν καλύπτουν παρά ένα μικρό μόνο μέρος της δαπάνης. Το έλλειμμα που δημιουργείται και το οποίο παραμένει σχεδόν αμετάβλητο τα τελευταία χρόνια καλύπτεται αναγκαστικά από τα γενικά φορολογικά έσοδα του κράτους με συνέπεια το Δημόσιο να φέρει και το μεγαλύτερο βάρος της χρηματοδότησης των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων. Η συμμετοχή των εργαζομένων παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα εξαιτίας της δυσλειτουργίας αυτής του συστήματος η οποία ουσιαστικά συνιστά πρόσθετη επιβάρυνση του συνόλου των φορολογουμένων πολιτών.

Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι η αδυναμία των εσόδων να καλύψουν εξ ολοκλήρου τη δαπάνη που προκαλεί η συνταξιοδότηση των δημοσίων υπαλλήλων δεν οφείλεται στην έλλειψη ενεργών ασφαλισμένων ή χαμηλού ποσοστού εισφοράς αλλά στο μέγεθος των παροχών που καλούνται να χρηματοδοτήσουν. Το ποσοστό αναπλήρωσης του εισοδήματος από τη σύνταξη στην περίπτωση του Δημοσίου διατηρείται σε υψηλό επίπεδο σε σχέση πάντα με τα έσοδα που διαθέτει. Για να μπορέσει το σύστημα να λειτουργήσει αποτελεσματικά με το δεδομένο αυτό ποσοστό απαιτείται αύξηση της αναλογίας μεταξύ εργαζομένων και συνταξιούχων προκειμένου να διευρυνθεί η βάση υπολογισμού των εσόδων. Όμως, η αύξηση των εργαζομένων δεν αποτελεί λύση στην περίπτωση του Δημοσίου καθώς κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε φαύλο κύκλο εφόσον η αύξηση αυτή συνεπάγεται περαιτέρω διόγκωση των δημοσίων δαπανών λόγω αύξησης των απαιτούμενων αμοιβών απασχόλησης και στο μέλλον θα αυξανόταν το πλήθος των συνταξιούχων.

Ολοκληρώνοντας, αυτό που απομένει είναι ότι το συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου χαρακτηρίζεται από την παροχή ιδιαίτερα γενναιόδωρων συντάξεων σε σχέση πάντα με τις εισφορές, όσον αφορά την πριν το 1993 γενιά εργαζομένων καθώς και από άλλα κίνητρα – διατάξεις πρόωρης συνταξιοδότησης. Θα ήταν ωστόσο παράλειψη εάν δεν γινόταν αναφορά στις σημαντικές συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις που έχουν υιοθετηθεί με τους Ν. 2084/1992 και 3029/2002 και οι οποίες αποσκοπούν στην καλύτερη ευθυγράμμιση μεταξύ των ατομικών συνταξιοδοτικών παροχών και των εισφορών. Παρόλα αυτά τα αποτελέσματα αυτών των πρωτοβουλιών, όπως και όλων των αλλαγών που αφορούν το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας, απαιτούν μεγάλο χρονικό διάστημα προκειμένου να αποδώσουν στην πράξη.

Βιβλιογραφία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ζερβού, Φανή, “Η Χρηματοδότηση του Συνταξιοδοτικού Συστήματος 1981 - 2000”, ΚΕΠΕ, Αθήνα, 2004.
2. Leandros, Nicos & Loufir, Raymond, “The Future of Pensions in Greece”, IOBE, Αθήνα, Ιούνιος 1998.
3. Μεταλληνός, Αλέξανδρος “Οι συντάξεις του ΙΚΑ, των Ασφαλιστικών Ταμείων και του Δημοσίου μετά τη νέα ασφαλιστική μεταρρύθμιση”, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2002.
4. Μπάγκαβος, Χρήστος, “Δημογραφικές Μεταβολές, Αγορά Εργασίας και Συντάξεις στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση”, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2003.
5. Mylonas, Paul, Christine de la Maisonneuve, “The Problems and Prospects Faced by Pay - As - You - Go Pension Systems: A Case Study of Greece”, Economics Department Working Papers No 215, OECD, Paris, May 1999.
6. OECD, “Pensions at a Glance _ public policies across OECD countries”, OECD, 2005.
7. Τσαούση, Δ. Γ., “Κοινωνική Δημογραφία”, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1986.
8. Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, “Κοινωνικός Προϋπολογισμός 2006”, Αθήνα, 2006.
9. Υπουργείο Οικονομικών - Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, “Σύνταξη από το Δημόσιο”, Αθήνα, Οκτώβριος 1998.
10. Φράγκος, Νικόλαος, “Αναλογιστική Μελέτη για τους Δημοσίους Υπαλλήλους”, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 2003.

Φ.Ε.Κ.

1. Ν.Δ. 99/1974, ΦΕΚ 295 Α' /08.10.1974
2. Ζ' Ψήφισμα, ΦΕΚ 23 Α' /18.02.1975
3. Ν. 1202/1981, ΦΕΚ 247 Α' /10.09.1981
4. Ν. 1282/1982, ΦΕΚ 110 Α' /09.09.1982
5. Ν. 1285/1982, ΦΕΚ 115 Α' /20.09.1982.
6. Ν. 1518/1985, ΦΕΚ 30 Α' /06.03.1985
7. Ν. 1543/1985, ΦΕΚ 73 Α' /26.04.1985
8. Ν. 1643/1986, ΦΕΚ 126 Α' /21.08.1986
9. Ν. 1694/1987, ΦΕΚ 35 Α' /13.03.1987

Βιβλιογραφία

10. Ν. 1777/1998, ΦΕΚ 108 Α' /01.06.1988
11. Ν. 1813/1988, ΦΕΚ 243 Α' /08.11.1988
12. Ν. 1863/1989, ΦΕΚ 204 Α' /18.09.1989
13. Ν. 1881/1990, ΦΕΚ 42 Α' /23.03.1990
14. Ν. 1902/1990, ΦΕΚ 138 Α' /17.10.1990
15. Ν. 1976/1991, ΦΕΚ 184 Α' /04.12.1991
16. Ν. 2084/1992, ΦΕΚ 165 Α' /07.10.1992
17. Ν. 2320/1995, ΦΕΚ 133 Α' /22.06.1995
18. Ν. 2439/1996, ΦΕΚ 219 Α' /06.09.1996
19. Ν. 2448/1996, ΦΕΚ 279 Α' /31.12.1996
20. Ν. 2470/1997, ΦΕΚ 40 Α' /21.03.1997
21. Ν. 2512/1997, ΦΕΚ 138 Α' /27.06.1997
22. Ν. 2592/1998, ΦΕΚ 57 Α' /18.03.1998
23. Ν. 3029/2002, ΦΕΚ 160 Α' / 11.07.2002
24. Ν. 3075/2002, ΦΕΚ 297 Α' /05.12.2002
25. Ν. 3205/2003, ΦΕΚ 297 Α' /23.12.2003
26. Ν. 3234/2004, ΦΕΚ 52 Α' /18.02.2004
27. Ν. 3245/2004, ΦΕΚ 110 Α' /16.06.2004
28. Ν. 3408/2005, ΦΕΚ 272 Α' /04.11.2005
29. Ν. 3513/2006, ΦΕΚ 265 Α' /05.12.2006
30. Π.Δ. 166/2000 “Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων”, ΦΕΚ 153 Α' /03.07.2000.
31. Π.Δ. 167/2000 “Κώδικας Προσωπικού Σιδηροδρόμων”, ΦΕΚ 154 Α' /03.07.2000.
32. Π.Δ. 168/2000 “Κώδικας Πολεμικών Συντάξεων”, ΦΕΚ 155 Α' /03.07.2000.

